

Τι είναι αυτό του οποίου το όνομα είναι «κατοικία»;

Διπλωματική εργασία – ΔΠΜΣ Κατεύθυνση Α' - Σχεδιασμός Χώρος Πολιτισμός

Διπλωματική εργασία – ΔΠΜΣ Κατεύθυνση Α΄ - Σχεδιασμός Χώρος Πολιτισμός
Τμήμα Αρχιτεκτόνων – Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο, Αθήνα, 2015

Επιβλέπουσα/ων καθηγήτρια/ητής:

Μαντουβάλου Μαρία

Σταυρίδης Σταύρος

Φοιτήτρια:

Μάντζαρη Μαρία

Περιεχόμενα

- Εισαγωγή	4
- Μεθοδολογία	6
- Δικαίωμα στο οικιακό άσυλο	14
- Δικαίωμα πρόσβασης και ιδιοκτησίας	16
- Βιβλιογραφία	38
- Παράρτημα	42

Εισαγωγή

Στην παρούσα εργασία θα επιχειρήσουμε, μια αναδρομή στον 20^ο και 21^ο αιώνα ώστε να καταγράψουμε τις σημασιολογικές μεταβάσεις της λέξης «κατοικία» και να τις σκεφτούμε υπό το κοινωνικό – πολιτικό πλαίσιο στο οποίο διεξάγονται δοκιμάζοντας αν μπορούμε μέσω αυτής της ανάγνωσης να φωτίσουμε πτυχές και ιδιότητές της.

Αφορμή για αυτή την εργασία, στάθηκε το βιβλίο του Christian Topalov¹ «L'aventure des mots de la ville», στο οποίο καταγράφεται η εξέλιξη της κοινωνικής σημασίας λέξεων του αστικού περιβάλλοντος και του καθημερινού λεξιλογίου των χρηστών του όπως είναι οι λέξεις πόλη, προάστιο, κοινότητα, γειτονιά, δρόμος κα. Κύρια πηγή τροφοδότησης αυτής της καταγραφής αποτελούν τα λεξικά τα οποία μάλιστα επιτρέπουν να γίνεται συγκριτική ανάλυση μεταξύ επτά διαφορετικών γλωσσών.²

Ο λόγος για τον οποίο η παραπάνω προσέγγιση κρίνεται ενδιαφέρουσα και άρα επιχειρούμε να δοκιμάσουμε την εφαρμογή της λογικής της στην περίπτωση του όρου κατοικία, είναι διότι δίνει τη δυνατότητα να συστήσουμε τις σημασίες που έχουν δοθεί στη λέξη στην πορεία του χρόνου ή ακόμα και να μελετήσουμε ξεχασμένες εκδοχές της. Η μελέτη των τρόπων λεκτικής έκφρασης για την κατοικία, δεν αποσκοπεί στον προσδιορισμό του ορισμού της. Αποτελεί εργαλείο γνώσης για την κατανόησή της, αν δεχθούμε ότι οι λέξεις είναι κοινωνικά δεδομένα, αναπόσπαστα μέλη του αστικού χώρου και της κοινωνικής ζωής που συναρθρώνεται. Η εξέλιξη άλλωστε ενός ονόματος και ακόμα περισσότερο ενός κοινωνικού αντικειμένου, είναι πάντα σημαντικό γεγονός για την ιστορία μιας και συμβαίνει όταν σημειώνονται κοινωνικο-πολιτικές εξελίξεις μεγάλης κλίμακας. Είναι τότε που μπαίνουν σε χρήση λέξεις που επιτρέπουν τη διαφοροποίηση από ήδη υπάρχουσες, συμπληρώνοντας, αντικαθιστώντας ή επανατοποθετώντας τις έως τότε δοσμένες σημασίες της.

Πιο συγκεκριμένα, το υπό εξέταση υλικό θα αποτελέσει η συζήτηση που διεξήχθη στις Ολομελειακές διαδικασίες της Βουλής που όρισαν το Σύνταγμα της Ελλάδας τις χρονιές 1911, 1927, 1952, 1986, 2001 και 2008, όπως αυτή έχει καταγραφεί στα πρακτικά που διατηρεί το Αρχείο της

¹ Γεννημένος το 1944 στη Βουλγαρία, σπούδασε στη Γαλλία φιλοσοφία, κοινωνιολογία και οικονομία και διδάσκει τα τελευταία 25 χρόνια στην Σχολή Ανώτατων Σπουδών στις Κοινωνικές Επιστήμες (Ecole des Hautes Etudes en Sciences Sociales) με κύρια ερευνητικά ενδιαφέροντα την κοινωνική ιστορία και την αστική κοινωνιολογία από το 19^ο έως τον 21^ο αιώνα.

² Για περισσότερες σχετικές πληροφορίες βλέπε και <http://www.unesco.org/most/p2cityfr.htm>

Βουλής. Επιλέγεται να μη γίνει επεξεργασία της συζήτησης που διεξάγεται στις θεματικές επιτροπές που συγκροτούνται παράλληλα με τις Ολομελειακές διαδικασίες της Βουλής, ώστε να περιοριστεί κατά το δυνατόν το, ήδη μεγάλης έκτασης, υπό μελέτη υλικό. Στόχος μας είναι η καταγραφή των αναφορών που γίνονται στην κατοικία και τα συνώνυμά της, θεωρώντας την φορέα της ιστορικής συνθήκης που την νοηματοδοτεί επιχειρώντας εν τέλει μέσα από την σημασιολογική της μετεξέλιξη, να φωτίσουμε πτυχές της ιστορίας της. Ο λόγος για τον οποίο επιλέγονται οι συγκεκριμένες πολιτικές διαδικασίες ως πεδίο μελέτης, είναι διότι αφενός τροφοδότης της διεξαγωγής τους είναι οι έντονες κοινωνικο-πολιτικές ανακατατάξεις, αφετέρου διότι λόγω της φύσης τους, συγκεντρώνουν τον επίσημο και δημόσιο πολιτικό διάλογο σημαντικού μέρους των υφιστάμενων πολιτικών δυνάμεων, συνολικά για τα τεκταινόμενα της περιόδου που διεξάγονται, με όμοιο κι άρα συγκρίσιμο κάθε φορά τρόπο.

Επικουρικά, θα εμπλουτίζεται η ανάγνωση των πρακτικών της Βουλής από μια σειρά ποσοτικών ή χαρτογραφικών δεδομένων όπως για παράδειγμα τον αριθμό ανά έτος των οικοδομικών αδειών που εκδόθηκαν πανελλαδικά, βάσει των στοιχείων της ΕΛΣΤΑΤ, ως δείκτη της οικοδομικής δραστηριότητας της εκάστοτε περιόδου, παράλληλα με τον πληθυσμό της χώρας βάσει των επίσημων απογραφών, των μεταναστευτικών ροών και των αστικών επεκτάσεων που εξάγονται από βιβλιογραφικές ή άλλες αναφορές.

μεθοδολογικά βήματα

Στο πλαίσιο της παρούσας εργασίας, αντιλαμβανόμαστε καταρχήν την κατοικία ως κοινωνικό δεδομένο, ως ένα πλέγμα εννοιών και κοινωνικών πρακτικών που μπορεί να φέρει στις πλάτες της οδοδείκτες της κοινωνικής ζωής του τόπου που τη μεγαλώνει. Έχουμε κατά νου μια σειρά νοηματοδοτήσεων που σημειώθηκαν στην ιστορία της λέξης, ενδεικτικών της ευρύτητας της σημασιολογικής περιοχής στην οποία εκτείνεται και η οποία είναι εξαιρετικά δύσκολο να οριοθετηθεί, μπορεί μόνο ίσως να σκιαγραφηθεί από τις έννοιες του κατοικείν, του οικοδομείν και του πράττειν.

Σε μια απόπειρα σταχυολόγησης χαρακτηριστικών σημασιών με τις οποίες φορτίστηκε ο όρος, θα σημειώναμε ενδεικτικά την κατοικία ως καταφύγιο και στέγη. Ως τη στοιχειώδη εκείνη χωρική διάταξη που προστατεύει τον κάτοικο από τις καιρικές συνθήκες και συγκροτεί το πεδίο ανάπτυξης των βασικών ανθρώπινων δραστηριοτήτων. Θα σημειώναμε επίσης την κατοικία-μηχανή του μοντέρνου κινήματος ως ένα ρυθμισμένο και καλά μελετημένο επιστημονικό επίτευγμα/εργαλείο στα χέρια του ανθρώπου, που ενέχει ίσως και χαρακτήρα κινητήριας δύναμης, ενδεικτικό της έμμεσης επιρροής της βιομηχανικής επανάστασης και της κυριαρχίας της μηχανής στην κουλτούρα και στον πολιτισμό των αρχών του 20^{ου} αιώνα. Θα σημειώναμε την κατοικία των μαρξιστών ως οικιακή βιομηχανία και ως συγκροτητικό στοιχείο του ιδιωτεύοντος ατόμου κι άρα πεδίο αναπαραγωγής του κοινωνικού καταμερισμού εργασίας και των σχέσεων εξουσίας στον καπιταλιστικό τρόπο παραγωγής. Και η παράθεση θα μπορούσε να εκτείνεται επί μακρόν περιλαμβάνοντας ακόμα και πεδία αρκετά πιο απομακρυσμένα όπως αυτό της ψυχανάλυσης που αντιλαμβάνεται την κατοικία ως το σύμβολο με το οποίο εικονοποιεί το ασυνείδητο, στα όνειρά μας, το ανθρώπινο σώμα εντάσσοντας την κατοικία στις ασυνείδητες γνώσεις και τις νοητικές σχέσεις που εκφράζονται στον ονειρευόμενο, με σχετική αυτοτέλεια από την κοινωνία και τον πολιτισμό του οποίου αποτελεί κομμάτι.

Πριν ωστόσο προχωρήσουμε στην αναζήτηση του σημασιολογικού εύρους της λέξης κατοικία στον επίσημο πολιτικό λόγο, θα βοηθούσε ίσως να γνωρίσουμε την ετυμολογία της λέξης καθώς και συγγενικών αυτής όρων, όπως για παράδειγμα τις λέξεις οικία, οίκος και σπίτι, θεωρώντας ότι το έτυμο κάθε λέξης αποτελεί ένα καταρχήν φορτίο του εννοιολογικού περιεχομένου της.³

³ Για την ετυμολογία των λέξεων κατοικία, οικία, οίκος και σπίτι, αξιοποιήθηκε το περιεχόμενο συζητήσεων με το συγγραφέα και λογοτέχνη Νίκο Σαραντάκο, καθώς και υλικό της προσωπικής σχετικής έρευνας που διεξάγει τα τελευταία χρόνια και της οποίας μέρος είναι διαθέσιμο στο <https://sarantakos.wordpress.com/>

Στην κατεύθυνση λοιπόν αυτή, σημειώνουμε ότι η λέξη κατοικία είναι λίγο μεταγενέστερη της ελληνιστικής εποχής (323-30 π.Χ.) και προέρχεται από το σύνθετο ρήμα κατοικώ (κατά+οικώ). Πιο συγκεκριμένα η «κατοικία» παράγεται από την «οικία» και αυτή από τον «οίκο», που αντικατέστησε την ακόμα αρχαιότερη λέξη «δόμος» που περιέπεσε σε αχρησία. Η λέξη οικία, που παράγεται από τη λέξη οίκος, σημαίνει το κτίσμα, το κτίριο μέσα στο οποίο κατοικεί κάποιος, το σπίτι. Στα αρχαία ελληνικά, η οικία είχε σημασία πιο στενή από τον οίκο, περιέγραφε το οίκημα καθαυτό, το κτίριο της διαμονής, ενώ ο οίκος δήλωνε όλη την περιουσία, κινητή και ακίνητη, του ιδιοκτήτη. Η λέξη οίκος προέρχεται από την ινδοευρωπαϊκή ρίζα *weik-*(=σπίτι, κατοικία) από την οποία προέρχεται και το *vicus*= γειτονικός. Στα αρχαία ελληνικά⁴, ο οίκος δήλωνε τον τόπο κατοικίας αλλά και την ευρεία οικογένεια, το σόι. Από τον οίκο προέρχεται και ο οικείος, αυτός που είναι μέσα στο σπίτι μας, άρα είναι γνώριμος, γνωστός και ασφαλής.

Οι λέξεις οικία και οίκος διατηρούνται και στα νέα ελληνικά, αν και η οικία μόνο σε επίσημο ύφος χρησιμοποιείται, ενώ ο οίκος μόνο σε εξειδικευμένες χρήσεις (οίκος ευγηρίας, εκδοτικός οίκος, οίκος μόδας, οίκος ανοχής), πολλές από τις οποίες είναι μεταφραστικά δάνεια από τα αγγλικά ή τα γαλλικά. Η ρίζα *οικο-* είναι πανταχού παρούσα στο νεότερο λεξιλόγιο, (ο νοικοκύρης από εκεί παράγεται με επανανάληψη της αιτιατικής: τον οικοκύρη → το νοικοκύρη), και μάλιστα έχει πάρει νέα ορμητική ώθηση μετά την εμφάνιση της οικολογίας, ως αντίληψης, ως επιστήμης και ως ορολογικού πεδίου, με τους πάμπολλους νεολογισμούς που γεννήθηκαν.

Αντίστοιχα η λέξη σπίτι είναι δάνειο από τη λατινική λέξη *hospitium* και εμφανίζεται στα ελληνικά ήδη τον 2ο αιώνα μ.Χ., άλλοτε με φιλή κι άλλοτε με δασεία, συχνά γραμμένο και ως «οσπήτιον», και στη συνέχεια οσπίτιν και σπίτιν και τελικά σπίτι, ήδη από τον 10^ο περίπου αιώνα. Η λατινική λέξη *hospitium* δεν σήμαινε ακριβώς «κατοικία», σήμαινε «φιλοξενία» (από το *hospes* = ξένος, φιλοξενούμενος) και στη συνέχεια τον ξενώνα, το κτίριο όπου έμεναν οι φιλοξενούμενοι. Η λατινική λέξη έδωσε παράγωγα και στις νεότερες ευρωπαϊκές γλώσσες, και μάλιστα στάθηκε ιδιαίτερα γόνιμη αφού από εκεί παράγεται το γαλλικό *hôtel* και το αγγλικό *hotel* αλλά και το *hostel*, το ξενοδοχείο δηλαδή, αλλά και το *hôpital* / *hospital* (το νοσοκομείο) και η ελληνική λέξη σπιτάλι (παλιά λέξη για το νοσοκομείο και διάφορα συναφή ιδρύματα).

Η λέξη πολυκατοικία αν και δεν ξέρουμε πότε ξεκίνησε να αποτελεί κομμάτι της γλώσσας μας, (ο Μπαμπινιώτης στο ετυμολογικό λεξικό του δεν ληματογραφεί καν τη λέξη) πρωτοεμφανίζεται σε λεξικά τη δεκαετία του '30. Κοιτάζοντας πηγές και σώματα κειμένων βλέπουμε ότι στη Συναγωγή

⁴ Η λέξη οίκος συναντάται στις Μυκηναϊκές πινακίδες *wo-i-ko*.

νέων λέξεων του Κουμανούδη (1900) δεν υπάρχει πολυκατοικία, υπάρχει όμως μονοκατοικία και στο λεξικό της Πρωίας (1933) δεν υπάρχει λήμμα πολυκατοικία, όμως η λέξη εμφανίζεται στο λήμμα μονοκατοικία ως αντίθετο. Αντίστοιχα από τα σώματα εφημερίδων, υπάρχουν αρκετές αναφορές στη δεκαετία του 1920, και μία από τις παλιότερες είναι από διαφήμιση κατασκευαστή, τον Ιούνιο του 1923.⁵

Η ετυμολογία των λέξεων κατοικία, οίκος, οικία και σπίτι, όπως είδαμε παραπάνω, επιβεβαιώνει τη σημασιολογική τους εγγύτητα. Στο διάλογο ωστόσο που αναπτύσσεται στη Βουλή, δεν είναι απαραίτητα, όπως θα δούμε στη συνέχεια, οι συχνότερα εκφερόμενες λέξεις στις αναφορές των Βουλευτών για ζητήματα κατοικίας. Στο λόγο που αναπτύσσει το σώμα στις Ολομελειακές διαδικασίες επιστρατεύεται ένας μεγάλος αριθμός λέξεων που αν και δεν συγγενεύει ετυμολογικά με την κατοικία, δείχνει να αποδίδει την κοινωνική της σημασία, στοιχείο που είναι και το προς εξέταση ζητούμενο στην παρούσα εργασία.

Με το σημασιολογικό αυτό λοιπόν πλούτο κατά νου θα αποπειραθούμε να διαβάσουμε το υλικό που ορίστηκε ως πεδίο μελέτης στο πλαίσιο αυτής της διπλωματικής. Στόχος της ανάγνωσης θα είναι η συγκέντρωση των αποσπασμάτων των ομιλιών που έχουν άμεση ή έμμεση αναφορά στην κατοικία με τη σημασιολογική ευρύτητα του κατοικείν, του οικοδομείν και του πράττειν, όπως περιγράφηκε παραπάνω και τα αποσπάσματα που θα εξαχθούν θα συγκεντρωθούν σε χωριστό παράρτημα για περαιτέρω επεξεργασία.

Όπως έχει ήδη εν συντομία αναφερθεί, το πεδίο μελέτης θα αποτελέσουν οι επτά διαδικασίες της Βουλής οι οποίες συγκλήθηκαν για τη σύνταξη νέου Συντάγματος ή την αναθεώρησης του ισχύοντος⁶.

⁵ Ο Ν. Σαραντάκος μας πληροφορεί επίσης ότι τις προπολεμικές πολυκατοικίες, συχνά τις ονόμαζαν οκέλες. Η λέξη είναι αραβικής ετυμολογίας (wakala = αποθήκη) και ίσως μας ήρθε από τους Έλληνες της Αλεξάνδρειας, όπου ήταν συνηθισμένο να δίνει κανείς ως διεύθυνση το όνομα της οκέλας του, χωρίς οδό και αριθμό, π.χ. «Οκέλα Μομφεράτου». Η λέξη δεν υπάρχει σε κανένα λεξικό, μόνο στο μεσαιωνικό του Κριαρά, όπου αναφέρεται το λήμμα οκέλα και νοκέλα, με τη σημασία του πολυώροφου κτιρίου με μια κεντρική αυλή γύρω από την οποία υπάρχουν δωμάτια για ταξιδιώτες. Στην προπολεμική Αθήνα, τότε που οι πολυκατοικίες ήταν λίγες και συνήθως πολυτελείς, συχνά λέγονταν «οκέλες».

⁶ Η διαφορά συνίσταται στο ότι στην πρώτη περίπτωση, στη Συντακτική Βουλή, διαμορφώνεται εξ αρχής νέο Σύνταγμα χωρίς καμιά νομική δέσμευση, ενώ στη δεύτερη, η αναθεωρητική Βουλή, είναι υποχρεωμένη να σεβαστεί τη διαδικασία αναθεώρησης που προβλέπει το ισχύον Σύνταγμα.

Πιο συγκεκριμένα οι διαδικασίες που θα μελετηθούν είναι:

- η Β' Αναθεωρητική Βουλή (1/9/1910 έως 21/12/1911) η οποία διήρκησε 28 μήνες και καταγράφηκε σε πρακτικά έκτασης 2.535 σελίδων.
- η Βουλή της Α' Περιόδου (26/11/1926 έως 29/8/1927) η οποία διήρκησε 9 μήνες και καταγράφηκε σε πρακτικά έκτασης 996 σελίδων.
- η Δ' Αναθεωρητική Βουλή (13/3/1946 έως 24/5/1948 και 10/10/1951 έως 22/2/1952) η οποία διήρκησε 30 μήνες και καταγράφηκε σε πρακτικά έκτασης 930 σελίδων.
- η Ε' Αναθεωρητική Βουλή (1/8/1974 έως 9/6/1975) η οποία διήρκησε 13 μήνες και καταγράφηκε σε πρακτικά έκτασης 1.273 σελίδων.
- η ΣΤ' Αναθεωρητική Βουλή (15/3/1985 έως 25/2/1986) η οποία διήρκησε 11 μήνες και καταγράφηκε σε πρακτικά έκτασης 1.188 σελίδων.
- η Ζ' Αναθεωρητική Βουλή (17/1/2001 έως 6/4/2001) η οποία διήρκησε 3 μήνες και καταγράφηκε σε πρακτικά έκτασης 889 σελίδων.
- η Αναθεώρηση Συντάγματος ΙΑ' Περιόδου (24/1/2008 έως 27/5/2008) η οποία διήρκησε 4 μήνες και καταγράφηκε σε πρακτικά έκτασης 259 σελίδων.

Τα αποσπάσματα των πρακτικών των παραπάνω διαδικασιών που θα συγκεντρωθούν ως σχετιζόμενα με την κατοικία, στη συνέχεια, θα αναγνωστούν με στόχο να διαφανούν οι ιδιότητες που της προσδίδονται στον επίσημο πολιτικό λόγο όπως αυτός εκφέρεται στις Ολομελειακές διαδικασίες της Βουλής που συζητούν Αναθεώρηση Συντάγματος, σε μια προσπάθεια να ψηλαφίσουμε απαντήσεις στο ερώτημα «Τι είναι αυτό του οποίου το όνομα είναι κατοικία»⁷. Κατά την ανάγνωση των αποσπασμάτων που έχουν επιλεγεί, η θέση μας θα είναι θέση παρατηρητή, θέση καταγραφέα και εν μέρει σχολιαστή των δεδομένων που προκύπτουν από την σημασιολογική αναδρομή στη λέξη κατοικία. Σκόπιμα δεν ακολουθήθηκε χρονολογική σειρά ανάγνωσης των πρακτικών ώστε να μην συνοδευτούν από εκ προοιμίου περιοδολογήσεις της ιστορίας ή σημασιολογικές ομαδοποιήσεις. Δοκιμάστηκε να αναγνωστούν οριακά άχρονα ώστε η χάραξη της διαδρομής της λέξης να προκύψει από το ίδιο το περιεχόμενο των πρακτικών. Τέλος, επιλέχθηκε να μην ληφθεί υπόψη ποιος βουλευτής είναι κάθε φορά το υποκείμενο αναφοράς στην κατοικία, ούτε ως ιδιότητα ούτε ως φορέας εκπροσώπησης συγκεκριμένης πολιτικής ή κομματικής αντίληψης. Επιλέγοντας να παραμείνουμε παρατηρητές στο μακρο-επίπεδο της συζήτησης, θεωρούμε το σύνολο των μελών του Κοινοβουλίου συνομιλητές μιας και ενιαίας συζήτησης και εστιάζουμε στο αποτέλεσμα της συνδιαμόρφωσης της σημασίας της λέξης κατοικία από το σύνολο των

⁷ Η διατύπωση του ερωτήματος, που αποτελεί και τον τίτλο της παρούσας εργασίας, αποτελεί ενός τύπου παράφραση του τίτλου του βιβλίου του Alain Badiou, «De quoi Sarkozy est-il le nom?», εκδ. Nouvelles Editions Lignes, Παρίσι, 2007.

συμμετεχόντων ανεξαρτήτως του χαρακτήρα της συμβολής του κάθε επιμέρους υποκειμένου σε αυτήν.

Τα επιλεγμένα αποσπάσματα, στη συνέχεια προσεγγίζονται διαδοχικά με πολλαπλές αναγνώσεις, διαδικασία από την οποία αρχικά εξήχθησαν συγκεκριμένοι άξονες προβληματισμού βάσει του περιεχομένου των αναφορών στην κατοικία και της έντασης εμφάνισής τους. Παρόλο που η συχνότητα εμφάνισης της κάθε αναφοράς δεν παρουσιάζεται ως τέτοια, δεν γίνεται δηλαδή ποσοτική επεξεργασία του πολιτικού λόγου που αναλύεται, ωστόσο τόσο οι θεματικοί άξονες που προκύπτουν όσο και ο σχολιασμός τους, έχει επηρεαστεί και από αυτό το δεδομένο.

Στις πρώτες λοιπόν αναγνώσεις των επιλεγμένων αποσπασμάτων, οι καταρχήν παρατηρήσεις μας, διαμορφώνουν τους εξής άξονες προβληματισμού σχετικά με την κατοικία:

- ποια η σχέση ανθρώπου και φύσης στο πεδίο της κατοίκησης
- ποια τα χαρακτηριστικά του κύριου υποκειμένου που συσχετίζονται οι βουλευτές με ζητήματα κατοικίας
- η βασική ιδιότητα που προσδίδουν τα κείμενα των Συνταγμάτων στην κατοικία είναι αυτή του δικαιώματος
- η κατοικία έχει κεντροβαρικό ρόλο στις διαδικασίες αστικοποίησης του 20^{ου} και 21^{ου} αιώνα
- η κατοικία διαμορφώνεται ως κράμα της κοινωνικής και οικονομικής κεντρικής πολιτικής που ακολουθείται

Στη συνέχεια και μετά από επάλληλες αναγνώσεις των αποσπασμάτων επιχειρείται η περαιτέρω επεξεργασία των παραπάνω αξόνων, με στόχο να προχωρήσουμε από το στάδιο των γενικών αξόνων προβληματισμού, στον προσδιορισμό συγκεκριμένων ιδιοτήτων της κατοικίας. Με άλλα λόγια, συνεχίζουμε την επεξεργασία του υλικού σε μια προσπαθούμε να σκιαγραφήσουμε διαφορετικές πτυχές της έννοιας βάσει του πως την αντιλαμβάνονται κι άρα συζητούν για αυτήν, οι Βουλευτές που απαρτίζουν τις Ολομελειακές διαδικασίες της Βουλής που συζητούν Αναθεώρηση Συντάγματος.

Η κατοικία νοείται λοιπόν ως:

- δικαίωμα. Τόσο στο ίδιο το κείμενο του Συντάγματος που ψηφίζει το σύνολο των αναθεωρητικών διαδικασιών όσο και στις συζητήσεις που γίνονται εν όψει της διαμόρφωσής του, η κατοικία έχει σταθερά ιδιότητα δικαιώματος, με τριπλή μάλιστα διάσταση. Το δικαίωμα του οικιακού ασύλου, το δικαίωμα πρόσβασης σε αξιοπρεπή στέγη

και το δικαίωμα της ιδιοκτησίας δείχνουν να αποτελούν σημαντικό κομμάτι του σημασιολογικού της περιεχομένου.

- υλική κατασκευή. Στο σύνολο των Αναθεωρητικών διαδικασιών της Βουλής προσδίδεται υλική μορφή στην κατοικία, η οποία μάλιστα διαφοροποιείται ανά περίοδο βάσει των κοινωνικό-πολιτικών εξελίξεων, χαράσσοντας μια διαδρομή που μας οδηγεί -και ενίοτε μας επιστρέφει- από την σκηνή, την τρώγλη και το παράπηγμα, στην πολυκατοικία, την οικοδομή, το ακίνητο και τη βίλα.
- αγαθό. Οι συζητήσεις του σώματος της Βουλής φέρνουν έντονα στην επιφάνεια την οικονομική διάσταση της κατοικίας. Βλέπουμε την κατοικία να έχει χαρακτηριστικά προϊόντος και βάσει αυτής να συγκροτείται οικονομική πολιτική και αγορά. Την βλέπουμε να νοείται ως πεδίο απόσπασης κέρδους, ως επένδυση, ιδιοκτησία και ακίνητο, το οποίο αποκτά αξία που υπερτιμάται ή υποτιμάται ανάλογα με την κρατική πολιτική που ακολουθείται.
- μεταβλητή της κοινωνικής δομής της πόλης. Η κατοικία ως κοινωνική πρακτική αλλά και ως μέλος του σώματος της κρατικής πολιτικής, συνδιαμορφώνει και αναδιατάσσει κοινωνικές ομαδοποιήσεις και κατηγορίες. Παρατηρούμε χαρακτηριστικά τη στεγαστική αναβάθμιση να συμβολοποιεί την κοινωνική ενσωμάτωση και ανέλιξη σημαντικού τμήματος του πληθυσμού και τη διεύρυνση των μικρο και μέσο κοινωνικών στρωμάτων, συντείνοντας στην κοινωνική ειρήνη και την προστασία τους από την περιθωριοποίηση.
- σημείο επαφής στη σχέση ανθρώπου και φύσης. Η κατοικία εκτείνεται συνεχώς λαμβάνοντας και αστικοποιώντας περιοχές του φυσικού περιβάλλοντος. Τις πρώτες δεκαετίες του 20^{ου} αιώνα απειλείται τόσο η ύπαρξή όσο και οι δυνατότητες επέκτασής της από τις φυσικές καταστροφές ενώ στις τελευταίες του 20^{ου} και τις πρώτες του 21^{ου} αιώνα, γίνεται η ίδια απειλή για τη φύση σε βαθμό ώστε να προκύπτει ανάγκη επαναπροσδιορισμού των όρων ανάπτυξής της με γνώμονα την ισορροπημένη συνύπαρξη οικιστικού και φυσικού περιβάλλοντος.
- μέσο αστικοποίησης. Στις συζητήσεις των Αναθεωρητικών διαδικασιών της Βουλής η κατοικία εμφανίζεται ως βασικός παράγοντας διαδικασιών αστικοποίησης τόσο της ελληνικής υπαίθρου όσο και των περιαστικών περιοχών των πόλεων εκτείνοντας παράλληλα τον αστικό τρόπο ζωής σε ευρύτερα κομμάτια πληθυσμού του ελληνικού κοινωνικού σχηματισμού. Την παρακολουθούμε να υλοποιεί το πέρασμα χωρικών συγκεντρώσεων των 2,5 εκατ. κατοικούντων στην Ελλάδα του 1900, σε αστικά κέντρα τα οποία στη συνέχεια αποκτούν μητροπολιτικά χαρακτηριστικά, με μορφές αυτοστέγασης, συνοικισμών, αυθαίρετης δόμησης και οικοδομών της αντιπαροχής.

Οι παραπάνω ιδιότητες της κατοικίας δεν είναι προφανώς ανεξάρτητες μεταξύ τους. Παρόλο που ίσως διατηρούν μια σχετική αυτοτέλεια είναι όλες παρούσες συνδιαμορφώνοντας, μεταξύ άλλων, αυτό που λέγεται κατοικία. Η σειρά μάλιστα με την οποία εμφανίζονται δεν ακολουθεί την ένταση ή τη συχνότητα της εμφάνισης της κάθε μιας στις συζητήσεις της Βουλής. Παρατίθενται με ένα σχετικό βαθμό αυθαιρεσίας μιας και ανά περίοδο διαφοροποιείται η σημασία και η έκταση τους.

Στο πλαίσιο της παρούσας διπλωματικής, επιλέγεται να αναλυθεί και να σχολιαστεί η κατοικία ως δικαίωμα στην τριπλή του διάσταση (οικιακό άσυλο, πρόσβαση, ιδιοκτησία). Ο λόγος για τον οποίο επιλέγεται να σχολιαστεί η συγκεκριμένη ιδιότητα είναι γιατί λόγω της τριπλής της διάστασης θεωρούμε ότι εκτείνεται στο εύρος που περιγράφεται από το κατοικείν το οικοδομείν και το πράττειν, ενώ παράλληλα λόγω του ότι αποτελεί το βασικό τρόπο εμφάνισής της στα κείμενα των Συνταγμάτων διατηρεί συνεχή παρουσία και στις συζητήσεις που διεξάγονται για την αναθεώρησή τους.

Η διαδικασία ανάπτυξης της ιδιότητας της κατοικίας ως δικαίωμα οργανώνεται σε δύο μέρη. Στο πρώτο αναλύεται το σκέλος που αναφέρεται στην κατοικία ως άσυλο. Στο δεύτερο μέρος αναλύονται τα δύο άλλα σκέλη της κατοικίας ως δικαίωμα, που αφορούν αυτό της πρόσβασης και αυτό της ιδιοκτησίας. Η διμερής αυτή οργάνωση προκύπτει από το ότι το ένα σκέλος παραμένει σχετικά αναλλοίωτο καθ' όλη τη διάρκεια των Συνταγματικών Αναθεωρήσεων, ενώ τα άλλα δύο συνεχώς αναδιαμορφώνονται εναλλάσσοντας τα μεταξύ τους χαρακτηριστικά κι άρα έχει μια σημασία να εξεταστούν ενιαία και στην ιστορική τους διάσταση.

Αρχικά, για το κάθε μέρος, θα παρατίθενται αποσπάσματα ομιλιών βουλευτών ενδεικτικά της ιδιότητας της κατοικίας να αποτελεί δικαίωμα, συνοδευόμενα εντός παρενθέσεως από το έτος της Αναθεωρητικής διαδικασίας στην οποία ειπώθηκαν. Επιλέγεται να παρατίθεται ένα χαρακτηριστικό απόσπασμα από κάθε σχετική αναφορά ανεξαρτήτως του πόσες φορές εμφανίζονται αντίστοιχα αποσπάσματα στο σύνολο των διαδικασιών της Βουλής. Στη συνέχεια τα αποσπάσματα αυτά σχολιάζονται με τρόπο ώστε να διαγράφεται ο μετασχηματισμός της υπό μελέτη ιδιότητας στην ιστορική διαδρομή του 20^{ου} και 21^{ου} αιώνα ενώ παράλληλα θα αναφέρονται χωρίς να σχολιάζονται εκτενώς οι σημασιολογικές προεκτάσεις και συνδέσεις της έννοιας του δικαιώματος με τις υπόλοιπες πέντε ιδιότητες της κατοικίας που έχουν παραπάνω αναφερθεί. Τέλος, ο σχολιασμός θα τροφοδοτείται αφενός από το σύνολο των αποσπασμάτων που παρατίθενται στο παράρτημα και έχουν επιλεγεί ως σχετικά με ζητήματα κατοικίας, αφετέρου από το εκάστοτε κοινωνικό πολιτικό πλαίσιο βάσει σχετικών βιβλιογραφικών αναφορών. Πιο συγκεκριμένα, η κατοικία ως δικαίωμα πρόσβασης και ιδιοκτησίας, που είναι και η πιο εκτεταμένη αναφορά που θα γίνει, θα σχολιαστεί

αρχικά ως προς το χαρακτήρα του δικαιώματος, στη συνέχεια ως προς τις συνθήκες που ανέδειξαν την αναγκαιότητα ύπαρξής και προστασίας του, κατόπιν θα σχολιαστεί το υποκείμενο στο οποίο αναφέρεται το δικαίωμα και τέλος η κρατική πολιτική που ακολουθείται για τη διασφάλισή του.

κατοικία ως δικαίωμα στο οικιακό άσυλο

Στην ενότητα αυτή θα επιχειρήσουμε να προσεγγίσουμε την έννοια του δικαιώματος στο οικιακό άσυλο που συνοδεύει την κατοικία στις υπό μελέτη Αναθεωρητικές διαδικασίες μιας και αυτή η ιδιότητα του δικαιώματος είναι η μόνη ιδιότητα με την οποία αναφέρεται σταθερά η κατοικία σε όλα τα ψηφισμένα εθνικής εμβέλειας Συντάγματα, πλην του πρώτου που ψηφίστηκε το 1822, συνιστώντας μάλιστα ξεχωριστό σχετικό άρθρο.

Στο Σύνταγμα του 1844, στο άρθρο 8 αναφέρεται:

Η κατοικία εκάστου είναι άσυλος. Ουδεμία κατ' οίκον έρευνα ενεργείται, ειμή όταν και όπως ο Νόμος διατάσσει.

Στο Σύνταγμα του 2008, στο άρθρο 9 αναφέρεται:

- 1. Η κατοικία καθενός είναι άσυλο. Η ιδιωτική και οικογενειακή ζωή του ατόμου είναι απαραβίαστη. Καμία έρευνα δεν γίνεται σε κατοικία, παρά μόνο όταν και όπως ορίζει ο νόμος και πάντοτε με την παρουσία εκπροσώπων της δικαστικής εξουσίας.*
- 2. Οι παραβάτες της προηγούμενης διάταξης τιμωρούνται για παραβίαση του οικιακού ασύλου και για κατάχρηση εξουσίας και υποχρεούνται σε πλήρη αποζημίωση του παθόντος, όπως ο νόμος ορίζει.*

Η προσωπική ελευθερία, λέγει ουδέν ήθελεν είνε άνευ της ασυλίας του οίκου εις πάντα τα φιλελεύθερα πολιτεύματα η κατ' οίκον έρευνα περιβάλλεται υπό περιορισμών τινών ούτως ώστε να μη γίνεται κατάχρησις της ασυλίας του οίκου ουδέποτε επιτρέπεται εις υπενωμοτάρχας και χωροφύλακας παρεκτός του τακτικού ανακριτού η κατ' οίκον έρευνα εις πάντα τα φιλελεύθερα πολιτεύματα. Δεν εννοώ πως η κατ' οίκον έρευνα εθεωρήθη μέτρον αστυνομικόν, ενώ αυτή είνε κατ' εξοχήν μέτρον ανακριτικόν. Η ασυλία του οίκου παρ' ημίν και μάλιστα εις τας επαρχίας είνε ουτωπία. Τελευταίων συνιστά όπως ληφθώσιν ουσιώδη μέτρα προς εξασφάλισιν της ασυλίας του οίκου και υποβάλλει διασκευήν της τροπολογίας του δις του άρθρου 12 του Συντάγματος. (1911)

Τίθεται είτα εις ψηφοφορίαν και απορρίπτεται δι' αναστάσεως η τροπολογία του βουλευτού Κερκύρας κ. Σ. Λάσκαρη, έχουσα ούτω: «Η κατοικία εκάστου είναι άσυλον. Η κατ' οίκον έρευνα ενεργείται υπό μόνης της δικαστικής αρχής όταν και όπως ο νόμος διατάσσει, ουδέποτε δ' εν καιρώ νυκτός, επί ποινή ακυρότητος. Επιτρέπεται δε η είσοδος εις ιδιωτικήν οικίαν εν πάση ώρα εις την αρχήν και τα όργανα αυτής εν περιπτώσει πλημμύρας πυρκαϊάς και κραυγής εκ του εσωτερικού εις βοήθειαν.

Ψηφίζεται είτα δι' αναστάσεως το 12ον άρθρον, έχον ως εξής:

Άρθρον 12.

Η κατοικία εκάστου είνε άσυλον. Ουδεμία κατ' οίκον έρευνα ενεργείται ειμή ότε και όπως ο νόμος διατάσσει. Οι παραβάται των διατάξεων τούτων τιμωρούνται επί καταχρήσει της εξουσίας της αρχής, υποχρεούνται δε εις πλήρη αποζημίωσον του παθόντος και προσέτι ικανοποίησιν αυτού διά χρηματικού ποσού οριζομένου κατά την κρίσιν του δικαστηρίου, ουδέποτε δε κατωτέρου των δραχμών εκατόν. (1911)

Το άσυλον της κατοικίας είναι απαραβίαστον. Ουδεμία έρευνα ή είσοδος εις κατοικίαν ενεργείται ειμή όταν και όπως ο νόμος διατάσσει. (1927)

Άρθρον 68 Άνευ άδειας της Βουλής εις την οποίαν ανήκει, ουδέν μέλος του Κοινοβουλίου δύναται να διωχθή ποινικώς δέν δύναται να συλληφθή ή άλλως να στερήση της προσωπικής του ελευθερίας ή να υποβάλλει εις σωματικήν έρευναν -ή την κατοικία του, εκτός εάν συλληφθή επ' αυτοφώρο «δι' αδίκημα, διά το οποίον είναι υποχρεωτικόν το ένταλμα ή η διαταγή της συλλήψεως. (1975)

Λέει η παρ. 2 του άρθρου 9: «Οι παραβάτες της προηγούμενης διάταξης τιμωρούνται για παραβίαση του οικιακού ασύλου και για κατάχρηση εξουσίας και υποχρεούνται σε πλήρη αποζημίωση του παθόντος, όπως ορίζει νόμος». (1986)

Από τα παραπάνω αποσπάσματα βλέπουμε ότι η ιδιότητα της κατοικίας ως δικαίωμα με την έννοια της προστασίας του οικιακού ασύλου, έχει παραμείνει σχεδόν ακέραια, καθ' όλη τη διάρκεια 170 χρόνων συνταγματικής ιστορίας. Μόνες αλλαγές αποτελούν οι σταδιακές συμπληρώσεις και αποσαφηνίσεις του θεμελιώδους κατά το Σύνταγμα ατομικού αυτού δικαιώματος. Το Σύνταγμα του 1975, όχι τυχαία, κάνει τις πιο εκτεταμένες συμπληρώσεις για την κατοχύρωση του οικιακού ασύλου. Μετά από σειρά δεκαετιών πολεμικών και ψυχοπολεμικών διώξεων, μετά την κατάλυση των δημοκρατικών ελευθεριών και ατομικών δικαιωμάτων κατά την περίοδο της δικτατορίας, η συνταγματική προστασία του οικιακού ασύλου επανέρχεται αναβαθμισμένα στη συζήτηση της Βουλής ολοκληρώνοντας την συνταγματική της τουλάχιστον κατοχύρωση.

Στις παραπάνω αναφορές η κατοικία έχει βασικά χωρικές διαστάσεις που συνιστούν το πεδίο ανάπτυξης της ελευθερίας της ιδιωτικής ζωής του ανθρώπου συμπληρώνοντας την κατοχύρωση της προσωπικής ελευθερίας και ασφάλειας. Ενδεικτικό της σημασίας του δικαιώματος είναι ότι κατοχυρωνόταν και προστατεύονταν ήδη από την αρχαία Ελλάδα με την προστασία της «εστίας» ή του «οίκου» αλλά και από την αρχαία Ρώμη με την παρεχόμενη προστασία στο «domus», ως μάλιστα χώρου ιδιαίτερης θρησκευτικής λατρείας. Για το ελληνικό Σύνταγμα η κατοικία αποτελεί αμυντικό δικαίωμα προστασίας του ιδιωτικού και οικογενειακού βίου από αυθαίρετες επεμβάσεις της κρατικής εξουσίας. Το γεγονός ότι σε κάθε περίοδο κοινωνικοπολιτικών ανακατατάξεων σημειωνόταν εκτεταμένη παραβίαση του οικιακού ασύλου από τις κρατικές ή παρακρατικές καθεστωτικές δυνάμεις, είτε με τη μορφή της παρακολούθησης του ιδιωτικού φυσικού χώρου του ατόμου είτε της αναγκαστικής απομάκρυνσης του κατοίκου από την οικία του, δείχνει ότι σε αυτή την ιδιότητα της κατοικίας συμπυκνώνονται εξαιρετικά σημαντικές διαρκώς αμφισβητούμενες ατομικές και δημοκρατικές ελευθερίες που περιμένουν ακόμα την κατοχύρωσή τους.

η κατοικία ως δικαίωμα πρόσβασης και ιδιοκτησίας

Στην ενότητα αυτή θα επιχειρήσουμε να δούμε δύο ακόμα σημασιολογικές διαστάσεις που δείχνει να φέρει η κατοικία ως δικαίωμα, βάσει των συζητήσεων που διεξάγονται στη Βουλή κατά τις Αναθεωρητικές της διαδικασίες. Όπως έχει ήδη αναφερθεί, εκτός της έννοιας του οικιακού ασύλου, αναδεικνύεται το δικαίωμα πρόσβασης σε αξιοπρεπείς συνθήκες στέγασης και το δικαίωμα κατοχής ιδιοκτησίας. Οι δύο αυτές διαστάσεις παρά τις διαφορές τους δεν συζητούνται διατηρώντας αυτοτέλεια η μία της άλλης αλλά δείχνουν ανά περιπτώσεις να ενιαιοποιούνται, να αποτελούν διαφορετικές εκδοχές εκφοράς του ίδιου δικαιώματος και κατά συνέπεια επιλέγεται να σχολιαστούν σε ενιαία ενότητα.

χαρακτήρας δικαιώματος

Πρωτεύον είναι να εξετασθή διατί τυγχάνει συνταγματικής προστασίας η ιδιοκτησία. Κατά κοινήν συνείδησιν πάντοτε το δικαίωμα τούτο εθεωρήθη μη εξαρτώμενον από καμμίαν σκοπιμότητα και από καμμίαν εξουσίαν, όπως και η προσωπική ελευθερία, διότι πας γεννώμενος άνθρωπος έχει το δικαίωμα να μη είναι δούλος και να είναι ικανός να αποκτή περιουσίαν. (1927)

Αι ζωηρότεροι συζητήσεις της Επιτροπής διεξήχθησαν κυρίως επί δύο θεσμών του θεσμού της Γερουσίας και του θεσμού της ιδιοκτησίας. (1927)

Λέγει ότι ο Ελληνικός Λαός κατά μεγίστην πλειονότητα αποτελείται εκ μικρών ιδιοκτητών, την δε ιδιοκτησίαν ταύτην είτε έχει παραλάβει από τους πατέρας του, είτε εκτήσατο διά μόχθων και θυσιών. Είνε λοιπόν ευεξήγητον το αίσθημα της αγάπης και ευλαβείας, την οποίαν ο Ελληνικός Λαός τρέφει προς την ιδιοκτησίαν. (1927)

Είνε εξ εκείνων οι οποίοι πιστεύουν από συνειδήσεως ότι το δικαίωμα της ιδιοκτησίας είναι από τα πολυτιμότερα του πολίτου και δι' αυτό όπως και η ζωή του και η ελευθερία του πρέπει να είναι κατωχυρωμένα διά του Συντάγματος. (1927)

Η ιδιοκτησία συνεπώς υφίσταται μεταβολάς και η κατάργησις της ατομικής ιδιοκτησίας θα σημειώση την κατάργησιν της εκμεταλλεύσεως του ανθρώπου από άνθρωπον, την κατάργησιν της κοινωνικής ανισότητος. (1927)

Έχω μίαν τροπολογίαν διά την παράτασιν της προθεσμίας της ασκήσεως του δικαιώματος της ιδιοκατοικήσεως. Εφόσον τόσαι παρατάσεις γίνονται δεν βλέπω τον λόγον διατί να μη δοθή παράτασις και διά την άσκησιν του δικαιώματος της ιδιοκατοικήσεως, όπως έγινε και με το Διάταγμα του 1947, οπότε εδόθη παράτασις αυτή θα δοθή διά τους έχοντας κεκτημένα δικαιώματα χωρίς να δημιουργήσωμεν νέας προϋποθέσεις. (1952)

Νομίζω, ότι η διατύπωση, όπως την επρότεινα στην παράγρ. 1 μας εξασφαλίζει ακόμη και καλύτερα, η οποία λέγει «η ιδιοκτησία τελεί υπό την προστασία του Κράτους, τα εξ αυτής δικαιώματα δεν δύναται να ασκώνται

εις βάρος του γενικού συμφέροντος». Η ιδιοκτησία είναι ένα δικαίωμα δεν είναι πολλά. Η έννοια της ιδιοκτησίας στην ουσία είναι η έννοια της κυριότητας, η εάν θέλετε εις αυτήν υπάγονται και τα εμπράγματα δικαιώματα ή επί ακινήτων ή επί κινητών. Η ιδιοκτησία είναι ένα δικαίωμα, το οποίο αναλύεται σε εξουσίες και όχι σε επιμέρους δικαιώματα. Η διατύπωση λοιπόν της παρ. 1 έπρεπε τουλάχιστον να είναι: «Αί εξ αυτής όμως εξουσία δεν δύναται να ασκώνται εις βάρος του γενικού συμφέροντος».(1975)

Αλλά αν μπορήτε να μου δώσετε μία απάντηση σε αυτό το ερώτημα. Τι θα πη «ανεπαρκώς στεγαζόμενοι». Το «ανεπαρκώς» χρειάζεται υποκειμενική κρίση. Σεις μπορείτε να ειπήτε ότι ένα δωμάτιο φθάνει για 4 άτομα. Και ο άλλος να ειπή ότι δεν φθάνει. Δεν νομίζω ότι το «ανεπαρκώς στεγαζόμενοι» λέγει τίποτε. (1975)

Διά το θέμα της κατοικίας προτείνω επίσης να απαλειφθή από το άρθρον 23 και να διαμορφωθή εις ιδιαίτερον άρθρον το οποίον να λέγη τα εξής: κατά την κατατεθειμένην τροπολογίαν «το κράτος υποχρεούται να παρέχη κατοικίαν εις τους στερουμένους και αδυνατούντας να αποκτήσουν τοιαύτην Έλληνας πολίτας. Η εκπλήρωσις της υποχρέωσως ταύτης του κράτους ενεργείται υπό ενιαίου κρατικού φορέως λαϊκής στέγης».(1975)

Μία διάταξη, κύριε πρόεδρε, που θα ήτο ίσως σημαντικωτάτη, αντί να περιορίζουμε τον ορίζοντα του Συντάγματος στην ιδιοκτησία, θα ήταν να πούμε κάτι σαν το επόμενο: «ότι η οργάνωση της οικονομίας πρέπει να ανταποκρίνεται στις αρχές της κοινωνικής δικαιοσύνης και να εξασφαλίζει σε κάθε άτομο συνθήκες διαβίωσης αξιοπρεπούς. Μια διακήρυξη, δηλαδή, το έτος 1975, ότι το Κράτος είναι και κοινωνικό Κράτος. Γενικώτερα πάσχει όλη η συσχέτιση, όλη η παρουσία του θέματος της ιδιοκτησίας στα άρθρα τα συναφή, από το ότι δε γίνεται ουσιαστικά διάκριση ανάμεσα σε εντελώς διαφόρους τύπους ιδιοκτησίας. Ιδιοκτησία όταν σημαίνει το χωράφι του αγρότη, το διαμέρισμα του αστού είναι ένα πράγμα. (1975)

Ειδικά στην Ελλάδα είναι γνωστό ότι είναι ριζωμένο στη συνείδηση του ελληνικού λαού, του κάθε Έλληνα πολίτη, το αίσθημα της ιδιοκτησίας.(2001)

Θα έπρεπε στην έννοια της ιδιοκτησίας να προστεθούν ενοχικά δικαιώματα, άυλα αγαθά και προϊόντα σκέψης, που καμιά φορά καταδολιεύονται από το κράτος και απαλλοτριώνονται. (2001)

Άρθρο 21, παράγραφος 3: «Το Κράτος μεριμνά για την υγεία των πολιτών». Αυτό εμπόδιζε το φακελάκι να υπάρξει ακόμα και σήμερα; Θα μπορούσα να αναφέρω και άλλα παραδείγματα όπως το άρθρο 21, παράγραφος 4: «Η απόκτηση κατοικίας από αυτούς που την στερούνται ή που στεγάζονται ανεπαρκώς αποτελεί αντικείμενο ειδικής φροντίδας του Κράτους». (2008)

Διότι όπως γνωρίζετε, κύριε συνάδελφε, πολλές διατάξεις, από αυτές που υπάρχουν στο Σύνταγμα, είτε αφορούν το δικαίωμα στην εργασία είτε το δικαίωμα στην κατοικία, είναι κατευθυντήριες, δεν είναι επιτακτικές. (2008)

Το δικαίωμα της ιδιοκτησίας κατοχυρώνεται συνταγματικά, ως ατομικό δικαίωμα, στο πρώτο Σύνταγμα της Ελλάδας το 1844 και παραμένει ως τέτοιο έως την τελευταία Αναθεώρηση Συντάγματος το 2008. Έχει χαρακτήρα καθολικού δικαιώματος με την έννοια του ότι νοείται ως ανεξάρτητο και υπερκείμενο των διαφορετικών πολιτικών αντιλήψεων. Καθ' όλη τη διάρκεια της υπό μελέτη περιόδου, χαρακτηρίζεται σύμφυτο με την ανθρώπινη φύση, αντίστοιχο με το δικαίωμα της προσωπικής ελευθερίας, του δικαιώματος δηλαδή του κάθε πολίτη να μην είναι δούλος κι άρα θεωρείται στοιχείο διάκρισης του ελεύθερου ανθρώπου από τον υποδουλωμένο. Στην Αναθεώρηση ωστόσο του 1927, εκφράζονται φωνές που αντιλαμβάνονται το δικαίωμα στην ιδιοκτησία όχι ως συνθήκη ελευθερίας, αλλά αντίθετα, ως τη βάση για την ανάπτυξη και αναπαραγωγή των ταξικών

αντιθέσεων και της κοινωνικής ανισότητας. Η συμβολική αυτή φόρτιση γίνεται υπό το ιδεολογικοπολιτικό προφανώς βάρος της Οκτωβριανής Επανάστασης και της διάδοσης της Μαρξιστικής θεωρίας. Αρκετά νωρίς, ήδη από τη διαδικασία του 1927, το δικαίωμα στην ιδιοκτησία ανάγεται όχι μόνο σε κεντρικό ζήτημα αλλά δείχνει ότι φέρει και συγκροτητικά στοιχεία ταυτότητας του Έλληνα πολίτη, στοιχεία που κληρονόμησε μάλιστα από τις προηγούμενες γενιές. Θεωρείται ότι αποτελεί ελληνική ιδιαιτερότητα. Πλάθεται ένα ολόκληρο ιδεολόγημα περίξ αυτού όπου θέλει τους Έλληνες να συνδέονται με δεσμούς μακραίωνης αγάπης και ευλάβειας με το θεσμό της ιδιοκτησίας τον οποίο όμως και ξέρουν να θέτουν στην υπηρεσία του κοινού συμφέροντος όταν οι συνθήκες το απαιτούν (πχ. στέγαση προσφύγων από μεταναστευτικά ρεύματα Βουλγαρίας το 1906 και Μικράς Ασίας το 1922). Από το 1975 και μετά, λαμβάνει χαρακτηριστικά νομικώς κατοχυρωμένου δικαιώματος και ως τέτοιο συζητείται. Ενδεικτικό αυτού είναι ότι συνοδεύεται από λέξεις όπως στέρση, προσβολή, κατοχύρωση, υπεράσπιση, προστασία, κι επιστρατεύεται η νομοθετική εξουσία και τα τακτικά δικαστήρια για την υπεράσπισή του. Από εκείνη την Αναθεωρητική διαδικασία καθώς και στις δύο τελευταίες, το 2001 και το 2008, διεξάγεται αρκετά εκτεταμένη συζήτηση για τον προσδιορισμό του περιεχομένου του, των δικαιωμάτων και των υποχρεώσεων που απορρέουν δηλαδή σε κάθε συνθήκη κατοχής ιδιοκτησίας.

Αντίστοιχα το δικαίωμα πρόσβασης στην κατοικία δε συνοδεύεται από ρητή νομοθετική κατοχύρωση, δε συζητείται ιδιαίτερα το περιεχόμενό του ούτε αν κάτι και τι συγκεκριμένα απορρέει από την παροχή του. Παρόλα αυτά, στον επίσημο πολιτικό διάλογο που αναπτύσσεται στη Βουλή, δείχνει να αποτελεί κοινώς αποδεκτή υποχρέωση του κράτους να το διασφαλίσει στους πολίτες του. Αναφέρεται ως ισότιμο με το δικαίωμα στη διατροφή, το δικαίωμα στην εργασία και την υγεία κι άρα νοείται ως αναγκαία η κατοχύρωσή του για τη διασφάλιση αξιοπρεπών συνθηκών διαβίωσης. Μόνο το 1975 εκφράζεται η ανάγκη προσδιορισμού του περιεχομένου του συσχετιζόμενο με συνθήκες υγιεινής, αερισμού και αριθμού διαμενόντων ατόμων. Αν και εν τέλει διαπιστώνεται δυσκολία ορισμού του, νοείται ως μείζον κοινωνικό ζήτημα κι άρα το κράτος διαμορφώνει σε μεγάλο ποσοστό την πολιτική του βάσει αυτού του δικαιώματος των πολιτών.

Στο σημείο αυτό, έχει ίσως ενδιαφέρον να σημειώσουμε ότι το «δικαίωμα της ιδιοκτησίας» αφορά περιπτώσεις που ήδη υπάρχει κατοχή κατοικίας και δεδομένης της κατοχής συζητάμε τι δικαιώματα και υποχρεώσεις απορρέουν από αυτήν. Αντίστοιχα το δικαίωμα στη στέγη, αφορά τις περιπτώσεις όπου δεν υπάρχει κατοικία και η συζήτηση στρέφεται γύρω από τις διαδικασίες πρόσβασης σε αυτήν. Παρόλη αυτή τη διάκριση, το δικαίωμα πρόσβασης, ενίοτε ταυτίζεται με το δικαίωμα στην

ιδιοκατοίκηση. Δηλαδή η πρόσβαση σε στέγη νοείται ως πρόσβαση σε ιδιωτική στέγη.⁸ Το γεγονός αυτό είναι πιθανόν απόρροια των χαρακτηριστικών που είχε ο κρατικός παρεμβατισμός για την απάντηση σε ζητήματα στέγης τον 20^ο και 21^ο αιώνα ο οποίος εν πολλοίς προμοδότησε την ιδιωτική πρωτοβουλία στρέφοντάς την σε συγκεκριμένες κατευθύνσεις όπως θα δούμε και παρακάτω.

συνθήκες ανάδειξης αναγκαιότητας της προστασίας του δικαιώματος

Ομιλώ τέλος περί όλων των προσφύγων και ζητώ πρόνοιαν δι' αυτούς. Απόψε ενταύθα εν Αθήναις υπάρχουν εις δημόσιον οίκημα 60 οικογένειαι πεινώσαι, ελθούσαι διά να ζητήσωσιν αντίληψιν. (1911)

Κάτοικοι Σκλείθρου καταστραφεισών των οικιών των υπό σεισμού ζητούσιν αποστολήν σκηνών και λοιπών βοηθημάτων. (1911)

Οι κάτοικοι του χωρίου Ποζαρίτες-Βερροίας παρακαλούν να μεταφερθή η κοίτη του ποταμού Αλιάκμονος προξενούντος μεγάλας ζημίας εις τας οικίας των λόγω των πλημμυρών. (1927)

Οι προ τριετίας εγκατεστημένοι πρόσφυγες εν τω συνοικισμῷ «Νέα Μπάφρα» παρακαλούν την Βουλήν όπως μεριμνήσῃ διά την οριστικήν αποκατάστασίν των. (1927)

Θα απαντήσω ότι είναι ζήτημα τιμής διά το Κράτος να στεγάσῃ τους ανθρώπους αυτούς οι οποίοι έσπευσαν πρώτοι εις των φωνήν της Πατρίδος κατά την ώραν του κινδύνου. Είναι αδικία να υποφέρουν και να μένουν με το πικρόν παράπονον ότι τουλάχιστον δεν έτυχον ίσης ματαχειρήσεως με εκείνους οι οποίοι την στιγμήν αυτήν ευρίσκονται πέραν του Σιδηρού Παραπετάσματος και των οποίων αι οικίαι ανηγέρθησαν εκ των πρώτων. (1952)

Η εν λόγω αναφορά αφορά κυρίως τους ιδιοκτήτας ακινήτων οι οποίοι υπέστησαν ζημίας κατά την χρονικήν περίοδον 1940-44, κατοίκους Περιραιώς. Πιστεύω ότι ο Πειραιεύς υπέστη τας μεγαλύτερας καταστροφάς από πολλάς άλλας πόλεις. Και νομίζω ότι δεν έχει γίνει τίποτε μέχρι σήμερα διά την αποκατάστασιν των ζημιών αυτών. (1952)

δ)εκ της αυξήσεως του πληθυσμού ήτις ανέρχεται ετησίως τουλάχιστον ήτοι εις 100.000 άτομα, διά τα οποία απαιτούνται 25.000 νέαι κατοικίαι κατ' έτος και ε) εκ της συγκεντρώσεως προς τα αστικά κέντρα και ιδίως εις την πρωτεύουσαν, μεγάλου μέρους εκ του πληθυσμού της υπαίθρου. (1952)

Δεν έχω καμμίαν αμφιβολίαν ότι εις πολλάς περιοχάς έχουν ήδη επέλθει καταστροφάι αλλά τουλάχιστον όσα δεν κατεστράφησαν να περισώσωμεν. Υποθέστε ότι ένας θέλει να κτίσῃ μίαν πολυκατοικίαν απέναντι στην είσοδο της Ακροπόλεως. (1975)

Φαλκιδεύεται το δικαίωμα της ιδιοκτησίας και κινδυνεύει ο ιδιοκτήτης να μείνει χωρίς αποζημίωση. [...] Δε γίνεται παρακατάθεση της αποζημίωσης κι έτσι ζημιώνεται ο ιδιοκτήτης του οποίου ήδη το ακίνητο έχει διατεθεί για δημόσια ωφέλεια. (2001)

⁸ Είναι χαρακτηριστικό ότι ακόμα και οι διαμένοντες σε παράπηγμα καλούνται παραπηγματούχοι, υπογραμμίζεται δηλαδή ότι αυτό στο οποίο κατοικούν τους ανήκει, αποτελεί ιδιοκτησία τους.

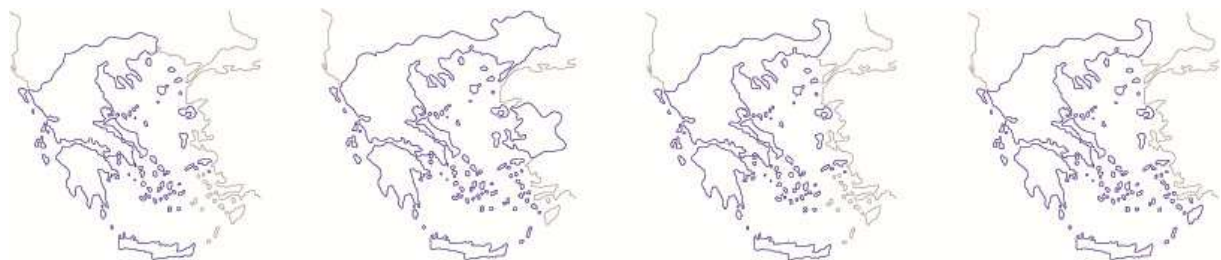
Γνωρίζουμε όλη τη διαδικασία σύμφωνα με την οποία θα καθοριστεί η αξία του ακινήτου που χάνεται λόγω απαλλοτρίωσης, πως θα καθοριστεί η αξία που θα δοθεί εις αντάλλαγμα ούτως ώστε να μην υφίσταται ο ιδιοκτήτης πάλι ζημιά. (2001)

Η Αρχαιολογική Υπηρεσία είναι μεγάλη μάστιγα, «κηρύσσεται αρχαιολογικός χώρος». Τι σημαίνει αυτό; Στερείσαι της ιδιοκτησίας σου. Ακόμα υπάρχουν και άλλες διατάξεις που στερούν στην ουσία την ιδιοκτησία με ορισμένες απαγορεύσεις, που επιβάλλονται για πολλούς και ποικίλους λόγους. Είναι δύσπιστη η ιδιοκτησία απέναντι του κράτους και δικαιολογημένα.

Εγώ πιστεύω ότι στο άρθρο 17 γίνεται μια σοβαρή και επιτυχής προσπάθεια να ισορροπήσουν δύο αναγκαστικά συγκρουόμενα δικαιώματα: Το δικαίωμα στην προστασία της ιδιοκτησίας, «απόλυτο» όπως χαρακτηρίστηκε [...] και το δικαίωμα του κοινωνικού συνόλου στη διαμόρφωση των αναγκαίων έργων υποδομής, είτε είναι τεχνική είτε είναι κοινωνική, είτε είναι πολιτιστική υποδομή. (2001)

Και επειδή στην Ελλάδα υπάρχει και άλλος παραλογισμός, το περίφημο τεκμήριο ιδιοκτησίας, στην ουσία ο Έλληνας πολίτης [...] χάνει την περιουσία του όταν φυτρώνουν μερικά δέντρα. (2001)

Τις δύο πρώτες δεκαετίες του 20^{ου} αιώνα σημειώνεται μετακίνηση ελληνικών πληθυσμών από την τότε Βουλγαρία προς την Ελλάδα. Η άνοδος του βουλγαρικού εθνικισμού που οδήγησε μεταξύ άλλων σε μαζικές απελάσεις Ελλήνων το 1906, μια σειρά καταπιεστικών μέτρων που πάρθηκαν από τις βουλγαρικές αρχές μετά την ήττα της Βουλγαρίας στο Β' Βαλκανικό πόλεμο, η απαγόρευση της Ελληνικής Εκκλησίας μετά το 1914 καθώς και αντίστοιχα περιοριστικά μέτρα που ελήφθησαν κατά την περίοδο του Α' Παγκοσμίου Πολέμου τροφοδότησαν ευρεία κύματα μετανάστευσης. Η κορύφωση της εξόδου θα συμβεί μετά την υπογραφή της Σύμβασης του Νειγι για την Ανταλλαγή των πληθυσμών. Υπολογίζεται ότι 37.000 Έλληνες εγκατέλειψαν τις εστίες τους στη Βουλγαρία (χωρίς να προσμετρώνται όσοι κατευθύνθηκαν σε άλλες χώρες πλην της Ελλάδας)⁹. Λαμβάνοντας υπ' όψιν και τα στοιχεία της Μεικτής Επιτροπής που ήταν υπεύθυνη για την Ανταλλαγή των πληθυσμών, φαίνεται ότι συνολικά 62.000 Έλληνες αναχώρησαν από τη Βουλγαρία από το 1906.¹⁰ Οι χιλιάδες αυτές προσφύγων αύξησαν σημαντικά μέσα σε λίγα χρόνια τις στεγαστικές ανάγκες της Ελλάδας, εντείνοντας την κρίση κατοικίας που είχε εκδηλωθεί ήδη από τα τέλη του 19^{ου} αιώνα.



Εξέλιξη ορίων ελληνικής επικράτειας τα έτη 1913, 1920, 1923, 1947.

⁹ Γκιζελή Β., *Κοινωνικοί μετασχηματισμοί και προέλευση της κοινωνικής κατοικίας στην Ελλάδα (1920-1930)*, εκδ. Επικαιρότητα, Αθήνα, 1984, σελ. 52.

¹⁰ Δεδομένη της οξείας εθνικής αντιπαράθεσης Ελλήνων και Βουλγάρων την εν λόγω περίοδο, υπάρχει μεγάλη πιθανότητα συστηματικής παραποίησης των απογραφομένων στοιχείων.

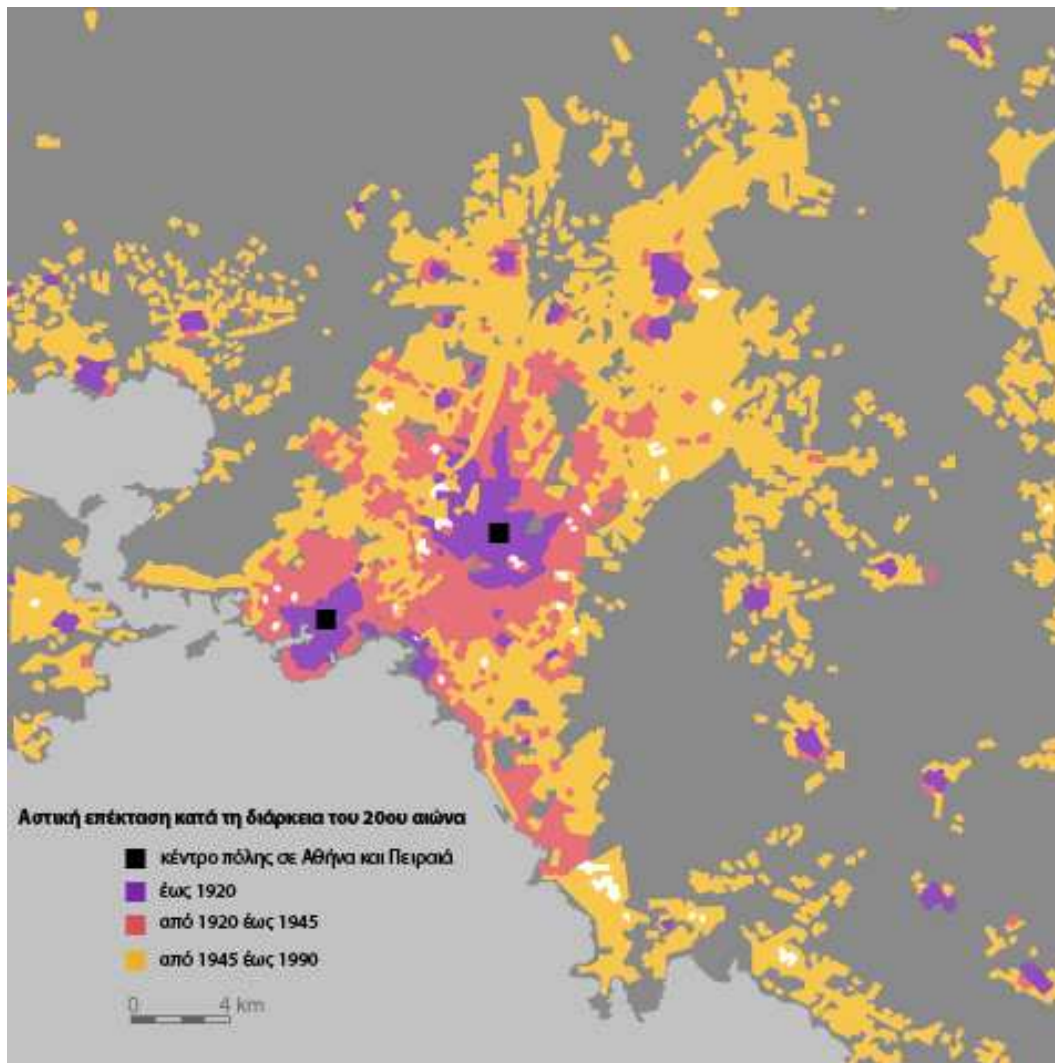
Ο αριθμός των προσφύγων που στη συνέχεια καταφτάνει στην Ελλάδα εκτοξεύεται μετά την Μικρασιατική καταστροφή του 1922, φαινόμενο που αντανακλάται και στις πολλές και εκτεταμένες σχετικές αναφορές στην Αναθεωρητική διαδικασία της Βουλής που καταλήγει στο Σύνταγμα του 1927. Ένα νέο κεφάλαιο της ελληνικής ιστορίας έχει ήδη αρχίσει να γράφεται μιας και αυτό το κύμα μετανάστευσης διέφερε από προηγούμενα που είχαν προκληθεί λόγω των εδαφικών ανακατατάξεων και ανταλλαγών πληθυσμών πριν και μετά των δύο βαλκανικών πολέμων, τόσο ως προς τη διεθνή πολιτική του σημασία όσο και ως προς το αριθμητικό εύρος των ανθρώπων που ανάγκαζε σε εκτοπισμό. Από την αρχή του 1^{ου} Βαλκανικού πολέμου (Οκτώβριος 1912) μέχρι τις τελευταίες μετακινήσεις πληθυσμών από την Τουρκία προς την Ελλάδα (Δεκέμβριος 1924) εκτιμάται ότι 2.000.000 άνθρωποι μετακινούνται από ή προς την Ελλάδα, τη Βουλγαρία, τη Σερβία και την Τουρκία.¹¹ Οι προσφυγικοί πληθυσμοί κατευθύνονται κυρίως προς τα αστικά κέντρα εκκινώντας διαδικασίες προσωρινής εγκατάστασης που σύντομα αποκτούν χαρακτηριστικά μόνιμης και προκαλούν ενίοτε αντιπαραθέσεις με τον ντόπιο πληθυσμό αναφορικά κυρίως με την καλλιεργήσιμη γη και τους τόπους ανέγερσης κατοικιών.

Καθώς μισό εκατομμύριο πρόσφυγες έρχονται να προστεθούν στο μισό εκατομμύριο κατοίκων της Αθήνας και του Πειραιά, το μοντέλο αστικής ανάπτυξης μετασχηματίζεται ριζικά ακολουθώντας τις κύριες λεωφόρους και ιδιαίτερα τις σιδηροδρομικές γραμμές. Η αστική ανάπτυξη είναι ασυνεχής. Προάστια ξεφυτρώνουν και επεκτείνονται σε ακατοίκητες περιοχές, συμπληρώνοντας σταδιακά τις κενές εκτάσεις που αποσυνέδεαν έως το 1922 τις δύο αυτές μεγάλες πόλεις, συγχωνεύοντάς τες σε ενιαίο αστικό συγκρότημα.¹² Ο έλεγχος της περιαστικής γης έχει περάσει σε μεγάλο βαθμό στα χέρια των λαϊκών στρωμάτων και της εργατικής τάξης δημιουργώντας αμιγείς λαϊκές και εργατικές περιοχές που αν και η υλικότητα των κατασκευών τους (σκηές, παράγκες και χαμόσπιτα) δεν αφήνει απαραίτητα ίχνη στο χώρο,¹³ καταφέρνουν ωστόσο πολλαπλές επιπτώσεις στην κοινωνική γεωγραφία των μεγάλων πόλεων.

¹¹ Γκιζελή Β., *Κοινωνικοί μετασχηματισμοί και προέλευση της κοινωνικής κατοικίας στην Ελλάδα (1920-1930)*, εκδ. Επικαιρότητα, Αθήνα, 1984, σελ. 69.

¹² Λεοντίδου Λ., *Πόλεις της σιωπής*, εκδ. Πολιτιστικό τεχνολογικό ίδρυμα ΕΤΒΑ, Αθήνα, 2011, σελ. 87.

¹³ Ο. π.σελ. 7



Οι περισσότερες προσφυγικές κοινότητες έχουν εμφανιστεί τη δεκαετία του 1920, αλλά η επέκταση του σχεδίου πόλης σ' αυτές και σε πολλές άλλες περιοχές ολοκληρώνεται κατά τη δεκαετία του 1930.¹⁴ Η Αθηναϊκή ανάπτυξη, όπως φαίνεται στον παραπάνω χάρτη¹⁵, ακολουθεί μεταξύ άλλων τα στάδια της εδαφικής επέκτασης της Ελλάδας και χαρακτηρίζεται από την αλληλοδιαδοχή φάσεων ισορροπίας και φάσεων επιταχυμένης ενσωμάτωσης του δημογραφικού και οικονομικού κεφαλαίου των νέων περιοχών.

¹⁴ Σύμφωνα με τη Λεοντίδου, η νομιμοποίηση των αθηναϊκών προαστίων παρουσιάζει τις πρώτες δεκαετίες του 20^{ου} αιώνα τις εξής διακυμάνσεις:

- 5 περιοχές εντάσσονται στο σχέδιο πόλης το 1920-22,
- 8 το 1923-25,
- 26 το 1926-29,
- 4 το 1930-31,
- 16 το 1932-34,
- 20 το 1935-37 και
- 6 το 1938-40.

¹⁵ Ο χάρτης αποτελεί προϊόν μικρής επεξεργασίας αυτού που περιέχεται στη μελέτη της Αβδελίδη Κ., Η χωρική εξέλιξη 4 μεγάλων ελληνικών πόλεων η οποία δημοσιεύτηκε από το Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών το 2010.

Οι κοινωνικό πολιτικές αυτές συνθήκες είναι που αναδεικνύουν, ως ένα από τα κεντρικότερα κοινωνικά ζητήματα, την αναγκαιότητα διασφάλισης στέγης στον άστεγο πληθυσμό που έχει εισρεύσει στα αστικά κέντρα και ανταγωνίζεται το δικαίωμα στην ιδιοκτησία του ντόπιου, καλώς στεγαζόμενου πληθυσμού. Ήδη το 1927 υπάρχουν τοποθετήσεις βουλευτών στην Αναθεωρητική διαδικασία της Βουλής που αναφέρονται σε υπονόμευση του δικαιώματος της ιδιοκτησίας λόγω της κρατικής υποχρέωσης προστασίας του κοινού συμφέροντος. Η ιδιοκτησία αμφισβητείται από τα μέτρα επίταξης για την αποκατάσταση ακτημόνων και προσφύγων, από το θεσμό του ενοικιοστασίου και το σύνολο της πολιτικής αντιμετώπισης των φαινομένων ανθρωπιστικής κρίσης, σε βαθμό ώστε φτάνει να αναφέρεται ότι οι οξυμένες στεγαστικές ανάγκες αποτέλεσαν πρόφαση για να πληγεί η αστική ιδιοκτησία. Είναι μάλιστα αρκετά ενδεικτικό ότι τα μέτρα απαλλοτρίωσης, αναφέρονται μεταξύ άλλων και ως πληγή για την ιδιοκτησία, λόγω των μεγάλων καθυστερήσεων ή των αναντίστοιχα χαμηλών αποπληρωμών, μέχρι και την Αναθεώρηση του 2001.

Παράλληλα, καθ' όλη τη διάρκεια του πρώτου μισού του 20ου αιώνα, αναφέρονται εκτεταμένες βλάβες από φυσικές καταστροφές για την αποκατάσταση των οποίων ζητείται η συνδρομή του κράτους. Σεισμοί, πλημμύρες και φωτιές αποτελούν απειλή για τις κατοικίες ανά την Ελλάδα. Οι αναφορές είναι πολύ συχνότερες και με σαφώς εντονότερη διασπορά στο σύνολο σχεδόν της ελληνικής επαρχίας, κατά τη διάρκεια των δύο πρώτων διαδικασιών Αναθεώρησης, το 1911 και το 1927. Δίνεται η εικόνα ότι η φύση αποτελεί πραγματική απειλή μιας και ούτε οι υποδομές των πόλεων ούτε οι ίδιες οι κτιριακές κατασκευές αρκούν για να προστατεύσουν τους χρήστες τους από τις καιρικές συνθήκες.

Οι αναφορές σε κατεστραμμένες οικίες από φυσικές καταστροφές περιορίζονται σαφώς στην Αναθεώρηση του 1952 χωρίς όμως να εκλείπουν. Συμπληρώνονται μάλιστα από αναφορές σε συμμοριόπληκτες, ανταρτόπληκτες, βομβόπληκτες και πολεμοπαθείς οικίες. Δεν είναι η φύση αυτή τη φορά που τις απειλεί και μαζί με αυτές και τους χρήστες της, αλλά η κοινωνική καταστροφή της Μικρασιατικής καταστροφής και του Εμφυλίου πολέμου. Αν το 1950 σημαδεύει χονδρικά το τέλος του εμφυλίου που ακολούθησε το Β' Παγκόσμιο πόλεμο, πρέπει να φτάσουμε στο 1953 και τη σημαντική υποτίμηση της δραχμής για να τελειώσει η ανοικοδόμηση και να αρχίσει μια ανάπτυξη που να επιτρέπει στη χώρα να ξεφύγει από την οικονομική στασιμότητα.¹⁶

Το 1961 σχεδόν ολόκληρη η πόλη περιέχεται ακόμη στο λεκανοπέδιο Αττικής, την τριγωνική πεδιάδα που ορίζεται ανατολικά από τον Υμηττό, στο βορρά από την Πεντέλη και την Πάρνηθα και δυτικά από το Αιγάλεω. Δέκα χρόνια αργότερα, έχουμε όχι μόνο ένα σπάσιμο σε μεγάλη κλίμακα αυτού του κλοιού με την εισβολή στην πεδιάδα της Ελευσίνας (Θριάσιον Πεδίον) και την επέκταση

¹⁶ Burgel G., *Αθήνα η ανάπτυξη μιας μεσογειακής πρωτεύουσας*, εκδ. Εξάντας, Αθήνα, 1976, σελ. 19.

ως τα Μεσόγεια (περιοχή της Παλλήνης) αλλά επίσης μια σημαντική απομάκρυνση των ορίων της περιφερειακής ζώνης επιρροής της πρωτεύουσας.¹⁷ Η δεκαετία 60-70, κατά την οποία η Αθήνα ξεπερνάει τα δύο εκατομμύρια, περνώντας από τους 1.850.000 κατοίκους το 1961 σε 2.500.000 το 1971¹⁸ αν ληφθεί υπόψη η πραγματική επέκταση της πόλης, αντιστοιχεί επίσης στο πέρασμα από την πόλη στην αστική περιοχή.

Η δημογραφική αυτή ανάπτυξη σε συνδυασμό με την υπερσυγκέντρωση πληθυσμού στα μεγάλα αστικά κέντρα και κυρίως την πρωτεύουσα, φέρνουν μεταξύ άλλων στην επιφάνεια την ανταγωνιστική σχέση οικιστικού – φυσικού περιβάλλοντος. Έτσι, στις αναθεωρητικές διαδικασίες από το 1975 έως και το 2008 προστίθεται, μεταξύ άλλων, στους εχθρούς της ιδιοκτησίας ο φυσικός χώρος. Η 4η Αναθεωρητική διαδικασία του 1975, είναι η πρώτη στην οποία εισάγεται η ιδέα ότι απαιτείται η διατήρηση μιας αναλογίας φύσης και χτισμένου χώρου για τη δημιουργία υγιών και λειτουργικών οικισμών, παρόλο που εμφανίζεται ελάχιστα και εν μέρει προσχηματικά. Η επέκταση της πόλης θεωρείται εξ ορισμού καλή και, αν και συνοδεύεται από ανησυχίες για την επιβάρυνση των κοινωνικών ή των περιβαλλοντικών συνθηκών, ωστόσο αντιμετωπίζεται με τα ίδια αναποτελεσματικά μέτρα που είχε επιχειρηθεί να αντιμετωπιστεί και τις προηγούμενες δεκαετίες (αλλαγή νομικού πλαισίου, νομιμοποίηση αυθαίρετων κατασκευών). Η ιδιοκτησία/ ακίνητο/ αυθαίρετο έχει σε τέτοιο βαθμό εδραιώσει την παρουσία της και προσδιορίζει σημασιολογικά την κατοικία, ώστε να συζητείται η μερική άρση των περιορισμών επέκτασής της στο φυσικό περιβάλλον. Αντίστοιχα, το φυσικό περιβάλλον δεν αξιολογείται ως στοιχείο με συμβολική και αισθητική αξία και η πρόσληψη του σφραγίζεται από την αναπτυξιακή ιδεολογία και την υπεράσπιση οργανωμένων συμφερόντων στον κλάδο της κατασκευής. Το 2001 μάλιστα γίνεται ειδική αναφορά στους περιορισμούς που θέτει η Αρχαιολογική υπηρεσία εισάγοντας στις παραμέτρους της οικιστικής ανάπτυξης και τον περιορισμό που συνεπάγεται η προστασία του πολιτιστικού περιβάλλοντος.

¹⁷ Ο. π. σελ. 12.

¹⁸ Απογραφικά στοιχεία της ΕΛ.ΣΤΑΤ., βλέπε <http://www.statistics.gr/portal/page/portal/ESYE>

υποκείμενο αναφοράς – υποκείμενο που συγκροτείται

Ο χαρακτήρας του δικαιώματος πρόσβασης σε κατοικία και αυτός της προστασίας της ιδιοκτησίας όπως έχει αναφερθεί παραπάνω, σε συνδυασμό με τις κοινωνικοπολιτικές συνθήκες τις εκάστοτε περιόδου, μετασχηματίζουν το υποκείμενο, ατομικό ή συλλογικό, στο οποίο αναφέρεται κάθε φορά η άσκηση του δικαιώματος. Παράλληλα, ο τρόπος με τον οποίο προωθείται δείχνει να αποτελεί παράμετρο μετασχηματισμού του κοινωνικού υποκειμένου, στοιχεία που θα επιχειρηθεί να σχολιαστούν στην παρούσα ενότητα.

Ο αείμνηστος Συγγρός άφηκεν υπέρ ανεγέρσεως κατοικιών διά τους άγαμους και ανικάνους προς εργασίαν και υπαλλήλους δημοσίους και ιδιωτικούς και της εν αυταίς διατροφής αυτών. (1911)

Μετενεχθέντα ομοίως προς κάλυψιν της εν τω Προϋπολογισμώ του αυτού Υπουργείου αναγραφείσης πιστώσεως διά δαπάνας προς εγκατάστασιν προσφύγων ομογενών εκ Βουλγαρίας και Ρουμανίας από κοινού μετ' εγκατοίκων Θεσσαλών. (1911)

Οι ιδιοκτήται Ιωαννίνων, Πατρών, Τριπόλεως, Καλαμών, Μεσολογγίου, Σπάρτης και Γυθείου ζητούν την άρσιν του ενοικιοστασίου και την προστασίαν της ιδιοκτησίας. (1927)

Επίσης παρακαλώ, όπως ληφθή μέριμνα διά την ιδιοκατοίκησιν οικογενειών των εν αλλοδαπή διαμενοντων ομογενών οι οποίοι είχαν αγοράσει οικίας και απέστειλον τας οικογενείας των ήδη εκ του εξωτερικού αλλά δεν δύνανται να κατοικήσουν, και περιφέρονται από Ξενοδοχείου εις Ξενοδοχείον μαζί με τα παιδιά των τα οποία έφεραν να μορφώσουν εις την Ελλάδα, με ελληνικά γράμματα και την Έλλην μόρφωσιν, διά να εξαναγκασθούν τέλος, δυσηρεστημένοι να αναχωρήσουν και πάλιν εις το εξωτερικόν. Υπάρχει δίκαιον ιδιοκατοικήσεως κ. Υπουργέ που πρέπει να ικανοποιηθή διά λόγους εθνικής ανάγκης. (1952)

Υπάρχει επί πλέον μία τάξις ανταρτοπλήκτων οι οποίοι δεν επανεπατρίσθησαν λόγω παντελούς ελλείψεως στέγης. Αυτοί κατεδικάσθησαν εις τον εξ αιτίας θάνατον διότι ούτε η γεωργική υπηρεσία τους παρέχει τι, ούτε η ανοικοδόμησις τους ενισχύει. [...] Θα απαντήσω ότι είναι ζήτημα τιμής διά το Κράτος να στεγάση τους ανθρώπους αυτούς. (1952)

Έχει υποχρέωσιν να μας ειπή η Κυβέρνησις κατά ποίον τρόπον παραδείγματος χάριν αντιλαμβάνεται το ζήτημα των μικροϊδιοκτητών, το οποίον είναι ιδιαίτερος σοβαρόν, διότι ενώ αναμφισβητήτως η τάξις των μικροϊδιοκτητών πρέπει να υποστηριχθή, παραλλήλως χρήζουν προστασίας και οι κατά κανόνα πτωχοί ενοικιασταί των μικρών ιδιοκτησιών. (1952)

Διά το θέμα της κατοικίας προτείνω επίσης να απαλειφθή από το άρθρον 23 και να διαμορφωθή εις ιδιαίτερον άρθρον το οποίον να λέγη τα εξής: κατά την κατατεθειμένην τροπολογίαν «το κράτος υποχρεούται να παρέχη κατοικίαν εις τους στερουμένους και αδυνατούντας να αποκτήσουν τοιαύτην Έλληνας πολίτας. Η εκπλήρωσις της υποχρεώσεως ταύτης του κράτους ενεργείται υπό ενιαίου κρατικού φορέως λαϊκής στέγης». «Το Κράτος υποχρεούται να εξασφαλίξη κατοικίαν εις τους στερουμένους και μη δυναμένους να αποκτήσουν τοιαύτην Έλληνας πολίτας». (1975)

Στα πλαίσια αυτά πρέπει να προστατεύσωμεν και τα εξώγαμα τέκνα. Πρέπει και αυτά τα παιδιά, επί τέλους, να βρουν στέγην και δικαιοσύνη σ' αυτήν την χώραν. (1975)

Και αγρότης είχε, γόνιμους αγρούς, όχι δάση. Και τους άφησε ή τους οικοπεδοποίησε. Και ήλθε ο ίδιος να αγοράση εδώ ένα παράνομο τις περισσότερες φορές αγροτεμάχιο και να κτίση ένα επίσης παράνομο λυόμενο. (1975)

Είναι γνωστό ότι μία πολιτεία που ενδιαφέρεται για τον πολίτη πρέπει να δίνει στέγη στον πολίτη. Επ' ουδενί όμως θα πρέπει να φτάσουμε στο σημείο να συνδυάσουμε την οικιστική ανάπτυξη της χώρας, την ανάγκη στέγασης του πολίτη, θυσιάζοντας το περιβάλλον. (2001)

Θα μπαίνουν στη ζυγαριά τα αντίθετα συμφέροντα, τα συμφέροντα του εργάτη με τα συμφέροντα του εργοδότη, το δικαίωμα του πολίτη να έχει πράσινο και δάσος με το δικαίωμα των οικοδομικών συνεταιρισμών ή κάποιων εργολάβων, που χάριν της ανάπτυξης ή της κατοικίας ή της λεγόμενης ποιότητας ζωής κάνουν ό,τι κάνουν.(2001)

Είναι αυτοί οι επιχειρηματίες οι οποίοι ενδιαφέρονται στην αλλαγή χρήσης των δασών και των δασικών εκτάσεων χάριν της ιδιωτικής πολεοδόμησης, να κερδοσκοπήσουν σε βάρος του περιβάλλοντος. (2001)

Τα μέλη των οικοδομικών συνεταιρισμών που ανήκουν σε διάφορες κοινωνικές ομάδες όπως εργάτες μετάλλου, υπάλληλοι οργανισμών, δημόσιοι υπάλληλοι, συνταξιούχοι, ηθοποιοί, οικοδόμοι και διάφορες κατηγορίες εργαζομένων, πάντως μη προνομιούχων, έχουν αρχίσει προ πολλού να φεύγουν από τη ζωή και το όνειρό τους για απόκτηση κάποιας κατοικίας δεν ικανοποιήθηκε.(2008)

Μιλώ για τους μικροϊδιοκτήτες και αυτούς που διεκδικούν κάποια λίγα στρέμματα –και όχι μεγάλες εκτάσεις- από το δημόσιο, ή που θεωρούνται δάση και αυτοί λένε ότι δεν ήταν δάση, ή λένε ότι ήταν δικά τους και, εν πάση περιπτώσει, θέλουν να τα αξιοποιήσουν. (2008)

Εταιρείες οι οποίες έχουν διαμορφώσει μία ολόκληρη σχεδιασμένη κατάσταση για την οίκηση διαφόρων περιοχών και διακηρύσσουν τη φιλοδοξία τους για ένα εκατομμύριο πολυτελείς κατοικίες σε ιδιωτικούς σκοπούς στα πλέον ελκυστικά σημεία της χώρας και αυτές θα διευκολυνθούν, με αποτέλεσμα την βαρύτατη προσβολή του περιβάλλοντος. (2008)

Στις δύο πρώτες Αναθεωρητικές διαδικασίες, αυτή του 1911 και αυτή του 1927, το κύριο υποκείμενο αναφοράς της δημόσιας συζήτησης σχετικά με την κατοικία ως δικαίωμα, αποτελούν οι πληγέντες από φυσικές καταστροφές και οι πρόσφυγες – άστεγοι. Τα ποσοτικά μεγέθη αλλά και τα κοινωνικά χαρακτηριστικά αυτών των πληθυσμών είναι τέτοια ώστε δεν μπορεί παρά να διεμβολίζουν τη συζήτηση που διεξάγεται στο κεντρικότερο ίσως πολιτικό επίπεδο, εκφράζοντας αιτήματα για αποστολή οικοδομικών υλικών και φοροαπαλλαγές, στην Ολομελειακή διαδικασία της Βουλής για την Αναθεώρηση του Συντάγματος.

Στο Σύνταγμα του 1952, ακριβώς λόγω του ότι κατά τη διάρκεια του Β' Παγκόσμιου και εμφυλίου πόλεμου καταστρέφεται πολύ μεγάλο οικιστικό απόθεμα και, σύμφωνα με τα στατιστικά στοιχεία της εποχής, οι υπάρχουσες κατοικίες δεν καλύπτουν τις στεγαστικές ανάγκες, οι πρόσφυγες απασχολούν σταδιακά όλο και λιγότερο τη δημόσια συζήτηση, παρόλο που η διασφάλιση του δικαιώματος τους για πρόσβαση σε αξιοπρεπή στέγη, μετά από τρεις ολόκληρες δεκαετίες, παραμένει ανεκπλήρωτη. Τη θέση τους έχουν πάρει οι χιλιάδες πληγέντες από τον πόλεμο με τον προσδιορισμό του βομβόπληκτου, συμμοριόπληκτου, πυροπαθή, παραπηγματούχου και επαναπατρισθέντα. Σύμφωνα με τον απεσταλμένο του Τρούμαν στην Αθήνα του 1947, ένας

αντιπρόσωπος του Συμβουλίου Ανοικοδόμησης ισχυρίστηκε ότι συνολικά 150.000 σπίτια καταστράφηκαν ανά την Ελλάδα και ότι το 1946 είχαν ξαναχτιστεί μόνο 1.300 από αυτά.¹⁹

Παράλληλα, από την Αναθεωρητική διαδικασία του 1927 και ως και την τελευταία του 2008, εμφανίζονται και συλλογικής μορφής συγκροτήσεις για την υπεράσπιση του δικαιώματος στην ιδιοκτησία, ενδεικτικές της ισχύος της έννοιας της ιδιοκτησίας στη συλλογική συνείδηση. Δημιουργούνται ομαδοποιήσεις πολιτών με βάση την ιδιότητα του ιδιοκτήτη οι οποίες παρεμβαίνουν σε κεντρικό πολιτικό επίπεδο, διεκδικώντας τροποποιήσεις της κρατικής πολιτικής (πχ. στο θεσμό του ενοικιοστασίου, στο ισχύον φορολογικό σύστημα και στις διαδικασίες απαλλοτρίωσης γης) για την προάσπιση και κατοχύρωση των δικαιωμάτων τους. Από την Αναθεώρηση του 2001 και μετά, στους συλλόγους ιδιοκτητών προστίθενται οι εκπρόσωποι οικοδομικών συνεταιρισμών ως υπερασπιστές της ιδιοκτησίας με την στενή έννοια του οικονομικού συμφέροντος.

Το 1952 είναι που για πρώτη φορά κάνουν δειλά την εμφάνισή τους ο μικροϊδιοκτήτης και ο πτωχός ενοικιαστής, των οποίων τα οικονομικά πια συμφέροντα καλείται το κράτος να υπερασπιστεί, ενώ το 1975 γίνεται διάκριση μικρής και μεγάλης ιδιοκτησίας και αναφέρεται ότι η κρατική πολιτική υπερασπίζεται την δεύτερη. Κατά τη μετεμφυλιακή περίοδο, το κράτος επεμβαίνει ρυθμιστικά, με στόχο την αντιμετώπιση των κρίσιμων πολιτικά καταστάσεων και τη δραστηριοποίηση της οικονομίας. Με την πολιτική του προωθούνται άμεσα τα συμφέροντα των μικροαστών, ειδικότερα της Αθήνας και, σταδιακά ευνοούνται τα λαϊκά στρώματα που έχουν υποστεί τη βία της μετανάστευσης.

Επιπλέον, γίνονται σημειακές αναφορές στο δικαίωμα πρόσβασης σε στέγη, οι οποίες όμως δεν απασχολούν καθόλου τη συζήτηση της Ολομέλειας και αναφέρονται σε άγαμους και ανίκανους προς εργασία (το 1911) και σε εξώγαμα τέκνα και ομογενείς που επισκέπτονται την Ελλάδα (το 1975), ως χρήζοντες κρατικής προστασίας.

Τις πρώτες δεκαετίες του 21ου αιώνα, το υποκείμενο που σχετίζεται με την κατοικία ως δικαίωμα και αναφέρεται σχεδόν αποκλειστικά στο δικαίωμα της ιδιοκτησίας, καλείται πολίτης, ιδιώτης και ελληνική οικογένεια. Μαζί με αυτούς αναφέρονται ο επιχειρηματίας, ο εργολάβος, οι οικοδομικοί συνεταιρισμοί και οι εταιρείες, όχι ως κοινωνικά υποκείμενα, αλλά ως βασικοί συντελεστές των διαδικασιών παραγωγής κατοικίας κι άρα του τρόπου πρόσβασης και κατοχύρωσης αυτής. Είναι πια

¹⁹ Porter P., *Ζητείται: ένα θάυμα για την Ελλάδα*, εκδ. Μεταμεσονύκτιες εκδόσεις, Αθήνα, 2008, σελ. 135.

σαφές ότι το υποκείμενο αναφοράς είναι κοινό στις δύο τελευταίες αναθεωρητικές διαδικασίες και πλήρως ανεστραμμένο σε σχέση με ό,τι κυριαρχούσε σε όλες τις προηγούμενες. Ενώ την χρονική αυτή περίοδο υπάρχουν χιλιάδες κακώς στεγασμένοι, στην πλειοψηφία τους μετανάστες πρώτης ή δεύτερης γενιάς, παρόλα αυτά, την κεντρική πολιτική σκηνή απασχολεί αποκλειστικά το προφίλ του άντρα μικροαστού οικογενειάρχη, αυτού που με σημερινούς όρους θα αποκαλούσαμε νοικοκυραίο της ομογενοποιημένης δυτικής κοινωνίας με κύριο μέλημα την αναπαραγωγή αυτής του της ιδιότητας, ένα προφίλ ανθρώπου που στον πυρήνα του προσδιορίζεται με οικονομικούς όρους, χαρακτηρίζεται ωστόσο και από τις κοινωνικές προεκτάσεις των τελευταίων.

Οι διαδικασίες με τις οποίες προωθήθηκε τόσο η πρόσβαση στην κατοικία όσο και η προστασία της ιδιοκτησίας, αποτέλεσαν παράμετρο διαμόρφωσης χαρακτηριστικών κοινωνικών κατηγοριών βάσει του ιδωτεύοντος ατόμου.

Οι πρόσφυγες των τριών πρώτων δεκαετιών του 20^{ου} αιώνα, που εγκαθίστανται τις περισσότερες φορές παράνομα στις παρυφές συνήθως των αστικών κέντρων, αιτούνται στην πράξη τόσο τη διασφάλιση του δικαιώματός τους για πρόσβαση σε στέγη όσο και τη διεκδίκηση για κοινωνική δικαιοσύνη και ισότιμη πρόσβαση στις λειτουργίες της αστικής ζωής. Το γεγονός ότι δεν ωθούνται από το κράτος σε μετακίνηση από τους τόπους εγκατάστασής τους, συμβάλει σημαντικά στην εκτόνωση της πολιτικής και κοινωνική κρίσης που δημιουργεί η ανικανότητα των κρατικών φορέων να επιλύσουν τα οξυμένα στεγαστικά προβλήματα όσο και στην κοινωνική τους ενσωμάτωση.

Αντίστοιχα, το γεγονός ότι απασχολείται τόσο έντονα η Βουλή, ήδη από την Αναθεώρηση του 1952 κι άρα κατά τη μετεμφυλιακή περίοδο και για τις επόμενες δεκαετίες, με την κατοικία-ιδιοκτησία, είναι ενδεικτικό του κεντροβαρικού ρόλου που αποκτά η οικοδομική δραστηριότητα στην ελληνική οικονομία. Η αξιοποίηση της αστικής γης ευνοείται και εποπτεύεται από την κρατική πολιτική κι αν δεν διαμορφώνεται με εξαρχής προσχεδιασμένους οικονομικούς και κοινωνικούς στόχους, συνδέεται ωστόσο με καίριες διαδικασίες κοινωνικής αναπαραγωγής, συμβάλλοντας στον προσεταιρισμό των λαϊκών στρωμάτων στην κρατούσα τάξη πραγμάτων και στην κοινωνική ειρήνη, προστατεύοντας και ενσωματώνοντας την ίδια στιγμή πληθυσμούς που κινδύνευαν υπό άλλες συνθήκες να εξωθηθούν στο κοινωνικό περιθώριο. Η απόκτηση στέγης θεωρείται ατομική ευθύνη των πολιτών, αλλά ταυτόχρονα υπάρχει η αντίληψη ότι το κράτος πρέπει να συνδράμει τους πολίτες στην απόκτηση ενός αγαθού που έχει ιδιαίτερη συμβολική αξία και θεωρείται απαραίτητος όρος για ομαλή οικογενειακή ζωή και πλήρη κοινωνική ένταξη. Το σύνολο αυτών των διαστάσεων λειτουργεί με έναν κατεξοχήν νομιμοποιητικό τρόπο απέναντι στην ιδιοκτησία της κατοικίας, απ' όπου

απορρέουν και τα ηθικά σμαινόμενα με τα οποία συνήθως επενδύεται.²⁰ Όπως προκύπτει από την ανάλυση του Δ.Οικονόμου²¹, το φαινόμενο της ρευστοποίησης των οικογενειακών πόρων κατά τη μεταπολεμική περίοδο είναι ευρύ και συσχετισμένο συχνότατα με διαδικασίες γεωγραφικής κινητικότητας, ενταγμένες στο πλαίσιο οικογενειακών στρατηγικών κοινωνικής ανέλιξης. Ένας από τους άξονες των στρατηγικών αυτών είναι η απόκτηση ιδιόκτητης κατοικίας. Η κάλυψη των στεγαστικών αναγκών, υπό το πρίσμα αυτό, δεν γίνεται αντιληπτή μόνο με τη στενή έννοια του όρου, αλλά έχει συμβολική φόρτιση εξαιτίας της ιδιότυπης φύσης του αγαθού – κατοικία. Η πρόσβαση στην ιδιοκτησία βιώνεται ως ένα είδος προσωπικού επιτεύγματος και αυτοεπιβεβαίωσης, ως μέσο κοινωνικής ένταξης με προοπτική ανέλιξης ειδικά στην περίπτωση των μικρό- και μεσο- κοινωνικών στρωμάτων, για τα οποία οι συνθήκες κατοίκησης αποτελούν βασικό άξονα της ιδεολογικής αναπαραγωγής τους αποτελώντας κατ' επέκταση παράγοντα διαμόρφωσης της συνολικής κοινωνικής δόμησης.

κρατική πολιτική για τη διασφάλιση του δικαιώματος

Στην ενότητα αυτή επιχειρούμε να διαγράψουμε τις διαδικασίες με τις οποίες η κρατική πολιτική, όπως αυτή εκφράζεται στις αναθεωρητικές διαδικασίες της Βουλής, στέκεται απέναντι στο δικαίωμα της πρόσβασης σε κατοικία καθώς και σε αυτό της προστασίας της ιδιοκτησίας.

Κοινότης, αποτελούμενη εκ [...] δικαιούται να διαθέση τα τακτικά κοινοτικά έσοδα [...] όπως εγκαταστήση νέον ενιαίον συνοικισμόν εν προσφόρω θέσει της κοινοτικής περιφέρειας. Η θέσις και το σχέδιον του συνοικισμού ορίζεται δι' αποφάσεως του κοινοτικού συμβουλίου [...] παραχωρείται άμα υπέρ των δημοτών προς κατασκευήν των οίκων και των περιοχών των ατέλεια υλοτομίας, ασβεστοποιίας και λατομίας. (1911)

Προς τας κατά το άρθρον 4 του παρόντος παραχωρουμέναις γαίαις, παραχωρούνται εις τους κατά το άρθρον 3 δικαιουμένους να μετάσχουν της διανομής:

α) Αι οικίαι, εν αις κατοικούσι μετά των παραρτημάτων και του υπ' αυτών και της περιοχής των κατεχομένου και μη ρυμοτομουμένου οικοπέδου.

²⁰ Ο. π. σελ. 80 Ο Porter αναφέρει: «Έχουμε ένα φτωχό λαό με μια ανίκανη κυβέρνηση και ένα πολιτικό σύστημα το οποίο απαιτεί από τους υπουργούς να έχουν ως κύριο μέλημα τους την παραμονή στο αξίωμα, παραμελώντας τα προβλήματα της ανοικοδόμησης και την επαναδραστηριοποίηση του εμπορίου και των συναλλαγών. Ένα από τα κυριότερα καθήκοντά μας θα είναι να καθορίσουμε αν θα υπάρξει στήριξη της μεσαίας τάξης για μια σειρά κυβερνητικές πολιτικές που θα επιτρέψουν τη χρήση των εθνικών πόρων προς όφελος του συνόλου της χώρας και όχι μόνο προς όφελος επιλεγμένων ομάδων ιδιωτών.».

²¹ Οικονόμου Δ., *Η στεγαστική πολιτική στην Ελλάδα : Βασικές ερμηνευτικές υποθέσεις, πιστοδότηση της στέγης και πολιτική ενοικίων*, εκδ. Επιθεώρηση Κοινωνικών Ερευνών, Νο 64, ΕΚΚΕ, Αθήνα, 1987.

Εάν εν τη αυτή οικία συγκατοικώσι πλειότεροι του ενός κληρούχοι αυτή παραχωρείται εις τον πρεσβύτερον αυτών, εις δε τους λοιπούς, δικαιουμένους να παραμείνουν επί διετίαν από της εγκαταστάσεως εις την ρηθείσαν οικία, ασκεπές οικοπέδον εκτάσεως μέχρι ενός στρέμματος. Τοιούτον παραχωρείται επίσης εις τους ενοίκους καλλιεργητάς εκκλησιαστικών γαιών τους κατά το άρθρον 3 δικαιουμένους εις διανομήν εάν στερώνται κατοικίας.

β) Γη διά λαχανόκηπον μέχρι δύο στρεμμάτων, παρακειμένη τη οικία η τω οικοπέδω η εν ελλείψει γης συνεχομένης, άλλη, κείμενη εις την ζώνην του συνοικισμού και κατάλληλος προς τούτο. (1911)

Έκαστος των συνοικισμών των προς διανομήν απαλλοτριωμένων κτημάτων ρυμοτομείται διά σχεδίου εγκρινόμενου διά Β. Διατάγματος, εκδιδόμενου προτάσει των επί των Εσωτερικών και Οικονομικών Υπουργών, ορθογωνιζομένων εν αυτώ των οικοπέδων και τασσομένων των λαχανοκήπων οπίσω των οικιών κατά το εφικτόν. (1911)

Συνεχίζων αναφέρει παραδείγματα απαλλοτριώσεως εκτάσεων γενομένων διά δημοσίας ανάγκας και ειδικώς διά την ανέγερσιν του συνοικισμού Νέας Σμύρνης αι οποίαι όμως δεν εχρησιμοποιήθησαν δι' ον σκοπόν απηλλοτριώθησαν αλλά ενοικιάσθησαν ως βοσκαί. (1927)

Ουδείς δύναται να μη επαινέση την αποκατάστασιν των ακτημόνων και των προσφύγων. Υπήρξεν αυτή μία πράξις κατά πάντα αξιέπαινος, αλλ' εν τη εφαρμογή διεπράχθησαν πολλάι αδικίαι εις βάρος των ιδιοκτητών, οι οποίοι και εκ πολλών άλλων λόγων, ως πχ. εκ του ενοικιοστασίου σήμερον λομικτούν. Το αίσθημα της ευλαβείας προς την ιδιοκτησίαν του λαού ετρώθη καιρίως εκ παντων τούτων και είνε ανάγκη διά του υπό συζήτησιν άρθρου να ενφουσηθή νέα πεποιθήσις προς τον θεσμόν της ιδιοκτησίας. (1927)

Υποβάλλει νομοσχέδιον «περί ιδιοκτησίας κατ' ορόφους». [...] Εις το υπ' αριθμ. 46 φύλλον της Εφημερίδος της Κυβερνήσεως εδημοσιεύθη Ν. Διάταγμα περί της κατ' όροφον ιδιοκτησίας, το οποίον εξεδόθη κατόπιν ομοφώνου γνώμης της κοινοβουλευτικής επιτροπής επί των προσφυγικών ζητημάτων. (1927)

Η προηγούμενη Κυβέρνησις, καθιέρωσεν το σύστημα της ενισχυμένης αυτοστεγάσεως, το οποίον συνίστατο εις την παραχώρησιν 5.000.000 δραχμών και υλικών αξίας 4.000.000 δραχ. Εκ των 5.000.000 δραχμών εδόθησαν μόνον τα 4.000.000 δραχ. Και αι περισσότεραι κατοικίαι παρέμειναν ημιτελείς. Εν συνεχείς εφηρμόσθη το σύστημα της απλής στεγάσεως, το οποίον συνίστατο εις την παραχώρησιν 6 κυβικών ξυλείας, 5.000 τούβλων 3.000 κεράμων, τιμέντου, καρφιών και υαλοπινάκων. (1952)

Και είναι αληθές ότι από του έτους 1947, και εντεύθεν και κυρίως μετά την έκδοσιν του ΚΗ' ψηφίσματος, δι' ου εθεσπίσθησαν ατέλεια φορολογικά και εξαιρέσεις εκ του ισχύοντος Ενοικιοστασίου, επηκολούθησε πρωτοφανής οικοδομικός οργανισμός και διετέθησαν εκατοντάδες δισεκατομμύρια διά την ανέγερσιν οικοδομών. Τούτο όμως δεν έλυσε το στεγαστικόν πρόβλημα, λόγω του μεγέθους αυτού, αλλά και διότι αι ανεγερθείσαι οικοδομαί είναι πολυτελείς. Πρόκειται περί πολυκατοικιών και μεγάρων κατά το πλείστον άτινα ανηγέρθησαν υπό των μεγιστάνων του πλούτου οίτινες εξεμεταλλεύθησαν τας ατελείας και τας φορολογικάς διευκολύνσεις μάλλον προς επωφελή τοποθέτησιν και εξασφάλισιν αυτών, παρά προς στέγασιν των λαϊκών τάξεων. Οικήματα λαϊκά προς στέγασιν των πενεστερών τάξεων και των μισθοσυντηρήτων εν γένει ανηγέρθησαν κατ' αναλογίαν προς τα πολυτελή μέγαρα και τας πολυκατοικίας πολύ ολίγα. (1952)

Ο βουλευτής Σερρών καταθέτει αναφοράν του εθνικού οικοδομικού συνεταιρισμού αστέγων και ακτημόνων πόλεως Σερρών, ζητούντος άμεσον παραχώρησιν των ανταλλαξιμων οικοπεδικών χώρων προς ανέγερσιν οικιών διά στέγασιν των. (1952)

Οι βουλευταί Τρικάλων [...] καταθέτουν αναφοράν του Οικοδομικού Συνεταιρισμού Πολεμιστών «το προάστειον των εφέδρων» ζητούντος την ένταξιν της εκτάσεως του εις το σχέδιον, ως έχει, ρυμοτομηθείσης καθ' ο προσαρτηθείσης εις το εγκεκριμένον σχέδιον όπερ γύρωθεν την περιβάλλει, την περιλήψιν των Συνεταιρισμών Πολεμιστών εις τας διατάξεις του νόμου «περί λαϊκών κατοικιών», παροχήν ατελείας εις οικοδομήσιμα υλικά διά την ταχείαν ανέγερσιν κατοικιών και στέγασιν δεινοπαθουσών οικογενειών. (1952)

Παράγραφος 2: «Η χωροταξική αναδιάρθρωσις της χώρας η διαμόρφωσις, η ανάπτυξις, η πολεοδόμησις και η επέκτασις των πόλεων και των οικιστικών εν γένει περιοχών τελεί υπό την ρυθμιστικήν αρμοδιότητα και τον έλεγχον του Κράτους, επί τω τέλει της εξασφαλίσεως της λειτουργικότητος και αναπτύξεως των οικισμών και της εξασφαλίσεως των καλύτερων δυνατών όρων διαβιώσεως των οικιστών». (1975)

Έτσι λοιπόν, αυτή η δυνατότητα του εργαλείου που λέγεται μεταφορά συντελεστού δόμησης, που για λόγους που ανέφερα ενοχοποιήθηκε στην ελληνική κοινωνία, σήμερα πλέον με αυτή την πρόβλεψη στο άρθρο 17 είναι δυνατόν να εφαρμοσθεί. Είναι δηλαδή, δυνατόν να αποκτήσει και η χώρα μας ένα σημαντικό εργαλείο άσκησης πολιτικής γης, όπως σε όλες σχεδόν τις ευρωπαϊκές, όχι μόνο με αυτόν τον τρόπο, αλλά και με άλλους τρόπους με ανταλλαγή γαιών, αλλά και μεταφοράς δικαιωμάτων όπως είναι το δικαίωμα μεταφοράς στη δόμηση, δηλαδή η δυνατότητα ξανά με νόμο της μεταφοράς συντελεστού δόμησης που θα λύσει ένα σωρό προβλήματα κυρίως στον τομέα προστασίας της πολιτιστικής κληρονομιάς. [...] Το ίδιο και πολύ πιο δύσκολο γίνεται το θέμα στον τομέα προστασίας περιβάλλοντος, ιδιαίτερα σε μια χώρα σαν τη δική μας όπου ισχύει η δυνατότητα δόμησης εκτός σχεδίου πόλεως –αιγιαλίτιδα ζώνη, παράκτια ζώνη κλπ.- όπου θέλουμε να προστατεύσουμε το περιβάλλον και όπου υπάρχει ιδιοκτησία δεν υπάρχει άλλος τρόπος. Σήμερα, με αυτήν την πρόβλεψη της δυνατότητας όχι μόνο καταβολής χρηματικής αποζημίωσης με τη συναίνεση του δικαιούχου, αλλά και με τη μορφή παραχώρησης κυριότητας άλλου ακινήτου, ή της μεταφοράς δικαιωμάτων, αυτό το μεγάλο ζήτημα είναι πλέον δυνατό με νόμους να αντιμετωπισθεί. (2001)

Υπάρχει και μία καινούρια ρύθμιση η οποία μιλά για αντικατάσταση του απαλλοτριωθέντος ακινήτου είτε με κυριότητα σε ακίνητο είτε με άλλο εμπράγματο δικαίωμα πάνω σε ακίνητο. (2001)

Ο χωροταξικός, πολεοδομικός και οικιστικός σχεδιασμός γίνεται με νόμο και έχει επίσης ως σκοπό να διασφαλίζονται σε όλο τον πληθυσμό το δικαίωμα στην κατοικία και οι αναγκαίες υποδομές έτσι ώστε να διατηρείται πάντοτε θετικό το συνολικό περιβαλλοντικό ισοζύγιο. Οι χρήσεις γης και οι όροι δόμησης στις πόλεις, στους οικισμούς και στις λοιπές περιοχές της χώρας. (2001)

Στις τρεις πρώτες Αναθεωρητικές διαδικασίες, αυτή του 1911, του 1927 και του 1952, γίνεται αρκετά εκτεταμένη συζήτηση σχετικά με την πρόσβαση σε στέγη των πλήρως άστεγων ή των κακώς στεγασμένων πληθυσμών. Η προώθηση του δικαιώματος πρόσβασης σε στέγη νοείται ως παροχή στοιχειωδών μέσων για την προστασία από τις καιρικές συνθήκες και για τη δυνατότητα χωρικής ανάπτυξης των βασικών ανθρώπινων δραστηριοτήτων.

Πιο συγκεκριμένα, στη διαδικασία του 1911 αναφέρονται μέτρα αποστολής οικοδομικών υλικών για τη στεγαστική βελτίωση των πληγέντων από τις φυσικές καταστροφές και των προσφύγων. Παράλληλα, γίνονται αρκετές κρατικές απαλλοτριώσεις με στόχο, πέραν της κατασκευής συνοικισμών, τη διανομή γαιών σε ακτήμονες. Συγκεκριμένα το 1907 ψηφίζεται νόμος που επιτρέπει στην εκάστοτε ελληνική κυβέρνηση την προοδευτική διανομή των εθνικών γαιών, δημιουργώντας πλήθος αγροτών με μικρές ή μεσαίες ιδιοκτησίες. Είναι ακριβώς εκείνη την περίοδο που η αγροτική οικονομία αναδιοργανώνεται (αγροτική μεταρρύθμιση Βενιζέλου 1917), οδηγείται σε καθεστώς μικροϊδιοκτησίας κι αποκτά μηχανισμούς παρέμβασης (αγροτική τράπεζα, κρατικούς οργανισμούς, παραγωγικούς συνεταιρισμούς) μη μπορώντας όμως να υπερκεράσει τα κρισιακά χαρακτηριστικά του τέλους του 19^{ου} αιώνα.

Στη δεύτερη Αναθεωρητική διαδικασία, το κράτος ενισχύει το ρυθμιστικό του ρόλο στα ζητήματα κατοικίας με οικονομικού χαρακτήρα μέτρα, με σημαντικότερο αυτών, το θεσμό του ενοικιοστασίου

και τρεις διαδοχικές προσπάθειες επιβολής του το 1912, το 1916-1918 και το 1919. Τα διατάγματα του ενοικιοστασίου αφορούν την υποχρέωση του ιδιοκτήτη, από το κράτος, να διατηρεί σταθερό το ενοίκιο και αποσκοπούν στην εξασφάλιση φθηνής κατοικίας για τους άπορους (ως άποροι χαρακτηρίζονται όλες σχεδόν οι κατηγορίες του εργαζόμενου πληθυσμού της πόλης, όπως δημόσιοι, ιδιωτικοί, στρατιωτικοί υπάλληλοι και συνταξιούχοι, συγγραφείς, επιστήμονες, ελεύθεροι επαγγελματίες, καλλιτέχνες, δημοσιογράφοι, πρόσφυγες κλπ (ΦΕΚ 30/3/25)) και αντίστοιχα στην κοινωνική ένταξη των παραπάνω κατηγοριών. Εγείρουν ωστόσο αρκετές διαφωνίες μεταξύ ενοικιαστών και ιδιοκτητών ο απόηχος των οποίων φτάνει και στη Βουλή με σειρά τροποποιητικών αιτημάτων. Λόγω έλλειψης προσφοράς κατοικιών, τα ενοίκια (νέες μισθώσεις) εκτινάσσονται στα ύψη, σε τέτοιο βαθμό ώστε συνέφερε τους ιδιοκτήτες να πληρώσουν πολύ μεγάλες αποζημιώσεις για έξωση των παλιών ενοικιαστών, να γκρεμίσουν το παλιό κτίσμα και να χτίσουν καινούριο για εκμετάλλευση,²² γεγονός που λειτούργησε ως ισχυρό οικονομικό κίνητρο για την ανοικοδόμηση της Αθήνας.

Παράλληλα, στη διαδικασία του 1927, παρατηρούμε ότι η αποστολή οικοδομικών υλικών συνεχίζεται και συμπληρώνεται από τη σύσταση σχετικών επιτροπών για την επείγουσα στεγαστική αποκατάσταση των προσφύγων, όπως το Ταμείο Περίθαλψης των Προσφύγων και μετά το 1924 από την Επιτροπή Αποκατάστασης των Προσφύγων. Οι φορείς αυτοί, παράγουν νέες κατοικίες που χωροθετούνται σε οικισμούς με σχετική απόσταση από τα αστικά κέντρα ενώ παράλληλα αναπτύσσονται συνοικισμοί σε οικόπεδα που παραχωρούνται από το ελληνικό κράτος, καθώς και αυθαίρετοι συνοικισμοί παραγκουπόλεων με τη μέθοδο της αυτοστέγασης. Στον όρο αυτοστέγαση περιλαμβάνεται η κατοικία που η παραγωγή της έχει σκοπό την ιδιοκατοίκηση και εμπεριέχει τα χαρακτηριστικά της αυτοκατασκευής, της οικοδόμησης κατά παραγγελία με ίδια μέσα και της αυθαίρετης δόμησης.²³

Την ίδια περίοδο, θεσπίζεται ο νόμος 3741/1929 «Περί της ιδιοκτησίας κατά ορόφους» ο οποίος εισάγει την έννοια της οριζόντιας ιδιοκτησίας (αντί της ιδιοκτησίας κατά οικόπεδο), γενικεύοντας

²² Ο Porter αναφέρει σχετικά: «Οι ιδιοκτήτες ακινήτων είναι πραγματικά τα ξεχασμένα θύματα του πληθωρισμού. Ενώ τα τελευταία πέντε χρόνια οι τιμές έχουν αυξηθεί άνω του 150πλάσιου, τα ενοίκια έχουν διατηρηθεί σε ανώτερο επίπεδο που αγγίζει το 50πλάσιο του προπολεμικού. Με νομοθετικό διάταγμα ορίζεται ενοικιοστάσιο βάσει επαγγελματικών κατηγοριών. Για παράδειγμα, οι δημόσιοι υπάλληλοι πληρώνουν μόλις το 10πλάσιο του προπολεμικού ενοικίου, ενώ οι έμποροι πληρώνουν το 25πλάσιο. [...] Οι ενοικιαστές υποχρεώνονται να καταβάλλουν στο κράτος το 33,3% του ενοικίου ως φόρο και οι ιδιοκτήτες ακινήτων πιέζουν να αυξηθεί αυτό το ποσοστό ώστε το κράτος να έχει περισσότερα έσοδα.»

²³ Μαντουβάλου Μ., *Η οικοδομή στην Αθήνα: Οικονομικές και κοινωνικές απόψεις μιας ευκαιριακής ανάπτυξης*, στο «Η Αθήνα στον 20ο αιώνα». Η Αθήνα όπως (δεν) φαίνεται 1940-1985, ΥΠΠΟ, Σύλλογος Αρχιτ., Αθήνα, 1985.

έναν θεσμό που μέχρι τότε ίσχυε τοπικά στα Ιόνια νησιά, την Κρήτη, και τη Σάμο.²⁴ Παρόλη ωστόσο τη διασφάλιση του νομοθετικού πλαισίου για την πώληση διαμερισμάτων κατά όροφο βάσει της οποίας θα ξεκινά να αναπτύσσεται η αστική πολυκατοικία, δεν επηρεάζονται οι τύποι κατοικίας που χτίζονται για τους πρόσφυγες από την ΕΑΠ.²⁵ Ένα πολύ μεγάλο ποσοστό προσφύγων στεγάζεται σε παραπήγματα που κατασκευάζουν οι ίδιοι οι ενδιαφερόμενοι, όταν υπάρχει ή διατίθεται από το κράτος χώρος, δείγμα μιας εκσυγχρονιστικής μάλλον πολιτικής που δείχνει γνώση τεχνικής ενώ συγχρόνως επιζητεί μέσω της παροχής φθηνής γης για στέγαση αλλά και για εκμετάλλευση να εκτονώσει τις κρίσιμες κοινωνικά καταστάσεις. Κατά την περίοδο αυτή, στην αυθαίρετη δόμηση προστίθενται ευρύτατες οικοπεδοποιήσεις στη βάση μιας νομοθεσίας που αναπτύσσεται για τους οικοδομικούς συνεταιρισμούς, οι οποίοι ουσιαστικά λειτουργούν ως οικοπεδικοί για ευρύτατα στρώματα κυρίως δημοσίων υπαλλήλων και στρατιωτικών. Στην ουσία η πολιτική των συνεταιρισμών αποτελεί παροχή στα μικρά και μεσαία αστικά στρώματα στο πλαίσιο της κρατικής πολιτικής και συμβάλλει σημαντικά στην κατάτμηση και οικοπεδοποίηση μεγάλων εκτάσεων της περιαστικής γης, χωρίς σχέδιο ή πρόβλεψη του τρόπου ένταξής τους στον ιστό της πόλης.

Στην τρίτη αναθεωρητική διαδικασία, όπου γίνονται μάλιστα και οι πιο πολλές αναφορές στην κατοικία, το ζήτημα της στέγης διατηρεί το κεντροβαρικό ρόλο που είχε τις προηγούμενες δεκαετίες. Είναι χαρακτηριστικό ότι συνεχίζονται τα αιτήματα αποστολής οικοδομικών υλικών και εξακολουθούν να ωθούνται σε μεθόδους αυτοστέγασης πρόσφυγες, πληγέντες φυσικών καταστροφών, Β' Παγκοσμίου και εμφυλίου πολέμου.²⁶ Από τις πολεμικές καταστροφές συνολικά το 82% αφορούσε σε μικρούς και μεγάλους αγροτικούς οικισμούς ενώ ο συνολικός αριθμός των πληγέντων κτιρίων για την περιοχή της Αττικής ανερχόταν σε 9.954, εκ των οποίων το 44% συγκεντρώνονταν στον Πειραιά και το 20,9% στην Αθήνα.

Πέραν των αυτόνομων πρακτικών στέγασης που υιοθετούνται κυρίως από κοινωνικά στρώματα που δεν μπορούν να έχουν πρόσβαση στην ιδιοκατοίκηση μέσω της αγοράς έτοιμων κατοικιών, βασικό επίσης σύστημα παραγωγής οικιστικού αποθέματος στην προπολεμική Ελλάδα και στις πρώτες μεταπολεμικές δεκαετίες, αποτελεί η αντιπαροχή. Τα δύο αυτά συστήματα λειτούργησαν παράλληλα χωρίς ωστόσο να καταφέρνουν μια επαρκή απάντηση στην κρίση κατοικίας η οποία

²⁴ Λεοντίδου Λ., *Πόλεις της σιωπής*, εκδ. Πολιτιστικό τεχνολογικό ίδρυμα ΕΤΒΑ, Αθήνα, 2011, σελ. 203.

²⁵ Ο. π. σελ 233.

²⁶ Σύμφωνα με τον Porter, ο βασιλιάς Γεώργιος, σε συνάντηση που είχε μαζί του, ανέφερε ως σημαντικό έργο ανοικοδόμησης, το γεγονός ότι σε δύο χωριά της Θεσσαλίας τα οποία είχαν ισοπεδωθεί από τους Ναζί και αργότερα καταστράφηκαν από τους αντάρτες, όλοι οι κάτοικοι έχουν σήμερα (1947) δική τους στέγη, έχοντας χρησιμοποιήσει τοπικά οικοδομικά υλικά και μάλιστα χωρίς τη συνδρομή της κυβέρνησης.

συνεχίζεται και κατά τη δεκαετία του 1960 και αφορά τόσο στην έλλειψη οικιστικού αποθέματος, όσο και στην κακή ποιότητα του υπάρχοντος. Η μετεμφυλιακή περίοδος, ονομάζει τα έργα στέγασης, ως έργα ανοικοδόμησης ή έργα ανασυγκρότησης, συνδέοντας την κατοικία με διαδικασίες προόδου. Συμβολοποιεί την απομάκρυνση από συνθήκες εμπόλεμες, συνθήκες υλικής καταστροφής, στέρησης και προσφυγιάς. Είναι ενδεικτικό ότι εκείνη την περίοδο είναι που ιδρύεται και στην Ελλάδα, το Υπουργείο Ανοικοδομήσεως.

Η πολιτική αυτή, συμπληρώνεται τον Αύγουστο του '47 από το «ΚΗ ψήφισμα» με το οποίο απαλλάσσονται από φόρους τα εισοδήματα από ακίνητα που κτίστηκαν ή αγοράστηκαν μετά το 1945, δίνοντας επιπλέον ώθηση στην οικοδομική δραστηριότητα και προωθώντας τόσο το ζήτημα της πρόσβασης σε στέγη όσο και αυτό της κατοχύρωσης της ιδιοκτησίας. Στις πρώτες δεκαετίες λοιπόν του 20^{ου} αιώνα, το κράτος δεν αποκτά χαρακτηριστικά συλλογικού υποκειμένου που λαμβάνει κεντρικού χαρακτήρα πρωτοβουλίες για την οργάνωση και το σχεδιασμό των περιοχών κατοικίας για τα εργατικά στρώματα, αν και το ζήτημα της πρόσβασής τους σε κατοικία έχει εισέλθει οριστικά και επισήμως στην κεντρική πολιτική σκηνή, ως ένα από τα σημαντικότερα κοινωνικά άρα και πολιτικά ζητήματα της περιόδου.

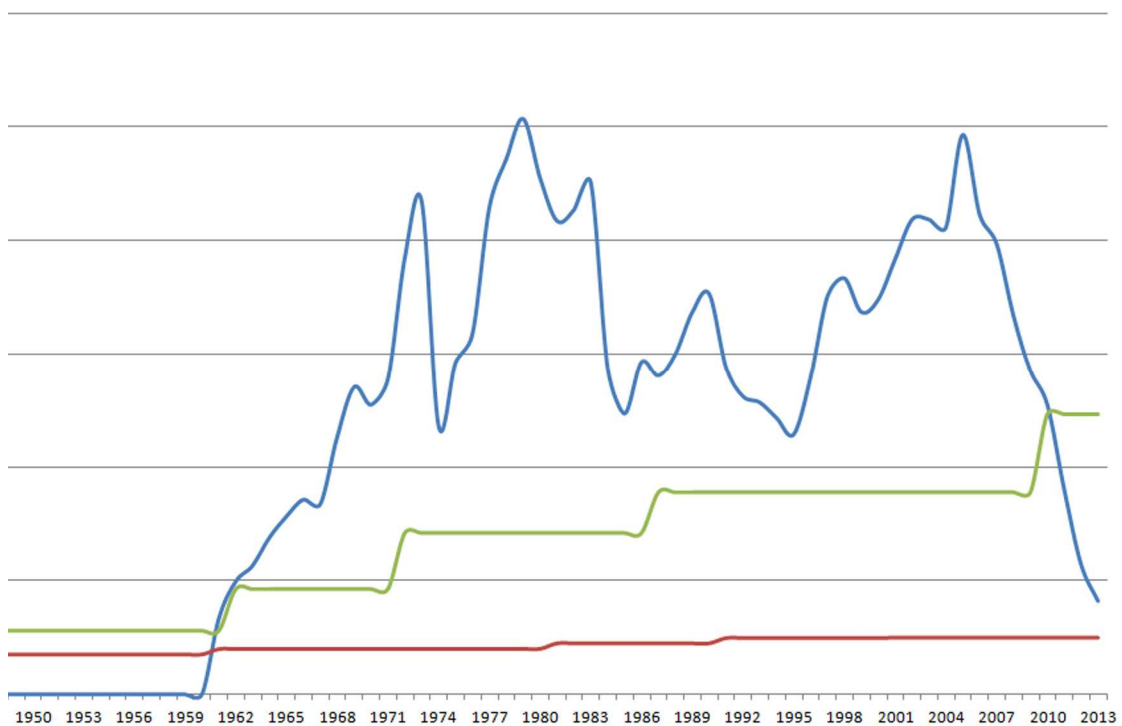
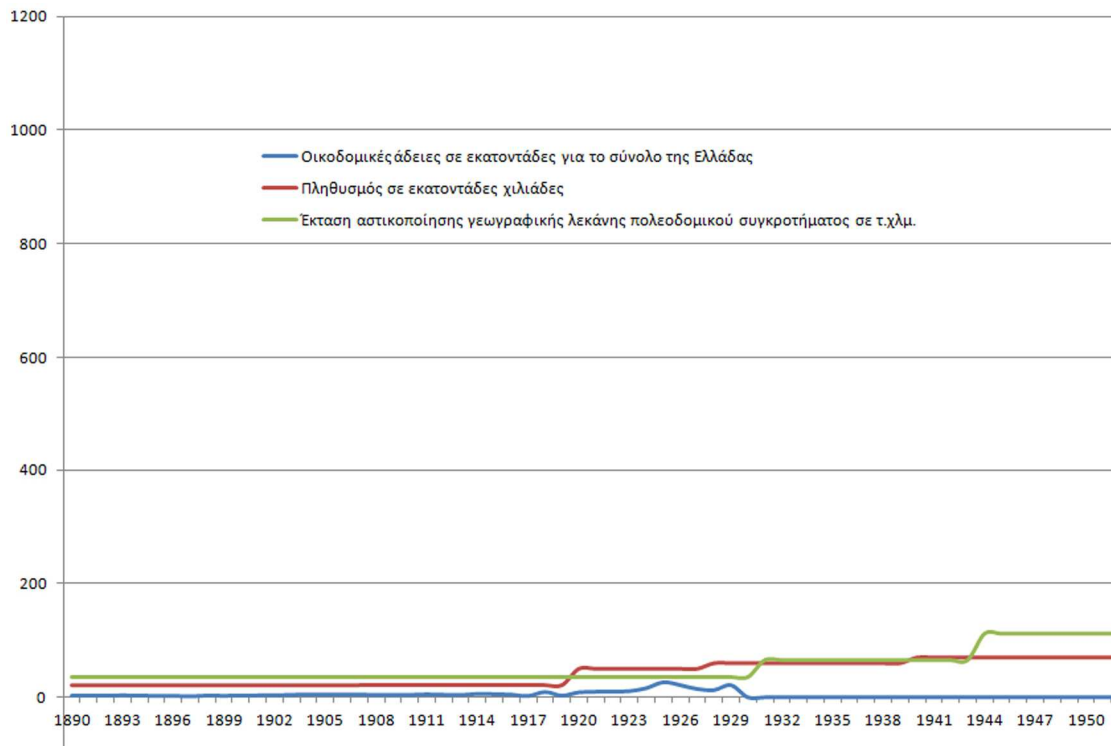
Στην 4^η Αναθεωρητική διαδικασία, συνεχίζεται και εντείνεται η πολιτική επί της γης που ακολουθήθηκε τις προηγούμενες δεκαετίες, με συνεχή αύξηση της οριζόντιας ιδιοκτησίας (επέκταση των σχεδίων πόλεων, ανοχή της παράνομης οικοπεδοποίησης του περιαστικού χώρου) και κατακόρυφης προσφοράς οικοδομήσιμης γης (αυξήσεις των συντελεστών δόμησης), σε συνδυασμό με την ενθάρρυνση του κατακερματισμού της γαιοκτησίας. Εξαιρετικά σοβαρός υπήρξε παράλληλα ο ρόλος των πόρων που προέρχονταν από τη ρευστοποίηση των οικογενειακών διαθεσίμων. Ο Β. Καραποστόλης περιγράφει το μετασχηματισμό του θεσμού της προίκας, από μηχανισμό μεταβίβασης της αγροτικής έγγειας ιδιοκτησίας σε μηχανισμό εκποίησης των κτημάτων και μεταφοράς πόρων από την ύπαιθρο προς την πόλη. Όπως προκύπτει από τα στοιχεία του ΕΚΚΕ, το φαινόμενο της ρευστοποίησης των οικογενειακών πόρων ήταν ευρύτερο και συσχετισμένο συχνότατα με διαδικασίες γεωγραφικής κινητικότητας, ενταγμένες στο πλαίσιο οικογενειακών στρατηγικών κοινωνικής ανέλιξης. Ένας από τους άξονες των στρατηγικών αυτών ήταν και η απόκτηση ιδιόκτητης κατοικίας.

Στην Αναθεωρητική διαδικασία του 1975, είναι η πρώτη φορά που διατυπώνεται ρητά από κεντρικούς εκπροσώπους του κράτους η προσπάθειά του να συστηματοποιήσει μεθόδους παρέμβασης και να εποπτεύσει τις άναρχες διαδικασίες δόμησης των τελευταίων δεκαετιών. Εισάγεται στη συζήτηση –και παραμένει ως τη διαδικασία του 2008- η ανάγκη αντιμετώπισης της

αυθαίρετης δόμησης. Αναγνωρίζεται μάλιστα ότι, αν και ξεκίνησε ως μορφή διεκδίκησης καλύτερης ζωής από τις χαμηλές κοινωνικές τάξεις –χαρακτηριζόμενη τότε ως αυτοστέγαση, όρος που πια έχει εκλείψει- σταδιακά μετατράπηκε σε συνήθεια μεγάλου ποσοστού του πληθυσμού με χαρακτηριστικότερο παράδειγμα τη μαζική ανέγερση αυθαίρετων εξοχικών κατοικιών στις περισσότερες περιοχές της χώρας. Σε αυτήν την περίπτωση δεν υπήρξε κοινωνική διεκδίκηση αλλά καθαρή κερδοσκοπία που προερχόταν ακόμη και από ομάδες πληθυσμού με υψηλά εισοδήματα.

Στην Αναθεωρητική διαδικασία του 1975 καθώς και στις δύο τελευταίες διαδικασίες του 21^{ου} αιώνα, το δικαίωμα της ιδιοκτησίας έχει οριστικά επισκιάσει αυτό της πρόσβασης στοιχείο που θα συνεχιστεί έως και την Αναθεώρηση του 2008. Η επιστήμη, το νομοθετικό πλαίσιο και το κράτος επιστρατεύονται για την κατοχύρωσή του, εντάσσοντάς το μάλιστα στον επαναπροσδιορισμό εννοιών και εργαλείων άσκησης πολεοδομικής και χωροταξικής πολιτικής. Το δικαίωμα στην ιδιοκτησία τίθεται ως σκοπός της ρυθμιστικής αρμοδιότητας του κράτους και ως αναγκαίος όρος διαβίωσης των πολιτών. Στην κατεύθυνση αυτή του προσδίδεται το 2001, ανταλλάξιμος χαρακτήρας, μέσω εργαλείων για παράδειγμα ανταλλαγής συντελεστών δόμησης. Η δυνατότητα μεταφοράς δικαιωμάτων δόμησης αναπτύσσεται στη συνέχεια περαιτέρω ως μέσο προστασίας από την ανταγωνιστική σχέση της κατοικίας με το φυσικό και πολιτιστικό περιβάλλον.

Παράλληλα, διεξάγεται προσπάθεια επαναπροσδιορισμού των εργαλείων κρατικής παρέμβασης σε ζητήματα αστικοποίησης, εστιάζοντας αυτή τη φορά αρκετά στον επανορισμό του δάσους, με στόχο την προστασία ή με άλλα λόγια την εξάντληση της κερδοσκοπικής αξιοποίησής του. Παράλληλα, εκφράζεται ρητά η ανάγκη σύστασης Κτηματολογίου και Δασολογίου, προσδιορισμού του αιγιαλού και της παραλίας, σε μια κατεύθυνση ενίσχυσης της δυνατότητας κρατικής επόπτευσης της δημόσιας γης και περιουσίας, υπό το πλαίσιο των αρχών της αειφορίας. Ορίζεται ή αποσαφηνίζεται το περιεχόμενο όρων και εργαλείων σημαντικών για τις διαδικασίες αστικοποίησης καθώς επίσης και επαναπροσδιορίζεται η εσωτερική οργάνωση και διοικητική διαίρεση του κράτους. Όροι όπως ανάπτυξη, ανάπλαση, πολεοδομική οργάνωση, οικιστική περιοχή, πόλις, οικισμός, δοκιμάζονται όχι ως λέξεις που μπορούν να περιγράψουν δημοσιογραφικά το πλέγμα παραμέτρων που συνιστούν την αστικοποίηση του ελληνικού κοινωνικού σχηματισμού, αλλά ως ρυθμιστικά μέσα και εργαλεία που δυνητικά μπορούν να χρησιμοποιήσουν οι κρατικοί μηχανισμοί για τη διασφάλιση του δικαιώματος στην κατοικία.



επίλογος

Προχωρών αναπτύσσει την άποψίν της ομάδος του Ενιαίου μετώπου όσον αφορά την κατανομήν της ιδιοκτησίας και λέγει ότι είνε υπέρ της απαλλοτριώσεως των μεγάλων αγροκτημάτων, αλλά διαφωνούμεν με τους λέγοντας ότι η ιδιοκτησία είνε δικαίωμα και διά τούτο είμεθα και κατά της παροχής αποζημιώσεως εφ' όσον πρόκειται περί ιδιοκτησίας καθυστερημένης μορφής. Αναλόγως της μορφής της ιδιοκτησίας, λέγει εμφανίζεται και το ανάλογον κοινωνικόν καθεστώς και εφόσον παραδεχόμεθα την σχετικότητα του δικαιώματος της ιδιοκτησίας κατ' ανάγκην αγόμεθα και εις την εκμηδένισιν αυτής ως παραδέχεται η κομμουνιστική θεωρία. Η ιδιοκτησία συνεπώς υφίσταται μεταβολάς και η κατάργησις της ατομικής ιδιοκτησίας θα σημειώση την κατάργησιν της εκμεταλλεύσεως του ανθρώπου από άνθρωπον, την κατάργησιν της κοινωνικής ανισότητος. (1927)

Επ' αφορμής του παραπάνω αποσπάσματος από την Αναθεωρητική διαδικασία του 1927, και κλείνοντας την παρούσα εργασία, αξίζει ίσως να σημειωθεί ότι η έννοια της ιδιοκτησίας κι άρα και το δικαίωμα που απορρέει σε αυτήν, δείχνουν να μην είναι ανεξάρτητα από το κοινωνικό σύστημα στο οποίο εξετάζονται. Στην περίπτωση του ελληνικού κοινωνικού σχηματισμού η ιδιόκτητη κατοικία δείχνει να συμπλήρωσε σημαντικά την έννοια του ιδιωτεύοντος ατόμου και, επιβεβαιώνοντας με ένα τρόπο τον W. Benjamin, να αποτελέσει το αναγκαίο για την ύπαρξη και αναπαραγωγή του, σύμπαν. Αξίζει ίσως να σημειωθεί ότι στο σύνολο των χιλιάδων σελίδων που μετρούν τα πρακτικά των επτά τελευταίων Συνταγματικών αναθεωρήσεων του 20^{ου} και 21^{ου} αιώνα, απουσιάζει οποιαδήποτε αναφορά σε συλλογική κατοικία, ενδεικτικό του υπό συνεχή αμφισβήτηση χαρακτήρα του τρόπου συγκρότησης της κοινωνικής μας ζωής. Έχει άλλωστε υποστηριχθεί και φαίνεται σε μεγάλο βαθμό να ισχύει, ότι η συμβολική αξία της ιδιόκτητης κατοικίας είναι τόσο μεγαλύτερη όσο πιο ολοκληρωμένη είναι η κυριαρχία των δομών και του πολιτισμού του καπιταλισμού.

Βιβλιογραφία

- Burgel G., *Αθήνα η ανάπτυξη μιας μεσογειακής πρωτεύουσας*, εκδ. Εξάντας, Αθήνα, 1976.
- Le Corbusier, *Vers une architecture*, εκδ. G. Crès, 1924.
- Heidegger M., [1952], *Κτίζειν, Κατοικείν, Σκέπτεσθαι*, μετάφραση Ξηροπαϊδης Γιώργος, Αθήνα, εκδ. Πλέθρον, 2008.
- Marc B., [1941-1943], *Apologie pour l'histoire ou le Métier d'historien*, Paris, εκδ. Armand Colin, 1993.
- Porter P., *Ζητείται: ένα θαύμα για την Ελλάδα*, εκδ. Μεταμεσονύκτιες εκδόσεις, Αθήνα, 2008.
- Quatremère de Q., Chrysostome A., (1832), *Dictionnaire historique d'architecture*, Paris, εκδ. A. Le Clère, τόμος 2.
- Topalov C., Coudroy de Lille L., Depaule J-C., Marin B., *L'aventure des mots de la ville, A travers le temps, les langues, les sociétés*, Paris, Robert Laffont, coll. Bouquins, 2010.
- Topalov C., *Soixante-quatre mots de la ville. Le Trésor des mots de la ville. Une maquette au 1/5e*, Paris, Robert Laffont, coll. Bouquins, 2005.
- Benjamin W., Paris, *Capitale du 19ème siècle 1939*, μετάφραση από ξενοδοχείο των ξένων.
- Dol K., Haffner M., *Housing statistics in the European Union*, εκδ. OTB Research Institute for the Built Environment, Delft University of Technology, 2010.
- United Nations Human Settlements Programme, *Losing your home assessing the impact of eviction*, εκδ. Unhabitat, 2011.
- United Nations Human Settlements Programme, *Affordable land and housing in Europe and North America*, εκδ. Unhabitat, 2011.
- Αβδελίδη Κ., *Η χωρική εξέλιξη 4 μεγάλων ελληνικών πόλεων*, Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών, Αθήνα, 2010.
- Βρυχέα Ά., *Κατοίκηση και κατοικία. Διερευνώντας τα όρια της αρχιτεκτονικής*, Αθήνα, εκδ. Ελληνικά Γράμματα, 2003.
- Γκιζελή Β., *Κοινωνικοί μετασχηματισμοί και προέλευση της κοινωνικής κατοικίας στην Ελλάδα (1920-1930)*, εκδ. Επικαιρότητα, Αθήνα, 1984.
- Δοξιάδης Α., *Το Αόρατο Ρήγμα Θεσμοί και συμπεριφορές στην ελληνική οικονομία*, εκδ. Ίκαρος, Αθήνα, 2013.
- Εμμανουήλ Δ. Ζακοπούλου Ε. Καυταντζόγλου Ρ. Μαλούτας Θ. Χατζηγιάννη Α., *Κοινωνικοί και Χωρικοί Μετασχηματισμοί στην Αθήνα του 21^{ου} αιώνα*, εκδ. Μελέτες Έρευνες ΕΚΚΕ, Αθήνα, 2008.
- ΕΛΣΤΑΤ, *Οικοδόμησις και οικισμός εις τας αστικές περιοχάς*, εκδ. Εθνικόν Τυπογραφείον, 1962, Αθήνα.
- Ζευγώλης Γ., *Επίτομον εγκυκλοπαιδικόν λεξικόν της "Πρωΐας"*, Αθήνα, 1933.

- Καλαμά Β., *Κρίση κατοικίας στην Ελλάδα: παρελθόν και παρόν, οικιστικό απόθεμα και διαδικασίες πρόσβασης*, διπλωματική εργασία ΔΠΜΣ, Πολεοδομία – Χωροταξία, Αθήνα, 2013.
- Καρύδης Δ., *Ανάγνωση πολεοδομίας Η κοινωνική σημασία των χωρικών μορφών*, εκδ. Συμμετρία, Αθήνα, 1991.
- Κομπρεσέρ για την πόλη και την κατοικία, περιοδική έκδοση, τεύχος 6, Αθήνα, 2014.
- Κοσμάκη Π., *Σχεδιασμένοι οικισμοί στην Αθήνα του μεσοπολέμου: πρότυπα εξέλιξη και επιδράσεις στο μεταβαλλόμενο αστικό χώρο.*, εκδ. Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο, Αθήνα, 1991.
- Κουμανούδης Σ., [1900], *Συναγωγή νέων λέξεων*, εκδ. Ερμής, Αθήνα, 2006.
- Λεοντίδου Λ., *Πόλεις της σιωπής*, εκδ. Πολιτιστικό τεχνολογικό ίδρυμα ΕΤΒΑ, Αθήνα, 2011.
- Λέφας Π., *Αρχιτεκτονική και κατοίκηση από τον Heidegger στον Koolhaas*, εκδ. Πλέθρον, Αθήνα, 2008.
- Μαλούτας Θ. Κανδύλης Γ. Πέτρου Μ. Σουλιώτης Ν., *Το κέντρο της Αθήνας ως πολιτικό διακύβευμα*, εκδ. Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών, Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο, Αθήνα 2013.
- Μαντουβάλου Μ., *Ο Πολεοδομικός Σχεδιασμός της Αθήνας (1830-1940)*, Δημοσιεύτηκε στο «Από την Ακρόπολη της Αθήνας στο λιμάνι του Πειραιά. Σχέδια Ανάπλασης Αστικών Περιοχών», εκδ. Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο – Politechnico di Milano 1988.
- Μαντουβάλου Μ., *Η ανάπτυξη του αστικού χώρου ως κοινωνικό και πολιτικό διακύβευμα*. Εισήγηση στη 2^η Επιστημονική Ημερίδα Σ.Φ. Τμήματος Γεωγραφίας, «Ελληνική πόλη και Γεωγραφία: νέα παραδείγματα στην ερμηνεία και το Σχεδιασμό», Μυτιλήνη, 14/10/2000.
- Μαντουβάλου Μ., *Η οικοδομή στην Αθήνα: Οικονομικές και κοινωνικές απόψεις μιας ευκαιριακής ανάπτυξης*, στο «Η Αθήνα στον 20ο αιώνα». Η Αθήνα όπως (δεν) φαίνεται 1940-1985, ΥΠΠΟ, Σύλλογος Αρχιτ., Αθήνα, 1985.
- Μαντουβάλου Μ., *Productions de logements et rapports de pouvoir en Grèce*, διδακτορική διατριβή υπό την επίβλεψη του Lauwe C., Ecole des Hautes Etudes en Sciences Sociales, Παρίσι, 1980.
- Μαρξ Κ. Ένγκελς Φ., *Η Γερμανική Ιδεολογία*, τόμος 3, Gutenberg, 2003.
- Μηλιός Γ., *Ο ελληνικός κοινωνικός σχηματισμός*, εκδ. Κριτική, Αθήνα, 2000.
- Οικονόμου Δ., *Η στεγαστική πολιτική στην Ελλάδα : Βασικές ερμηνευτικές υποθέσεις, πιστοδότηση της στέγης και πολιτική ενοικίων*, εκδ. Επιθεώρηση Κοινωνικών Ερευνών, Νο 64, ΕΚΚΕ, Αθήνα, 1987.
- Οικονόμου Λ., *Οικόπεδα με δόσεις: Η παραγωγή του χώρου στην αθηναϊκή περιφέρεια (1950-1960) στο Αμφισβητούμενοι χώροι στην πόλη*, επιμ. Κ. Γιαννακόπουλος – Γ. Γιαννιτσιώτης., εκδ. Αλεξάνδρεια, Αθήνα, 2010.
- Πλεύρης Κ., *Για μια χωρική κοινωνιολογία των κοινωνικών κινήματων*, διαθέσιμο στο ilesxi.wordpress.com
- Πρακτικά του διεθνούς συμποσίου ιστορίας, *Νεοελληνική πόλη. Οθωμανικές κληρονομίες και ελληνικό κράτος*, Εταιρεία Μελέτης Νέου Ελληνισμού, Αθήνα, 1985.

- Σαρηγιάννης Γ., *Si le bâtiment va bien, tout va bien*, Μέρος Α: Από τον 19ο αιώνα ως τις πρώτες εντολές του ΔΝΤ (Βαρβαρέσος) του 1952 και Μέρος Β: Από τον 395/68 των συνταγματάρχων ως τον ΝΟΚ της νέας εντολής του ΔΝΤ, διαθέσιμα στο: <http://www.greekarchitects.gr>, 2012.
- Τσίμας Ν., *Προς μια ανοίκεια χωρικότητα Διερεύνηση της χωρικής έκφρασης του ανοίκειου στο έργο του G. Schneider Haus U R*, επιβλέπων: Σταυρίδης Σ..
- Χαρδούβελης Γ., *Η σπουδαιότητα της αγοράς κατοικίας στην οικονομία*, Παρουσίαση στο συνέδριο της Τράπεζας της Ελλάδος: «Αγορά ακινήτων: Πρόσφατες εξελίξεις και προοπτικές».
- Χατζημιχάλης Κ., *Κρίση χρέους και υφαρπαγή γης*, εκδόσεις ΚΨΜ, Αθήνα, 2014.

Πρακτικά Ολομέλειας Βουλής

Για τη Β' Αναθεωρητική Βουλή (1911)

- Πρακτικά των Συνεδριάσεων της διπλής Αναθεωρητικής Βουλής, Εν Αθήναις, Εκ του Εθνικού Τυπογραφείου, Αθήνα, 1910.
- Πρακτικά της Βουλής - Διπλή Αναθεωρητική Βουλή, Εν Αθήναις, Εκ του Εθνικού Τυπογραφείου, Αθήνα, 1911.

Για τη Βουλή της Α' Περιόδου (1926)

- Επίσημα Πρακτικά των Συνεδριάσεων της Βουλής Γ' Αναθεωρητική, Εν Αθήναις, Εκ του Εθνικού Τυπογραφείου, Αθήνα, 1938.

Για τη Δ' Αναθεωρητική Βουλή (1946)

- Επίσημα Πρακτικά των Συνεδριάσεων της Βουλής Δ' Αναθεωρητική, Εν Αθήναις, Εκ του Εθνικού Τυπογραφείου, Αθήνα, 1952.

Για την Ε' Αναθεωρητική Βουλή (1974)

- Πρακτικά των Συνεδριάσεων της Ολομέλειας της Βουλής των συζητήσεων επί του Συντάγματος 1975, Εκ του Εθνικού Τυπογραφείου, Αθήνα, 1975.

Για την ΣΤ' Αναθεωρητική Βουλή (1986)

- Πρακτικά των Συνεδριάσεων της Ειδικής Κοινοβουλευτικής Επιτροπής Αναθεώρησης του Συντάγματος και της Ολομέλειας της Βουλής επί της Προτάσεως αναθεώρησης διατάξεων του Συντάγματος, Εκ του Εθνικού Τυπογραφείου, Αθήνα, 1985.

Για την Ζ' Αναθεωρητική Βουλή (2001)

- Πρακτικά των Συνεδριάσεων της Ειδικής Κοινοβουλευτικής Επιτροπής Αναθεώρησης του Συντάγματος και της Ολομέλειας της Βουλής επί της Προτάσεων για την Αναθεώρηση διατάξεων του Συντάγματος, Εκ του Εθνικού Τυπογραφείου, Αθήνα, 1998.

Για την Αναθεώρηση Συντάγματος ΙΑ' Περιόδου (2008)

- Πρακτικά των Συνεδριάσεων της Ολομέλειας της Βουλής επί των Αναθεωρητέων διατάξεων του Συντάγματος, Τμήμα Εκδόσεων Βουλής, Αθήνα, 2008.

Στατιστικά στοιχεία για αριθμό οικοδομικών αδειών και πληθυσμού

- Στατιστική Οικοδομικής δραστηριότητας Ιδιωτική νόμιμη οικοδομική δραστηριότητα 1977-1982, Ελληνική Δημοκρατία, Εθνική Στατιστική Υπηρεσία της Ελλάδος, Αθήνα 1984
- Στατιστική Οικοδομικής δραστηριότητας έτους 1983 Α. Ιδιωτική νόμιμη οικοδομική δραστηριότητα Β. Δημόσια οικοδομικά δάνεια, Ελληνική Δημοκρατία, Εθνική Στατιστική Υπηρεσία της Ελλάδος, Αθήνα 1985
- Στατιστική Οικοδομικής δραστηριότητας έτους 1984 Α. Ιδιωτική νόμιμη οικοδομική δραστηριότητα Β. Δημόσια οικοδομική δραστηριότητα Γ. Δημόσια οικοδομικά δάνεια, Ελληνική Δημοκρατία, Εθνική Στατιστική Υπηρεσία της Ελλάδος, Αθήνα 1987
- Στατιστική Οικοδομικής δραστηριότητας έτους 1985 Α. Ιδιωτική νόμιμη οικοδομική δραστηριότητα Β. Δημόσια οικοδομική δραστηριότητα Γ. Δημόσια οικοδομικά δάνεια, Ελληνική Δημοκρατία, Εθνική Στατιστική Υπηρεσία της Ελλάδος, Αθήνα 1987
- Στατιστική Οικοδομικής δραστηριότητας έτους 1986 Α. Ιδιωτική νόμιμη οικοδομική δραστηριότητα Β. Δημόσια οικοδομική δραστηριότητα Γ. Δημόσια οικοδομικά δάνεια, Ελληνική Δημοκρατία, Εθνική Στατιστική Υπηρεσία της Ελλάδος, Αθήνα 1989

Ιστότοποι:

- <http://www.bankofgreece.gr/>
- <http://www.housingcrisis.com/>
- <http://unhabitat.org/>
- www.statistics.gr
- <http://www.hellenicparliament.gr/>
- <http://www.sarantakos.com/>

Παράρτημα

Το Ελληνικό κράτος έχει ψηφίσει συνολικά 14 Συντάγματα εθνικής εμβέλειας από την αρχή της ύπαρξής του το 1821 μέχρι σήμερα και πιο συγκεκριμένα, κατά τη διάρκεια του 20^{ου} και 21^{ου} αιώνα, τα παρακάτω:

- Σύνταγμα της Ελλάδος 1911 από τη Β' Αναθεωρητική Βουλή των Ελλήνων (ΦΕΚ Α 127/1911)
- Σύνταγμα της Ελληνικής Δημοκρατίας 1926 από τη Δ' εν Αθήναις Συντακτική Συνέλευση (ΦΕΚ Α 334/1926). Αποκαλείται και Σύνταγμα της τριακονταμελούς επιτροπής του 1925, ωστόσο δεν ίσχυσε κι άρα δε θα μελετηθεί στην παρούσα εργασία.
- Σύνταγμα της Ελληνικής Δημοκρατίας 1927 (ΦΕΚ Α 107/1927) της Α' περιόδου της Βουλής. Στις διαδικασίες Β' και Γ', το 1935, το Σύνταγμα του 1927 καταργείται και επαναφέρεται το Σύνταγμα του 1864/1911.
- Σύνταγμα της Ελλάδος 1952 από τη Δ' Αναθεωρητική Βουλή (ΦΕΚ Α 1/1952)
- Σύνταγμα της Ελλάδος 1968, από τη Χούντα των Συνταγματαρχών, επικυρώθηκε με το νόθο Δημοψήφισμα του 1968 (ΦΕΚ Α 267/1968). Επιλέγεται να μην μελετηθεί λόγω του ότι δεν εφαρμόστηκε.
- Σύνταγμα της Ελλάδος 1973, από τη Χούντα των Συνταγματαρχών, επικυρώθηκε με το νόθο Δημοψήφισμα του 1973 (ΦΕΚ Α 266/1973). Ομοίως με παραπάνω, επιλέγεται να μην μελετηθεί λόγω του ότι δεν εφαρμόστηκε.
- Σύνταγμα της Ελλάδος 1975 από την Ε' Αναθεωρητική Βουλή (ΦΕΚ Α 111/1975)
- Σύνταγμα της Ελλάδος 1986 από την ΣΤ' Αναθεωρητική Βουλή (ΦΕΚ Α 23/1986)
- Σύνταγμα της Ελλάδας 2001 από την Ζ' Αναθεωρητική Βουλή (ΦΕΚ Α 85/2001)
- Σύνταγμα της Ελλάδας 2008 από την Η' Αναθεωρητική Βουλή, ΙΑ' περιόδου (ΦΕΚ Α 120/2008)

Σε όλες τις παραπάνω περιπτώσεις η αρμόδια Βουλή χαρακτηρίστηκε Αναθεωρητική παρόλο που ο χαρακτηρισμός δεν ήταν πάντα αντίστοιχος της πραγματικότητας. Ενδεικτικές περιπτώσεις αποτελούν τα Συντάγματα του 1911 και 1975, κατά την Αναθεώρηση των οποίων συντελέστηκαν Συντακτικού χαρακτήρα αλλαγές.

Στο παρόν παράρτημα συγκεντρώνονται όλα τα αποσπάσματα ομιλιών των βουλευτών που συμμετέχουν στις Ολομελειακές διαδικασίες της Βουλής που συζητούν Αναθεώρηση Συντάγματος

και είναι σχετικά με την κατοικία. Στο σημείο αυτό έχει ίσως σημασία να επισημάνουμε ότι στα πρακτικά των τριών πρώτων αναθεωρητικών διαδικασιών, δηλαδή στα πρακτικά της Βουλής του 1911, του 1927 και του 1952 περιλαμβάνεται όχι μόνο η συζήτηση για τα προς αναθεώρηση άρθρα, αλλά το σύνολο της συζήτησης που διεξάγει εκείνη την περίοδο το σώμα της Βουλής. Αντίθετα, στα πρακτικά της Βουλής που μελετήθηκαν για το Σύνταγμα του 1975, του 1986, του 2001 και του 2008, περιλαμβάνονται μόνο οι Ολομελειακές διαδικασίες που επεξεργάστηκαν ζητήματα αναθεώρησης Συντάγματος.

Β' Αναθεωρητική Βουλή 1911

Σελ 388

Άρθρον 5. Απαλλάσσονται των φόρων οικοδομών και επιτηδευμάτων των χρήσεων 1909, 1910 και 1911, του φόρου αροτριώντων κτηνών των χρήσεων 1909 και 1910 και του δημοτικού φόρου αροτριώντων κτηνών της χρήσεως 1911 οι εν τοις χωρίοις και κωμοπόλεσιν, ένθα από του έτους 1909 εγένοντο σεισμοί ή πλημμύραι, φορολογούμενοι ων αι οικοδομαί κατέρρευσαν ή έπαθον σπουδαίας βλάβας ή αι γαίαι κατεκλύθησαν.

Σελ 389

Ζητεί την απαλλαγήν από του φόρου των οικοδομών του 1907 των κατοίκων Τρικκάλων, ων αι οικοδομαί κατεστράφησαν τότε εκ των πλημμυρών, οίτινες εν τούτοις συμπεριελήφθησαν εις τους κατόπιν γενομένους φορολογικούς καταλόγους. Ζητεί να τεθή εις το γ' άρθρον του νομοσχεδίου παράγραφος απαλλακτική του φόρου των οικοδομών του 1907 των παθόντων εκ πλημμυρών κατοίκων Τρικκάλων.

Συνηγορεί ομοίως υπέρ της απαλλαγής.

- Δέχεται την απαλλαγήν από του φόρου του 1907 των κατοίκων των Τρικκάλων, ως αι οικοδομαί τότε κατεστράφησαν, όχι εν γένει έπαθον.

- Υπάρχουν και βλάβαι ουσιαστικά υποβαλλούσαι εις δαπάνας ίσας προς οικοδομήν νέας οικοδομάς.

- Οι τότε Βουλευταί εξήτησαν μόνον αναστολήν φόρων.

- Να τεθή ως άρθρ. 4^{ov} η εξής διάταξις: «Απαλλάσσονται του φόρου των οικοδομών του 1907 οι κάτοικοι εκείνοι Τρικκάλων ων αι οικίαι κατεστράφησαν ή εβλάβησαν σπουδαίως».

- Συνιστά να αναγραφή γενικώς «ων αι οικίαι εβλάβησαν».

Εις το άρθρον τέταρτον προστίθεται η υπό του υπουργού γενομένη δεκτή διάταξις, η δε αρχική διατύπωσις του άρθρου 4 τροποποιείται υπό του κ. υπουργού ως εξής:

Άρθρον 4.

Απαλλάσσονται τελείως του φόρου οικοδομών της χρήσεως 1907 οι κάτοικοι της αυτής πόλεως.

Σελ 390

Απαλλάσσονται της πληρωμής προσθέτων τελών και τόκων υπερημερίας εάν καταβάλωσι ταύτα οι μεν εκ του φόρου επιτηδευμάτων και οικοδομών οφειλέται μέχρι τέλους του μηνός Απριλίου 1911, οι δε εκ των λοιπών εν γένει χρεών μέχρι τέλους του μηνός Αυγούστου ιδίου έτους.

[...]

Άρθρον 4

Απαλλάσσονται τελείως του φόρου οικοδομών της χρήσεως 1907 οι φορολογούμενοι κάτοικοι της αυτής πόλεως ων αι οικίαι εβλάβησαν εκ της πλημμύρας του έτους 1907. Δια Γ. Διατάγματος καθορισθήσεται η εκτέλεσις του παρόντος νόμου και ο τρόπος της βεβαιώσεως των βλαβών.

Σελ 518

Η προσωπική ελευθερία, λέγει ουδέν ήθελεν είνε άνευ της ασυλίας του οίκου εις πάντα τα φιλελεύθερα πολιτεύματα η κατ' οίκον έρευνα περιβάλλεται υπό περιορισμών τινών ούτως ώστε να μη γίνεται κατάχρησις της ασυλίας του οίκου ουδέποτε επιτρέπεται εις υπενωμοτάρχας και χωροφύλακας παρεκτός του τακτικού ανακριτού η κατ' οίκον έρευνα εις πάντα τα φιλελεύθερα πολιτεύματα. Δεν εννώ πως η κατ' οίκον έρευνα εθεωρήθη μέτρον αστυνομικόν, ενώ αυτή είνε κατ' εξοχήν μέτρον ανακριτικόν. Η ασυλία του οίκου παρ' ημίν και μάλιστα εις τας επαρχίας είνε ουτωπία. Τελευταίων συνιστά όπως ληφθώσιν ουσιώδη μέτρα προς εξασφάλισιν της ασυλίας του οίκου και υποβάλλει διασκευήν της τροπολογίας του δις του άρθρου 12 του Συντάγματος.

Σελ 519

Τίθεται είτα εις ψηφοφορίαν και απορρίπτεται δι' αναστάσεως η τροπολογία του βουλευτού Κερκύρας, έχουσα ούτω:

«Η κατοικία εκάστου είνε άσυλον. Η κατ' οίκον έρευνα ενεργείται υπό μόνης της δικαστικής αρχής όταν και όπως ο νόμος διατάσση, ουδέποτε δ' εν καιρώ νυκτός, επί ποινή ακυρότητος. Επιτρέπεται δε η είσοδος εις ιδιωτικήν οικίαν εν πάση ώρα εις την αρχήν και τα όργανα αυτής εν περιπτώσει πλημμύρας πυρκαϊάς και κραυγής εκ του εσωτερικού εις βοήθειαν.

Ψηφίζεται είτα δι' αναστάσεως το 12^{ov} άρθρον, έχον ως εξής:

Άρθρον 12.

Η κατοικία εκάστου είνε άσυλον. Ουδεμία κατ' οίκον έρευνα ενεργείται ειμή ότε και όπως ο νόμος διατάσσει. Οι παραβάται των διατάξεων τούτων τιμωρούνται επί καταχρήσει της εξουσίας της αρχής, υποχρεούνται δε εις πλήρη αποζημίωσον του παθόντος και προσέτι ικανοποίησιν αυτού διά χρηματικού ποσού οριζομένου κατά την κρίσιν του δικαστηρίου, ουδέποτε δε κατωτέρου των δραχμών εκατόν.

Σελ 540

Τους εβεβαίωσεν ως αρχή και τον επίστευσαν. Εννοείται ότι δεν έλαβον τίποτε και έκτοτε πλανώνται πένητες και άστεγοι εις την Θεσσαλίαν και δεν έχουν τα έξοδα να κάμουν ούτε αγωγήν.

Σελ 541

Συνιστά ομοίως άμεσον αποκατάστασιν των κατοίκων της Σμόλιας παρά της Κυβερνήσεως, κατά τον τρόπον της εγκαταστάσεως των προσφύγων.

Σελ 606

Οι ιδιοκτήται οικιών Αθηνών ζητούσιν όπως γίνεται η έξωσις των αρνουμένων ενοίκια απ' ευθείας τη επεμβάσει της Αστυνομίας.

Σελ 607

Οι αντιπρόσωποι των Μεσογείων συνοικισμών των προσφύγων ζητούσιν επαναφοράν του 14 άρθρου του Νόμου ΓΣΒ' του 1907.

Σελ 641

Ομιλώ τέλος περί όλων των προσφύγων και ζητώ πρόνοιαν δι' αυτούς. Απόψε ενταύθα εν Αθήναις υπάρχουν εις δημόσιον οίκημα 60 οικογένειαι πεινώσαι, ελθούσαι διά να ζητήσωσιν αντίληψιν.

Σελ 642

Να κληθώσιν εις εξέτασιν οι μηχανικοί διά το ζήτημα του ετοιμορόπου των οικιών των προσφύγων, τας οποίας εγκατέλειψαν διά τούτο τινές αυτών. [...] Ουδεμία αναφορά εστάλη εις το Υπουργείον των Εσωτερικών καταγγέλουσα ότι υπάρχουν οικήματα ετοιμόρροπα.

Σελ 655

Αλλά θα μοι ειπήτε απομένει η περίπτωσις καθ' ην η επίδοσις γίνεται εις την πόλιν, εις την κατοικίαν – κατοικίαν νοουμένην κατά το Αστικόν Δίκαιον- εις την πόλιν εις την οποίαν έχει το κέντρον των υποθέσεων αυτού ο καλούμενος, εν ω ευρίσκεται ούτος εις άλλην πόλιν η εις την αλλοδαπήν. Ουδέν τούτων συμβαίνει διά τον απλούστατον λόγον ότι το νομοσχέδιον δεν προβλέπει περιστάσιν κατοικίας ουτωσί νοουμένην αλλά αποβλέπει εις την διαμονήν, εις την οικίαν, εις το μέρος όπου πράγματι υφίσταται και ουχί κατά νομικόν πλάσμα κατοικεί.

Σελ. 22

Κάτοικοι Σκλείθρου καταστραφεισών των οικιών των υπό σεισμού ζητούσιν αποστολήν σκηνών και λοιπών βοηθημάτων.

Σελ. 99

Οι κάτοικοι του χωριού Κουκουράβας του δήμου Δωτίου ζητούσιν ατέλειαν οικοδομησίμου ξυλείας προς κατασκευήν και επισκευήν των εκ του σεισμού καταστραφεισών οικιών των.

Σελ 90

Οι [...] ζητούσιν όπως ληφθή υπ' όψιν η αναφορά των κατοίκων του χωριού Κοκοράβας και συνιστώσιν όπως τοις δοθή ατέλεια οικοδομησίμου ξυλείας. [...] Αναβάλλεται είτα η αναφορά των κατοίκων Σκλείθρα ζητούντων σκηνών.

Σελ. 196

Διαγράφεται η αναφορά των κατοίκων Σκλείθρων ζητούντων την αποστολήν σκηνών.

Σελ 274

Κάτοικοι Άσσου της Κορινθίας αιτούνται συνδρομήν διά πρωτοφανή πλημμύραν απειλούσαν τας οικίας των.

Σελ 281

Ο χώρος εκάστου διαμερίσματος εργατών να είναι ανάλογος προς τον αριθμό αυτών καθ' ην αναλογίαν αερισμού ορίζουσιν οι κανόνες της υγιεινής, ανανεουμένου κατά τους αυτούς κανόνας αέρος του διαμερίσματος.

Σελ 294

Αυτός πρώτος εβεβαίωσεν ότι κατέρρευσαν οικίαι και επεκαλέσθη την συνδρομήν της Κυβερνήσεως προς κατασκευήν αντιπλημμυρικών έργων εν Κορίνθω.

Σελ 296

Διατί δεν ενηργήθη η απαλλαγή του φόρου οικοδομών 1910-1911 των σεισμοπαθών Μυρτουντίων, Ελίσης και Ήλιδος.

Σελ 297 και 304

Διατί ο μηχανικός Ηλείας εμποδίζει τους κατοίκους Αμαλιάδος να επιδιορθώσωσι τας εκ σεισμών διαρραγείσας οικίας των.

Σελ 399

Οι [...] υποστηρίζουσιν αναφοράν ιδιοκτητών οικιών περί τροποποιήσεως του περί ακατασχέτου των επίπλων νόμου.

Σελ 419

Η αίτησις του δανειστού περί της ορίζουσι τα άρθρα 2 και 3 γίνεται εγγράφως ενώπιον του Προέδρου του δικαστηρίου του πρωτοδικείου της κατοικίας ή διαμονής του οφειλέτου η εάν ούτος κατοική ή διαμένη εκτός της έδρας του Πρωτοδικείου ενώπιον του Ειρηνοδικείου του τόπου τούτου.

Σελ 476

Ο αείμηστος Συγγρός άφηκεν υπέρ ανεγέρσεως κατοικιών διά τους άγαμους και ανικάνους προς εργασίαν αργάτας και υπαλλήλους δημοσίους και ιδιωτικούς και της εν αυταίς διατροφής αυτών. [...] Καταθέτει πίνακα του στατιστικού γραφείου του «Εργατικού Κέντρου Αθηνών» περιλαμβάνονται 98 εργάτας ιδιωτικούς, δικαιουμένους εις κατοικίαν και διατροφήν.

Σελ 478

Αναβάλλεται η επερώτησις διά τίνα λόγον εισέτι ιδέν δεν συνεπληρώθη η εγκατάστασις των προσφύγων καίτοι ο σχετικός νόμος από μηνών εψηφίσθη.

Σελ 583

Επερωτά τον κ. Υπουργόν επί των Οικονομικών διά τίνα λόγον εισέτι δεν συνεπληρώθη η εγκατάστασις των προσφύγων και τοι ο σχετικός νόμος από μηνών εψηφίσθη ως και τι ενηργήθη επί των υπ' αυτού καταγγελθέντων καταχρήσεων κατά την εγκατάστασιν αυτήν.

Σελ 610

Η εξ' Αμφίσης [...] αιτείται απαλλαγήν φόρου οικοδομών της οικίας της χρησιμευούσης ως Νομαρχιακού καταστήματος.

Σελ 770

Άρθρον 2 Πας μόνιμος συνοικισμός έχων υπέρ τους 300 κατοίκους και σχολείον στοιχειώδους εκπαιδεύσεως αποτελεί ιδίαν Κοινότητα. Ιδίαν κοινότητα δύναται να αποτελέση και πας συνοικισμός ολιγωτέρων των 300 κατοίκων εάν έχη σχολείον [...] Οι συνοικισμοί οι μη αποτελούντες ιδίαν κοινότητα αποτελούσι μέρος του δήμου.

Σελ 772

Άρθρον 6. Ως βάσις διά την εκτίμησιν του πληθυσμού λαμβάνεται ο αριθμός των κατοίκων, ο εμφανόμενος εις τους πίνακας της εκάστοτε επισήμου απογραφής του Κράτους.

Σελ 773

Άρθρον 9. Αι δημοτικά και κοινοτικά περιφέρειαι καθορίζονται συμφώνως προς τα ήδη αναμφισβήτως κείμενα όρια των περιοχών πόλεων και χωριών, λαμβανομένων υπ' όψιν κατά το δυνατόν της δημοτικής και

κοινοτικής ιδιοκτησίας ως και της ιδιοκτησίας των κατοίκων και των απαραίτητων αναγκών των διαφόρων συνοικισμών.

Σελ 799

Εις κοινότητα έχουσα άνω των 2000 κατοίκων και ετήσια έσοδα 8001-15000 δραχμών, ο μισθός του γραμματέως ορίζεται μέχρις 120 δρχ. κατά μήνα.

Σελ 806

Κοινότης, αποτελούμενη εκ [...] διακρίνεται να διαθέση τα τακτικά κοινοτικά έσοδα [...] όπως εγκαταστήση νέον ενιαίον συνοικισμόν εν προσφόρω θέσει της κοινοτικής περιφέρειας. Η θέσις και το σχέδιον του συνοικισμού ορίζεται δι' αποφάσεως του κοινοτικού συμβουλίου [...] παραχωρείται άμα υπέρ των δημοτών προς κατασκευήν των οίκων και των περιοχών των ατέλεια υλοτομίας, ασβεστοποιίας και λατομίας [...].

Σελ 851

Καθήκοντα εν τη βεβαιώσει των αμέσων φόρων του δημοσίου (φόρος επιτηδευμάτων, οικοδομών, ζώων, περιβολίων, βοσκησίμων γαιών).

Σελ 878

Μετενεχθέντα ομοίως προς κάλυψιν της εν τω Προϋπολογισμώ του αυτού Υπουργείου αναγραφείσης πιστώσεως διά δαπάνας προς εγκατάστασιν προσφύγων ομογενών εκ Βουλγαρίας και Ρουμανίας από κοινού μετ' εγκατοίκων Θεσσαλών.

Σελ 975

Πίναξ περιέχων το είδος, την θέσιν, την ως έγγιστα έκτασιν αι την περιγραφήν του κτήματος έτι δ' εν ιδιαίτεραις στήλαις τα ονόματα και την κατοικίαν των δικαιούχων ως και των υπόχρεων. (για απαλλαγή καταβολής φόρου κατοίκων Κέρκυρας)

Σελ 1007

Γίνεται δι' αναστάσεως δεκτόν το σύνολον του νομοσχεδίου περί απαλλαγής από του φόρου των αροτριώντων κτηνών και περιβολίων της χρήσεως 1911, λόγω θεομηνίων κλπ. και περί παρατάσεως προθεσμιών προς πληρωμήν του φόρου των αμπέλων της χρήσεως 1910 και δήλωσιν των οικοδομών δια την νέαν πενταετίαν 1912-1916 έχοντος ούτω.

Σελ 1013

Προς τας κατά το άρθρον 4 του παρόντος παραχωρουμέναις γαίαις, παραχωρούνται εις τους κατά το άρθρον 3 δικαιουμένους να μετάσχουν της διανομής:

α) Αι οικίαι, εν αις κατοικοῦσι μετά των παραρτημάτων και του υπ' αυτών και της περιοχής των κατεχομένου και μη ρυμοτομουμένου οικοπέδου.

Εάν εν τη αυτή οικία συγκατοικώσι πλειότεροι του ενός κληρούχοι αυτή παραχωρείται εις τον πρεσβύτερον αυτών, εις δε τους λοιπούς, δικαιουμένους να παραμείνουν επί διετίαν από της εγκαταστάσεως εις την ρηθείσαν οικία, ασκεπές οικόπεδον εκτάσεως μέχρις ενός στρέμματος. Τοιούτον παραχωρείται επίσης εις τους ενοίκους καλλιεργητάς εκκλησιαστικών γαιών τους κατά το άρθρον 3 δικαιουμένους εις διανομήν εάν στερώνται κατοικίας.

β) Γη διά λαχανόκηπον μέχρι δύο στρεμμάτων, παρακειμένη τη οικία η τω οικοπέδω η εν ελλείψει γης συνεχομένης, άλλη, κείμενη εις την ζώνην του συνοικισμού και κατάλληλος προς τούτο.

Σελ 1016

Έκαστος των συνοικισμών των προς διανομήν απαλλοτριωμένων κτημάτων ρυμοτομείται διά σχεδίου εγκρινόμενου διά Β. Διατάγματος, εκδιδόμενου προτάσει των επί των Εσωτερικών και Οικονομικών Υπουργών, ορθογωνιζομένων εν αυτώ των οικοπέδων και τασσομένων των λαχανοκήπων οπίσω των οικιών κατά το εφικτόν. [...] Αν ο συνοικισμός εκάστου των κτημάτων τούτων στερείται ναού, σχολείου, νεκροταφείου ή αλωνίων, παραχωρείται ανάλογος έκτασις γης και εν καταλλήλω θέσει προς ανέγερσιν εκκλησίας, σχολείων αρρένων και θηλέων κατασκευήν αλωνίων και νεκροταφείου. Παραχωρείται προσέτι ανάλογος έκτασις γης προς κατασκευήν κεντρικής πλατείας και αγοράς, ανέγερσιν κατοικίας ιερέςως, εάν δεν έχη τοιαύτην και αστυνομικού σταθμού.

Σελ 1125

Ημερομίσθια εργατών διά την κατεδάφισιν ετοιμορρόπων και αυθαιρέτων οικοδομών: 2.000δρχ.

Σελ 1180

Ο [...] αιτείται παροχήν βοηθήματος κατασραφείσης εκ θυέλλης της οικίας του.

Σελ 1201

Εκ των εργατικών μισθών δεν επιτρέπεται κράτησις ειμή: [...] ς) μισθωμάτων κατοικίας, όταν αυτή εκμισθούται παρά του εργοδότη.

Βουλή της Α΄ Περιόδου 1927

Σελ 5

Σπουδαιότατον ωσαυτως καθήκον αυτής ηγείται η Κυβέρνησις την μέριμναν περί συμπληρώσεως της αποκαταστάσεως των εις την Ελλάδα προσφυγόντων αδελφών ημών.

Σελ 16

Οι άστεγοι αγρόται Νιαούσης ζητούν την λήψιν αυντόμων μέτρων στεγάσεων των αστέγων προσφύγων.

Σελ 22

Ο [...] συνιστά αναφοράν των αστέγων αγροτών Νιαούσης διαμαρτυρομένων διά την κακήν κατάστασιν των κατασκευασθέντων οικίσκων οίτινες από στιγμής εις στιγμήν κινδυνεύουν να πέσουν. Παρακαλεί όπως ληφθώσι τα προσήκοντα μέτρα.

Σελ 72

Οι αστοί πρόσφυγες Γρεβενών ζητούν όπως ακυρωθή προεκλογικόν διάταγμα επιτρέπον ίδρυσιν συνοικισμού εν θέσι Σελιοπόλεως Γρεβενών.

Σελ 78

Η Βουλή των Ελλήνων. Εν τη επιθυμία αυτής προς ενίσχυσιν των καταβαλλομένων προσπαθειών προς ταχείαν και ικανοποιητικήν επίλυσιν των ζητημάτων των αφορώντων την ανταλλαγήν των Ελληνικών και Τουρκικών πληθυσμών, την καταβολήν των αποζημιώσεων, την περίθαλψιν και την εγκατάστασιν των προσφύγων από της οποίας εξαρτάται ολόκληρου του Εθνικού Οργανισμού η αναζωογόνησις και του Κράτους η ενδυνάμωσις. [...] Συνιστά διαρκή τριακονταμελή Κοινοβουλευτικήν Επιτροπήν υπό την προεδρίαν του προέδρου της Βουλής ήτις θέλει έχει ως προορισμόν να παρακολουθή τας Κυβερνητικάς ενεργείας και εν γένει επί όλως των προσφυγικών ζητημάτων, να μελετά ταύτα και συνιστά εις την Κυβέρνησιν τα ενδεικνύόμενα προς λύσιν αυτών μέτρα.

Σελ 79

Επιτροπή ενοικιαστών Ροδόπης διαμαρτύρεται κατά του Προέδρου των Πρωτοδικών διατάξαντος εξώσεις ισχύοντος του ενοικιοστασίου.

Σελ 82

Ζητεί όπως τροποποιηθή το ενοικιοστάσιον ως προς την ιδιοκατοίκησιν. [...] Η Συντεχνία Μαραγκών και Χτιστών Ναούσης ζητεί όπως παραληφθή υπό της επιτροπής το νέον σχέδιον της πόλεως ίνα γίνη άμεσος έναρξις των οικοδομικών εργασιών.

Σελ 91

Οι κάτοικοι Πόρου παρακαλούν την Κυβέρνησιν όπως μεριμνήση διά την άρσιν του ενοικιοστασίου.

Σελ 101

Κάτοικοι Ιτέας διαμαρτύρονται διά την καταστροφήν των οικιών των εκ της εγκαστάσεως μηχανημάτων βυρσοδεψίας υιών Καλία.

Σελ 106

Οι οικοδομοτεχνίται και εργάται οικοδομών υποβάλλουσι διάφορα αιτήματα και παρακαλούν την Βουλήν όπως μεριμνήση διά τα αιτήματά των.

Σελ 108

Αι ζωηρότεροι συζητήσεις της Επιτροπής διεξήχθησαν κυρίως επί δύο θεσμών του θεσμού της Γερουσίας και του θεσμού της ιδιοκτησίας.

Σελ 145

Οι προ τριετίας εγκατεστημένοι πρόσφυγες εν τω συνοικισμό «Νέα Μπάφρα» παρακαλούν την Βουλήν όπως μεριμνήση διά την οριστικήν αποκατάστασιν των.

Σελ 150

Άπαντες οι ενοικιασταί Πύργου διαμαρτύρονται επί μελετωμένη επαναφορά παρ' επιτροπής ενοικιοστασίου διαταγμάτων καταλυθείσης δικτατορίας.

Σελ 155

Άρθρον 15.

Το άσυλον της κατοικίας είναι απαραβίαστον. Ουδεμία έρευνα ή είσοδος εις κατοικίαν ενεργείται ειμή όταν και όπως ο νόμος διατάσσει.

Σελ 163

Το Συμβούλιον των ιδιοκτητών Αμαλιάδος διαμαρτύρεται διά τον γενόμενον θόρυβον επί μελετωμένη επαναφορά παρά επιτροπής ενοικιοστασίου διαταγμάτων προστατευόντων καταβαραθρωθείσαν ιδιοκτησίαν.

Σελ 169

Η ομοσπονδία των Ισραηλήτικων συνοικισμών Θεσσαλονίκης ζητεί την απαλλοτρίωσιν των οικοπέδων της προσφυγικής Τραπεζής και την παραχώτησιν αυτών εις τους πτωχούς Ισραηλίτας.

Σελ 177

Οι Πρόεδροι των Συλλόγων ιδιοκτητών Μυτιλήνης, Κρήτης, Πύργου, Ναυπλίου, Αλμυρού, Τριπόλεως, Σπάρτης, Καρδίτσας, Πατρών και άλλων επαρχιών διαμαρτύρονται κατά καταβαλλομένων ενεργειών προς παράτασιν ενοικιοστασίου και ζητούν προστασίαν ιδιοκτησίας. Το εργατικόν Κέντρον Πύργου διαμαρτύρεται δια την μελετωμένην αύξησιν των ενοικίων και την άρσιν του ενοικιοστασίου. [...] Ο Σύλλογος των Αστέγων η «Ελπίς» εν Αγρινίω παρακαλεί την Βουλήν να διατάξη την διανομήν των οικοπέδων δωρεάς Δ. Σταΐκου εις τα άπορα μέλη των.

Σελ 190

Οι κάτοικοι Ποδογοριάνης ζητούν την απαλλαγήν των από του φόρου της καθαράς προσόδου και εισοδημάτων οικοδομών.

Σελ 195

Οι ιδιοκτήται Βόλου ζητούν την άρσιν του ενοικιοστασίου.

Σελ 200

Να αποφανθή η Βουλή περί εισαγωγής ή μη εις δίκην [...] σχετικώς προς την παραγγελίαν των ξύλινων σπητιών διά την στέγασιν των προσφύγων. [...] σχετικώς προς την παραχώρησιν διαφόρων έργων οδοποιίας εν Ζακύνθω κατά παράβασιν των σχετικών νόμων και δι' απλών συμβάσεων μη στηριζομένων επ' ουδενός νόμου.

Σελ 202

Είνε εξ εκείνων οι οποίοι πιστεύουν από συνειδήσεως ότι το δικαίωμα της ιδιοκτησίας είναι από τα πολυτιμότερα του πολίτου και δι' αυτό όπως και η ζωή του και η ελευθερία του πρέπει να είναι κατωχυρωμένα διά του Συντάγματος.

Σελ 203

Μη λησμονήτε ότι το 80% είναι αγρόται [...] και οι αγρόται είναι ιδιοκτήται και το δικαίωμα της ιδιοκτησίας είναι και δι' αυτούς ιερόν. [...] Είδομεν να υποβάλλωνται τροπολογίαι, αι οποίαι αποτελούν υπόνομον της κατοχυρώσεως της ιδιοκτησίας. [...] Η τροπολογία λέγει ηθέλησε να πιστοποιήση την από πολλού εφαρμογήν των περιορισμών της ιδιοκτησίας, δεχομένη ότι η ιδιοκτησία είναι δικαίωμα αλλά με την υποχρέωσιν να ασκείται και προς το κοινόν συμφέρον. [...] Εξετάζων της ιδιοκτησίας από ελληνικής απόψεως λέγει ότι πάντοτε εν Ελλάδι ηγαπήθη η ιδιοκτησία αντιλεγούσης εις τούτο μιας μικράς μειοψηφίας, καταδειχθείσης και την ακίνητον και την κινητήν περιουσίαν ορθώς εξαιρεθέντων των ανοχικών δικαιωμάτων διότι τότε θα εξοβελίζετο η αναγκαστική απαλλοτρίωσις διά δημοσίαν ανάγκην και ωφέλειαν. Το δικαίωμα της ιδιοκτησίας, εξακολουθεί όπως και το της προσωπικής ελευθερίας δεν είναι απόλυτον, να υπόκειται εις περιορισμούς είτε χάριν ιδιωτικών συμφερόντων είτε χάριν του κοινωνικού συνόλου, είτε χάριν ωρισμένης τάξεως [...] η Ελλάς από του 1906 ήνοιξε τας αγκάλας της εις τους πρόσφυγας της Βουλγαρίας και ήρχισε τον εποικισμόν εξηκολούθησε δε την απελευθέρωσιν των ακτημόνων εντοπίων γεωργών και απεκατέστησε και το 1 ½ εκατομμύριον προσφύγων εις τρόπον ώστε ήδη πλέον των 2 ½ εκατομμυρίων γεωργικού πληθυσμού

απεκατεστάθη και οφείλομεν μετά σεβασμού να τονίζωμεν το μέγα τούτο έργον όπερ επετέλεσεν η μικρά μας Ελλάς και να μη παραβλέπωμεν το σπουδαιότατον εποικιστικόν έργον. [...] Η μεταπολεμική κατάσταση εδημιούργησεν εις όλα τα Κράτη το υπερτίμημα, αλλά εδέχθησαν ότι η αύξησις της αξίας του ακινήτου δεν ενήκεν εξ' ολοκλήρου εις τον ιδιοκτήτην αλλά και εις το Κράτος.

Σελ 204

Το δικαίωμα της ιδιοκτησίας διά μέσου των αιώνων δεν υπήρξεν αναλλοίωτον, διήλθε διά διαφόρων σταθμών μέχρις ότου καταλήξωμεν εις το σημερινόν σύστημα της ελευθέρας ατομικής ιδιοκτησίας. Πάσαι αι μεταβολαί αυταί ήσαν αποτέλεσμα διαφόρων πολιτικών και κοινωνικών αιτιών. Το ζήτημα της ιδιοκτησίας, το οποίον σήμερα μας απασχολεί δεν είνε κυρίως τίποτε άλλο παρά αυτό τούτο το ζήτημα των τσιφλικίων η δουλοπαροικία είνε εν σίγμω, η δε απαλλοτριώσις είνε μία από τας μεγαλυτέρας πράξεις διά την οποίαν το Ελληνικόν Κράτος δύναται να υπερηφανεύεται και όμως ζητείται η υπονόμισις του έργου τούτου. Η ανώμαλος κατάστασις δυνατόν να ηυνόησε τους αγρότας αλλά είνε επίσης αληθές ότι ηυνόησεν εξ' ίσου και τους ιδιοκτήτας.

Σελ 206

Επιτροπή ιδιοκτητών υποδεικνύει διαφόρους τροπολογίας επί του ενοικιοστασίου. [...] Οι ιδιοκτήται κάτοικοι Εδέσσης ζητούν την ολοσχερή άρσιν του ενοικιοστασίου.

Σελ 208

Διά του άρθρου 65 και εκείθεν της συνθήκης της Λωζάνης προβλέπεται η απόδοσις των εν Τουρκία Ελληνικών κινητών και ακινήτων περιουσιών, καθώς εξ' αντιθέτου και η απόδοσις των εν Ελλάδι Τουρκικών περιουσιών. [...] Ευθύς εξ αρχής προήλθε διαφωνία μεταξύ των δύο ενδιαφερομένων μερών, διότι η ακίνητος περιουσία των Ελλήνων ουδέποτε ήρχισεν αποδιδομένη εν ω τουναντίον όχι μόνον οι ανταλλάξιμοι αλλά και οι μη ανταλλάξιμοι Μουσουλμάνοι ανεχώρησαν με τοιούτον ήσυχον τρόπον, ώστε έλαβον μεθ' εαυτών και πάσαν την κινητήν περιουσίαν των. [...] Ως εκπροσωπών ικανόν αριθμόν Ελλήνων πολιτών εκ των προσφυγόντων ενταύθα και εχόντων ακίνητα εν Τουρκία, νομίζει υποχρέωσίν του να διαμαρτυρηθή διά το γενόμενον.

Σελ 209

Περαίνων, λέγει ότι αι συμφωνία αυταί παραβιάζουν παν γραπτόν και άγραφον δίκαιον, διατυποί δε την ευχήν όπως μη εφαρμοσθή ο όρος του συμψηφισμού αλλ' η Κυβέρνησις ποιήσεται όσον το δυνατόν ευρυτέραν χρήσιν της εξαγοράς ελληνικών ακινήτων. [...] Προχωρών εκθέτει ότι καθ' ας έχει πληροφορίας η εν Τουρκία εγκαταληφθείσα περιουσία των Ελλήνων εξετιμήθη εις 160.000.000 Τουρκικών λιρών χρυσών, ενώ η εν Ελλάδι Τουρκική ανέρχεται εις 75.000.000.

Σελ 214

Το τίμημα το οφειλόμενον εις το Δημόσιον διά την πληρωμήν οικοπέδων παραχωρηθέντων μέχρι τούδε ή παραχωρηθησομένων εν τω μέλλοντι εις τους πρόσφυγας ως και διά την πληρωμήν οικημάτων παραχωρουμένων εις τους ίδίους εξ αστικών συνοικισμών, κτισθέντων υπό του Δημοσίου, δύναται να καταβληθή διά των προσωρινών ή οριστικών τίτλων των δυνάμει της από 5 Μαΐου 1925 μεταξύ Δημοσίου και Εθνικής Τραπέζης της Ελλάδος συμβάσεως και των τροποποιησασών ταύτην.

Σελ 216

Οι κάτοικοι Γιψόβου της περιφέρειας Γιαννιτσών Πέλλης ζητούν όπως διαταχθή η μη εποίκησις προσφύγων εις το χωρίον των λόγω ανεπάρκειας γαιών.

Σελ 221

Ο Σύνδεσμος κτηματιών Θεσσαλονίκης ζητεί την ολοσχερή άρσιν του ενοικιοστασίου.

Σελ 223

Διά της φράσεως «τακτικών Δικαστηρίων» παρέχεται περισσότερα εγγύησις δι' ένα στερούμενον της ιδιοκτησίας του άλλωστε λέγει μη λησμονώμεν ότι εις άλλα Κράτη όχι μόνον δικαστικώς βεβαιούται και ορίζεται η αποζημίωσις αλλά και αποθετικά ακόμη ζημιαί αναγνωρίζονται. [...] Η έννοια της επιτάξεως είνε αλλοία επί αναλιωτών και αλλοία επί μη αναλιωτών και εις μεν τα πρώτα είνε στέρησις της ιδιοκτησίας, εις δε τα δεύτερα είνε στέρησις της χρήσεως. [...] Η προσβολή του διακιώματος της ιδιοκτησίας από της επαναστάσεως και εντεύθεν ένεκα των μέτρων άτινα ηναγκάσθη να λάβη υπέρ της αποκαταστάσεως των τε ακτημόνων και των προσφύγων, έσχεν ως αποτέλεσμα την έλλειψιν εμπιστοσύνης του κεφαλαίου επί το

Κράτος και την αποδόμηση αυτού εις τρόπον ώστε εν Ελλάδι να μη παραμείνη παρά μόνον η ακίνητος ιδιοκτησία ήτις και υπέστη όλα τα βάρη.

Σελ 224

Διά τον λόγον τούτον πρέπει να καταβληθή ιδιαίτερα προσοχή εις την σύνταξιν του υπό συζήτησιν άρθρου. Δεν υπάρχει λέγει, αμφιβολία περί των υποχρεώσεων τούτων αν και δεν περιλαμβάνετο η διάταξις αυτή εις το Σύνταγμα. [...] Ως προς την διάταξιν καθ' ην η άσκησις της ιδιοκτησίας πρέπει να είναι συνάμα υπηρεσία προς κοινήν ωφέλειαν λέγει ότι η διάταξις αυτή αποτελεί φαρισαϊσμόν διότι ουδείς θα γίνη κύριος περιουσίας διά να την θέση υποχρεωτικώς εις την διάθεσιν της κοινής ωφέλειας. [...] Πάντοτε και κατά την αυστηράν ακόμη αντίληψιν του Ρωμαϊκού Δικαίου υπάρχουν οι νόμιμοι περιορισμοί της ιδιοκτησίας. Επομένως ουδέν νεώτερον καθιεροί η διάταξις αυτή. Εφόσον διά του άρθρου 19 αναγνωρίζεται ως δικαίωμα ατομικόν, προστατεύεται δε πασα ιδιοκτησία δεν είνε μόνον δικαίωμα, αλλά γεννά και υποχρεώσεις, θα ηδύνατο η διάταξις αυτή να απαλειφθή.

Σελ 225

Επιτροπή Σιδηροδρομικών υπαλλήλων Θεσσαλονίκης ζητούν να μη απαλλοτριωθούν τα παρ' αυτών αγορασθέντα οικόπεδα παρά την βίλλα Αλατίνη.

Σελ 226

Επιτροπή πυροπαθών προσφύγων Καβάλλας ζητεί την παραχώρησιν οικοπέδων προς ανέγερσιν λιθίνων οικημάτων.

Σελ 231

Ο Σύλλογος ιδιοκτητών Θράκης ζητεί την Συνταγματικήν κατοχύρωσιν της ιδιοκτησίας. [...] Το Γ. Πανελλαδικόν Συνέδριον Αστικής και Αγροτικής Ιδιοκτησίας υποβάλλει υπόμνημα όπως μη γίνωσι δεκταί αι τροπολογίαι «περί υποχρέωσως της ιδιοκτησίας» και «περί επιτάξεων εν ειρήνη» κλπ.

Σελ 233

Και η ιδιοκτησία οφείλει βεβαίως να υποχωρήση εφ' όσον τούτο επιβάλλει το κοινόν συμφέρον. Αλλ' εις την Ελλάδα δεν επιτρέπεται καν να λεχθή ότι ήτο δυνατόν να αφαιρεθή η ιδιοκτησία άνευ προηγουμένης αποζημιώσεως. Όλα τα Ελληνικά συντάγματα και του '44 και του '61 κατωχύρωσαν την ιδιοκτησίαν. Και αυτός ο συνταγματικός νομοθέτης του 1911, καίτοι το Θεσσαλικόν ζήτημα ευρίσκετο τότε εν οξύτητι και αυτός ακόμη κατοχύρωσε την ιδιοκτησίαν. Ο δε τότε αρχηγός της πλειοψηφίας εδήλωσε ρητώς ότι ουδείς δύναται να αφαιρέση την ιδιοκτησίαν άνευ προηγουμένης και δικαίας αποζημιώσεως και όμως η αποκατάστασις των αγροτών της Θεσσαλίας μικρόν κατά μικρόν συνεπληρούτο υπό τους όρους τούτους διά της εκούσιας απαλλοτριώσεως. Και η γη εκαλλιεργείτο τότε εν αντιθέσει προς την κρατήσασαν μετά ταύτα κατάστασιν, οπότε η γη αρπαγείσα βιαίως έμεινεν ακαλλιέρητος.

Σελ 234

Λέγετε ότι η Συνταγματική Επιτροπή εν τη αναθεωρήσει των άρθρων περί ιδιοκτησίας ηθέλησε να κατοχυρώση αυτήν, γενομένης αποδεκτής της τροπολογίας ότι η αποζημίωσις θα ρυθμίζεται υπό των τακτικών δικαστηρίων. Αλλά πως θα περιφρουρηθή η ιδιοκτησία αφού εξ άλλου η Συνταγματική Επιτροπή διά της αναγραφής της προτάσεως ότι η «ιδιοκτησία υποχρεώνει» την οποίαν και αποδέχεσθε, επιτρέπει ώστε αδέσμευτος πλέον συνταγματικώς η νομοθετική εξουσία να δύναται εκάστοτε να μειώνη αυτήν και μίαν ημέραν να εκμηδενίση αυτήν; Οποία λοιπόν είνε η κατοχύρωσις της ιδιοκτησίας;

Σελ 235

Εφόσον θέλομεν να κατοχυρώσωμεν την ιδιοκτησίαν και δεν θέλομεν να δώσωμεν πολιτικήν χροιάν εις το ζήτημα, πρέπει να μη γείνη δεκτή η τροπολογία αύτη. Θα ήτο δε σκόπιμον να αποσυρθώσι και αι δύο αυταί τροπολογίαι και να διατυπωθή το άρθρον ως είχε εις το παλαιόν Σύνταγμα. Αλλά ουδεμία λέγει κατοχύρωσις της ιδιοκτησίας είναι δυνατόν να στερεώση τας βάσεις του αστικού Κράτους εάν όλος ο πολιτικός κόσμος της χώρας δεν θελήση πραγματικώς να στερεώση το αστικόν κράτος και μετέλθη πολιτικήν παριστώσαν το Κράτος υπό ψευδοκομμουνισμόν και πλήρη αναρχίαν. Είναι λυπηρόν ότι ενώ όλα τα Ευρωπαϊκά Κράτη μετά τον πόλεμον αγόμενα εκ της ανάγκης της αυτοσυντηρήσεως μετήλθον εξαιρετικώς συτηρητικήν πολιτικήν, μόνον ημείς καταγινόμεθα εις την δημιουργίαν πολυπλόκων ζητημάτων και εις την δημιουργίαν του μίσους και των παθών. [...] Αποχωρισθέντες των βάσεων του αστικού καθεστώτος ετράπημεν εις τον ψευδοκομμουνισμόν και την αναρχίαν εάν δε από δεκαπενταετίας μετήλθομεν πολιτικήν, επί του κοινωνικού επιπέδου, υπερβαίνουσα

τα όρια της κοινωνικής καταστάσεως απ' αρκετού καιρού εστράφημεν προς τελείαν εκμηδένισιν του κεφαλαίου και της ιδιοκτησίας. Μετά πρωτοφανούς μανίας απηλλοτριώθησαν όλα τα αγροτικά κτήματα της Ελλάδος. Και δεν σκοπεύω λέγει, ομιλών υπό το συντηρητικόν αυτό πνεύμα, να προσβάλω τας υπέρ των χωρικών γενομένας απαλλοτριώσεις διότι ουδέποτε έπαυσα να αναγνωρίζω τας ανάγκας των χωρικών αλλ' έχω την γνώμην ότι το Κράτος δεν δύναται να μη υποβληθή εις θυσίας, δεν δύναται να αξιολογήσῃ τας αξίας των κτημάτων, την καταβάλωσιν οι ιδιοκτήται μόνον. Μετά την αγροτικήν ιδιοκτησίαν, μετά πρωτοφανούς μανίας εκτυπήθη το κινητόν κεφάλαιον, εσυλήθησαν αι εις χρυσόν καταθέσεις αλλά και εκ δημοκοπικών λόγων, υπό την πρόφασιν της ελλείψεως στέγης, ολόκληρος η αστική ιδιοκτησία μεταβλήθη εις αντικείμενον εκμεταλλεύσεως ομάδων και είδομεν το θέαμα, τα ζητήματα ταύτα να λύωνται εις τας οδούς. Δεν αρνούμαι λέγει, την ανάγκην του ενοικιοστασίου, αλλ' ουδεις δύναται να αρνηθή ότι υπό τας προφάσεις ταύτας εδημιουργήθη κατάστασις ώστε να εκλείπη η έννοια της αστικής ιδιοκτησίας.

Σελ 237

Ως προς την τροπολογίαν καθ'ην «η ιδιοκτησία υπάγεται εις υποχρεώσεις» φρονεί ότι αυτή είναι αθωότερα περιστέρας και δεν περικλείει ουδένα κίνδυνον, καθώς δε δυνάμεθα να παραδεχθώμεν ίνα οι ιδιοκτήται πολυκατοικιών αφήνωσιν εις υποχρεώσεις και γενικώς την ιδιοκτησίαν. Αλλ' εφόσον ενομίσθη ότι διά της προσθήκης της τροπολογίας ταύτης μετατρεπόμεθα εις κομμουνιστάς, φρονεί ότι θα ήτο δυνατόν να απαλειφθή η παράγραφος αυτή. [...] Η έννοια της ιδιοκτησίας δεν είναι παρά έννοια δικαιώματος, αλλοίμονον δε αν ήθελεν γίνη δεκτόν ότι η ιδιοκτησία γεννά και υποχρεώσεις. Τούτο ήθελε καταρρίψει πάσαν έννοιαν της ιδιοκτησίας, ήθελε θέσει εις κίνδυνον πάσαν και την μικροτέραν ακόμη ιδιοκτησίαν και αυτήν την μικράν περιουσίαν και καλύβην του γεωργού του αποκτήσαντος ταύτην διά του αίματος του και του ιδρώτος του, αλλ' η έννοια ήθελεν ανατρέψει ολόκληρον το κοινωνικόν οικοδόμημα.

Σελ 238

Προχωρών αναπτύσσει την άποψίν της ομάδος του Ενιαίου μετώπου όσον αφορά την κατανομήν της ιδιοκτησίας και λέγει ότι είναι υπέρ της παλλαοτριώσεως των μεγάλων αγροκτημάτων, αλλά διαφωνούμεν με τους λέγοντας ότι η ιδιοκτησία είναι δικαίωμα και διά τούτο είμεθα και κατά της παροχής αποζημιώσεως εφ' όσον πρόκειται περί ιδιοκτησίας καθυστερημένης μορφής. Αναλόγως της μορφής της ιδιοκτησίας, λέγει εμφανίζεται και το ανάλογον κοινωνικόν καθεστώς και εφόσον παραδεχόμεθα την σχετικότητα του δικαιώματος της ιδιοκτησίας κατ' ανάγκην αγόμεθα και εις την εκμηδένισιν αυτής ως παραδέχεται η κομμουνιστική θεωρία. Η ιδιοκτησία συνεπώς υφίσταται μεταβολάς και η κατάργησις της ατομικής ιδιοκτησίας θα σημειώση την κατάργησιν της εκμεταλλεύσεως του ανθρώπου από άνθρωπον, την κατάργησιν της κοινωνικής ανισότητος.

Σελ 239

Λέγει ότι ο Ελληνικός Λαός κατά μεγίστην πλειονότητα αποτελείται εκ μικρών ιδιοκτητών, την δε ιδιοκτησίαν ταύτην είτε έχει παραλάβει από τους πατέρας του, είτε εκτήσατο διά μόχθων και θυσιών. Είναι λοιπόν ευεξήγητον το αίσθημα της αγάπης και ευλαβείας, την οποίαν ο Ελληνικός Λαός τρέφει προς την ιδιοκτησίαν. Ουδεις δύναται να μη επαινέση την αποκατάστασιν των ακτημόνων και των προσφύγων. Υπήρξεν αυτή μία πράξις κατά πάντα αξιόπαινος, αλλ' εν τη εφαρμογή διεπράχθησαν πολλάι αδικίαι εις βάρος των ιδιοκτητών, οι οποίοι και εκ πολλών άλλων λόγων, ως πχ. εκ του ενοικιοστασίου σήμερον λοιμοκτονούν. Το αίσθημα της ευλαβείας προς την ιδιοκτησίαν του λαού ετρώθη καιρίως εκ παντων τούτων και είναι ανάγκη διά του υπό συζήτησιν άρθρου να ενφυσηθή νέα πεποίθησις προς τον θεσμόν της ιδιοκτησίας.

Σελ 240

Αναφέρει ακολούθως πως μετά την ατυχή έκβασιν του Μικρασιατικού πολέμου και την συσσώρευσιν ενταύθα τοσοούτων προσφύγων, οι ακτήμονες καλλιεργηταί εν Ηπειρώ έβλεπον εγκαθισταμένους προ των ομμάτων των πρόσφυγες ενώ αυτοί δεν ηδύναντο να εγκατασταθούν εις τα κτήματα εκείνα εις τα οποία ειργάζοντο. Ελέγχθη ότι πρέπει να πληρώση το Κράτος αποζημιώσιν εις τους ιδιοκτήτας αλλά πως θα πληρωθή αυτή;

Σελ 245

Προ τριών ετών, λέγει, ο εποικισμός έδωσε εις Σέρρας ένθα και εγκατεστάθησαν αλλ' έγιναν παράπονα ότι δια της εγκαταστάσεως αυτής καταπατούνται τα δικαιώματα των εντοπίων και ευρέθημεν μίαν ημέραν προ εξορμήσεως ενόπλων ιθαγενών, οίτινες αφού ετραυματίησαν 22 πρόσφυγας κατέκαυσαν τας οικίας των και εν γένει τους ετρομοκράτησαν. Ηγέρθη δίκη εναντίον των ανθρώπων αυτών και ωρίσθη έδρα εκδικάσεως η Θεσσαλονίκη, αλλά κατόπιν παραδόξως εξεδοκάσθη η υπόθεσις αυτή εις Σέρρας. Οι περι οι ο λόγος

εγκατασταθέντες πρόσφυγες διανύουν ήδη το 3^ο έτος της εκεί παραμονής των, οικοδόμησαν οικήματα, εκαλλιέργησαν καπνόν και παραδόξως πληροφορούμεθα ότι εστάλησαν εις τον νομό Σερρών 2 εκατομμύρια δραχμών ίνα μεταφέρη τον συνοικισμόν αυτόν 500 μέτρα μακράν, εις μέρος υψηλόν και ξηρόν και ακατάλληλον δια την καλλιέργειαν του καπνού εις ην απασχολούνται και ενώ εκεί ένθα είναι εγκατεστημένοι εδημιούργησαν ένα καλό χωριό, έρχεται τώρα η Κυβέρνησις να τους μεταβάλη πάλιν εις πρόσφυγας. Ο νέος συνοικισμός έχει και άλλο μειονέκτημα ότι δεν έχει αγρούς καλλιεργήσιμους διότι οι εκεί υπάρχοντες αγροί απέχουν 1,5 ώραν από τον τόπον του νέου συνοικισμού και ανήκουν εις την εκεί υπάρχουσαν μονήν.

Σελ 249

Οι μικροιδιοκτήται Αθηνών και προαστείων υποβάλλουν υπόμνημα δι ου ζητούν την ολοσχερή άρσιν του ενοικιοστασίου. [...] Οι ιδιοκτήται Ιωαννίνων, Πατρών, Τριπόλεως, Καλαμών, Μεσολογγίου, Σπάρτης και Γυθείου ζητούν την άρσιν του ενοικιοστασίου και την προστασίαν της ιδιοκτησίας.

Σελ 253

Οι προσωρινοί αυτοί τίτλοι κατ' ανάγκην θα τελούν υπό τινάς περιορισμούς, θέλουν δηλαδή κατατεθή εις την Εθνικήν Τράπεζαν και δεν θα είναι δυνατόν εις τους δικαιούχους να τους αποσύρουν ειμή μόνον εις δύο περιπτώσεις, εις την περίπτωσιν κατά την οποίαν θα πρόκειται να χρησιμοποιηθούν ως τίμημα ακινήτων τη εγκρίσει της Εθνικής Τραπέζης και εις την περίπτωσιν καθ'ήν οι δικαιούχοι ήθελον συγκροτηθή εις συνεταιρικάς οργανώσεις, εφόσον αι οργανώσεις αιταί παρέχουσιν απόλυτον πίστιν περί της φερεγγυότητος αυτών.

Σελ 256

Απόδοσις εις τους Μουσουλμάνους της Δυτικής Θράκης των ακινήτων αυτών ιδιοκτησιών, αναγνώρισις δε συγχρόνως εις την Ελληνικήν Κυβέρνησιν του δικαιώματος εξαγοράς δια την εγκατάστασιν των προσφύγων των μεγάλων αγροτικών ιδιοκτησιών των αστικών οικοπέδων, άτινα δεν αποτελούσι παράρτημα οικοδομής τινός, ως και των μικρών αγροτικών ιδιοκτησιών, εφ' ων εγένετο αρχή ανεγέρσεως οικοδομών. [...] Απόδοσις [...] της κινητής περιουσίας ως και των εισοδημάτων της ακινήτου. Απόδοσις [...] της ακινήτου αυτών ιδιοκτησίας. Αναγνώρισις δικαιώματος εξαγοράς υφ' εκατέρας των Κυβερνήσεων Ελλάδος και Τουρκίας ακινήτων ιδιοκτησιών, ανηκουσών εις τα αναφερόμενα εν τη Τρίτη παραγράφω πρόσωπα εφ' όσον πρόκειται περί ακινήτων απαραίτητων δια τας προσφυγικάς ανάγκας και εξασφαλιζομένης δικαίας εκτιμήσεως και αποζημιώσεως.

Σελ 257

Το Γ' Πανελλαδικόν Συνέδριον της Αστικής και Αγροτικής ιδιοκτησίας ζητεί την κατοχύρωσιν της ιδιοκτησίας εν τω Συντάγματι κτλ. [...] Η Γενική Ένωσις των εν Χίω προσφύγων ζητεί την επίσπευσιν της ανεγέρσεως του νέου συνοικισμού επί των απαλλοτριωθέντων γηπέδων.

Σελ 258

Δεν είναι δυνατόν να γίνη το ενοικιοστάσιον από το Υπουργείον ενώ υπάρχει αντιπροσωπεία του λαού υφ' ής πρέπει να συζητηθή.

Σελ 266

Η παράδοσις των ομολογιών εις τους δικαιούχους γενήσεται διά της Εθνικής Τραπέζης της Ελλάδος μετά τον εκάστοτε έλεγchon και εκτίμησιν των συμψηφισθομένων ακινήτων συμφώνως προς τους όρους της ως είρηται μεταξύ Ελλάδος και Τουρκίας συμφωνίας και μετά γνωμοδότησιν Επιτροπής.

σελ 267

Μέχρι της ανταλλαγής οι προσωρινοί τίτλοι θέλουν παραμείνει παρακατατεθειμένοι εις την Εθνικήν Τράπεζαν μόνον δε εν περιπτώσει αγοράς ίσης αξίας ακινήτων δύνανται εγκρίσει της Τραπέζης ασφαλιζομένων διά της εγγραφής πρώτης υποθήκης επί των ακινήτων.

Σελ 273

Οι πρόσφυγες συνοικισμού Μακρυμάλλης Ευβοίας ζητούν την παραχώρησιν 300 στρεμμάτων γαιών προς εγκατάστασιν εξήκοντα οικογενειών.

Σελ 274

Η Θρακική Προσφυγική Ομάς «Γιάννουλης» παρακαλεί να αυξηθεί ο κλήρος εις 100 στρέμματα. Να χορηγηθούν μακροπρόθεσμα επαρκή καλλιεργητικά δάνεια υπό της Εθνοτραπέζης διά την προμήθειαν Γεωργικών εργαλείων και να διαταχθή η ανέγερσις συνοικισμού εντός του αγροκτήματος «Γιάννουλη». [...] Ο λαός Κοινότητος Πρώτης Κιούπκιοϊ διαμαρτύρεται διά την μελετωμένην μεταφοράν του συνοικισνού Νέας Μπάφρας εις υπωρείας Παγγαίου. [...] Οι ιδιοκτήται Χανίων παρακαλούν να αρθή ολοσχερώς το ενοικιοστάσιον εκ της πόλεώς των. [...] Οι κάτοικοι του χωρίου Ποζαρίτες-Βερροίας παρακαλούν να μεταφερθή η κοίτη του ποταμού Αλιάκμονος προξενούντος μεγάλας ζημίας εις τας οικίας των λόγω των πλημμυρών.

Σελ 275

Ο Κωνσταντίνος Φιλιππακόπουλος κάτοικος Αιγίου παρακαλεί να μεταφερθούν τα επί του οικοπέδου του ανεγερθέντα προσφυγικά παραπήγματα.

Σελ 276

Είναι λέγει βεβαίως περίεργον ότι άνθρωποι νοικοκυραίοι, όπως οι επαγγελματίαι, ελησμόνησαν εαυτούς και έφθασαν εις το σημείον να απεργήσουν. [...] Εν τοιαύτη κατάσταση πραγμάτων εδημιουργήθη ζήτημα ενοικιοστασίου, το οποίον προεκάλεσε την εξέγερσιν των επαγγελματιών. [...] Εγώ νομίζω ότι αν εδημοσιεύετο το διάταγμα της άρσεως του ενοικιοστασίου πρό της απεργίας δεν θα εγίνετο τίποτε.

Σελ 281

Πρωτεύον είναι να εξετασθή διατί τυγχάνει συνταγματικής προστασίας η ιδιοκτησία. Κατά κοινήν συνείδησιν πάντοτε το δικαίωμα τούτο εθεωρήθη μη εξαρτώμενον από καμμίαν σκοπιμότητα και από καμμίαν εξουσίαν, όπως και η προσωπική ελευθερία, διότι πας γεννώμενος άνθρωπος έχει το δικαίωμα να μη είναι δούλος και να είναι ικανός να αποκτά περιουσίαν.

Συνεπώς το δικαίωμα της ιδιοκτησίας το έχει το άτομον αφ' εαυτού, δεν του το δίδει η πολιτεία ή άλλος τις. Τα δικαιώματα ταύτα είναι συνεπώς έμφυτα εις τον άνθρωπον, και κατ' ανάγκην προστατεύονται παρά των οργανωμένων πολιτών. Συνεχίζων, αναπτύσσει ποια αντικείμενα είναι δεκτικά ιδιοκτησίας και τα εξ' αυτών ηγαζόντα δικαιώματα, τα οποία είναι πολλαπλά, εξ' ων όσα αναφέρονται εις αυτήν την ύπαρξιν της ιδιοκτησίας είναι δεκτικά συνταγματικής κατοχυρώσεως. Εξιστορών είτα τα της εξελίξεως του θεσμού της ιδιοκτησίας τονίζει ότι οι Ρωμαίοι καθώρισαν σαφώς και αριστοτεχνικώς τα όρια της ιδιοκτησίας της ιδιωτικής και της δημοσίας. Κατά τον μεσαίωνα ο θεσμός της ιδιοκτησίας συνεσκοτίσθη, περιελθόντων των πάντων εις την εξουσίαν του Μονάρχου. Βραδύτερον με την διάδοσιν των γραμμάτων και η ιδιοκτησία προήχθη, αποτελέσασα κοινωνικόν, πολιτικόν και οικονομικόν όρον, βαθμηδόν δε και εις ωρισμένας περιστάσεις το Κράτος, όπως εις τα μεταλλεία, ορυχεία κλπ., διεδήλωσεν ότι δύναται να περιγράψη τα επ' αυτού ατομικά ή ιδιωτικά δικαιώματα, ως επίσης δύναται να ρυθμίξη νομοθετικώς τα της χρήσεως, καταναλώσεως και φθοράς κινητών και ακινήτων εν ονόματι της προστασίας των άλλων ή των πολλών, πάντως δε ούτοι οι περιορισμοί δεν χρήζουσι συνταγματικής αδείας. Εξ άλλου υποχρεωτική πώλησις της περιουσίας του εις τον ιδιοκτήτην δεν δύναται να επιβληθή, διότι τότε θα ήτο πλέον ούτος κατά παράκλησιν νομεύς, όχι κύριος, αναφέρει δε ως παράδειγμα τα του Φρειδερίκου του Μεγάλου με τον αρνηθέντα την πώλησιν του μύλου του μυλωθρόν, δηλώσαντα προς τον Μονάρχην το ιστορικόν «υπάρχουν και δικαστήρια». Επί του ζητήματος συνεπώς της διαθέσεως έρχεται το Σύνταγμα και αναπληρώνει την θέλησιν του ιδιοκτήτου, όπωα αλλού υποχρεώνει τον πολίτην να προσφέρη και την ζωήν του. Η αφαιρέσις της ιδιοκτησίας ούτω γίνεται υπό τον όρον της αποζημιώσεως, και είναι μόνον ζήτημα του Συντάγματος, δηλαδή η αφαιρέσις της περιουσίας του ιδιοκτήτου άνευ συναινέσεως του δι' ανωτέρας ανάγκης.

Σελ 283

Συνεχίζων αναφέρει παραδείγματα απαλλοτριώσεως εκτάσεων γενομένων διά δημοσίας ανάγκας και ειδικώς διά την ανέγερσιν του συνοικισμού Νέας Σμύρνης αι οποίαι όμως δεν εχρησιμοποιήθησαν δι' ον σκοπόν απηλλοτριώθησαν αλλά ενοικιάσθησαν ως βοσκαί.

Σελ 300

Δεν αμφιβάλλω ότι αι δηλώσεις αφορούν επίσης και την αστικήν των προσφύγων στέγασιν. Εάν υπερτέρα υποχρέωσις κοινωνικής ανάγκης επέβαλλε την αγροτικήν νομοθεσίαν η αυτή και μείζων ανάγκη επιβάλλει την μη καθυστέρησιν ήδη υπέρ το δέον. Όχι μόνον αίσθημα αλληλεγγύης του οποίου τοσαύτη έγινε επίκλησις χάριν της αυξήσεως της αποζημιώσεως, αλλά και συνείδησις της οφειλομένης γενικωτέρας προνοίας δεν μας επιτρέπει να αφήσωμεν εκκρεμές ζήτημα συνεόμενον προς την γαλήνην του προσφυγικού κόσμου, να μη

αφήσωμεν άνευ στέγης τους αδίκως καταστραφέντας και εισέτι δεινοπαθούντας ομοεθνείς μας.[...] Και οι γηγενείς άστεγοι κ. Υπουργέ; Υπάρχουν και πολλοί τούτοι.

Σελ 301

Επαναλαμβάνω ότι θεωρώ απαραίτητον να γίνη από τούδε δήλωσις ότι εν τη εννοία των λόγων τους οποίους ηκούσαμεν χθες και σήμερα παρά υπευθύνων ηγετών, κομμάτων, περιλαμβάνεται ανεπιφυλάκτως και η στέγασις των αστών προσφύγων.

Τι εννοείτε κ. Πρόεδρε με το περιλαμβάνεται; Πως την εννοείτε την στέγασιν των αστών προσφύγων;[...]

Κύριε συνάδελφε εννοείτε να περιλάβητε και την αστικήν αποκατάστασιν των προσφύγων ως προς την αποζημίωσιν ή ως προς τους όρους της καταλήψεως της ιδιοκτησίας;

Σελ 303

Η ιδιοκτησία δεν είναι μόνον δικαίωμα, αλλά γεννά και υποχρεώσεις. Η άσκησις αυτή πρέπει να είνε συνάμα υπηρεσία προς την κοινήν ωφέλειαν.

Σελ 304

Άρθρο 19.

Ουδείς στερείται της ιδιοκτησίας αυτού ειμή διά δημοσίαν ωφέλειαν προσηκόντως αποδεδειγμένην, ότε και όπως ο νόμος διατάσσει, πάντοτε δε προηγουμένης πλήρους αποζημίωσης. [...] Γίνεται μετά τούτο δι' αναστάσεως δεκτή η κάτωθι ερμηνευτική δήλωσις επί του άρθρου 19. «Εν τω όρω «ιδιοκτησία» νοείται και η κινητή τοιαύτη».

Σελ 305

Υποβάλλει υπόμνημα «πρεί προστασίας της ιδιοκτησίας». [...] Υποβάλλει νομοσχέδιον «περί ιδιοκτησίας κατ' ορόφους».

Σελ 307

Άλλη εκδήλωσις της αντιθέσεως είναι αι συζητήσεις περί της ιδιοκτησίας, καθ' ας εδείχθη ότι αι γενόμεναι εν τη Βουλή συζητήσεις είναι τελείως άσχετοι προς τας γενομένας υπό της κοινής γνώμης. Άλλωστε και η τροπολογία επί του άρθρου 19 του Συντάγματος διά της προσθήκης της λέξεως «πλήρους» είχε την έννοιαν της υποστηρίξεως των μεγάλων ιδιοκτητών.

Ι. Μεταξάς (Υπουργός της Συγκοινωνίας) Είχε την έννοιαν κατοιχυρώσεως και αυτών τούτων των νέων ιδιοκτητών.

Σελ 309

Οι κομμουνισταί λέγει, θέλουν όταν θα επικρατήσουν να έχουν την επιδοκίμασίαν της πλειοψηφίας και τελικός σκοπός των είναι η κατάργησις της ατομικής ιδιοκτησίας και των μέσων παραγωγής.

Σελ 310

Η Προσφυγική Ένωσις των δικαιούχων ανταλλαξίμων της επαρχίας Καρδίτσης ζητεί την ανέγερσιν του αστικού συνοικισμού εν Καρδίτση και εν χώρω έξω του τοπογραφικού σχεδιαγράμματος της πόλεως.

Σελ 311

Εις το υπ' αριθμ. 46 φύλλον της Εφημερίδος της Κυβερνήσεως εδημοσιεύθη Ν. Διάταγμα περί της κατ' όροφον ιδιοκτησίας, το οποίον εξεδόθη κατόπιν ομοφώνου γνώμης της κοινοβουλευτικής επιτροπής επί των προσφυγικών ζητημάτων.

Σελ 316

Ο Πρόεδρος του προσφυγικού συνοικισμού Νιγρίτης διαμαρτύρεται διότι από του παρελθόντος έτους διεκόπησαν αι εργασίαι της ανεγέρσεως του αστικού συνοικισμού.

Σελ 323

Η εν Λαρίσση προσωρινή επιτροπή των προσφύγων των εν τη πλατεία των ανακτόρων παραπηγμάτων διαμαρτύρεται επί τη αποφάσει της κατεδαφίσεως των παραπηγμάτων.

Σελ 331

Είχον προ οφθαλμών, επιζητών την άμεσον συζήτησιν ότι τα εκ της αστικής αποκαταστάσεως ως μέχρι τούδε διεξήχθησαν, ουδεμίαν έφερον ζημίαν εναντίον της αστικής κτήσεως τουναντίον δε εις πλείστα μέρη συνετέλεσεν εις επαύξησιν της αξίας των κτημάτων, ότι η αποζημίωσις κανονίζεται επί τη βάσει της πραγματικής αγοραίας αξίας των ακινήτων και συνεπώς επίστευον ότι ουδεμία εύλογος ηδύνατο να προβληθή αντίρρησις.

Δ' Αναθεωρητική Βουλή 1952

Σελ 21

Ο σύνδεσμος ιδιοκτητών ακινήτων Πειραιώς και των 1940-1944 ζητεί άμεσον παροχήν μακροχρόνιων δανείων, ατόκως, φορολογικής απαλλαγής επί μίαν 25ετίαν και επί ποσού από οιανδήποτε αφορμήν εκ 2 εκατομμ. Δραχμών μηνιαίως απαλλαγής των καταστραφέντων ιδιοκτητών από τα εκπαιδευτικά τέλη εγγραφάς, σχολικά βιβλία κλπ.

Σελ 22

Ο βουλευτής Φθιώτιδος [...], καταθέτει αναφοράν των κατοίκων Αγίου Γεωργίου και Ελικώνος Φωκίδος, διαμαρτυρομένων διά την διακοπήν των έργων στεγάσεως παρά των περιφερειακών υπηρεσιών του Υπουργείου Ανοικοδομήσεως.

Σελ 25

Ο βουλευτής Αιτωλοακαρνανίας [...], καταθέτει αναφοράν Επιτροπής κατοίκων Μαραθάς ζητούσης άμεσον αποστολήν στεγαστικών υλικών προς στεγασίν των.

Σελ 26

Οι κάτοικοι Γιαννιτσών ζητούν άμεσον διανομήν ξηλείας και κεράμων προς κατασκευήν των κατεστραμμένων οικιών τους. [...] Ο Δ. Πέγιος πυροπαθής δημόσιος υπάλληλος ζητεί όπως συμπεριληφθή διάταξις εις το ενοικιοστάσιον δι' ης να επιτρέπεται η ιδιοκατοίκησης των πυροπαθών και συμμοριοπλήκτων εις ιδιόκτητους οικίας αιρομένης εξαιρετικώς εν προκειμένω της υπέρ των μισθωτών ενοικιοστασιακής προστασίας.

Σελ 31

Εξήγγειλεν η τότε Κυβέρνησις του Στρατηγού Πλαστήρα ότι η στέγασις των επαναπατρισθέντων και των πυροπαθών θα ενίνετο εις δύο συνεχείς οικονομικάς χρήσεις διά της διαθέσεως κονδυλίων εκ της Αμερικανικής Βοήθειας και εκ του προϋπολογισμού.

Κύριο βουλευταί, είναι αναμφισβήτητον, ότι η στέγασις συνδέεται οργανικώς με το σύνολον της ανασυγκροτήσεως, είναι όμως εξ ίσου αναμφισβήτητον, ότι ουδείς τομέυς, της ανασυγκροτήσεως εκακοποιήθη και εταλαιπωρήθη από τας Κυβερνήσεις της τελευταίας διετίας, όσον το θέμα της στεγάσεως των συμμοριοπλήκτων και πυροπαθών. Δεν εξήσαμεν τίποτε άλλο, παρά μεταβολάς και μετατροπάς των προγραμμάτων, έως ότου εφθάσαμεν εις την ημέραν να ψάλλωμεν τον επικήδειον της στεγάσεως, εάν δεν επήρχοντο αι πρόσφατοι προγραμματικάί δηλώσεις της Κυβερνήσεως. Η Κυβέρνησις εις τας προγραμματικάς της δηλώσεις υπήρξεν λίαν φειδωλή επί του θέματος. Είπεν ότι θα συνεχισθή η πολιτική της προκατόχου Κυβερνήσεως διά την στέγασιν των πυροπαθών και συμμοριοπλήκτων εν συσχετισμώ προς την λαϊκήν κατοικίαν.

Η επερώτησίς μου αναφέρεται εις την στέγασιν των επαναπατρισθέντων και πυροπαθών και όχι εις την λαϊκήν κατοικίαν, δεδομένου ότι διά την τελευταίαν, ουδεμία πολιτική εφαρμόσθη. [...] Κατά το παρελθόν έτος δια την αυτοστέγασιν διετέθη πίστωσις 450 δισεκατομμυρίων, εκ της Αμερικανικής Βοηθείας και του προϋπολογισμού.

Σελ 32

Κύριοι βουλευταί η αντίφασις μεταξύ των προγραμματικών δηλώσεων της Κυβερνήσεως και των έργων του αξιότιμου Υπουργού της Ανοικοδομήσεως, είναι προφανής. [...] Εγκαινιάζων κ. βουλευταί κατά την αποψινήν συνεδρίασιν τον Κοινοβουλευτικόν Έλεγχον διά της Επερωτήσεως περί στεγάσεως ωμολόγησα εν τη αρχή του λόγου μου ότι πράττω τούτο υπό την επίδρασιν του συναισθήματος της ζωηράς μελαγχολίας. [...] Το γεγονός αυτό με μεταφέρει εις τον Ιούνιον του 1950 ότε πάλιν είχομεν ημείς την τιμήν να φέρωμεν ενώπιον της παρελθούσης Βουλής το θέμα της στεγάσεως, επερωτώντες και τότε την Κυβέρνησιν του κ. Πλαστήρα. [...] Συμφώνως με τας συμβάσεις και με τα σχετικά έγγραφα ώρισθη το ποσόν των 100 δισεκατομμυρίων διά την περαιώσιν της στεγάσεως.

Σελ 33

Θα περαιωθούν 103.000 σπίτια από 1^{ης} Ιουλίου 1950, θα περαιωθούν δε αυτά μέχρι τέλους του οικονομικού έτους. Εάν υπάρχη περίσσευμα ξυλείας αυτή πρόκειται να διατεθή εις ειδικάς περιπτώσεις ανταρτοπλήκτων και πολεμοπαθών. [...] Τι εννοείτε κύριε Υπουργέ όταν λέγετε ότι θα περαιωθούν 103 χιλιάδες σπίτια; Με

ποίας πιστώσεις θα γίνουν αυτά; [...] Κατηγορώ μόνον το συντελεσθέν έργον και επισημαίνω τας ευθύνas της Κυβερνήσεως διότι και εκ των λόγων-μερικαί λέξεις εις τας πλουσίας εις επαγγελίας προγραμματικής δηλώσεις, καθ' όλους τους άλλους τομείς της ζωής του τόπου συμπιέζονται και αλληλογρονθοκοπούνται με τας προεκλογικάs εξαγγελίας περί λαϊκής στέγης αλλά και εκ των έργων. [...] Αλλά και εν συνεχεία με τον συμμορισμό και ακολούθως με την εγκατάστασιν των συμμοριοπλήκτων υπό τελείως ανθυγιεινάs συνθήκας εις ακατάλληλα οικήματα και με την παραμονήν πολλών αστέγων εις αχυροκαλύβας ή φορτηγίδας και λέμβους, επέδρασαν δυσμενέστατα ώστε η περιφέρεια της Ξάνθης να έρχεται πρώτη εις ποσοστόν φυματικών χωρίς να υπάρχη εκεί ουδέν Σανατόριον.

Σελ 46

Ο κ. Ε. Καλαντζής έχει τον λόγον επί αναφοράs των κατοίκων του οικισμού Συκιάs και των Κοινοτήτων Σπαρτιάs, Περιβλέπτου, Πιτωτάs κλπ. Φθιώτιδος και Φωκίδος διαμαρτυρομένων δια διακοπέισαν στέγασιν ως και των έργων «Πρόνοια-Εργασία» απευθυνομένηs προς τους Υπουργούς Κοινωνικής Πρόνοιαs και Οικονομικών. [...] Και δυστυχώς υπάρχουν εις την Χώραν μας τμήματα σοβαρά του πληθυσμού μας όπως οι ορεινοί και αναφέρομαι ιδιαιτέρως εις τους κατοίκους του ορεινού συγκροτήματος της Ρούμελης –διά τους οποίους η διακοπή της δωρεάν αρτοδοτήσεως, η αναστολή των στεγαστικών εργασιών και αι τελευταίαι εκ πλημμύρων καταστροφαί [...]

Σελ 47

Κύριοι συνάδελφοι, το πλείστον μέρος των μελών της Εθνικής Αντιπροσωπείας αντιπροσωπεύει περιοχάs της υπαίθρου. Δεν αρκεί η διακοπή της στεγάσεως εις την οποίαν προσετέθη και η διακοπή της αρτοδοτήσεως, προσετέθησαν εισέτι και αι καταστροφαί των βροχών. Όταν λέγωμεν ότι πρέπει να ανασυνταχθή ο προϋπολογισμός δεν νομίζω ότι πρέπει να αρχίση η περικοπή από τα σοβαρώτατα αυτά κονδύλια, ως είναι της στεγάσεως και της «Πρόνοια-Εργασία». [...] Επιθυμώ προσέτι να παρακαλέσω ιδιαιτέρως τον αξιότιμον κ. Υπουργόν επί της Κοινωνικής Πρόνοιαs όπως επιληφθή του ζητήματος της στεγάσεως των σεισμοπαθών Χίου. Κατά πρόσφατον περιοδειάν μου, την οποίαν έκαμα εις την σεισμόπληκτον περιοχήν της νήσου, εμέτρησα περίπου 30 φυματικούς, οι οποίοι έγιναν φυματικοί κατά τους τελευταίους 3 χειμώνas λόγω του ότι ήσαν ηναγκασμένοι να διαμένουν εις σκηνάs ή εις υγρά και ανήλια καταλύματα. [...] Κύριε Πρόεδρε, αι περικοπαί πιστώσεων εγένοντο χωρίς αξιολόγησιν των αναγκών. Νομίζω ότι η παραγωγικότηs του Ελληνικού πληθυσμού πρέπει να είναι ενιαία επί του θέματος της ανοικοδομήσεως. Νομίζω ότι με τας διατεθείσας πιστώσεως θα ηδύνατο το πρόγραμμα να διαμορφθή κατά τοιούτον τρόπον, ώστε ωρισμένα οικήματα τα οποία χρειάζονται ελαχίστας επισκευάs κατ' ακολουθίαν ελάχιστα ποσά, να δύναται να επισκευασθούν και να μη παραμένουν οι κάτοικοι άστεγοι.

Σελ 53

Ο Πρόεδρος της Κοινότητος Αγίου Βλασίου Τριχωνίδος ζητεί άμεσον χορήγησιν στεγαστικών υλικών. [...] Ο Πρόεδρος Ιδιοκτητών οικιών Λουτροπόλεως Μεθάνων, ζητεί όπως κατά την νέας παράτασιν του ενοικιοστασίου μη συμπεριληφθούν αι Λουτροπόλεις. Ασθενείς Σπιναλόγγας ζητούν άμεσον χορήγησιν ιατρικής και φαρμακευτικής περιθάλψεως αύξησιν χορηγουμένου επιδόματος, επισκευήν οικιών. Χορήγησιν ραδιοφώνων προς ψυχαγωγίαν των ασθενών, θέρμασιν κλπ. [...] Διάθεσιs χρηματικού ποσού διά μεταστέγασιν εξ επιτάκτων οικημάτων οικογενειών Αξιωματικών αφεώρα μόνον την Πρωτεύουσαν και λόγω της επιτάξεως μεγάλου αριθμού οικιών.

Σελ 57

Ο κ. Μπουρνιάs ομιλών επί αναφοράs του συνεταιρισμού ιδιοκτητών ακινήτων Πειραιώς, ζητούντων άμεσον τροποποίησιν του ενοικιοστασίου, απευθυνομένηs προς το Υπουργείον Δικαιοσύνης, λέγει ότι οι ιδιοκτήται ακινήτων Πειραιώς υπέστησαν τεραστίαs ζημίας. Η τάξιs των ιδιοκτητών από δεκαετίαs αντιμετωπίζει την εχθρότητα του Κράτους και την εκμετάλλευσιν των άλλων τάξεων. Εφ' όσον η Κυβέρνηση μελετά την αύξησιν των ενοικίων, νομίζω και θα παρεκάλουν προς τούτο ότι δεν θα έπρεπε να επιμείνη εις την φορολογίαν της επί πλέον διαφοράs.

- Συνηγορώ και εγώ κ. Πρόεδρε εις τα λεχθέντα υπό του αξιότιμου κ. συναδέλφου και παρακαλώ όπως εις την Επιτροπήν Ενοικιοστασίου περιληφθώσι και αντιπρόσωποι των ιδιοκτητών ακινήτων ληφθή δε ειδική προστατευτική μέριμνα δια τα προικώα ακίνητα και την ιδιοκατοίκησιν.

- Ύστερα από τα λεχθέντα εκ μέρους των αξιότιμων κ. κ συναδέλφων, αρμοδιωτέρων ίσως εμού λόγω της επιστημονικής ειδικότητος των δεν θα είχον τι να προσθέσω. Θα επεθύμουν και εγώ να συνηγορήσω υπέρ του δικαίου αιτήματος των ιδιοκτητών της συμμετοχής των δηλονότι εις την επιτροπήν ήτις πρόκειται να επεξεργασθή το νέον ενοικιοστάσιον εφόσον ήθελον μεθέξει αυτήs και αντιπρόσωποι των ενοικιαστών.

- Η εν λόγω αναφορά αφορά κυρίως τους ιδιοκτήτες ακινήτων οι οποίοι υπέστησαν ζημίας κατά την χρονική περίοδο 1940-44, κατοίκους Περιραιώς. Πιστεύω ότι ο Πειραιεύς υπέστη τις μεγαλύτερες καταστροφές από πολλές άλλες πόλεις. Και νομίζω ότι δεν έχει γίνει τίποτε μέχρι σήμερα διά την αποκατάσταση των ζημιών αυτών. [...] Το θέμα του ενοικιοστασίου η Κυβέρνησις το αντιμετώπισεν από της πρώτης ημέρας αφ' ης ανέλαβε την διακυβέρνησιν της Χώρας. Έχομεν ήδη καταθέσει σχετικόν νομοσχέδιον περί παρατάσεως της ισχύος του ήδη ισχύοντος ενοικιοστασίου.

Διά του νομοσχεδίου αυτού γίνεται πρόβλεψις περί συστάσεως επιτροπής από δικαστικούς και άλλα αρμόδια πρόσωπα η οποία εξουσιοδοτείται διά την επεξεργασίαν των νέων διατάξεων του ενοικιοστασίου. Δεν νομίζω ότι είναι ορθόν εις την επιτροπήν αυτήν να συμπεριληφθούν και αντιπρόσωποι των διαμαχομένων τάξεων.

Σελ 59

Ο Α. Ν. 1323 και από απόψεως πολιτικής και από απόψεως κοινωνικής υπήρξε δικαιοτάτος. Οι πωληταί οίτινες κατά το διάστημα της κατοχής ηναγκάσθησαν αντί πινακίου φακής να πωλήσωσι τα ακίνητά των και να στερηθώσι της στέγης των, δεν έκαμψαν το γόνυ προ του κατακτητού, ούτε επροσκύνησαν τον αγκυλωτόν σταυρόν, ο οποίος εκυμάτιζε εις την Ακρόπολιν, όπως έπραξαν άλλοι, οίτινες συνεργασθέντες μετά του εχθρού συνεκέντρωσαν τον παράνομον πλούτον.

Την ρύθμισιν των επί κατοχής αγοραπωλησιών επέβαλον λόγοι εθνικοί, κοινωνικοί και πολιτικοί. Διά την ρύθμισιν ταύτην ο Ελληνικός λαός δεν θα μετανοήση ποτέ. Τουναντίον από την επίλυσιν του ζητήματος τούτου θα αντλήση νέας δυνάμεις προς επίλυσιν και άλλων ζητημάτων απαραίτητων διά την απόδοσιν κοινωνικής δικαιοσύνης ήτις αποτελεί τον κοινόν σκοπόν όλων μας.

Σελ 63

Συνταξιούχος Ανθυπομοίραρχος κάτοικος Πύργου ζητεί όπως εις το νέον ενοικιοστάσιον προστεθή διάταξις δι' ης να επιστρέφονται εις τους ιδιοκτήτες οικήματα ενοικιασθέντα κατά την περίοδον της Κατοχής λόγω αναγκαστικού εκπατρισμού των εις ταύτα ενοικιούντων ιδιοκτητών. [...] Ο βουλευτής κ. Θ. Ταμβακάς καταθέτε τροπολογίαν επί του σχεδίου νόμου «περί παρατάσεως της ισχύος του ενοικιοστασίου και των υπ' αριθ 845|1948 και 1349|1949 νόμων και χορηγήσεως εξουσιοδοτήσεως προς τροποποίησιν αυτών». [...] Οι κάτοικοι της κωμοπόλεως Νεστορίου Καστορίας ζητούν άμεσην χορήγησιν στεγαστικών υλικών προς αυτοστέγασιν των.

Σελ 71

Η Κτηματική Ένωσις των απανταχού Ελλήνων ζητεί αναπροσαρμογήν των ενοικίων, συμμετοχήν εις την συσταθησομένην επιτροπήν του ενοικιοστασίου εκπροσώπου της ως άνω Ενώσεως κλπ.

Σελ 88

Διά του υπό ψήφισιν σχεδίου νόμου προβλέπεται η παράτασις του ισχύοντος ενοικιοστασίου και των υπ. Αριθ. 845|48 και 1349|49 Νόμων ως και η χορήγησις εξουσιοδοτήσεως προς τροποποίησιν αυτών. Η παράτασις αυτή είναι απαραίτητος, διότι αι προϋποθέσεις και οι λόγοι της επιβολής αυτού δεν ήρθησαν εισέτι. Οι λόγοι δε ούτοι, ως γνωστόν, ένεκα των οποίων επεβλήθη, ο περιορισμός των δικαιωμάτων επί της ιδιοκτησίας και οι εξαιρετικοί όροι και συνθήκαι, οίτινες εδημιουργήθησαν εκ του δευτέρου Παγκοσμίου πολέμου, εκ της επακολουθησάσης εχθρικής κατοχής και εκ της κατά συνέχειαν κομμουνιστικής ανταρσίας.

Ηλπίσαμεν ότι μετά τον φοβερόν πόλεμον, η Ειρήνη θα επεκράτει εις όλον τον κόσμον. Δυστυχώς ηπατήθημεν. Η αναταραχή, η αβεβαιότης, ο φόβος και η μισαλλοδοξία με τα τραγικά των αποτελέσματα επί της οικονομικής πολιτικής και κοινωνικής καταστάσεως των λαών. Έχον την επίδρασιν των και επί της χώρας μας, ήτις καίτοι παρήλθον επτά έτη από της απελευθερώσεως αυτής δεν ηδυνήθη εισέτι να ανασυγκροτηθή και να απαλλαγή από τους εξαιρετικούς όρους και συνθήκας, ένεκα των οποίων παρεμποδίζεται η άρσις των επιβληθέντων περιορισμών υπό του μέχρι σήμερα ισχύοντος ενοικιοστασίου.

Ειδικώς διά την Ελλάδα εκτός των ως άνω γενικωτέρων όρων υφίστανται και άλλοι λόγοι δικαιολογούντες την παράτασιν του ενοικιοστασίου. Ειδικώτερον δε η υφισταμένη από της απελευθερώσεως και εντεύθεν στεγαστική κρίσις.

Η κρίσις αυτή εδημιουργήθη: α) εκ της καταστροφής 300.000 περίπου οικιών κατά τον πόλεμον, την κατοχήν και τας εσωτερικάς ανωμαλίας μιας ολοκλήρου δεκαετίας, καθ' ην εκατοντάδες πόλεις και χωριά κατεστράφησαν ολοσχερώς β) εκ της καταστροφής και της φθοράς πολλών χιλιάδων οικημάτων κατά το διάστημα της κατοχής, ένεκα της μη εγκαίρου επισκευής και συντηρήσεως αυτών και γ) εκ της μη ανεγέρσεως νέων οικοδομών κατά το χρονικόν διάστημα των ετών 1940-1947 ένεκα της ανωμάλου καταστάσεως και κυρίως της κατοχικής περιόδου, καθ' ην αντί πινακίου φακής εξεποιεί έκαστος την στέγην του διά επιβιωσιν του.

Μόνον εις την πρωτεύουσαν παρουσιάζεται εκ της σχέσεως της οικοδομικής προσπάθειας κατά το ως άνω χρονικόν διάστημα, μείωσις των στεγαστικών αναγκών κατά 56.000 οικήματα, δεδομένου ότι προπολεμικώς ανεγείροντο εν Αθήναις 8.000 οικήματα κατ' έτος δεκ της αυξήσεως του πληθυσμού ήτις ανέρχεται ετησίως εις ... τουλάχιστον ήτοι εις 100.000 άτομα, διά τα οποία απαιτούνται 25.000 νέα κατοικία κατ' έτος και ε) εκ της συγκεντρώσεως προς τα αστικά κέντρα και ιδίως εις την πρωτεύουσαν, μεγάλου μέρους εκ του πληθυσμού της υπαίθρου. [...]

Και είναι αληθές ότι από του έτους 1947, και εντεύθεν και κυρίως μετά την έκδοσιν του ΚΗ ψηφίσματος, δι' ου εθεσπίσθησαν ατέλεια φορολογικά και εξαιρέσεις εκ του ισχύοντος Ενοικιοστασίου, επηκολούθησε πρωτοφανής οικοδομικός οργανισμός και διετέθησαν εκατοντάδες δισεκατομμύρια διά την ανέγερσιν οικοδομών. Τούτο όμως δεν έλυσε το στεγαστικόν πρόβλημα, λόγω του μεγέθους αυτού, αλλά και διότι αι ανεγερθείσαι οικοδομαί είναι πολυτελείς. Πρόκειται περί πολυκατοικιών και μεγάρων κατά το πλείστον άτινα ανηγέρθησαν υπό των μεγαστάνων του πλούτου οίτινες εξεμεταλλεύθησαν τας ατελείας και τας φορολογικάς διευκολύνσεις μάλλον προς επωφελή τοποθέτησιν και εξασφάλισιν αυτών, παρά προς στέγασιν των λαϊκών τάξεων. Οικήματα λαϊκά προς στέγασιν των πενεστερών τάξεων και των μισθοσυντηρητών εν γένει ανηγέρθησαν κατ' αναλογίαν προς τα πολυτελή μέγαρα και τας πολυκατοικίας πολύ ολίγα.

Εάν τα δισεκατομμύρια, τα οποία διετέθησαν διά τας πολυκατοικίας και τα πολυτελή μέγαρα διετίθεντο διά την ανέγερσιν λαϊκών κατοικιών, θα είχε λυθή το στεγαστικόν πρόβλημα και ουδείς λόγος θα συνέτρεχε παρατάσεως του ισχύοντος Ενοικιοστασίου.

Κύριοι βουλευταί οφείλομεν να γνωρίζομεν όλοι με ότι άνευ του ελέγχου του μεγάλου κεφαλαίου, άνευ των περιορισμών των κερδών της βιομηχανίας μας, ήτις κατέστη μονοπωλιακή κατά το πλείστον διά της δημιουργίας τράστ υπό την μορφήν του γνωστού συνδέσμου των Ελλήνων βιομηχάνων και άνευ της καταργήσεως των προνομίων της οικονομικής ολιγαρχίας, δεν θα καταστή δυνατή η οικονομική ανασυγκρότησις της χώρας μας ήτις είναι απαραίτητος διά την πλήρη άρσιν του ενοικιοστασίου ως προς τους περιορισμούς κυρίως, οίτινες από πολλού ετέθησαν εις βάρος οικονομικής ολιγαρχίας είμεθα υπεύθυνοι ημείς οι ίδιοι οι βουλευταί οίτινες δεν εθέσαμεν εισέτι τους νομοθετικούς φραγμούς προς έλεγchon της βιομηχανίας και τον περιορισμόν των κερδών αυτής.

Τούτων ούτως εχόντων, καθίσταται απαραίτητος παράτασις της ισχύος του Ενοικιοστασίου διά του οποίου καθορίζονται γενικάί γραμμαί και παρέχεται ευρεία προστασία εις τας χειμαζομένας τάξεις των μισθοσυντηρητών ως και η παράτασις της ισχύος των διατάξεων και προθεσμιών των καθοριζομένων υπό των νόμων 845|1948 και 1349|1949 περί των άρθρων 1,2 και 3 του υπό ψήφισιν νομοσχεδίου.

Είναι αληθές ότι το ισχύν Ενοικιοστάσιον είναι εν πολλοίς καταθλιπτικός διά τους ιδιοκτήτας των μικρών ακινήτων, οίτινες είναι κατά το πλείστον πτωχοί και αποζούν από την μικράν των ιδιοκτησίαν.

Σελ 90

Προέβημεν εις την σύστασιν αρμοδίας Επιτροπής συγκειμένης εξ' ανωτέρων υπαλλήλων, ανωτάτων δικαστικών και δύο δικηγόρων των Δικηγορικών Συλλόγων Αθηνών και Πειραιώς ήτις θα προβή εις την μελέτην και κατάρτισιν του νέου ενοικιοστασίου. [...] Το εν ισχύ ενοικιοστάσιον είναι το Ν. Δ. της 5^{ης} Οκτωβρίου 1947. Τούτο παρετάθη διά νόμων 1107|1949 και ακολούθως διά του Β. Δ. του Σεπτεμβρίου 1950 μέχρι τέλους Δεκεμβρίου 1951. Αι ισχύσασαι όμως κατά το 1947 συνθήκαι ήσαν τελείως διάφοροι των σημερινών. Δεν υπήρχε τότε το ΚΗ' ψηφίσμα όπερ εισήγαγε το αφορολόγητον διά τας νεοδημιούχους οικίας και έδωσεν ώθησιν εις τον μεγάλον οικοδομικός οργανισμόν ο οποίος επηκολούθησε. Διά της συντελεσθείσης ανοικοδομήσεως επήλθεν μεγάλη μεταβολή δηλαδή μεγίστη διαφορά μεταξύ των καταβαλλομένων ενοικιοσυστασιακών ενοικίων και των ελευθέρων τοιούτων. Η απόστασις αυτή είναι μεγάλη, δεδομένου ότι τα ενοικιοσυστασιακά μισθώματα παραμένουν ατυχώς εις το αυτό επίπεδον του 1947. Βέβαια είναι απαραίτητος η παράτασις του ενοικιοστασίου, διότι δεν παρήλθον οι λόγοι οι επιβαλλόντες τούτο. Δέον όμως να δοθή νέα ριζική κατεύθυνσις εις το θέμα του ενοικιοστασίου. Πρέπει η Κυβέρνησις θαρραλέως ν' αντιμετωπίση το ζήτημα το οποίον δεν είναι νομικόν αλλά προ παντός πολιτικόν. Έχω πολλάς αμφιβολίας ότι ο προβλεπόμενος υπό του νομοσχεδίου τρόπος ρυθμίσεως, θα καταλήξη εις πρακτικά αποτελέσματα και θα λύση τα προβλήματα της στέγης. Το ζήτημα του ενοικιοστασίου είναι σοβαρώτατον και πρέπει να αντιμετωπισθή θαρραλέως και όχι με την προτεινομένην επιτροπήν. Εγεννήθη το ζήτημα πως πρέπει να ψηφισθή το νέον ενοικιοστάσιον. Ερρίφθη η γνώμη ότι δέον τούτο να προσαχθή ενώπιον της Βουλής από την οποίαν και να ψηφισθή. Προς την γνώμην ταύτην εγώ διεφώνησα. Η πείρα του παρελθόντος απέδειξεν ότι ουδέν ενοικιοστάσιον μέχρι σήμερον εψηφίσθη υπό της Βουλής. Απλούστατα διότι είναι τόσον μεγάλα τα αλληλοσυγκρουόμενα συμφέροντα ώστε να είναι βέβαιον ότι ή δεν θα ψηφισθή ποτέ ή το τυχόν ψηφισθησόμενον κάθε άλλο παρά θα λυθή το ζήτημα.

[...]

Κύριε Υπουργέ, ο αείμνηστος Τσιτσεκλής εδημοσίευσε Διάταγμα περί ενοικιοστασίου επί τη βάσει παλαιότερου νόμου. Κατόπιν όμως σχετικής επερωτήσεως το ζήτημα ήχθη εις την Βουλήν και μετά μακράν συζήτησιν επί του ενοικιοστασίου η Βουλή απεφάσισε την αναστολήν του διατάγματος και την σύστασιν 20 μελούς Επιτροπής με Πρόεδρον τον τότε Υπουργόν της Δικαιοσύνης, η οποία και επέφερε τας δέουσας τροποποιήσεις εις το ενοικιοστάσιον. Ούτω εγένετο διά της Βουλής με εισήγησιν και υπό την κατεύθυνσιν του αειμνήστου Τσιτσεκλή το ενοικιοστάσιον εκείνο, το οποίον αποτελεί σταθμόν εις την ενοικιοστασιακήν νομοθεσίαν της τελευταίας τριακονταπενταετίας. [...] Η διάταξις του άρθρου 5 είνε πλέον η ατυχής διότι δι' αυτής εισάγεται μία φορολογία διά της οποίας ανατρέπεται η αρχή της κοινωνικής και δικαίας φορολογίας επί των οικοδομών. Δι' αυτό η διάταξις αυτή πρέπει να απορριφθή.

Σελ 91

Διά του υπό κρίσιν νομοθετήματος δεν πρόκειται να ρυθμισθούν ουσιαστικά διατάξεις του ενοικιοστασίου και δι' αυτό δεν πρέπει να γίνη αποδεκτή η τροπολογία. Ως γνωστόν τα ενοικιοστάσια ουδέποτε γίνονται διά περίοδον μικροτέραν των δύο ετών, δι' αυτό νομίζω ότι πρέπει να δώσωμεν μεγαλυτέραν προθεσίαν. Έχω μίαν τροπολογίαν διά την παράτασιν της προθεσμίας της ασκήσεως του δικαιώματος της ιδιοκατοικήσεως. Εφόσον τόσαι παρατάσεις γίνονται δεν βλέπω τον λόγον διατί να μη δοθή παράτασις και διά την άσκησιν του δικαιώματος της ιδιοκατοικήσεως, όπως έγινε και με το Διάταγμα του 1947, οπότε εδόθη παράτασις αυτή θα δοθή διά τους έχοντας κεκτημένα δικαιώματα χωρίς να δημιουργήσωμεν νέας προϋποθέσεις. [...] Ήθελα να επιστήσω την προσοχήν της Κυβερνήσεως επί του γεγονότος ότι μετά την απελευθέρωσιν εις τας δημοσίας υπηρεσίας έπαυσε να υπάρχει το μέτρον της εκτιμήσεως της στέγης και γίνεται μεγάλη σπατάλη στέγης. Διότι εάν λάβωμεν υπ' όψει μας, ότι το Δημόσιον πληρώνει ως μίσθωμα το 100πλάσιον του προπολεμικού, εκ των αριθμών τους οποίους θα σας αναφέρω αποδεικνύεται ότι αι Δημόσiai Υπηρεσίαi καταλαμβάνουν πολύ μεγαλυτέρον χώρον από ότι καταλάμβανον προπολεμικώς.

Σελ 92

Όλοι συμφωνούμεν ότι ως έχουν τα πράγματα σήμεραν δέον κατ' αρχήν να παραταθή το ενοικιοστάσιον. Συζητήσεις και διαφωνίας προκαλεί ο τρόπος καθ' όν πρόκειται να ρυθμισθούν τα κατ' ιδίαν θέματα του ενοικιοστασίου. Θέματα σοβαρώτατα διότι θίγουν ζωτικά κοινωνικά και οικονομικά συμφέροντα. Έχει υποχρέωσιν να μας ειπή η Κυβέρνησις κατά ποίον τρόπον παραδείγματος χάριν αντιλαμβάνεται το ζήτημα των μικροϊδιοκτητών, το οποίον είναι ιδιαίτέρως σοβαρόν, διότι ενώ αναμφισβητήτως η τάξις των μικροϊδιοκτητών πρέπει να υποστηριχθή, παραλλήλως χρήζουν προστασίας και οι κατά κανόνα πτωχοί ενοικιασταί των μικρών ιδιοκτησιών. Πως περαιτέρω αντιλαμβάνεται η Κυβέρνησις τα θέματα της ιδιοκατοικήσεως και ιδιοχρήσεως, πως επίτέλους θα ρυθμίση τα ζητήματα των επιτάξεων τα οποία τόσας σοβαρωτάτας ανωμαλίας έχουν προκαλέσει. Πως τέλος αντιμετωπίζει την ρύθμισιν όλων αυτών των θεμάτων η Κυβέρνησις διότι ούτε εις την εισηγητικήν έκθεσιν του νομοσχεδίου ευηρεστήθη τουλάχιστον να εκθέση.

Σελ 93

Έγινε η Κυβέρνησις του 1946 εκ της Βουλής του 1946 και η Βουλή εκείνη έκαμε μίαν 20μελή Επιτροπήν, υπό την προεδρίαν του τότε βουλευτού κ. Βαμβέτσου. Η Επιτροπή αυτή έδωκεν εις τον τόπον εν ενοικιοστάσιον. Παρά την επίμονον όμως προσπάθειαν της Επιτροπής ταύτης, εκ του υπ' αυτής καταρτισθέντος ενοικιοστασίου εδημιουργήθη σύγχυσις και χάος και το ενοικιοστάσιον τούτο δεν κατώρθωσε να επιζήση πέραν του 4μήνου. Τα Δικαστήρια ευρέθησαν πραγματικώς εις μίαν χαώδη κατάστασιν προκειμένου να το εφαρμόσουν. Και η Βουλή του 46 κατά παρόμοιον προς τον ήδη συζητούμενον τρόπον, έδωκε εξουσιοδότησιν εις την Κυβέρνησιν διά την ρύθμισιν του ενοικιοστασιακού προβλήματος. [...] Και το ενοικιοστάσιον αυτό το κατ' εξουσιοδότησιν έζησεν επί μίαν 4ετίαν και ζη εισέτι. [...] Ούτοι θα παρακληθούν όπως εντός τακτής προθεσμίας ειπουν τας γνώμας των επί του όλου προβλήματος και η Κυβέρνησις με την πολιτικήν ευθύνην την οποίαν έχει θα δώση εις την χώραν ενοικιοστάσιον, το οποίον πιστεύω ότι θα ανταποκρίνεται προς τας συγχρόνους επιτακτικάς ανάγκας του Έθνους.

Σελ 94

Επειδή η πρόθεσις μας κύριοι βουλευταί είναι η επιτροπή να εργασθή και να δώση ενοικιοστάσιον εις τον τόπον αποδεχόμεθα την πρότασιν του Υπουργού Δικαιοσύνης. [...] Η παρούσα διάταξις είναι σχετική με το παρόν νομοσχέδιον, διότι αυτή αποβλέπει εις την εύρεσιν στέγης διά τους αστέγους, όπερ ακριβώς ... και το ενοικιοστάσιον. [...] Ευρέθη τώρα νέος ισχυρισμός ότι δηλαδή πρόκειται περί εισφοράς προοριζομένης διά την λαϊκήν κατοικίαν διά την επίτευξιν της ψηφίσεως της διατάξεως αυτής.

Σελ 95

Υποστηρίχθη ότι υπάρχουν πολυκατοικία πολυτελείς διά τας οποίας ισχύουν φορολογικά ατέλεια, συμφώνως προς το ΚΗ΄ Ψήφισμα. [...] Αφήσατε να εννοηθή ότι διά του φόρου της αμέσου αποδόσεως, επιδιώκετε την μείωσιν των ελλειμμάτων του Προϋπολογισμού, ενώ η συνάδελφος σας επί των Οικονομικών ενετώπισεν το ζήτημα εις την λαϊκήν στέγην. [...] Ο Προϋπολογισμός του 51-52 προβλέπει ένα κονδύλιον διά την λαϊκήν στέγην το οποίον δυστυχώς δεν κατέστη δυνατόν να καλυφθή από τα τακτικά έσοδα και θα ήθελα να θέσω το ερώτημα, εάν η αντιπολίτευσις θα θελήση να βοηθήση την Κυβέρνησιν εις το θέμα της ανασυγκροτήσεως της Χώρας ή έχει σκοπόν να μοϊκοτάρη την προσπάθεια της αυτήν. [...]

Ειδικώτερον διά την λαϊκήν στέγην ουδαμού αναφέρεται εν τη εκθέσει τι περί του θέματος όπως ουδέν εδηλώθη και εις την Κοινοβουλευτικήν Επιτροπήν. Εάν αυτό το εγνωρίζαμεν, ενδεχομένως θα ετηρούσαμεν διάφορον τακτικήν.[...] Θα ήθελα να δηλώση αυτήν την στιγμήν ότι εκείνα τα οποία θα εισπραχθούν θα διατεθούν διά την λαϊκήν στέγην και ακόμη πως θα διατεθούν και ποίον σύστημα θα καθιερωθή διά την αντιμετώπισιν του προβλήματος. [...] Αν η Κυβέρνησις νομίζη ότι απαραίτητος προϋπόθεσις διά την λαϊκήν στέγην είναι η ύπαρξις του πόρου αυτού, δεν είμεθα ημείς κείνοι οι οποίοι θα εκδηλώσωμεν αντίθεσιν. Να μας διαβεβαιώση όμως ότι αυτό το οποίον θα υποσχεθή θα γίνη, ότι δηλαδή όσα εισπραχθούν θα διατεθούν διά την λαϊκήν στέγην. [...] Είπα ότι το αίτημα του υπουργού των Οικονομικών εστηρίζετο και εις την ανάγκην της λαϊκής στέγης, και εδήλωσα εν συνεχεία ποία είναι η οικονομική κατάστασις της Χώρας, και ότι η Κυβέρνησις θα στραφή προς φόρους αμέσου αποδόσεως διά να αντιμετωπίση το πρόβλημα της ανασυγκροτήσεως. [...]

Κύριε Υπουργέ, δεν είναι δυνατόν να υποχρεωθούν οι ιδιοκτήται πολυκατοικιών ανεγερθεισών μετά το ΚΗ΄ ψήφισμα εις την καταβολήν εισφοράς; [...] Και ερωτώ εάν θέλουσα η Κυβέρνησις να προβή εις τοιαύτην φορολογίαν, ευρίσκειται εν συνεπεία προς την πραγματικότητα. Τα ενοίκια αυξήθησαν κατά 50%-100% ενώ ο τιμάρημος ευρίσκειται 425 φορές μεγαλύτερος του προπολεμικού.

Σελ 96

Διότι σήμερον η κυβέρνησις εσκέφθη να αναπροσαρμόση τα έσοδα της κατηγορίας ορισμένων πολιτών, είναι γεγονός ότι υπολείπονται των εισοδημάτων άλλων πολιτών. Ενεφανήσθησαν επί πλέον δύο απόψεις. Η πρώτη της λαϊκής στέγης και η δευτέρα των δημοσιονομικών αναγκών. Νομίζω ότι το πρόβλημα της λαϊκής στέγης δεν πρέπει να αντιμετωπίζεται κατά τοιούτον πρόχειρον τρόπον με την μορφήν αυτής της φορολογίας. [...] Διά τούτο η Κυβέρνησις δέον να φέρη ιδιαίτερον νομοσχέδιον ενώπιον της Βουλής. Ερωτώ τον κ. Υπουργό του Συντονισμού ως και των Οικονομικών εάν έχη εγγράψη κονδύλιον εις τον Προϋπολογισμόν διά την αποκατάστασιν των προσφύγων των κατοικούντων εις παραπήγματα.

[...] Υπηρεξά μεταξύ εκείνων οι οποίοι εις την Κοινοβουλευτικήν Επιτροπήν ετάχθησαν υπέρ της διαγραφής της παρ. 2 του άρθρου 5. Δηλώ ότι αίρω τας αντιρρήσεις μου. Υπό την προστασίαν του ενοικιοστασίου εστεγάσθησαν και τάξεις ενοικιαστών μη δικαιούμεναι προστασίας του ενοικιοστασίου, ως οικονομικώς ισχυραί. Από της πλευράς ταύτης η επιβολή φορολογίας επί των τάξεων τούτων είναι δικαιολογημένη. Κατ' αυτόν τον τρόπον θα ενισχύσωμεν και την ανασυγκρότησιν, αλλά και την λαϊκήν στέγην.

[...] Εγώ δεν εψήφισα υπέρ της διαγραφής της διατάξεως ταύτης. Αντιτίθεμαι προς τα διάφορα ταμεία ενοικιοστασίου, διότι δι' αυτών επιβαρύνομεν περισσότερο τους φορολογούμενους χωρίς να φθάνωμεν εις κανένα σκοπόν. [...] Ερωτώ τον κ. Υπουργόν αν δέχεται την πρότασιν περί παρατάσεως της προθεσμίας επί του θέματος της ιδιοκατοικήσεως. [...] Το Νομοθετέν Διάταγμα 1107 του 1949 προέβλεπε την παράτασιν της προθεσμίας επί της ιδιοκατοικήσεως. Νομίζω ότι έργον δικαιοσύνης είναι να δεχθώμεν την επάληψιν της διατάξεως ταύτης και εις το παρόν νομοσχέδιον περί παρατάσεως της προθεσμίας επί της ιδιοκατοικήσεως.

Σελ 97

Άρθρον 1

1.Ο χρόνος της δυνάμει των διατάξεων του ισχύοντος ενοικιοστασίου (Β. Διατάγματος 4) 5 Οκτωβρίου 1947 ως τούτο ισχύει ήδη) και υπό όρους αυτού οριζομένης αναγκαστικής παρατάσεως των μισθώσεων αστικών ακινήτων ως και η ισχύς πασών των λοιπών διατάξεων αυτού περιλαμβανομένων και των οριζουσών αναστολήν ή απαγόρευσιν εκτελέσεως αποφάσεων διατασσουσών έξωσιν ή αποστέγασιν εξ' αστικών ακινήτων παρατείνεται από της λήξεως του μέχρι τέλους Οκτωβρίου 1952 επιτρεπομένης της παρατάσεως αυτού επί εν εισέτι έτος διά Β. Διατάγματος, προτάσει του Υπουργού της Δικαιοσύνης.

2.Επί τρεις μήνας από της δημοσιεύσεως του παρόντος χορηγείται νέα προθεσμία προς άσκησιν του κατά τας κειμένας διατάξεις αναγνωριζομένου δικαιώματος ιδιοκατοικήσεως και ιδιοχρήσεως.

Άρθρον 2

Η ισχύς πασών των διατάξεων και προθεσμιών του υπ' αριθμόν 845/48 Νόμου «περί αναστολής εκτελέσεως εξωστικών τινών αποφάσεων κατά μισθοσυντηρήτων, συμμοριοπλήκτων και υπηρετούντων υπό τα όπλα» ως

ούτος ισχύει ήδη τροποποιηθείς και κυρωθείς υπό του υπ' αριθμό 1213/1949 Νομοθετικού Διατάγματος και 2) των άρθρων 1 και 2 του υπ' αριθμ 1349 Νόμου «περί αναστολής εκτελέσεως αποφάσεων τινών περί εξώσεως» παρατείνεται μέχρι τέλους Οκτωβρίου 1952 [...]

Άρθρον 4

1.Διά Β. Διατάγματος εφ' άπαξ εκδιδόμενου μέχρι τέλους Μαρτίου 1952 προτάσει του Υπουργικού Συμβουλίου μετά γνώμην της κατά την παράγραφον 2 του παρόντος άρθρου επιτροπής επιτρέπεται όπως τροποποιηθώσι καταργηθώσιν, εν όλω η εν μέρει και συμπληρωθώσιν αι διατάξεις του ισχύοντος ενοικιοστασίου (Β. Δ.) 5 Οκτωβρίου 1947 ως ετροποποιήθη μεταγενεστέρως ως και των εν άρθρω 2 του παρόντος Νομοθετημάτων και πάσης άλλης διατάξεως αφορώσης την υφ' οιανδήποτε μορφήν αναγκαστικήν παράτασιν μισθώσεων αστικών ακινήτων η επιτάξεις ακινήτων προς στέγασιν οιουδήποτε είδους, ιδιωτών ή στρατιωτικών πάσης κατηγορίας κωδικοποιουμένων άμα διά του ιδίου Β. Διατάγματος εις ενιαίον κείμενον των μη τροποποιηθησομένων διατάξεων μετά των νέων τοιούτων.

Σελ 99

Η Πανελληνίως Ένωσις Εκμισθωτών Αθηνών διαμαρτύρεται δι' άδικον και άνισον μεταχείρισιν του Κράτους κατά εξαθλιωμένης τάξεως ιδιοκτητών. [...] Ο βουλευτής Κερκύρας καταθέτει αναφοράν βομβοπλήκτων κατοίκων Μελικίων Λευκίμης (Κέρκυρας), ζητούντων παράτασιν προθεσμίας υποβολής αιτήσεων προς χορήγησιν οικοδομικού υλικού προς στέγασίν των.

Σελ 103

Το Υπουργείον τούτο ουδεμίαν ανάμικην έχει εις την δι' επιτάξεων στέγασιν των αξιωματικών της Χωρ/κής, καθ' όσον αι Επιτροπαί επιτάξεων δεν υπάγονται εις την αρμοδιότητα αυτού, αλλά εις την των Υπουργείων Εθνικής Αμύνης και Κοινωνικής Πρόνοιας.

Σελ 112

Ο Σύνδεσμος ιδιοκτητών ακινήτων Πειραιώς και των υποστάντων ζημίας κατά την κατοχήν και το Δεκεμβριανόν κίνημα 1940-44, ζητεί άμεσον επισκευήν της περιφερειακής οδού από Ναυτικού (πρώην Ρώσσιου) Νοσοκομείου Πειραιώς και εκείθεν προς την Πειραιϊκήν Καλλιπολιν, η οποία οδός έχει χαρακτηρισθή διά νόμου ως εθνική οδός.

Σελ 123

Ο βουλευτής Κερκύρας καταθέτει αναφοράν πυροπαθών Κερκύρας ζητούντων όπως συμπεριληφθούν εις τας ευεργετικές διατάξεις του ενοικιοστασίου.

Σελ 124

Ο βουλευτής Θεσσαλονίκης καταθέτει αναφοράν των [...] ζητούντων αστικήν αποκατάστασιν εις τα ανεγειρόμενα 75 οικήματα υπό του κέντρου Πρόνοιας Θεσσαλονίκης κλπ. [...] Ο Κτηματικός Σύνδεσμος Καβάλας ζητεί άμεσον τριπλασιασμό σημερινών ενοικίων καταστημάτων, κατοικιών κλπ. βαθμιαίαν τμηματικήν αναπροσαρμογήν κλπ. [...] Ο Σύνδεσμος Εφέδρων Παλαιών Πολεμιστών Νομού Καβάλας ζητεί άμεσον παραχώρησιν οικοπέδων και ανέγερσιν οικιών προς στέγασιν των μελών του.

Σελ 156

εν σχέσει προς την στεγαστικήν αποκατάστασιν των μη αποκατασταθισών προσφυγικών οικογενειών Χαλκίδος, αίτινες διαμένουσιν εισέτι εις προσωρινά στέγαστρα, έχομεν την τιμήν να γνωρίσωμεν υμίν και διά τα καθ' υμάς τα κάτωθι:

Το Υπουργείον Κοινωνικής Πρόνοιας από δωδεκαετίας περίπου ηναγκάσθη αφ' ενός λόγω της ελλείψεως οικονομικών δυνατοτήτων και αφ' ετέρου λόγω των μεσολαβησάντων γεγονότων, ν' αναστείλη την ανέγερσιν νέων προσφυγικών κατοικιών διά την συμπλήρωσιν της αποκαταστάσεως των αστών προσφύγων. Μετά την αποκατάστασιν της ομαλότητας και τάξεως εν τη Χώρα, το Υπουργείον επελήφθη της καταρτίσεως προγράμματος ανεγέρσεως νέων κατοικιών ίδια διά τας από μακρού και υπό ανθυγειινάς συνθήκας ως διεπίστωσεν γενομένη απογραφή, διαβιούσας οικογενείας εις παραπήγματα των προσφυγικών συνοικισμών και λοιπά προσωρινά στέγαστρα.

Έναρξις εφαρμογής του καταρτισθέντος προγράμματος εγένετο ήδη από της παρελθούσης οικονομικής χρήσεως 1950-51, καθ' ην διετέθη πίστωσις δρχ. 7.500.000.000 διά την ανέγερσιν 350 κατοικιών εις Θεσσαλονίκην και 50 εις Μυτιλήνην διά την στέγασιν ισαρίθμων οικογενειών διαμενουσών υπό αθλίας συνθήκας εντός παραπηγμάτων τρωγλών κλπ.

Ως προς την οικονομική χρήση 1951-52 διά την εφαρμογήν του ρηθέντος προγράμματος, ανεγράφη κατ' αρχήν εις τον κρατικόν Προϋπολογισμόν πίστωσης δραχμών 76,5 δισεκατομμυρίων, απεφασίσθη δε η ανέγερσις κατοικιών κατά προτεραιότητα λόγω των υφισταμένων στεγαστικών συνθηκών διά τους μη αποκατασταθέντας πρόσφυγας των συνοικισμών Αθηνών, Πειραιώς, Χαλκίδος, Βόλου και Πατρών.

Η ανωτέρω όμως πίστωση δεν ανελήφθη μέχρι σήμερον και εκ του λόγου τούτου οφείλεται η μη εισέτι έναρξις των έργων εις τους ρηθέντας συνοικισμούς.

Το Υπουργείον είναι έτοιμον από διοικητικής και τεχνικής πλευράς ώστε ευθύς μετά την διάθεσιν αυτώ της ανωτέρω πιστώσεως παρά του Υπουργείου Οικονομικών ήτις σημειωτέον έχει περιορισθή εις 40.000.000.000 να προβή εις την έναρξιν των έργων στεγάσεως διά τους πρόσφυγας του ανωτέρω συνοικισμού ως και των λοιπών τοιούτων της Χώρας, διά την οριστικήν και υπό υγειονόμους όρους διαβιώσεως στεγάζονται από εικοσαετίας περίπου υπό όντως ανθυγιεινάς και αθλίας συνθήκας.

Σελ 160

Πρόκειται κ. Πρόεδρε περί ζητημάτων του ενοικιοστασίου προς προστασίαν των συμμοριοπλήκτων που έχασαν τα σπίτια των και εάν έχουν άλλο σπίτι να τους παρασχεθή εκ του ενοικιοστασίου η δυνατότης να κατοικήσουν και των πυροπαθών να τους δοθή η ευχέρεια να κατοικήσουν εις την ιδιόκτητον οικίαν των. Επίσης παρακαλώ, όπως ληφθή μέριμνα διά την ιδιοκατοίκησιν οικογενειών των εν αλλοδαπή διαμενοντών ομογενών οι οποίοι είχαν αγοράσει οικίας και απέστειλον τας οικογενείας των ήδη εκ του εξωτερικού αλλά δεν δύνανται να κατοικήσουν, και περιφέρονται από Ξενοδοχείου εις Ξενοδοχείον μαζί με τα παιδιά των τα οποία έφεραν να μορφώσουν εις την Ελλάδα, με ελληνικά γράμματα και την Έλλην μόρφωσιν, διά να εξαναγκασθούν τέλος, δυσηρεστημένοι να αναχωρήσουν και πάλιν εις το εξωτερικόν. Υπάρχει δίκαιον ιδιοκατοικήσεως κ. Υπουργέ που πρέπει να ικανοποιηθή διά λόγους εθνικής ανάγκης.

Η Βουλή ως γνωρίζετε εψήφισε τον νόμον περί ενοικιοστασίου. Βάσει αυτού καταρτίζεται ήδη επιτροπή η οποία θα συντάξη μέχρι τέλους Μαρτίου 1952 το ενοικιοστάσιον.

Σελ 168

Κύριοι βουλευταί, εισήλθομεν εις τον τρίτον κατά σειράν χειμώνα, αφ' ότου η χώρα απηλλάγη από το μίασμα του συμμοριτισμού και εν τούτοις τα 40% των ανταρτοπλήκτων του Νομού Έβρου παραμένουν άστεγοι. [...] Όταν κατεστάλη ο συμμοριτισμός οι κάτοικοι επανήλθον εις τα χωρία των διά να επαναλάβουν τας παραγωγικάς των εργασίας αλλά ευρέθησαν προ τραγικής καταστάσεως. Τα περισσότερα σπίτια ήσαν ερειπωμένα, όσα δε ήσαν όρθια ήτο αδύνατον να κατοικηθούν. Εν τούτοις οι ακρίται μας, άνθρωποι υπομονής και εργασίας, παρέμειναν εκεί, αναμένοντες την στέγασίν των, διά του συστήματος των πυρήνων. Δυστυχώς αι κατασκευασθείσαι διά του συστήματος των πυρήνων κατοικίαι, υπήρξαν ανεπαρκείς και τα 40% των ακριτών μένουσιν άστεγοι. Η προηγούμενη Κυβέρνησις, καθιέρωσεν το σύστημα της ενισχυμένης αυτοστεγάσεως, το οποίον συνίστατο εις την παραχώρησιν 5.000.000 δραχμών και υλικών αξίας 4.000.000 δραχ. Εκ των 5.000.000 δραχμών εδόθησαν μόνον τα 4.000.000 δραχ. Και αι περισσότεραι κατοικίαι παρέμειναν ημιτελείς. Εν συνεχείς εφηρμόσθη το σύστημα της απλής στεγάσεως, το οποίον συνίστατο εις την παραχώρησιν 6 κυβικών ξυλείας, 5.000 τούβλων 3.000 κεράμων, τσιμέντου, καρφιών και υαλοπινάκων. [...] Υπάρχει επί πλέον μία τάξις ανταρτοπλήκτων οι οποίοι δεν επανεπατρίσθησαν λόγω παντελούς ελλείψεως στέγης. Αυτοί κατεδικάσθησαν εις τον εξ αιτίας θάνατον διότι ούτε η γεωργική υπηρεσία τους παρέχει τι, ούτε η ανοικοδόμησις τους ενισχύει. [...] Θα απαντήσω ότι είναι ζήτημα τιμής διά το Κράτος να στεγάση τους ανθρώπους αυτούς οι οποίοι έσπευσαν πρώτοι εις των φωνήν της Πατρίδος κατά την ώραν του κινδύνου. Είναι αδικία να υποφέρουν και να μένουν με το πικρόν παράπονον ότι τουλάχιστον δεν έτυχον ίσης ματαχειρήσεως με εκείνους οι οποίοι την στιγμήν αυτήν ευρίσκονται πέραν του Σιδηρού Παραπετάσματος και των οποίων αι οικίαι ανηγέρθησαν εκ των πρώτων. Τονίζω, ότι είναι ανάγκη να καταβάλη η Κυβέρνησις κάθε προσπάθειαν, ακατανόητον να εξευρίσκωνται χρήματα διά την ανέγερσιν πολυτελών μεγάρων και πολυκατοικιών αι οποίαι εξυπηρετούν την αστυφιλίαν, και αποτελούν πρόκλησιν εις τα μάτια των δύστυχων αυτών ανθρώπων και να μη καταβάλλεται καμμία προσπάθεια διά την στέγασίν των.

Σελ 181

Το Σωματείον ανταλαξίμων οικοπεδούχων Δράμας ζητεί όπως εις τον Ν. 1650 προστεθή άρθρον δι' ου τα χρησιμοποιηθέντα διά την αυτοστέγασίν των οικόπεδα να αποτελέσουν ιδιαίτεράν κατηγορίαν κλπ. αναστολήν οφειλών των προς το Δημόσιον και αναθεώρησιν των από του 1944 καθορισθέντων υπερόγκων μισθωμάτων. [...] Ο βουλευτής Σερρών καταθέτει αναφοράν του εθνικού οικοδομικού συνεταιρισμού αστέγων και ακτημόνων πόλεως Σερρών, ζητούντος άμεσον παραχώρησιν των ανταλλαξίμων οικοπεδικών χώρων προς ανέγερσιν οικιών διά στεγασίν των. [...] Ο βουλευτής Κερκύρας καταθέτει αναφοράν του Δημοτικού Συμβουλίου Κερκυραίων ζητούντος άμεσον στέγασιν των αστέγων κατοίκων της νήσου Κερκύρας.

Σελ 182

Ο βουλευτής Ιωαννίνων καταθέτει αναφοράν συμμοριοπλήκτων κατοίκου Ραμβαναίων Ιωαννίνων, ζητώντος άμεσον χορήγησιν ξυλείας προς την στέγασίν του. [...] Η Ένωσις Ιδιοκτητών Οικοδόμων Χανίων, διαμαρτύρεται δια φορολογίαν των οικοδομών. Η Ομοσπονδία Επαγγελματιών Θεσσαλονίκης διαμαρτύρεται διά μελετωμένην αύξησιν ενοικίων.

Σελ 190

Εκπρόσωποι ιδιοκτητών συνταξιούχων Θεσσαλονίκης ζητούν άμεσον λήψιν ευεργετικού μέτρου άρσεως του ενοικιοστασίου, διά τα ακίνητα των αναξιοπαθόντων και πενομένων συνταξιούχων κλπ. [...] Ο βουλευτής Κοζάνης καταθέτει αναφοράν του Ταγματάρχου χωροφυλακής εν αποστρατεία διαμαρτυρομένου διά παντελή εγκατάλειψιν υπέρ τριακοσίων οικογενειών αστέγων εκ χωρίου Καταφυγίου Κοζάνης.

Σελ 191

Κατά το τρέχον έτος αποκλείεται οιαδήποτε εκτέλεσις νέου στεγαστικού έργου καθ' όσον το σύνολον των εις οικισμών εν γένει χορηγηθεισών πιστώσεων διατίθεται προς τον αποκλειστικόν σκοπόν της αποπερατώσεως των ημιτελών εργασιών στεγάσεως των επαναπατρισθέντων συμμοριοπλήκτων οικισμών, μάλιστα δε μόλις δύναται να καλύψη τας σχετικά δαπάνας.

Σελ 218

Εν συνεχεία διετύπωσα την ερώτησιν προς το αρμόδιον Υπουργόν ο οποίος δεν έδωσε καμμίαν γραπτήν απάντησιν, εάν οι άστεγοι πρόσφυγες, οι οποίοι υπάρχουν εις τας παρυφάς των πόλεων και μνημονεύω ιδιαίτέρως την περιοχίν Χαλκίδος, όπου πάρχουν εις τρία σημεία, εις τα «τούρκικα τμήματα» εις τα «παραπήγματα» και εις «τον Άγιον Ιωάννην» εάν λέγω θα εξακολουθήσουν μετα 30ετίαν να μένουν άστεγοι εντός τρωγλών αναμένοντες την ολοκλήρωσιν του προγράμματος της λαϊκής στέγης, την οποίαν λέγεται ότι εγκαινίασε πράγματι, όμως δεν εγκαινίασεν ούτε η παρούσα ούτε η προκάτοχος Κυβέρνησις.

Εν απουσία του αρμοδίου Υπουργού έχω να απαντήσω εις τον κ. συνάδελφον ότι σήμερα ακριβώς η Ανωτάτη Επιτροπή της λαϊκής στεγάσεως, η οποία αποτελείται από Ανωτάτους υπαλλήλους των Υπουργείων Προνοίας και Ανοικοδομήσεως, παρέδωκε το πόρισμα της εις τον Υπουργόν και ως εκ τούτου εις την Κυβέρνησιν. Νομίζω συνεπώς ότι η ερώτησις υπήρξεν άκαιρος και θα ήτο επιβεβλημένον να περιμένη ο κ. συνάδελφος επί μερικής ημέρας. [...] Ασχέτως όμως τούτου έχω να δηλώσω ότι αναμφισβητήτως η μέριμνα της Κυβερνήσεως στρέφεται διά την λαϊκήν στέγην και προσπαθεί η Κυβέρνησις εν αναμονή του ύψους της βοήθειας του σχεδίου Μάρσαλ, να καταστραφή το πρόγραμμά της.

Σελ 258

Εις την Ανθούσαν κατεστράφησαν οικίαι εκ των πλημμύρων.

Σελ 337

Άρθρο 17 Ερμηνευτική δήλωσις: εν τω όρω ιδιοκτησία νοείται και η κινητή

Σελ 351

Ο βουλευτής Κερκύρας καταθέτει αναφοράν βομβοπλήκτων κατοίκων Μελικίων Ποταμίου Λευκίμης Κερκύρας ζητούντων παράτασιν προθεσμίας υποβολής αιτήσεων ενισχύσεως των δι' οικοδομικού υλικού προς στέγασίν των.

Σελ 369

Το Υπουργείον τούτο αναγνωρίζον πλήρως την επιτακτικήν ανάγκην της στεγαστικής αποκαταστάσεως των από ετών και υπό πράγματι αθλίας συνθήκας διαμενουσών οικογενειών εις παραπήγματα των προσφυγικών συνοικισμών κατήρτισε πρόγραμμα ανεγέρσεως τμηματικών νέων κατοικιών διά τους παραπηγματούχους τούτους εις την πρώτην σειράν του οποίου κατετάχθησαν οι παραπηγματούχοι Αθηνών-Πειραιώς, Χαλκίδος, Βόλου και Πατρών. [...] Έχομεν την τιμήν να γνωρίσωμεν υμίν ότι επί του παρόντος ουδέν μέτρον αποπερατώσεως του στεγαστικού έργου των πολεμοπαθών Κερκύρας είναι δυνατόν να ληφθή καθ' όσον η αντιμετώπισις τούτου απαιτεί δαπάνας αίτινες το γε νυν έχον δεν καλύπτονται εξ ουδεμιάς πηγής χωρισμού χρημάτων. Αι μέχρι τούδε διατεθείσαι κατά την τρέχουσαν οικονομικήν κρίσιν πιστώσεις χρησιμοποιούνται διά τον αποκλειστικόν σκοπόν της αποπερατώσεως μόνον των ημιτελών εργασιών στεγάσεως πληθυσμών των επαναπατριζομένων οικισμών.

[...] Πλην των περιπτώσεων αποπερατώσεως ημιτελών εργασιών δι' επαναπατριζομένους οικισμούς ουδέν νέον στεγαστικόν έργον πολεμοπαθών κλπ. δύναται να αναληφθή καθόσον δεν υπάρχουσιν αι απαιτούμεναι πιστώσεις. [...] Δέον να έχετε υπ' όψιν ότι πλην των ανωτέρω δυσαρέστων περιπτώσεων της μη

αποκαταστάσεως της στέγης των πολεμοπαθών δεκάδες χιλιάδες ατόμων δεν έτυχον της ενδεδειγμένης βοήθειας ελλείπει οικονομικών δυνατοτήτων.

Σελ 381

Ο βουλευτής Καβάλας καταθέτει αναφοράν του Οικοδομικού Συνεταιρισμού αστέγων επαγγελματιών και βιοτεχνών Χρυσουπόλεως, ζητούντος, όπως χορηγηθώσιν εις αυτούς οικόπεδα ανταλλάξιμα επί πληρωμή προς ανοικοδόμησιν οικιών κλπ. [...] Ο βουλευτής Τρικάλων καταθέτει αναφοράν Ιατρού κατοίκου Καρδίτσης διαμαρτυρομένου διά τας επανειλημμένας επιτάξεις οικιών του κινδυνεύοντος να παραμείνη άστεγος και ζητούντος άρσιν των επιτάξεων.

Σελ 503

Ο βουλευτής Κερκύρας καταθέτει αναφοράν του συλλόγου αμιγών πυροπαθών Κερκύρας ζητούντος άρσιν του ενοικιοστασίου προκειμένου περί ιδιοκατοικήσεως των πυροπαθών της πόλεως Κερκύρας κλπ.

Σελ 504

Ο βουλευτής Ευβοίας κατεθέτει αναφοράν του Κοινοτικού Συμβουλίου Αλιβερίου, ζητούντος ανέγερσιν συνοικισμού λιγνιτωρύχων εργατών εν Αλιβερίω. [...] Ο βουλευτής Θεσσαλονίκης καταθέτει αναφοράν δικαιούχων λαϊκής στέγης κατοίκων Σταυρουπόλεως, ζητούντων άμεσον ανέγερσιν 50 λαϊκών κατοικιών προς στέγασίν των.

Σελ 533

Η Ομοσπονδία Επαγγελματιών Θεσσαλονίκης διαμαρτύρεται διά μελετωμένην αύξησιν ενοικιών. [...] Η Ομοσπονδία Επαγγελματιών Θεσσαλονίκης ζητεί απαλλαγήν των Επαγγελματιών και Βιοτεχνών των εγγεγραμμένων εις τα οικεία Επαγγελματοβιοτεχνικά Επιμελητήρια των από πάσης προσθέτου φορολογικής ή ενοικιοστασιακής επιβαρύνσεως, απαλλαγήν των μισθοσυντηρητών πάσης αυξήσεως, ίδρυσιν ταμείου Ενοικιοστασίου κλπ.

Σελ 563

Οι βουλευταί Τρικάλων [...] καταθέτουν αναφοράν του Οικοδομικού Συνεταιρισμού Πολεμιστών «το προάστειον των εφέδρων» ζητούντος την ένταξιν της εκτάσεως του εις το σχέδιον, ως έχει, ρυμοτομηθείσης καθ' ο προσαρτηθείσης εις το εγκεκριμένον σχέδιον όπερ γύρωθεν την περιβάλλει, την περίληψιν των Συνεταιρισμών Πολεμιστών εις τας διατάξεις του νόμου «περί λαϊκών κατοικιών», παροχήν ατελείας εις οικοδομήσιμα υλικά διά την ταχεία ανέγερσιν κατοικιών και στέγασιν δεινοπαθουσών οικογενειών.

Σελ 583

Ο βουλευτής Ευβοίας καταθέτει αναφοράν του Προέδρου της Κοινότητος Τριάδος Ευβοίας ζητούντος την χορήγησιν των αδιαθέτων οικοπέδων της περιοχής εις τους αστέγους κατοίκους της ως άνω Κοινότητος. [...] Οι [...] επαρχίας Νιγρίτης Νομού Σερρών ζητούν άμεσον χορήγησιν στεγαστικών υλικών προς στέγασίν των.

Σελ 585

Ούτως η Υπηρεσία στεγάσεως Δημ. Υπηρεσιών του Υπουργείου Οικονομικών ευρέθη εις την δύσκολον θέσιν να αντιμετωπίση ζητήματα μεγίστης σπουδαιότητος δεδομένου ότι άνευ εξασφαλίσεως ανεκτής στέγης εις τας Δημοσίας Υπηρεσίας είναι άκρως δυσχερής η εκτέλεσις του ανεπιθεμένου εις αυτάς έργου, έχουσα εις την διάθεσίν της πενιχρώτατα μέσα λόγω των περιορισμένων δυνατοτήτων του προϋπολογισμού. Ένεκα τούτου παλαίους προς μυρίας δυσχερείας και αντιξοότητος αντιμετώπισεν όλως προχείρως και εκ των ενόντων τας σικαίας απαιτήσεις των υπηρεσιών περί επισκευής των κατεστραμμένων οικημάτων των, εις τα οποία υπό άλλας συνθήκας ουδείς θα εδέχετο να στεγασθή ή περί εγκαταστάσεως των εις έτερα νεομισθούμενα τοιαύτα. Λύσις όμως εις το όλον ζήτημα δεν εδόθη εισέτι, διότι, πλην ελαχίστων περιπτώσεων μισθώσεων νέων οικημάτων το σύνολον των οποίων δεν υπερβαίνει το 20% του όλου αριθμού των δημοσίων οικημάτων, αι δημόσιαι ανεπαρκή από απόψεως χώρου και εν πολλοίς κατεστραμμένα οικήματα, η δε εικών την οποίαν παρουσιάζει η στέγασις τούτων, προ παντός εις τας επαρχίας, είναι αποκαρδιωτική από πάσης πλευράς.

Σελ 598

Ο βουλευτής [...] καταθέτει αναφοράν κατοίκου Αθηνών ζητούσης ακύρωσιν της χορηγηθείσης παρά του Πολεοδομικού γραφείου αδείας αντικαταστάσεως στέγης οικίας κειμένης επί της οδού Θρασύλου 5 ως αντικειμένης εις τας διατάξεις του νομοθετικού Διατάγματος 1928 κλπ.

Σελ 601

Η Επιτροπή καθορίζει εκάστοτε διά της αποφάσεως της την αξίαν των απαλλοτριωθέντων ακινήτων και το ποσόν της πληρωτέας εκάστω των δικαιούχων αποζημιώσεως, αναγνωρίζουσα άμα διά της αυτής αποφάσεως τούτον ως τοιούτον [...]. Εις τας περιπτώσεις η κατάληψις των ακινήτων εχώρησε προ της κηρύξεως της απαλλοτριώσεως διά τον προσδιορισμόν της αξίας λαμβάνεται υπ' όψιν η κατάστασις των ακινήτων κατά τον χρόνον της καταλήψεως.

Σελ 620

Οι βουλευταί [...] καταθέτουν αναφοράν των κατοίκων του Συνοικισμού Ρεζή-Βαρδαρίου Θεσσαλονίκης ζητούντων όπως παραχωρηθώσιν αυτοίς τα οικήματα του εν λόγω συνοικισμού εις α διαμένουσιν επί ενοικίω αντί λογικού τιμήματος εξοφλουμένου εντός μίας 15ετίας τουλάχιστον διά τοκοχρεωλυτικών δόσεων.

Ε' Αναθεωρητική Βουλή 1975

Σελ 195

Άρθρον 68 ουδέν μέλος του Κοινοβουλίου δύναται να διωχθή ποινικώς δε δύναται να συλληφθή ή άλλως να στερηθή της προσωπικής του ελευθερίας ή να υποβληθή εις σωματικήν έρευναν ή η κατοικία του.

Άνευ άδειας της Βουλής εις την οποίαν ανήκει, ουδέν μέλος του Κοινοβουλίου δύναται να διωχθή ποινικώς δέν δύναται να συλληφθή ή άλλως να στερήση της προσωπικής του ελευθερίας ή να υποβάλλει εις σωματικήν έρευναν -ή την κατοικία του, εκτός εάν συλληφθή επ' αυτοφώρο «δί' αδίκημα, διά το οποίον είναι υποχρεωτικόν το ένταλμα ή η διαταγή της συλλήψεως».

Σελ 222

Τηρείται με τόση ευλάβεια ο υπερκομματικός χαρακτήρ του Προέδρου της Βουλής των Κοινοτήτων ώστε του παρέχεται και κατοικία μέσα εις το κτίριον της Βουλής (για Πρόεδρο της Βουλής των Κοινοτήτων σε Αγγλία)

σελ 442

Μία διάταξη, κύριε πρόεδρε, που θα ήτο ίσως σημαντικωτάτη, αντί να περιορίζουμε τον ορίζοντα του Συντάγματος στην ιδιοκτησία, θα ήταν να πούμε κάτι σαν το επόμενο: «ότι η οργάνωση της οικονομίας πρέπει να ανταποκρίνεται στις αρχές της κοινωνικής δικαιοσύνης και να εξασφαλίζει σε κάθε άτομο συνθήκες διαβίωσης αξιοπρεπούς. Μια διακήρυξη, δηλαδή, το έτος 1975, ότι το Κράτος είναι και κοινωνικό Κράτος. Γενικώτερα πάσχει όλη η συσχέτιση, όλη η παρουσία του θέματος της ιδιοκτησίας στα άρθρα τα συναφή, από το ότο δε γίνεται ουσιαστικά διάκριση ανάμεσα σε εντελώς διαφόρους τύπους ιδιοκτησίας. Ιδιοκτησία όταν σημαίνει το χωράφι του αγρότη, το διαμέρισμα του αστού είναι ένα πράγμα.

Σελ 457

Γ' αυτό ακριβώς το λόγο έχω την γνώμη πως η διατύπωση της παραγράφου 1 του άρθρου 17 θα έπρεπε να ήταν διαφορετική. Δηλαδή κατά την γνώμη μου η διατύπωση θα έπρεπε να ήτο η εξής: «Η ιδιοκτησία προστατεύεται. Το περιεχόμενον τούτης, ο τρόπος κτήσεως και τα όρια αυτής καθορίζονται διά Νόμου, η δε κτήση της δέον να υπηρετή την ωφέλεια, του συνόλου». Με την εισαγωγική αυτή διατύπωση επιτυγχάνομε τρία πράγματα. Πρώτον επιτυγχάνομεν να θεσμοθετήσομε γενικά την προστασία της ιδιοκτησίας. Δεύτερον να καθορίσωμε τον σκοπόν της ιδιοκτησίας και έτσι την τυχόν κατάχρηση του δικαιώματος αυτού υπό την σημερινή μορφή, δηλαδή η ιδιοκτησία επιτελεί κοινωνική λειτουργία. Υπάρχει όμως και ένα τρίτο στοιχείο το οποίο μας είναι πράγματι χρήσιμο στον καθορισμό της έννοιας της ιδιοκτησίας. Μας είναι χρήσιμο να καθορίζουμε το περιεχόμενον, το τρόπο κτήσεως και τα όρια, και να τονίσουμε ότι όλα αυτά καθορίζονται με Νόμο. Γιατί έτσι επιλύομε ένα δασικό θέμα που έχει δημιουργήσει άμφιβολίες και σύγχυση και στην πραγματικότητα και στο δίκαιο, δηλαδή τους λεγομένους περιορισμούς της κυριότητας. Καθώς είναι γνωστό, κ. Πρόεδρε, Υπάρχουν περιορισμοί της κυριότητας προσδιοριζόμενοι από την κοινή Νομοθεσία, ιδιαίτερα από τον Αστικό Κώδικα, αλλά και από την Νομοθεσία περί οικονομικού κανονισμού του Κράτους των σχεδίων πόλεως κλπ. Εάν ένας οποιοσδήποτε Νόμος επιβάλη κάποια σύμπτυξη των εξουσιών της κυριότητας, της ιδιοκτησίας, θα δημιουργηθή πρόβλημα εάν πράγματι επιτρέπεται τούτο ή αν αυτό αποτελή παράβαση των διατάξεων του Συντάγματος. Ποιο είναι το κριτήριο που θα μας προσδιορίση αυτή η σύμπτυξη που εκ των υστέρων επιβάλλομε στις εξουσίες της κυριότητας, είναι περιορισμός ο οποίος επιτρέπεται ή δεν επιτρέπεται από το Σύνταγμα. Εάν αφήσωμε το περιεχόμενον της κυριότητας να προσδιορίζεται από τον Νόμο: τότε έχομε την δυνατότητα να περιορίζωμε αυτές τις εξουσίες ανάλογα με τις κοινωνικές ή οικονομικές σκοπιμότητες.

Και κατ' αυτόν τον τρόπον οι λεγόμενοι περιορισμοί της κυριότητας δεν θα είναι κυριολεκτικά περιορισμοί της κυριότητας αλλά προσδιορισμοί της έννοιας της κυριότητας, θα είναι αυτό που λέγουν οι Γερμανοί: BESTIMUNY προσδιορισμός και όχι περιορισμός της κυριότητας.

Νομίζω, ότι η διατύπωση, όπως την επρότεινα στην παράγρ. 1 μας εξασφαλίζει ακόμη και καλύτερα διαμόρφωση της πρ, 1, η οποία λέγει «η ιδιοκτησία τελεί υπό την προστασία του Κράτους, τα εξ αυτής δικαιώματα δεν δύναται να ασκώνται εις βάρος του γενικού συμφέροντος». Η ιδιοκτησία είναι ένα δικαίωμα δεν είναι πολλά. Η έννοια της ιδιοκτησίας στην ουσία είναι η έννοια της κυριότητας, η εάν θέλετε εις αυτήν υπάγονται και τα εμπράγματα δικαιώματα ή επί ακινήτων ή επί κινητών. Η ιδιοκτησία είναι ένα δικαίωμα, το οποίο αναλύεται σε εξουσίες και όχι σε επιμέρους δικαιώματα. Η διατύπωση λοιπόν της παρ. 1 έπρεπε τουλάχιστον να είναι: «Αί εξ αυτής όμως εξουσίαι δεν δύναται να ασκώνται εις βάρος του γενικού συμφέροντος». Περί του ότι βεβαίως εις την έννοιαν της ιδιοκτησίας περιλαμβάνονται και τα εμπράγματα

δικαιώματα και περί του ότι η ιδιοκτησία αφορά και τα κινητά και τα ακίνητα, δεν νομίζω πως χρειάζεται καμμία ιδιαίτερα σήμερα πλέον συζήτηση.

Σελ 458

Αντιλαμβάνομαι, ότι εδώ υπάρχει κάποια σκοπιμότης, μήπως με την απαλλοτρίωση υπερτιμηθή η αξία του ακινήτου και κατά συνέπεια όταν φθάσωμε εις τον χρόνον της καταβολής να πληρώνωμε ως αξία και κάτι που εδημιούργησε αφ' εαυτής τη πράξη της απαλλοτριώσεως.

Σελ 459

Συνεπώς δεν χρειάζεται η πρόνοια στην παράγραφο 2. Θα επρότεινα η παράγραφος 2 να ορίζη ως χρόνο αποζημιώσεως, τον χρόνο εκδόσεως της αποφάσεως για την αποτίμηση της αξίας του ακινήτου. [...] Έχει καταντήσει μία πληγή σε βάρος της ιδιοκτησίας, η κήρυξη μιας απαλλοτριώσεως και η εγκατάλειψη του θέματος εκεί. Κηρύσσεται απαλλοτριωτέα μια περιοχή και το Κράτος προχωρεί στην διαδικασία. Έχει αχρηστεύσει μια ιδιοκτησία έτσι που ο ιδιοκτήτης να μην μπορή να την εκμεταλλευθή. Πέφτει η αξία του ακινήτου χωρίς καμμία συνέχεια. [...] Διατί εντός δύο ετών. Και η διάταξις του Συντάγματος του 1968 ακόμη έλεγε ότι καταβάλλονται εντός 1 1/2 έτους από του προσδιορισμού της αξίας του ακινήτου.

Σελ 460

Αυτό όμως έχει γίνει συνήθεια, να απαλλοτριώνωμε, εκτάσεις που αφορούν οικισμούς, να ξεκληρίζωμε τους αγρότας από την γην τους και να τους καταβάλλωμε μετά ταύτη, έστω και πολύ βραδέως αυτή την αποζημίωση την οποία παίρνουν για να έλθουν εν συνεχεία πρόσφυγες στην Αθήνα και να ασχολούνται με παρασιτικά επαγγέλματα, να πωλούν χτενάκι στην οδό Αθηνάς, πρκειμένου να ζήσουν. Πρόκειται περί ενός εγκλήματος, το όποιον διαπράττει το ίδιο το Κράτος. Έχομε πρόσφατα παραδείγματα, τον οικισμό της Τύρφης των Φιλιππων. Νομίζω ότι πρέπει να εισαχθή αρχή συνταγματικά κατοχυρωμένη, ότι απαγορεύεται να κάνης απαλλοτρίωση για τέτοιους σκοπούς οικισμών, εφ' όσον πρώτον δεν υπάρχει αυτό που ονομάζωμε μελέτη σκοπιμότητος (FEASIBILITY ZEPORT) διά το έργον. Δεύτερον δεν επιτρέπεται να κάνης απαλλοτρίωση, εάν προηγουμένως δεν έχει μελετήσει, τον νέο τρόπο εγκαταστάσεως του οικισμού και εάν δεν προσφέρει διαζευτικά εις τους απαλλοτριωμένους είτε την αποζημίωσή τους, είτε την εγκατάστασή τους σε νέους προτύπους οικισμούς. Μόνο εάν θεσπίσωμε αυτή την αρχή και την ύπαιθρο θα την σώσωμε αλλά και το Κράτος θα προστατεύσωμε από εσπευσμένες αποφάσεις.

Σελ 461

Περαιτέρω διά της παραγράφου 2 ορίζεται ότι δύναται ο πολίτης να στερηθή της ιδιοκτησίας διά δημοσίαν ωφέλειαν προσηκόντως αποδεδειγμένην. [...] Πρέπει, να γίνη σύντμηση του χρόνου αυτού, διότι δεν είναι δυνατόν να αναμένη ο πολίτης δύο, ολόκληρα έτη από της κηρύξεως της απαλλοτριώσεως διά να εισπράξη την αποζημίωσίν του, εν όψει πάντοτε του γεγονότος μεταβολής της αξίας του ακινήτου. [...] Ο πολίτης είναι δυνατόν να αναμένει, ως συνήθως, συμβατικήν επίλυσιν της διαφοράς. Εν ταύτω, δ' εν τω μεταξύ η αξία του ακινήτου μεταβάλλεται.

Σελ 457

Δεν πρόκειται να ασχοληθώ με θεωρητικά θέματα σχετιζόμενα με την ιδιοκτησία, τον ρόλο της ιδιοκτησίας, τον τρόπο προστασίας της κλπ. [...] πρώτη φορά τίθεται εδώ η αρχή ότι η ιδιοκτησία τελεί υπό την προστασίαν του Κράτους. Αλλά όπως και σε άλλες περιπτώσεις έτσι και εδώ η διατύπωση είναι ατελής. Και είναι ατελής γιατί είναι αναγκαίον να καθορίζωμε και τον σκοπόν της ιδιοκτησίας. [...] Η διατύπωση θα έπρεπε να ήτο η εξής:» Η ιδιοκτησία προστατεύεται. Το περιεχόμενο τοιαύτης, ο τρόπος κτήσεως και τα όρια αυτής καθορίζονται διά Νόμου, η δε κτήση της δέον να υπηρετή την ωφέλεια του συνόλου». [...]Μας είναι χρήσιμο να καθορίζωμε το περιεχόμενο, τον τρόπο κτήσεως και τα όρια και να τονίσωμε ότι όλα αυτά καθορίζονται με Νόμο. Γιατί έτσι επιλύουμε ένα βασικό θέμα που έχει δημιουργήσει αμφιβολίες και σύγχυση και στην πραγματικότητα και στο δίκαιο, δηλαδή τους λεγόμενους περιορισμούς της κυριότητος. [...] Η ιδιοκτησία είναι ένα δικαίωμα δεν είναι πολλά. Η έννοια της ιδιοκτησίας στην ουσία είναι η έννοια της κυριότητος, ή εάν θέλετε εις αυτήν υπάγονται και τα εμπράγματα δικαιώματα η επί ακινήτων ή επί κινητών. Η ιδιοκτησία είναι ένα δικαίωμα το οποίο αναλύεται σε εξουσίες και όχι σε επιμέρους δικαιώματα.

Σελ 458

Εάν απαλλοτριώσωμεν το κτήμα ενός αγρότου και του αφήσωμε μίαν μικρή ζώνη και την οικία του, τι θα την κάνη ο αγρότης την οικία όταν εστερήθη όλης της γεωργικής εκτάσεως που είναι κατάλληλος διά την αγροτική εκμετάλλευση;

Σελ 459

Θα επρότεινα η παράγραφος 2 να καθορίζη ως χρόνο αποζημίωσης της αξίας του ακινήτου, δηλαδή ο χρόνος για την αποτίμηση της αξίας είναι αυτό που λέγομεν ο χρόνος εκδόσεως της αποφάσεως, δηλαδή της πρώτης επ' ακροατήριω συζητήσεως της υποθέσεως. [...] Έχει καταντήσει μια πληγή σε βάρος της ιδιοκτησίας, η κήρυξη μιας απαλλοτριώσεως και η εγκατάλειψη του θέματος εκεί. Κηρύσσεται απαλλοτριωτέα μια περιοχή και το Κράτος προχωρεί στη διαδικασία. Έχει αχρηστεύσει μία ιδιοκτησία έτσι που ο ιδιοκτήτης να μη μπορή να την εκμεταλλευθή. Πέφτει η αξία του ακινήτου χωρίς καμία συνέχεια.

Σελ 460

Αυτό όμως έχει γίνει συνήθεια, να απαλλοτριώνουμε εκτάσεις που δεν αφορούν οικισμούς, να ξεκληρίζουμε τους αγρότας από την γην τους και να τους καταβάλλωμε μετά ταύτα, έστω και πολύ βραδέως αυτή την αποζημίωση. [...] Με την διεύρυνση αυτής της εννοίας, της κοινής ωφέλειας κατ' αυτόν τον εσφαλμένο τρόπο, ωδήγησε κατά την περίοδο της 7ετίας στο να απαλλοτριωθούν εκατοντάδες ακινήτων υπέρ ωρισμένων βιομηχανιών ή υπέρ τυχοδιωκτών.

Σελ 461

Πρέπει να γίνη σύντμηση του χρόνου αυτού διότι δεν είναι δυνατόν να αναμένη ο πολίτης δύο ολόκληρα έτη από της κηρύξεως της απαλλοτριώσεως διά να εισπράξη την αποζημίωσίν του, εν όψει πάντοτε του γεγονότος της μεταβολής της αξίας του ακινήτου. [...] Το ακίνητον δεσμεύεται εν αρχή, αρχίζει η συνήθης μακρά προδικασία της απαλλοτριώσεως και μέχρι της οριστικοποιήσεως παρέχεται αρκετός χρόνος και μετά ταύτα εκδίδεται η πράξις της αναγκαστικής απαλλοτριώσεως. [...] Ακριβώς λόγω της απαλλοτριώσεως προσουξάνει η αξία του ακινήτου και δεν πρέπει να κερδίση ο καθ' ου η απαλλοτριώσις την αξίαν την πρόσθετον.

Σελ 462

Τα προβλήματα αυτά τα τρία είναι σοβαρώτατα και τεράστια. Τα συναντούμε κάθε ημέρα εις την πράξιν και αφορούν ακίνητα τα οποία ο νόμος τα αφαιρεί από τον πολίτην διά δημοσίαν ωφέλειαν βεβαίως. [...] Κύριε Πρόεδρε με το άρθρο 17 του κυβερνητικού σχεδίου που είναι το αντίστοιχο 17 του Συντάγματος του 1952 λέμε ότι προστατεύομεν την ατομικήν ιδιοκτησία. Στην ουσία προστατεύομεν την μεγάλη ιδιοκτησία και όχι την μικρή.

Σελ 463

Όπως προστεθή διάταξις προς αποσαφήνισιν της έννοιας «Δημόσια ωφέλεια» ορίζουσα ούτω: «Η διά της απαλλοτριώσεως δημιουργία η επαύξησις άλλης ιδιωτικής ιδιοκτησίας δεν αποτελεί εις καμμίαν περίπτωσιν δημοσίαν ωφέλειαν». [...] Πλήρης αποζημίωσις πρέπει να θεωρήται η αξία η οποία ανταποκρίνεται εις την αξίαν της αντικαταστάσεως του απαλλοτριουμένου ακινήτου. [...] Γίνεται λόγος περί του ότι: «Ουδείς στερείται της ιδιοκτησίας αυτού ει μη διά δημοσίαν ωφέλειαν». [...] Εγώ όμως θα περιορισθώ μόνον εις τας παραγράφους 2 και 3 του άρθρου 17 δια να διατυπώσω την γνώμην μου, που είναι και άποψις του Κόμματός μας, επί ενός καιριού θέματος της αξίας του απαλλοτριουμένου και την ανάγκην αποτελεσματικής και δικαίας προστασίας του δικαιώματος της ατομικής ιδιοκτησίας.

Σελ 465

Επιμένως ελευθέρως και ανέτως δύναται να κρίνη ο Δικαστής περί της αξίας ενός ακινήτου εις δεδομένην στιγμήν.

Σελ 466

Η συζήτηση γίνεται διά τις δεσμεύσεις της ιδιοκτησίας λόγω απαλλοτριώσεως. Δεν είναι όμως μόνον οι δεσμεύσεις αυτές που υφίσταται η ιδιοκτησία. Υπάρχουν και άλλες δεσμεύσεις της ιδιοκτησίας, οι οποίες επιβάλλονται δι' άλλων διατάξεων. Τέτοιες διατάξεις δεσμευτικές υπάρχουν στο νομοθετικό διάταγμα 1003 του 1971 «περί ζώνης ενεργού πολεοδομίας» και στο νομοθετικό διάταγμα 1962 του 1972 «περί ρυθμιστικών σχεδίων». Με αυτά τα δύο νομοθετικά διατάγματα δεσμεύεται επ' αόριστον η ιδιοκτησία και έτσι ούτε πράξις αξιοποιήσεως της ιδιοκτησίας ημπορεί να γίνη ούτε και μεταβίβαση αυτής.

Σελ 467

Προτείνω δηλαδή τα διατάγματα αυτά να έχουν ισχύ διά δύο έτη και από εκεί και πέρα να ελευθερούται η ιδιοκτησία. [...] Προκειμένου περί απαλλοτριώσεως καλλιεργουμένων γεωργικών εκτάσεων ή αγροτικών κατοικιών καταβάλλεται η αποζημίωσις εντόκως από της διακοπής της καλλιεργείας ή κατοικήσεως. [...] Επιτρέπεται η εις ικανόν βάθος διάνοιξις υπογείων σηράγγων, άνευ αποζημίωσης υπό την προϋπόθεσιν να

μη παραβλέπεται η συνήθης εκμετάλλευσίς του ακινήτου. [...] Οι άνθρωποι αυτοί, επί 4 χρόνια, έμειναν εκτός των ακινήτων των με όλας τας συνέπειας, τας οποίας αντιλαμβάνεσθε. [...] Μετά από ένα χρόνο όλοι γνωρίζομεν το πόσον αλματωδώς ανεβαίνει η αξία των ακινήτων.

Σελ 468

Αναφέρεται ρητώς ότι η άσκησις των εκ της ιδιοκτησίας δικαιωμάτων απαγορεύεται να ασκούνται εις βάρος των γενικών συμφερόντων και ούτω διασφαλίζει το άρθρον 1 τον κοινωνικόν και οικονομικόν σκοπόν του δικαιώματος.

Σελ 469

Νόμος ορίζει τας περιπτώσεις υποχρεωτικής καταβολής της μέχρι της εισπράξεως της αποζημιώσεως απωλεσθείσης προσόδου εκ του απαλλοτριωθέντος ακινήτου. [...] Με ικανοποίηση διεπίστωσα ότι όλαί αι πτέρυγες της Βουλής ενδιαφέρονται να εξασφαλισθή, να προστατευθή κατά τον καλύτερον τρόπον η ιδιοκτησία. [...] Επίσης πολύ ορθή είναι η προσθήκη ότι ο νόμος δύναται να καθορίση περίπτωσιν υποχρεωτικής καταβολής αποζημιώσεως εις τον διά της απαλλοτριώσεως στερηθέντα της περιουσίας του, διά την στέρησιν της προσόδου του απαλλοτριωθέντος μέχρι της καταβολής εις αυτόν της καθορισθείσης αποζημιώσεως διά την στέρησιν της ιδιοκτησίας.

Σελ 471

Ας πάρωμεν την περίπτωσιν διαπρεπών αρχαιολόγων, οι οποίοι ετίμησαν το Ελληνικόν όνομα και την επιστήμην, αλλά από την άλλην μεριά παρουσίασαν μίαν υπερβολήν που εμηδένησαν την ιδιοκτησίαν.

Σελ 474

Διά νόμου δύναται να καθιερωθή η αναγκαστική συνιδιοκτησία συνεχομένων ιδιοκτησιών αστικών περιοχών, εφ' όσον η αυτοτελής ανοικοδόμησις τούτων ή τινών εξ αυτών, δεν ανταποκρίνεται προς τους εν τη περιοχή ταύτη ισχύοντας ή μέλλοντας να ισχύσωσιν όρους δομήσεως.

Σελ 475

Μέρος Α'. Δικαιώματα του ανθρώπου. Και εν συνεχεία να απαριθμηθούν και να τεθούν εις το κείμενον: [...] Τρίτον είναι η στέγη. [...] Όσον αφορά την τέταρτην παράγραφον παρατηρώ τα αυτά. Ότι δηλαδή το θέμα της κατοικίας, της λαϊκής στέγης, πρέπει να ρυθμισθή με ιδιαίτερον άρθρον, διότι αποτελεί έτερον βασικόν πρωταρχικόν καθήκον της Πολιτείας.

Σελ 476

Διά το θέμα της κατοικίας προτείνω επίσης να απαλειφθή από το άρθρον 23 και να διαμορφωθή εις ιδιαίτερον άρθρον το οποίον να λέγη τα εξής: κατά την κατατεθειμένην τροπολογίαν «το κράτος υποχρεούται να παρέχη κατοικίαν εις τους στερουμένους και αδυνατούντας να αποκτήσουν τοιαύτην Έλληνας πολίτας. Η εκπλήρωσις της υποχρεώσεως ταύτης του κράτους ενεργείται υπό ενιαίου κρατικού φορέως λαϊκής στέγης».

«Το Κράτος υποχρεούται να εξασφαλίζη κατοικίαν εις τους στερουμένους και μη δυναμένους να αποκτήσουν τοιαύτην Έλληνας πολίτας». [...] Ο κάθε ένας προγραμματίζει ό,τι του κατεβαίνει. Να παραχωρή, φερ'επιείν, το Υπουργείον Κοινωνικόν Υπηρεσιών –το γνωρίζει αυτό ο κύριος Τσαλδάρης- οικόπεδα, τα οποία να ρυμοτομούνται από το ρυμοτομικόν σχέδιον, το οποίον καταρτίζει το Υπουργείον Δημ. Έργων και παρά ταύτα να επιμένη το Υπουργείον Κοινωνικόν Υπηρεσιών να παραχωρήση τα ρυμοτομούμενα οικόπεδα και να τα χρεώνη εις τους λήπτας.

[...]

Τέτοιος συντονισμός, που επιμένει το Κέντρον Προνοίας Θεσσαλονίκης να μεταβιβάση οικόπεδο ρυμοτομούμενο εις τον κατέχοντα αυτό πρόσφυγα και δικαιούνον ν' αποκατασταθή ουσιαδώς και όχι πλατωνικώς, διότι θα του δώσουν το οικόπεδον και μετά θα πάη ο Δήμος να κάμη διάνοιξιν της οδού.

Σελ 477

Στα πλαίσια αυτά πρέπει να προστατεύσωμεν και τα εξώγαμα τέκνα. Πρέπει και αυτά τα παιδιά, επί τέλους, να βρουν στέγην και δικαιοσύνη σ' αυτήν την χώραν. [...] Αλλά αν μπορήτε να μου δώσετε μία απάντησιν σε αυτό το ερώτημα. Τι θα πη «ανεπαρκώς στεγαζόμενοι». Το «ανεπαρκώς» χρειάζεται υποκειμενική κρίσιν. Σεις μπορείτε να ειπήτε ότι ένα δωμάτιο φθάνει για 4 άτομα. Και ο άλλος να ειπή ότι δεν φθάνει. Δεν νομίζω ότι το «ανεπαρκώς στεγαζόμενοι» λέγει τίποτε.

Σελ 538

Κύριε, διερευνώντας ολόκληρον το θέμα της υποθέσεως περιβάλλον και ζημίας του περιβάλλοντος φθάνομεν εις το εξής συμπέρασμα. Ότι δεν υπάρχει οικιστική εκδήλωση που να μη βλάπτει το περιβάλλον.

Σελ 539

Μία δασική έκταση μπορεί να γίνη οικισμός και μάλιστα πρότυπος οικισμός μέσα στο φυσικό περιβάλλον. [...] Εδώ έχουμε σύγκρουση δύο καθηκόντων. Του αισθητικού, του πολιτιστικού, του κοινωνικού καθήκοντος της προστασίας του περιβάλλοντος. Και ενός αμέσου επιτακτικού κοινωνικού καθήκοντος που λέει ότι αυτοί οι άνθρωποι, των μεσαίων ή των χαμηλών εισοδηματικών τάξεων, που έχουν την ελπίδα να αποκτήσουν ένα εξοχικό σπιτάκι για τα παιδιά τους δεν πρέπει να δουν τους μόχθους τόσων χρόνων να πηγαίνουν χαμένοι.

Πρόταση: Να διασφαλιστούν αυτές οι κατηγορίες με μεταβατική διάταξη, αυστηρά διατυπωμένη, που να προβλέπει αυτή τη μοναδική απόκλιση για εκτάσεις ήδη αγορασμένες από συνεταιρισμούς ή άλλες οικιστικές επιχειρήσεις. Στην διάταξη αυτή μπορούμε να θέσουμε όρους, ώστε κατά την ανέγερση αυτών των οικισμών να ληφθή ειδική μέριμνα για την προστασία όσο το δυνατό περισσότερο του πρασίνου και για τη δόμηση με τρόπο που δεν θα προσβάλει το περιβάλλον. Μπορεί έτσι η απόκλιση αντί να οδηγήσει σε κακό να οδηγήσει σε καλό, στη δημιουργία δηλαδή προτύπων οικισμών.

Σελ 540

Παράγραφος δεύτερη εδάφιο πρώτο: Πρώτη παρατήρηση: Αναφέρεται η διάταξη στην «ανάπτυξη» και την «ανάπλαση» των πόλεων. Προτείνουμε την διεύρυνση της ώστε να περιλάβει και τον «καθορισμό» και την «διαμόρφωση» των πόλεων και των οικιστικών περιοχών. [...] Η χωροταξία αναφέρεται στην διάταξη ολόκληρης της χώρας από πλευράς γης, ρυθμίσεως και χρήσεων, ενώ η πολεοδομία αναφέρεται στην ενεργοποίηση της γης και την εξασφάλιση λειτουργιών οικισμού. [...] Παράγραφος δεύτερη εδάφιο δεύτερο: Η διάταξη αυτή είναι εξαιρετικής σημασίας. Από το εδάφιο αυτό απορρέουν σαφώς κοινωνικές υποχρεώσεις της ιδιοκτησίας. Η εμπειρία 70 ημερών, κύριοι συνάδελφοι στον τομέα του οικισμού με κάνει να αντιλαμβάνωμαι πόσο χρήσιμη είναι η διάταξη αυτή. [...] Θέλω μόνο να πω μία λέξη ότι η διάταξη αυτή θα περιορίσει σημαντικά την ασύδοτη εκμετάλλευση της γης, θα βοηθήσει την στέγαση και την πολεοδομία και επισημαίνω ότι συνάπτεται άμεσα και με το πρόβλημα των αυθαιρέτων, το οποίο τόσο έντονα μας έχει απασχολήσει και σ' αυτή την αίθουσα. [...] Υπάρχει κίνδυνος η οικιστική προσπάθεια του Κράτους να στραφή προς απρόσφορες ή λιγώτερο πρόσφορες περιοχές ή να παραλύσει τελείως. Για τον λόγο αυτό προτείνουμε την κατηγορηματική διατύπωση της διατάξεως, με τρόπο που δεν θα εξαρτάται το θέμα από τον πατριωτισμόν του ιδιοκτήτη και θα εξασφαλίζει την επιτυχία της οικιακής προσπάθειας του κράτους.

Σελ 541

Η τελική διατύπωση που προτείνω είναι η εξής: «Διά την προστασίαν των μνημείων, των παραδοσιακών οικισμών ή άλλων στοιχείων παραδοσιακής αξίας, νόμοι ορίζουν περιπτώσεις απαιτούμενης στερήσεως της ελευθερίας χρήσεως και καρπώσεως της ιδιοκτησίας, τον υπόχρεον και την διαδικασίαν καταβολής εις τον δικαιούχον του ανταλλάγματος της χρήσεως ή καρπώσεως το οποίον πρέπει να ανταποκρίνεται εις τας υφισταμένας εκάστοτε συνθήκας. Το τοιούτον αντάλλαγμα γίνεται κατά περίπτωσιν να συνίσταται εις αντιπαροχήν ίσης αξίας ακινήτων ή τμημάτων κατ' όροφον ιδιοκτησίας». Η δυνατότητα αντιπαροχής ακινήτων πρέπει οπωσδήποτε να προβλεφθή εάν θέλουμε πραγματικά να προστατευτούν τα παραδοσιακά μας κτίρια, τα οποία συνεχώς λιγοστεύουν.

[...]

Ήτοι «ο καθορισμός, η διαμόρφωση και η ανάπτυξη και ανάπλαση περιοχών διά την οίκησιν, αναψυχήν, βιομηχανίαν, γεωργίαν, τουρισμόν, συγκοινωνίαν κλπ.», μέχρι της λέξεως λειτουργικότητος αυτών». Εν συνεχεία δε η άλλη παράγραφος, η οποία δεν έχει χωριστό αριθμό, μαζί με την υπ' αριθμόν 3 να καλύψουν το πρόβλημα του οικιστικού ή πολεοδομικού προγράμματος.

Σελ 542

Θα γίνεται η σχετική πρόβλεψη για να αξιοποιηθούν όλα τα στοιχεία τα παραδοσιακά, όποια και αν είναι είτε μνημεία είτε οικισμοί είτε αντικείμενα είτε απλά κτίρια με διαδικασία η οποία θα ορίζει τον περιορισμό της χρήσεως και της καρπώσεως και της ιδιοκτησίας. [...] Θεωρώ απαραίτητον την θέσπισιν συνταγματικής υποχρεώσεως του κράτους διά την πολεοδομικήν οργάνωσιν των οικισμών της χώρας.

Σελ 543

Α) Πχ. το 53,2% του πληθυσμού της χώρας διαμένει εις αμόρφους και ανοργάνωτους οικισμούς άνω των 10 χιλιάδων κατοίκων, έναντι 43,3% του 1961.

Β) Η κατάσταση των οικισμών αυτών δεν ανταποκρίνεται προς τας κοινωνικές, ψυχολογικές, αισθητικές και οικονομικές ανάγκες του πληθυσμού.

Η διαιώνισις αυτήν της καταστάσεως, δηλαδή της ανομοιογενούς και αρρυθμού επεκτάσεως των οικισμών θα έχη δυσμενείς συνεπείας: 1) Επί της αυξήσεως του κόστους της πολεοδομικής οργανώσεως

[...]

Κύριε Πρόεδρε, διά να τελειώσω, μετά τις γενικές αυτές παρατηρήσεις, θα έλεγον, επί της παραγράφου 2, του άρθρου 27, αντί της φράσεως «η ανάπτυξις και η ανάπλασις των πόλεων και των οικιστικών εν γένει περιοχών», να τεθή η φράσις «η πολεοδομική οργάνωσις και επέκτασις των οικισμών» και τούτο διότι, α) ως έχει η παράγραφος είναι ασαφής. Οι όροι ανάπτυξις και ανάπλασις δεν προσδιορίζουν την σχέσιν μεταξύ των διαφόρων μεταβλητών του καθόλου συστήματος του όρου πολεοδομία. Η λέξις «πόλις» δεν είναι ακριβής στενεύει τον σκοπόν της παραγράφου. Β) Η φράσις «πολεοδομική οργάνωσις και επέκτασις των οικισμών» είναι ευρύτερα. Οικισμός είναι το χωρικόν πλαίσιον εντός του οποίου γεννώνται, εξελίσσονται και μεταλλάσσονται τα κοινωνικά φαινόμενα. Μέσα εις αυτόν τον χώρον συγκεντρώνονται οι πολεοδομικές λειτουργίαι, όπως είναι η κατοικία, η βιομηχανία, το εμπόριον, οι πνευματικές δραστηριότητες κλπ. γ) Οι λειτουργίαι αυτές πρέπει να εκφράζονται διά των απαιτητών στοιχείων τα οποία έχουν ωρισμένας σχέσεις μεταξύ των και εξελίσσονται βάσει ωρισμένων νόμων.

Τα στοιχεία αυτά είναι τα κτίρια, ελεύθεροι χώροι, οδοί κλπ. Σχέσεις μεταξύ των στοιχείων είναι οι διάφοροι συνδυασμοί αυτών εις τον χώρον. Νόμοι εξελίξεως των στοιχείων και σχέσεων είναι πχ. αι συνθήκαι πλαισιώσεως, ανανεώσεως ή άλλης διαχρονικής μεταβολής χρήσεως αυτών. Τα στοιχεία και αι μεταξύ των σχέσεις καθορίζουν ανά πάσαν στιγμήν την λεγομένην χωρικήν δομήν του οικισμού, ενώ οι νόμοι εξελίξεως αυτών καθορίζουν την διαχρονικήν εξέλιξιν της χωρικής δομής. Και έτσι φθάνομεν στην πολεοδομικήν οργάνωσιν ενός οικισμού, ο οποίος πρέπει να εκφράζη την συσχετίσιν της χωρικής δομής αυτού προς τις λειτουργίαι οι οποίαι εξελίσσονται εντός αυτού.

[...]

Είναι γεγονός και με χαρά μας όλοι αντιλαμβανόμεθα ότι κάτι άλλαξε εις τον τομέα της οικιστικής πολιτικής. Και αυτό είναι προς τιμήν των αρμοδίων Κυβερνητικών φορέων.

Σελ 544

Διότι το ανάπλασις αναφέρεται εις την βελτίωσιν ήδη υφισταμένων οικισμών, ενώ το διαμόρφωσις και ανάπτυξις αναφέρεται εις επέκτασιν προς τα έξω αυτών που ήδη υπάρχουν. Συμφωνούμε ότι εις αυτά που ήδη υπάρχουν οι ατέλειαι είναι τεράστιαι. Και τουλάχιστον το λεκανοπέδιον της Αττικής έχει προβλήματα συγκεκριμένα μέσα στους οικιστικούς χώρους που ήδη υπάρχουν. [...] Είναι απαράδεκτον να συνεχίσωμεν και σήμερον την παλαιάν κατάστασιν όπου εις οικισμούς τους οποίους ιδρύομεν να παίρνωμεν οικόπεδα των 150 μέτρων και να κτίζωμεν μεγαθήρια.

Σελ 545

Εάν δεν ακολουθήσωμεν αυτό το οποίον ηκολουθήθη και εις άλλα Κράτη διαφορετικής θέσεως ή καθεστώτος από ημάς και δεν ακολουθήσωμεν το σύστημα της δημιουργίας του φορέως οικισμού, έστε βέβαιοι ότι η διάταξις αυτή θα μείνη απλώς ανενεργός και διά τους συντάκτας η πικρή γεύσις, ότι εδημιούργησαν κάτι προοδευτικόν το οποίον όμως δεν εξετελέσθη. [...] Πράγματι όπως έχει διατυπωθή και εις την τροπολογίαν και εις το σχέδιον του Συντάγματος, το οποίον δεν απέχει πολύ, ορίζει την αναγκαστικήν συμμετοχήν εις την διαμόρφωσιν των οικισμών.

Σελ 546

Η παράγραφος 2 του άρθρου αυτού αναφέρεται εις τας πόλεις και εν γένει εις τας οικιστικάς περιοχάς. Διά της παραγράφου ταύτης ανατίθεται η διαμόρφωσις των πόλεων και εν γένει των οικιστικών περιοχών εις το Κράτος.

Σελ 547

Αυτό δεν μεταβάλλει τον περιορισμόν του δάσους, επί του οποίου έχει ανεγείρει παραθεριστικόν οικισμόν, αυτός κυρίως θα διαφυλάξη εντός της ιδιοκτησίας του πευκόδεντρα όπου ανήγειρε εντός αυτών και την εξοχικήν του κατοικίαν.

[...]

Έχομεν φερ'επειν το λιμάνι της Ύδρας. Αν εκεί πέρα επιτρέπαμε να κτισθή μία πολυκατοικία από μπετόν και καταστρέφαμε την Ύδραν, θα απετέλει τούτο παραβίασιν αυτής της βασικής αρχής της προστασίας του περιβάλλοντος την οποίαν διατυπώνομεν εις το Σύνταγμα.

Δεν έχω καμμίαν αμφιβολία ότι εις πολλές περιοχές έχουν ήδη επέλθει καταστροφαι αλλά τουλάχιστον όσα δεν κατεστράφησαν να περισώσωμεν. Υποθέστε ότι ένας θέλει να κτίση μίαν πολυκατοικίαν απέναντι στην είσοδο της Ακροπόλεως.

[...]

Διά τα δάση αυτά ανελλιπώς κατέβαλλαν φόρους κληρονομίας, φόρους προικός, μεταβιβάσεως ακινήτου, ξυλεύσεως, ρητινεύσεως και εν πάση περιπτώσει ουδείς ποτέ αμφισβήτησε αυτό το δικαίωμα κυριότητος.

Σελ 548

«Οικιστική περιοχή» και «πόλις». Και οι δύο αυτοί όροι νομίζω ότι είναι ταυτόσημοι εις την πολεοδομικήν ορολογίαν και ενδεχομένως η συνύπαρξις των να δημιουργήση αμφιβολίας και αμφισβητήσεις. Η πόλις και η οικιστική περιοχή είναι οι χώροι εις τους οποίους δραστηριοποιείται το άτομον. Εργάζεται, μορφώνεται, διασκεδάζει, κατοικεί. Συνεπώς, αντί των δύο όρων θα πρέπει να τεθή μόνον ο όρος «οικιστική περιοχή».

Σελ 549

Ηθέλησε να εφαρμόση το σύστημα της κτηματικής ομάδος και σε περιοχές που ήταν οικοδομημένες και αντιμετώπισε την άρνησιν του Κράτους, ότι δεν μπορεί να γίνη επί οικοδομημένων περιοχών αλλά επί ακαλύπτων χώρων. Δι' αυτό πιστεύω, ότι η διάταξις είναι εύστοχος και πάρα πολύ χρήσιμος, διότι θα είναι δυνατόν να εφαρμοσθή το σύστημα των κτηματικών ομάδων επί οικοδομικό σχέδιο. Διά να βελτιωθή το κείμενον θα πρέπει να ομιλήσωμεν περί υφισταμένων ήδη οικισμών και όχι υφισταμένων οικιστικών περιοχών.

[...]

Ομοφώνως διεπιστώθη ότι το άρθρον αυτό πράγματι προσφέρει κάτι το οποίον δεν υπήρχε εις την χώραν δι' ένα θέμα από τα σοβαρότερα. Ήδη, διευρύνεται και εις τον τομέα της χωροταξίας. Εάν υιοθετηθή, αρχίζει από εκεί και καταλήγει εις το τελευταίον στοιχείον, την κατοικίαν και την οργάνωσίν της. [...] Πράγματι, το άρθρον αυτό λύει τεράστια προβλήματα οικιστικά. Όταν δε λέγω «οικιστικά», το λέγω υπό την ευρύτερα έννοια της λέξεως οικισμός. Δεν πρόκειται περί του Συνοικισμού. Ο οικισμός είναι ολόκληρος η εποίκησις της Χώρας. Είναι ολόκληρος η δραστηριότης, ολόκληρος η ρύθμισις της ζωής της.

[...]

Η χωροταξική αναδιάρθρωσις της Χώρας, η διαμόρφωσις, πολεοδόμησις, ανάπτυξις και επέκτασις των πόλεων και των οικιστικών εν γένει περιοχών, τελεί υπό την ρυθμιστικήν αρμοδιότητα και τον έλεγχον του κράτους επί τω τέλει της εξασφαλίσεως των καλλιτέρων δυνατών όρων διαβιβάσεως και της εξυπηρετήσεως της λειτουργικότητος αυτών».

Σελ 550

Παράγραφος 3: «Διά νόμου δύναται να προβλέπεται αναγκαστική συμμετοχή των ιδιοκτητών περιοχής χαρακτηριζομένης ως οικιστικής εις την επί τη βάσει εγκεκριμένου σχεδίου αξιοποίησιν και γενικήν διαρρύθμισιν ταύτης, δι' αντιπαροχής ίσης αξίας ακινήτων ή τμημάτων κατ' όροφον ιδιοκτησίας, εκ των τελικών καθοριζομένων ως οικοδομησίμων πόρων της περιοχής ταύτης».

Σελ 551

Παράγραφος 2: «Η χωροταξική αναδιάρθρωσις της χώρας η διαμόρφωσις, πολεοδόμησις, ανάπτυξις και επέκτασις των πόλεων και των οικιστικών εν γένει περιοχών τελεί υπό την ρυθμιστικήν αρμοδιότητα και τον έλεγχον του Κράτους, επί τω τέλει της εξασφαλίσεως των καλλιτέρων δυνατών όρων διαβιβάσεως και της εξυπηρετήσεως της λειτουργικότητος αυτών»

[...]

2: «Η χωροταξική αναδιάρθρωσις της χώρας η διαμόρφωσις, η ανάπτυξις, η πολεοδόμησις και η επέκτασις των πόλεων και των οικιστικών εν γένει περιοχών τελεί υπό την ρυθμιστικήν αρμοδιότητα και τον έλεγχον του Κράτους, επί τω τέλει της εξασφαλίσεως της λειτουργικότητος και αναπτύξεως των οικισμών και της εξασφαλίσεως των καλυτέρων δυνατών όρων διαβιβάσεως των οικιστών».

Σελ 556

Σκεπτόμεθα εις τον νέον νόμον να ορίσωμεν σαφώς ότι πέραν του 50% που λαμβάνει αμέσως άμα τον προσδιορισμόν της τιμής της μονάδος να δύναται επί τη βάσει του ακινήτου να εισπράττη και το υπόλοιπον. [...] Επαύξησιν του χρόνου από της κηρύξεως της απαλλοτριώσεως μέχρι της πληρωμής, πράγμα που θα έχη σαν αποτέλεσμα την καταστροφήν του ιδιοκτήτου του απαλλοτριωθέντος ακινήτου. [...] Και τούτο διότι ο κύριος του ακινήτου που δεν θα θέλη να γίνη απαλλοτριώσις θα εύρη τρόπους να καθυστερήση και να περάση ο χρόνος.

Σελ 558

Έχουμε λοιπόν δύο διαφορετικά θέματα. Το ένα θέμα είναι όταν το δημόσιον έρχεται να απαλλοτριώσει τότε θα περιέλθω η χρήση του ακινήτου εις χείρας του δημοσίου διά να ημπορέση να εφαρμόση τον προγραμματισμόν τον οποίον θέλει.

[...]

Και κάμετε μίαν απαλλοτριώσιν για να κάνετε φυλακές ή δεν ξέρω τι άλλα παίρνετε ένα οικόπεδο δικό μου ορίζετε την τιμή διότι υπάρχει μία προδικασία και ορίζει ο μηχανικός ο αρμόδιος, ο κρατικός, την τιμήν. Εγώ δεν θέλω να προσφύγω πουθενά και έρχομαι και λέγω δέχομαι την τιμήν. Θα μου το δώσετε μετά ένα χρόνο το τίμημα;

Σελ 815

Υπάρχει πράγματι εις την ύπαιθρον η ερήμωσις ενώ συντελείται εις την πόλιν η συμπύκνωσις των ανθρώπων. Το

βασικόν φαινόμενον ωνομάσθη ρομαντικά αστυφιλία, ενώ πράγματι πρόκειται δι' αναγκαστικήν μετοικεσίαν. [...] Η μετοικεσία δε λειτουργεί ως εσχάτη λύσις αναγκαστικά, εκ του γεγονότος ότι αφ' ενός μεν η μνημειώδης αυτή εγκατάλειψις της υπαίθρου εκ μέρους της συγκεντρωτικής εξουσίας αποτελεί λάκτισμα εκδιώξεως, αφ' ετέρου δε η ευκολία της ζωής, που προσφέρει είτε το εξωτερικόν είτε η Πρωτεύουσα αποτελεί αντίστοιχον πόλον έλξεως.

Σελ 818

Πρόσθετον ποσοστόν 20% επί του δημοσίου φόρου κληρονομιών, κληροδοσιών, δωρεών και 7,5% εκ του φόρου μεταβιβάσεως ακινήτων 9.000.000 δρχ.

Σελ 824

Οι οργανισμοί τοπικής αυτοδιοικήσεως έχουν αναφαίρετον και αποφασιστικήν εξουσίαν και αρμοδιότητα επί θεμάτων αναγομένων εις την ανάπτυξιν και χρήσιν των χώρων και των πόρων, του προγραμματισμού και οργάνωσιν των δραστηριοτήτων της οικείας περιφερείας, όσον αφορά την κατοικίαν, τον κοινωνικόν και τεχνικόν εξοπλισμόν, ως την εκπαίδευσιν, κοινωνικήν πρόνοιαν, υγείαν, αθλητισμόν, τουρισμόν, πολιτιστικάς λειτουργίας και υπηρεσίας κοινής ωφελείας.

Σελ 1057

Γνωρίζω από την περιοχόν μου και πως καίωνται διά να γίνουν βοσκές και πως καίωνται διά να γίνουν χωράφια και πως καίωνται διά να γίνουν οικόπεδα.

σελ 1047

Όπως ξέρετε, ο γεωργός έχων μίαν μόνιμον κατοικίαν εις τας παρυφάς και τας κορυφάς των βουνών αυτών, έρχεται εις άμεσον επαφήν με το δάσος. Δεν του δίδομεν μέχρι σήμερον όμως τίποτε περισσότερον απο το οξυγόνον κύριε Υπουργέ. Δεν έχει κανένα όφελος πέραν του γεγονότος ότι μπορεί να απολαμβάνη την αύραν της Ανοίξεως ή του Θέρους.

Σελ 1071

Σας λέγω τα ονόματα τυχαίως, διότι θα ιδήτε ότι οι συνεταιρισμοί, ο Άγιος Παντελεήμων, ο Άγιος Ιωάννης, ο Άγιος Νικόλαος, είναι άπειροι εις τον τόπον μας και όλοι ζητούν να τους δοθούν δασικά εκτάσεις, να τους τας απαλλοτριώσω υπέρ αυτών και να κάμω κατατμήσεις διά να κτίσουν οικισμούς.

Σελ 1076

Ο Υφυπουργός Οικισμού, έχει τον λόγον.

[...]

Και αγρότης είχε, γόνιμους αγρούς, όχι δάση. Και τους άφησε ή τους οικοπεδοποίησε. Και ήλθε ο ίδιος να αγοράση εδώ ένα παράνομο τις περισσότερες φορές αγροτεμάχιο και να κτίση ένα επίσης παράνομο λυόμενο. Εδώ, στις Αθήνας, που κοντεύουν να απορροφήσουν όλην την ζωήν του τόπου. Είπεν ο κύριος Πρόεδρος περί της Εκάλης και του Συνοικισμού Βουλευτών. Και τα δύο είναι πολυτελείς οικισμοί με μεγάλα οικόπεδα 2.500—3.000 τετραγωνικά μέτρα. Έχει και πεύκα η περιοχή τους. Αλλά είναι όλα ιδιωτικά. Είναι περιοχή οικισμού. Ποιαν σχέσιν έχουν με τα δάση αυτά τα πεύκα.

[...]

Ηλέχθη εξάλλου, οτι οι πυρκαγιές είναι συμπτωματικές. Θέλω να ρωτήσω γιατί αυτές, είναι συμπτωματικές κατά προτίμησιν εις περιοχόν της Αττικής και της Χαλκιδικής. Πως συνέβη πέρυσι όπως κάθε χρόνο να φλέ-

γεται ολόκληρη η πλευρά της Αττικής από τον Κάλαμο μέχρι Μαραθώνα σχεδόν; Διότι απλούστατα μετά τις πυρκαγιές έρχεται η οικοπεδοποίηση των εκτάσεων και δημιουργούνται διάφοροι οικισμοί, στις πολυτιμότερες οικιστικές αγορές.

[...]

Η Αθήνα αυτή την στιγμή, όπως είχα και άλλοτε την ευκαιρία να αναφέρω, έχει οικοδομημένον και νομοθετημένων χώρον ικανόν να συγκρότηση οικισμό και δραστηριότητα 12.500.000 πληθυσμού.

Σελ 1086

Βρέθηκαν μερικά μικρής ή μεγάλης αξίας, αρχαία αντικείμενα και η Αρχαιολογική Υπηρεσία αρνείται να πη το ναι ή το όχι. Αποφαινεται απλώς οτι είναι δεσμευμένα. Το Πολεοδομικόν Γραφείον αρνείται την έκδοσιν άδειας οικοδομήσεως επί των οικοπέδων αυτών, επί των οποίων υπήρχον κάποτε σπίτια μικρά ή μεγάλα. Μένουν έτσι αχρησιμαποίητα και υπό του Δημοσίου και από των ιδιοκτητών.

[...]

Από του 1940 παρακολουθώ με αγωνίαν την καταστροφήν της προγονικής κληρονομιάς, Ο πρωτοφανής πυρετός των ανοικοδομήσεων τείνει να θυσιάση το παρελθόν εις το κερδαλέον παρόν.

ΣΤ' Αναθεωρητική Βουλή 1986

σελ 765

- Λέει η παρ. 2 του άρθρου 9: «Οι παραβάτες της προηγούμενης διάταξης τιμωρούνται για παραβίαση του οικιακού ασύλου και για κατάχρηση εξουσίας και υποχρεούνται σε πλήρη αποζημίωση του παθόντος, όπως ορίζει νόμος».

σελ 784 περιοριστικά μέτρα ιδιοκτησίας

- Παρ. 6: Αντί της διατύπωσης: «Νόμος θα ορίσει τα περιοριστικά για την ιδιοκτησία μέτρα, που είναι αναγκαία για να πραγματοποιηθεί η προστασία αυτή...» προτείνω τη διατύπωση: «Νόμος θα ορίσει τα αναγκαία για την πραγματοποίηση της προστασίας αυτής περιοριστικά μέτρα της ιδιοκτησίας...».

- Η Παρ. 6 διατυπώνεται ως εξής:

Νόμος θα ορίσει τα αναγκαία για την πραγματοποίηση της προστασίας αυτής περιοριστικά μέτρα της ιδιοκτησίας, καθώς και τον τρόπο και το είδος της αποζημίωσης των ιδιοκτητών».

Ζ' Αναθεωρητική Βουλή 2001

(πρακτικά Βουλής Ολομέλεια Τόμος ενδέκατος 6725-6872: καμία αναφορά)

(Δ)

Σελ 10

Αυτές οι τροποποιήσεις που προτείνονται (σημ. σχετικά με το άρθρο 24), οδηγούν σε νομιμοποίηση της οικοπεδοποίησης, σε τιμεντοποίηση, για να εξυπηρετηθούν μεγάλα και μικρά συμφέροντα. [...] Θα μπαίνουν στη ζυγαριά τα αντίθετα συμφέροντα, τα συμφέροντα του εργάτη με τα συμφέροντα του εργοδότη [...] το δικαίωμα του πολίτη να έχει πράσινο και δάσος με το δικαίωμα των οικοδομικών συνεταιρισμών ή κάποιων εργολάβων, που χάριν της ανάπτυξης ή της κατοικίας ή της λεγόμενης ποιότητας ζωής κάνουν ό,τι κάνουν.

Σελ 36

Το τεκμήριο της ιδιοκτησίας και η ανάμειξη της Δασικής Υπηρεσίας με το ιδιοκτησιακό δεν προβλέπονται από κανένα Σύνταγμα.

Σελ 51

Αυτό σημαίνει ότι δάση και δασικές εκτάσεις θα γίνουν οικόπεδα, θα κτιστούν, θα μοσχοπωληθούν.

Σελ 101

Παρεμβαίνουμε υπέρ του πολίτη του οποίου θίγεται ένα από τα ιστορικότερα –ίσως το πιο ιστορικό μαζί με την ελευθερία- ατομικά δικαιώματά του, το δικαίωμα της ιδιοκτησίας.

Σελ 104

Οι αντιρρήσεις μου αφορούν το άρθρο 17 περί προστασίας της ιδιοκτησίας. [...] Ας υποθέσουμε ότι γίνονται εργασίες κατεδάφισης ενός ακινήτου και για ένα λόγο δεν προσδιορίζεται εν τέλει η αποζημίωση ή και ανακαλείται η απαλλοτρίωση [...] αν δεν θεσπιστεί ρητώς ότι αυτές οι εργασίες, μαζί με την παροχή εγγυήσεων, δεν είναι δυνατόν να οδηγούν σε τέτοια αλλαγή του ακινήτου ή του προορισμού του.

Σελ 110

Μιλάμε για τις απαλλοτριώσεις όταν έχουμε ακίνητη περιουσία.

Σελ 117

Δηλαδή κρίνει σκόπιμο ένα δημοτικό συμβούλιο να μετατρέψει τη χρήση ενός οικοδομικού τετραγώνου από οικοδομικό τετράγωνο, δηλαδή χώρο που μπορεί να οικοδομήσει ο ιδιοκτήτης, σε χώρο πρασίνου.

Τι προβλέπει το άρθρο 17; Προβλέπει απλά ότι υπάρχει πλέον η δυνατότητα με τη σύμφωνη γνώμη του δικαιούχου να μπορεί η αποζημίωση να καταβάλλεται και σε είδος ιδίως με τη μορφή της παραχώρησης της κυριότητας άλλου ακινήτου ή της μεταφοράς δικαιωμάτων επί άλλου ακινήτου.

Έτσι λοιπόν, αυτή η δυνατότητα του εργαλείου που λέγεται μεταφορά συντελεστού δόμησης, που για λόγους που ανέφερα ενοχοποιήθηκε στην ελληνική κοινωνία, σήμερα πλέον με αυτή την πρόβλεψη στο άρθρο 17 είναι δυνατόν να εφαρμοσθεί. Είναι δηλαδή, δυνατόν να αποκτήσει και η χώρα μας ένα σημαντικό εργαλείο άσκησης πολιτικής γης, όπως σε όλες σχεδόν τις ευρωπαϊκές, όχι μόνο με αυτόν τον τρόπο, αλλά και με άλλους τρόπους με ανταλλαγή γαιών, αλλά και μεταφοράς δικαιωμάτων όπως είναι το δικαίωμα μεταφοράς στη δόμηση, δηλαδή η δυνατότητα ξανά με νόμο της μεταφοράς συντελεστού δόμησης που θα λύσει ένα σωρό προβλήματα κυρίως στον τομέα προστασίας της πολιτιστικής κληρονομιάς. [...] Το ίδιο και πολύ πιο δύσκολο γίνεται το θέμα στον τομέα προστασίας περιβάλλοντος, ιδιαίτερα σε μια χώρα σαν τη δική μας όπου ισχύει η δυνατότητα δόμησης εκτός σχεδίου πόλεως –αιγιαλίτιδα ζώνη, παράκτια ζώνη κλπ.- όπου θέλουμε να προστατεύσουμε το περιβάλλον και όπου υπάρχει ιδιοκτησία δεν υπάρχει άλλος τρόπος. Σήμερα, με αυτήν την πρόβλεψη της δυνατότητας όχι μόνο καταβολής χρηματικής αποζημίωσης με τη συναίνεση του δικαιούχου, αλλά και με τη μορφή παραχώρησης κυριότητας άλλου ακινήτου, ή της μεταφοράς δικαιωμάτων, αυτό το μεγάλο ζήτημα είναι πλέον δυνατό με νόμους να αντιμετωπισθεί.

Σελ 118

Το Σύνταγμά μας προστάτευε μέχρι τώρα την ιδιοκτησία με την έννοια δηλαδή της κυριότητας και για την ακρίβεια τη στενή έννοια της κυριότητας. Πολλοί μιλάνε για γυμνή κυριότητα. Δε λέω ψιλή με την έννοια τη

νομική, αλλά της ιδιοκτησίας και μόνο. Όχι όλων των άλλων αγαθών που σχετίζονται είτε με την ακίνητη είτε με την κινητή περιουσία.

Σελ 122

Όσο και αν θέλουμε να το αρνηθούμε, το άρθρο 17 προστατεύει την ιδιοκτησία του πολίτη και κυρίως προστατεύει την ιδιοκτησία του μικρού ιδιοκτήτη. Βρισκόμαστε -πραγματικά αυτό είναι ένας μεγάλος σταυρός- μπροστά στο σταυροδρόμι του να προασπίσουμε την κοινή ωφέλεια που προκύπτει μέσα από την αναγκαστική απαλλοτρίωση από την προστασία του ιδιοκτήτη, ο οποίος χάνει ανεπιστρεπτή την ιδιοκτησία του και θα πρέπει κατά τη συνταγματική ρήτρα που ήδη ισχύει να αντικαταστήσει το απαλλοτριωθέν ακίνητο με ένα άλλο ισάξιο.

Όταν υπάρχουν πολλοί ιδιοκτήτες παρεμβάλλονται χίλια δυο προβλήματα

Θα ήταν πιο ουσιαστική και πιο βέβαιη η εξασφάλιση του ιδιοκτήτη αν υπήρχε και διάταξη ότι ήρετο η απαλλοτρίωση αναγκαστικά

Εάν ο ιδιοκτήτης με την ευαισθησία που τον διακρίνει έχει αφήσει να διατεθεί το ακίνητό του για τη δημόσια ωφέλεια.

Υπάρχει και μία καινούρια ρύθμιση η οποία μιλά για αντικατάσταση του απαλλοτριωθέντος ακινήτου είτε με κυριότητα σε ακίνητο είτε με άλλο εμπράγματο δικαίωμα πάνω σε ακίνητο.

Γνωρίζουμε όλη τη διαδικασία σύμφωνα με την οποία θα καθοριστεί η αξία του ακινήτου που χάνεται λόγω απαλλοτρίωσης, πως θα καθοριστεί η αξία που θα δοθεί εις αντάλλαγμα ούτως ώστε να μην υφίσταται ο ιδιοκτήτης πάλι ζημιά.

Φαλκιδεύεται το δικαίωμα της ιδιοκτησίας και κινδυνεύει ο ιδιοκτήτης να μείνει χωρίς αποζημίωση.

Καταλαμβάνονται στην πράξη τα ακίνητα των άτυχων ιδιοκτητών.

Σελ 126

Ειδικά στην Ελλάδα είναι γνωστό ότι είναι ριζωμένο στη συνείδηση του ελληνικού λαού, του κάθε Έλληνα πολίτη, το αίσθημα της ιδιοκτησίας. [...] Έτσι θα μπορεί να δημεύεται η ιδιοκτησία και η περιουσία των πολιτών με την καταβολή ενός, κατά την κρίση των αρμοδίων, μέρους μόνο της αξίας των απαλλοτριωμένων ακινήτων.

Σελ 127

Κανείς δε στερείται της ιδιοκτησίας του παρά μόνο για δημόσια ωφέλεια που διαπιστώνεται με ορισμένες εγγυήσεις. [...] Πριν καταβληθεί η οριστική ή προσωρινή αποζημίωση διατηρούνται ακέραια όλα τα δικαιώματα του ιδιοκτήτη και δεν επιτρέπεται η κατάληψη.

Όλη η Ελλάδα έχει υπαχθεί στον αντικειμενικό προσδιορισμό της αξίας των ακινήτων. Μπορούμε κάλλιστα αν θέλουμε να επιστεύσουμε τα έργα και να μη φαλκιδεύσουμε την ιδιοκτησία μπορούμε να πούμε ότι μπορεί να καταβάλλεται αυθωρεί και παραχρήμα μία αποζημίωση η οποία θα είναι στο 50% επάνω από τις αντικειμενικές τιμές.

Σελ 128

Πιστεύω ειλικρινώς, κύριοι συνάδελφοι, ότι προστατεύεται ακεραίως και στο επιβαλλόμενο μέτρο, σε εκείνο δηλαδή που καθοριζόταν από το συντακτικό νομοθέτη του 1975, η ιδιοκτησία και αλίμονο να μην είναι έτσι. [...] Πολλές φορές συναντούμε καλύβες πάνω σε πεζοδρόμια επί δεκαετίες κλπ. και βεβαίως με την ευθύνη του κράτους. Νομίζω ότι όπως είναι το άρθρο 17 συμπληρώνεται με σύγχρονο πνεύμα και αντίληψη ο σεβασμός της ιδιοκτησίας σε συνδυασμό με τη δημόσια ωφέλεια προσηκόντως αποδεδειγμένη και δικαστικώς επαληθευμένη και σύμφωνα με την πραγματική αξία του ακινήτου καθοριζόμενη.

Σελ 130

Αν το κράτος δεν έχει την ταμειακή ευχέρεια να καταθέσει την αποζημίωση, τότε ας μη γίνει το έργο. Δεν είναι θέμα χρόνου. Είναι ένας τρόπος καταδολίευσης της ιδιοκτησίας, που δεν πρέπει να περάσει με κανέναν τρόπο. [...] Θα έπρεπε στην έννοια της ιδιοκτησίας να προστεθούν ενοχικά δικαιώματα, άυλα αγαθά και προϊόντα σκέψης, που καμιά φορά καταδολιεύονται από το κράτος και απαλλοτριώνονται.

Σελ 140

Η Αρχαιολογική Υπηρεσία είναι μεγάλη μάλιστα, «κηρύσσεται αρχαιολογικός χώρος». Τι σημαίνει αυτό; Στερείσαι της ιδιοκτησίας σου. Ακόμα υπάρχουν και άλλες διατάξεις που στερούν στην ουσία την ιδιοκτησία με ορισμένες απαγορεύσεις, που επιβάλλονται για πολλούς και ποικίλους λόγους. Είναι δύσπιστη η ιδιοκτησία απέναντι του κράτους και δικαιολογημένα.

Σελ 141

Εγώ πιστεύω ότι στο άρθρο 17 γίνεται μια σοβαρή και επιτυχή προσπάθεια να ισορροπήσουν δύο αναγκαστικά

συγκρουόμενα δικαιώματα: Το δικαίωμα στην προστασία της ιδιοκτησίας, «απόλυτο» όπως χαρακτηρίστηκε και από τον εισηγητή της Νέας Δημοκρατίας και το δικαίωμα του κοινωνικού συνόλου στη διαμόρφωση των αναγκαίων έργων υποδομής, είτε είναι τεχνική είτε είναι κοινωνική, είτε είναι πολιτιστική υποδομή.

Δε θα πρέπει να ξεχνούμε ότι οι παραβιάσεις στο δικαίωμα της ιδιοκτησίας συντελούνται στην πράξη περίπου ως εξής δύο: Πρώτον με την ταλαιπωρία των ιδιοκτητών με τη δέσμευση των περιουσιών τους, επειδή δεν διέθετε ο κράτος τις πιστώσεις [...] Δεύτερον οι πολίτες ταλαιπωρούνται από τις επιτάξεις.

Σελ 142

Σε περίπτωση που κάποια ακίνητα, αν θέλετε, αλώνεται η ιδιοκτησία τους χάρη σκοπών ρυμοτομικών.

Σελ 159

Είναι δυνατόν υπό προϋποθέσεις να επιτρέπονται οι εργασίες σε ακίνητα τα οποία τελούν υπό απαλλοτρίωση Είναι δυνατόν να γίνουν εργασίες οι οποίες επιφέρουν τέτοιες αλλοιώσεις στο ακίνητο. [...] Μπορεί δηλαδή πράγματι να παίρνουμε εγγυήσεις, μπορεί να καταβληθεί αποζημίωση γι' αυτήν την προηγούμενη κατάσταση που δημιουργείται αλλά στη συνέχεια να είναι τέτοια η μεταβολή του ακινήτου εξ' αιτίας των επεμβάσεων, ώστε από εκεί και πέρα, αν δεν καταβληθεί πλήρως η αποζημίωση και επανέλθει πράγματι το ακίνητο, όπως γίνεται σε αυτές τις περιπτώσεις στον ιδιοκτήτη, τότε να μην είναι δυνατή η αποκατάσταση των πραγμάτων στην πρότερα κατάσταση.

Στην ουσία δεσμεύουν ακίνητα για πολλά χρόνια, από οκτώ και πάνω, χωρίς την παραμικρή αποζημίωση και χωρίς την παραμικρή αιτιολογία.

Σελ 231

Ο χωροταξικός, πολεοδομικός και οικιστικός σχεδιασμός γίνεται με νόμο και έχει επίσης ως σκοπό να διασφαλίζονται σε όλο τον πληθυσμό το δικαίωμα στην κατοικία και οι αναγκαίες υποδομές έτσι ώστε να διατηρείται πάντοτε θετικό το συνολικό περιβαλλοντικό ισοζύγιο. Οι χρήσεις γης και οι όροι δόμησης στις πόλεις, στους οικισμούς και στις λοιπές περιοχές της χώρας.

Σελ 233

Διότι συρρικνώνει το χωροταξικό σχεδιασμό μόνο στον καθορισμό των χρήσεων γης και των όρων δομήσεως.

Σελ 234

Είναι αυτές οι επιχειρηματίες οι οποίοι ενδιαφέρονται στην αλλαγή χρήσης των δασών και των δασικών εκτάσεων χάριν της ιδιωτικής πολεοδόμησης, να κερδοσκοπήσουν σε βάρος του περιβάλλοντος.

Τα μεγάλα συμφέροντα, οι μεγάλοι επιχειρηματίες που ενδιαφέρονται για την ιδιωτική πολεοδόμηση θέλουν να φτιάξουν σπίτια, καινούριους οικισμούς πρότυπης κατοικίας, παραθεριστικής κατοικίας, να κάνουν μεγάλα εμπορικά κέντρα, να χρησιμοποιήσουν τα εδάφη αυτά για επιχειρήσεις παροχής υπηρεσιών, ψυχαγωγίας κλπ. [...] Εδώ μιλάμε για διακόσιες πενήντα χιλιάδες στρέμματα γης που θέλουν να οικοδομήσουν αυτές τις εκτάσεις, να επιτραπεί σε δάση και δασικές εκτάσεις να γίνουν οικόπεδα, να γίνουν σπίτια, να γίνουν τσιμέντο. [...] Πως αντέδρασαν μέχρι σήμερα οι κυβερνήσεις και του ΠΑΣΟΚ και της Νέας Δημοκρατίας; Επέτρεπαν τα αυθαίρετα και τα επιτρέπουν ακόμη για δεύτερη κατοικία, για τρίτη κατοικία, για επιχειρηματικές δραστηριότητες, παρανομίες.

Σελ 235

Δεν τολμάμε να βγούμε στους διαδρόμους της Βουλής και μας βρίσκουν οι εκπρόσωποι των οικοδομικών συνεταιρισμών για να μας πείσουν ότι πρέπει να αναθεωρηθεί το άρθρο 24. [...] Συγκεκριμένα για πρώτη φορά θα υπάρχει η δυνατότητα τα ιδιωτικά δάση και οι ιδιωτικές δασικές εκτάσεις να αποχαρακτηριστούν και να χρησιμοποιηθούν για οικόπεδα, τσιμέντο, επιχειρηματικές δραστηριότητες.

Σελ 236

Στην πορεία και για τους χάρτες που γίνονται σήμερα και για τους χάρτες που θα γίνονται αύριο και που αύριο θα εμφανίζουν ότι πιθανόν η έκταση αυτή είναι για καλλιέργεια ή είναι κάποιος οικισμός ή είναι για κτίσιμο και υπάρχουν παρανομίες, θα φτάσουμε μετά από δεκαπέντε-είκοσι χρόνια, που θα ολοκληρωθεί το κτηματολόγιο, να είναι σε βάρος τελικά της προστασίας των δασών και των δασικών εκτάσεων. [...] Δήμοι,

δημοτικές κινήσεις και προσωπικότητες θεωρούν ότι με την πρόθεση αναθεώρησης που προωθείται ανοίγει διάπλατα ο δρόμος για τον αποχαρκτηρισμό και την οικοδόμηση εκτεταμένων δασικών χώρων.

Σελ 238

Και επειδή στην Ελλάδα υπάρχει και άλλος παραλογισμός, το περίφημο τεκμήριο ιδιοκτησίας, στην ουσία ο Έλληνας πολίτης [...] χάνει την περιουσία του όταν φυτρώνουν μερικά δέντρα.

Σελ 239

Δεν μπορείς μία τελείως χέρσα έκταση να την φυτέψεις με οποιοδήποτε φυτό, με οποιοδήποτε δέντρο καρποφόρο. Δεν μπορείς να κάνεις σπίτι. Δεν μπορεί να χρησιμοποιηθεί για πολεοδομική επέκταση.

Εδώ η Αττική για να πω ένα παράδειγμα ή η Χαλκιδική και πολλές άλλες ευαίσθητες περιφέρειες της Ελλάδας έχουν μεγάλη οικοπεδική αξία. Οι κάτοικοι βλέπουν την ιδιοκτησία τους ως οικόπεδο. Όλοι την βλέπουν ως οικόπεδο και μετρούν την αξία του. [...] Δηλαδή έχουμε αγρούς οι οποίοι έπαψαν να καλλιεργούνται, διότι οι κάτοικοι έφυγαν. Δεν καλλιεργείται όλη η Ελλάς. [...] Και δεν είναι μόνο ότι από εκεί και πέρα δεν μπορούν να άνουν χρήση. Στερούνται και της ιδιοκτησίας τους οι κάτοικοι. Και φυσικά καίνε τα δάση για να γλιτώσουν.

Θα έλεγα δε κάτι, για να δούμε αυτήν την ώρα επιτέλους την πραγματικότητα. Σήμερα η Πεντέλη χτίζεται, κύριοι συνάδελφοι. Προκαλώ οποιονδήποτε από εσάς να κάνει μια βόλτα στο Ντράφι και να δει ότι τα καμένα χτίζονται. [...] Θα μπορούσαν να προστατεύσουν την Πεντέλη η οποία αυτή την ώρα, χωρίς το κράτος να μπορεί να αντιδράσει, χτίζεται ολόκληρη στο καμένο της δάσος.

Σελ 240

Όποιος έχει γη σήμερα δεν πρέπει να πουλήσει. Τώρα η γη δεν πουλάει. Όποιος έχει δεν πουλάει. Πουλάς τα πάντα εκτός από τη γη. [...] Μιλάμε, λοιπόν, πραγματικά για οργιώδη κερδοσκοπία γης. Που θα γίνει η κερδοσκοπία γης; Στο δομημένο περιβάλλον της Αθήνας, το οποίο παρά το γεγονός ότι ανεβαίνουν οι τιμές γης, διαμερισμάτων κλπ. δεν παύει να υποβαθμίζεται, ακριβώς γιατί είναι τόσο πυκνά δομημένο, ώστε δεν ξέρω αν μπορούν οι διάφοροι μεσίτες και κερδοσκόποι να διατηρήσουν την αξία του; Που θα πάει; Στο μη δομημένο. Και το μη δομημένο είναι δάση., δασικές εκτάσεις και εγκαταλελειμμένη αγροτική και γεωργική γη. Εκεί θα γίνει η μεγάλη κερδοσκοπία.

Σελ 242

Αλλά τα πράγματα ελαστικοποιούνται, γλιστράνε και νομιμοποιούνται σε πλήρη κερδοσκοπική αξιοποίηση της γης, διεύρυνση της γης στους λίγους κλπ.

Σελ 249

Και αυτές οι αγροτικές εκτάσεις έχουν αναδασωθεί και σήμερα θεωρούνται δασικές εκτάσεις και αποβαίνουν εις βάρος της καλλιεργήσιμης γης, με συνέπεια η όποια οικοδομική δραστηριότητα, οι όποιοι οικισμοί να κατασκευάζονται.

Και αυτές οι περιοχές να μην μπορούν να δοθούν σε χρήση οικιστική και να θεωρούνται δασικές εκτάσεις και εμείς εδώ να συζητούμε ότι θέλουμε να προστατεύσουμε το περιβάλλον. Να υπάρχουν χιλιάδες σπίτια, συνοικισμοί ολόκληροι μέσα σε περιοχές, οι οποίες χαρακτηρίζονται ως δασικές και να μη δίνουμε λύση σ' αυτό το πρόβλημα.

Να έχουμε πεντακόσιους χιλιάδες ανθρώπους παγιδευμένους με τους οικοδομικούς συνεταιρισμούς, να έχουν δώσει το αίμα της ψυχής τους, για να αγοράσουν κάποια έκταση, οι νόμοι οι κάθε φορά ισχύοντες να τους έχουν δώσει τη δυνατότητα να συγκροτούν και να δημιουργούν αυτούς τους οικοδομικούς και σήμερα να τους αναγκάζουμε να γίνονται εχθροί του δάσους.

Αναμφισβήτητο το άρθρο 24 ήταν μία από τις καλύτερες στιγμές του Συντάγματος του 1975. Το ατύχημα όμως ήταν ότι αυτό το άρθρο ψηφίστηκε στην εποχή της αντιπαροχής, στην εποχή των αυθαιρέτων, στην εποχή της μειωμένης οικολογικής συνείδησης. [...] Που πρέπει να βάλουμε φραγμούς; Δε θέλουμε βεβαίως ένα δάσος να υποδεχθεί έναν οικοδομικό συνεταιρισμό.

Όταν όμως υπάρχει εκ του πονηρού δήθεν αποχαρκτηρισμός της δασικής έκτασης για να γίνει οικοπεδοποίηση ή τουριστική εκμετάλλευση, εκεί πρέπει να πούμε όχι.

Σελ 250

Από το 1975 και μετά έχουν αλλάξει πάρα πολλά πράγματα. Τότε ούτε η κοινωνία στήριζε πρωτοβουλίες που είχαν σχέση με το δομημένο και το φυσικό περιβάλλον ούτε και η πολιτική ήταν ευαίσθητοποιημένη.

Να στερούνται δηλαδή οι πολίτες την ιδιοκτησία τους που αποδεδειγμένα δικαιούνται;

Σελ 251

Απαγορεύεται η μεταβολή του προορισμού των δασών εν γένει, εκτός αν προέχει για την εθνική οικονομία η αγροτική τους εκμετάλλευση, ή επιβάλλεται για λόγους δημοσίου συμφέροντος ή διάθεσή τους σε οικιστική ή άλλη χρήση. [...] Η πολεοδομική διαμόρφωση και ανάπτυξη των οικιστικών εν γένει περιοχών υπάγεται στη ρυθμιστική αρμοδιότητα και τον έλεγχο του Κράτους.

Νομιμοποίηση αυθαίρετων κατασκευών γενομένων εκτός οικιστικών περιοχών απαγορεύεται, έστω και δια νόμου.

Η αποζημίωση αυτή μπορεί να είναι χρηματική, να συνίσταται σε ανταλλαγή ή παροχή σε είδος ή, τέλος και σε μεταφορά συντελεστή δόμησης.

Αν δείτε τις αεροφωτογραφίες του Νομού Αττικής του 1975 σε σχέση με τις σημερινές, θα διαπιστώσετε ότι έχουν καταστραφεί όλες οι αποκαλούμενες δήθεν δασικές εκτάσεις από ατελείωτες αυθαιρεσίες. Και ήμασταν υποκριτικοί. Γι' αυτό λέω ότι ήταν ελλειμματική η τοποθέτηση του κ. Μητσοτάκη, που μίλησε για τις δασικές εκτάσεις. Γιατί τι κάναμε; Καταπατήσαμε της δήθεν προστατευόμενες δασικές εκτάσεις αυθαιρέτως και στη συνέχεια με νόμους ήλθαμε να νομιμοποιήσουμε όλες τις καταπατήσεις και όλες τις αυθαιρεσίες, περιλαμβανομένων βεβαίως και των αυθαιρεσιών στις δασικές εκτάσεις.

Σελ 252

Πρέπει να γίνει κατανοητό ότι στις ιδιοκτησίες, που βρίσκονται εκτός οικιστικών περιοχών η δομική δραστηριότητα πρέπει να περιορίζεται εις το ελάχιστο. Επικρατεί η λογική ότι έχω ένα οικοπεδάκι και όπου και να το έχω, χτίζω.

Πρέπει, λοιπόν, να γίνει κατανοητό, ότι δεν μπορούμε να κάνουμε αυτού του είδους την αυθαίρετη οικιστική δόμηση οπουδήποτε θέλουμε. Πρέπει αυτή να υπόκειται σε γενικότερο σχεδιασμό. Και θα προσέθετα στο Σύνταγμα ότι η με οποιοδήποτε πρόσχημα νομιμοποίηση αυθαίρετων κατασκευών που έγιναν εκτός οικιστικών περιοχών πρέπει να απαγορεύεται ρητά.

Ερχεται ο δασάρχης και δηλώνει ότι αυτό το ξεφωτάκι δεν είναι δάσος και συνεπώς μπορείς να χτίσεις. [...] Όπως και αντιστρόφως στο Μενίδι, που είναι όλο δομημένο, βρίσκει ο αρμόδιος δασάρχης μια τόση, δα, εκτασούλα που είχε είκοσι τρία πεύκα και λέει «α, αυτό είναι δάσος».

Έχουμε μία απόλυτα αποτυχημένη πορεία εικοσιπέντε ετών, όσον αφορά την προστασία των δασών, εμπρησμοί, καταπατήσεις, οικοδομήσεις, αρπαγή γης, διαφθορά.

Σελ 254

υπάρχουν όμως πιέσεις για οικοδόμηση εκεί από κάποιους που έχουν χαρτιά που τα έχουν από πολύ παλιά και οι οποίοι διεκδικούν να οικοδομήσουν μέσα στο δάσος.

πρόκειται για μία μεγάλη «ξυρισμένη» επιφάνεια έτοιμη για οικοδόμηση από έναν συνεταιρισμό, ο οποίος πάνω από δέκα χρόνια προσπαθεί να κτίσει εκεί και καθυστερείται από το Συμβούλιο της Επικρατείας κατόπιν ενεργειών διαφόρων «γραφικών», «περίεργων», «ακραίων» οικολόγων, οι οποίοι όμως κατάφεραν ευτυχώς να σταματήσουν αυτή την οικοπεδοποίηση.

Αν ρωτήσει κανείς εμένα ή οποιονδήποτε άλλο ποιος φταίει γι' αυτό το κακό, για την πόλη που έγινε έτσι, για το δάσος που κάηκε και για τη δασική έκταση, που και αυτή ετοιμάζεται να οικοδομηθεί και δεν θα υπάρξει πια.

Από τη στιγμή που δεν μπορούμε να τους αποζημιώσουμε για το οικοπέδο που διέθεσαν σύμφωνα με το πολεοδομικό σχέδιο της δεκαετίας του 1980 ζητούν να τους το δώσουμε πίσω για να μπορέσουν και αυτοί να κτίσουν, όπως έκτισαν οι διπλανοί τους.

δεν πρέπει να υποκύπτουμε σε τέτοιου είδους πιέσεις και να θεωρούμε ότι επειδή κάποιος απειλούν να το κάψουν, επειδή κάποιος οικοδομούν παράνομα, επειδή κάποιος αυθαιρετούν και καταπατούν, εμείς πρέπει εκ των υστέρων όχι μόνο να τους δίνουμε το δικαίωμα και να νομιμοποιούν τις αυθαιρεσίες τους, αλλά και στο νέο Σύνταγμα, που θα σχεδιάσει για τα επόμενα πενήντα χρόνια τη ζωή στη χώρα μας, να συμπεριλάβουμε τέτοιου είδους χαλαρές διατάξεις, οι οποίες θα τους επιτρέψουν νόμιμα να κάνουν αυτό που πριν έκαναν παράνομα.

Σελ 255

Δηλαδή εμείς οι ίδιοι απαλλοτριώναμε το δικαίωμα μας στο συνταγματικό επίπεδο και το εκχωρούσαμε στον εκάστοτε νομοθέτη και στην εξουσία, όπως επίσης και την παράλληλη προβολή της οικιστικής ανάπτυξης, το δικαίωμα στην κατοικία. [...] Επιπλέον, καθόλου δεν εμποδίστηκε το να «φυτρώνουν» συνέχεια αυθαίρετα και πόλεις, και να δημιουργούν, πραγματικά, αξεπέραστα κοινωνικά προβλήματα. [...] Ο χωροταξικός και πολεοδομικός σχεδιασμός καθορίζει της χρήσεις γης, τους όρους δόμησης και τα προαπαιτούμενα της ένταξης γης σε σχέδιο πόλης ή οικισμού, σύμφωνα με τις αρχές που ο νόμος ορίζει.

Σελ 256

Δεν ευθυνόμαστε εμείς ή κατ' επέκταση η εκάστοτε πολιτεία, αφού πάμε και κάνουμε χωροταξική και πολεοδομική μελέτη μετά την πυκνοδόμηση κάθε περιοχής; [...] Όχι μόνο δεν έχει πουρνάρια και δεν ξέρω τι άλλο, αλλά γύρω γύρω είναι σπίτια.

Σελ 257

Δεν αναφέρομαι στα εκατομμύρια των Αθηναίων και των κατοίκων των μεγάλων πόλεων που απειλούν οικιστικά τα περιαστικά δάση. Αυτά, παρά την αυστηρότητα του Συντάγματος, των νόμων και της νομολογίας, καταστράφηκαν, γέμισαν οικοδομές, τσιμέντο, οικόπεδα, γιατί πάντα οι επίδοχοι με επιδέξιο τρόπο έβρισκαν το δρόμο. [...] Με την παρούσα αναθεωρητική πρωτοβουλία, οφείλουμε να διευρύνουμε αυτήν την προοπτική και στο μέλλον. Να στείλουμε ένα μήνυμα προς κάθε κατεύθυνση πως η προστασία του φυσικού και του ανθρωπογενούς ή δομημένου όπως το λέμε περιβάλλοντος, ως σταθερή πολιτική βούληση, στάση ζωής, αλλά και προτεραιότητα δράσεων είναι υπόθεση όλων μας.

Σελ 258

Η χωροταξία επιχειρεί σύζευξη επιστήμης και πολιτικής βούλησης και είναι βασικό εργαλείο για την επιτυχία του στόχου της προστασίας.

Σελ 259

Το πρόβλημα όμως στην περιφέρεια δεν είναι το ίδιο όπως δεν είναι ίδια και η αντιμετώπιση ενός κατοίκου στην ορεινή ύπαιθρο [...] που προσπαθεί να φτιάξει ένα σπίτι ένας νέος άνθρωπος που έχει κιάλας τα κίνητρα του Νόμου για το νέο αγρότη και δεν μπορεί να το κάνει, γιατί δεν μπορεί να κόψει ένα θάμνο δίπλα στο παλιό σπίτι.

Σελ 261

Οι δράσεις για την ανάπτυξη και για την πρόοδο και για την εξασφάλιση της κατοικίας μπορούν και πρέπει να διακρίνονται από την αρχή και την μέριμνα της προστασίας του περιβάλλοντος και της ποιότητας ζωής των πολιτών.

Είναι ασφαλέστερες στο σχεδιασμό και στην κατασκευή αυτές οι λύσεις που είναι συμβατές με το περιβάλλον, που εντάσσονται στην αρχή μιας βιώσιμης και ορθολογικής οργάνωσης του φυσικού, οικιστικού και πολιτιστικού μας χώρου. [...] Τελικά έφεραν σε αντίθεση το περιβάλλον με το κατοχυρωμένο από το Σύνταγμα δικαίωμα στην κατοικία, δύο αγαθά που πάνε μαζί και που μόνο οι νόμοι της αγοράς, του ανταγωνισμού και του εύκολου κέρδους τα έχουν αναγάγει σε ανταγωνιστές.

Σελ 262

Δεν έχουν καμία θέση στο άρθρο αυτό του Συντάγματος οι διατυπώσεις για θετικό συνολικό ισοζύγιο, τεχνικές κρίσεις και σταθμίσεις, δικαίωμα στην κατοικία κλπ.

Σελ 263

Κάποιοι όταν τους παίρνουν το οικόπεδο για πλατεία θα αποζημιώνονται, ενώ τη δική τους ιδιοκτησία θα την αρπάζει το κράτος; Ή να τους πούμε ότι τιμωρούνται επειδή κάποιοι επιτήδριοι με πλάγιους τρόπους και επειδή το κράτος είναι ανίκανο να περιφρουρήσει τα δάση, καταπατούν δημόσιες δασικές εκτάσεις και θα την πληρώνουν αυτοί; Αν τους το πούμε, θα μας απαντήσουν ότι στο Διόνυσο, στην Πεντέλη και αλλού ξεφυτρώνουν οι βίλες, ενώ αυτοί δεν έχτισαν κάποια παράνομη βίλα στο δάσος τους, παρ' ότι είναι δικό τους, γιατί το πλήρωσαν και το αγόρασαν. [...] Και η αγροτική εκμετάλλευση στις περιπτώσεις που σας προανέφερα δεν σημαίνει ούτε καταστροφή του περιβάλλοντος ούτε οικοπεδοποίηση των δασών.

Σελ 264

Υπάρχουν εδώ τρεις απόψεις: η μία είναι να προχωρήσουμε στην αποδέσμευση των δασικών εκτάσεων και να αντιμετωπίζονται με κάθε ελευθεριότητα, ώστε να μπορούν να αποδίδονται σε οποιαδήποτε χρήση, οικιστική ή αγροτική.

Και πράγματι όχι μόνο όλες οι κατά καιρούς δασικές διατάξεις, αλλά και οι εκάστοτε ισχύοντες γενικοί οικοδομικοί κανονισμοί από το 1955 έως πρόσφατα, το ίδιο ακριβώς δέχονται. Απαιτείται να προηγηθεί άδεια κατάτμησης και υπαγωγής σε σχέδιο ή σε άλλη χρήση. Αυτοί είναι οι περιορισμοί.

Σελ 265

Είναι γνωστό ότι μία πολιτεία που ενδιαφέρεται για τον πολίτη πρέπει να δίνει στέγη στον πολίτη. Επ' ουδενί όμως θα πρέπει να φτάσουμε στο σημείο να συνδυάσουμε την οικιστική ανάπτυξη της χώρας, την ανάγκη στέγασης του πολίτη, θυσιάζοντας το περιβάλλον. [...] Η κυβέρνηση της Βραζιλίας προσπαθεί να στεγάσει δεκάδες ή και εκατοντάδες χιλιάδες αστέγους. Είναι ένα μεγάλο κοινωνικό πρόβλημα. Για να το κάνει αυτό θυσιάζει τα δάση του Αμαζονίου. Τα δάση όμως του Αμαζονίου είναι ο πνεύμονας από τον οποίο ζει όλη η ανθρωπότητα. Έτσι όλη η ανθρωπότητα ξεσηκώνεται ενάντια στην κυβέρνηση της Βραζιλίας, η οποία επιδιώκει να ικανοποιήσει μια βασική κοινωνική ανάγκη των πολιτών της.

Σελ 266

Καθυστέρησαν δραματικά πολεοδομικές επεμβάσεις για επεκτάσεις σχεδίων. Όπου υπάρχουν θύλακες δασών ή δασικών εκτάσεων έμειναν έτσι, ενισχύθηκε η αυθαίρετη δόμηση.

Όταν χρειαστεί να πειράξουμε κάτι στο δάσος, θα το πειράξουμε, διότι αν πρέπει να γίνει ένας δρόμος ή μια σήραγγα ή ένα σχολείο που γειτνιάζει με τις οικιστικές περιοχές, ή ένα νοσοκομείο ή στιδήποτε άλλο που χρειάζεται το δημόσιο ή η Τοπική Αυτοδιοίκηση, πρέπει να επέμβουμε.

Είναι επίσης επικίνδυνη η υπερβολή, που επίσης ακούστηκε εδώ ότι οι δασικές εκτάσεις μπορούν να χρησιμοποιούνται κατά το δοκούν και κυρίως για οικιστικούς λόγους συλλήβδην.

Έδωσε μερικά παραδείγματα για το πώς πρέπει να προστατευθούν ορισμένες περιοχές και πως πρέπει να χωροθετηθούν. Όχι ασφαλώς παντού σπίτια.

Αν δεν περιορίσουμε δραματικά την αυθαίρετη δόμηση τότε ίσως πολύ σύντομα θα προκύψει πάλι νέα ανάγκη για αναδιάταξη του νέου άρθρου 24 του Συντάγματος.

Σελ 267

Η σημερινή αναθεώρηση του Συντάγματος φοβάμαι ότι ανοίγει κερκόπορτες αντιδραστικές, αναχρονιστικές, καταναλωτικές και υπερφιλελεύθερες τάσεις. Τέτοιες τάσεις που μπορούν να γνωρίζουν μεγάλα συμφέροντα, πελατειακές ή κομματικές επιδιώξεις, μπορούν να ευνοήσουν οικοπεδοποιήσεις, εμπρησμούς, τσιμεντοποίηση του φυσικού περιβάλλοντος.

Παρέχεται η δυνατότητα να μεταβληθεί η έννοια του δάσους και αυτό σημαίνει πως μπορεί να ανοίξει η πόρτα για παράνομες νομιμοποιήσεις αλλά για οικοδομήσεις μεγάλων εκτάσεων που θα εμφανίζονται ως αειφόρος ανάπτυξη.

Σελ 268

Πόσοι και ποιοι Βουλευτές των δύο μεγάλων κομμάτων διαθέτουν ιδιοκτησίες σε δάση και δασικές εκτάσεις;

Σελ 269

Πουθενά δεν μπήκε εμπόδιο στην ανάπτυξη ούτε της κτηνοτροφίας ούτε στην επέκταση της οικιστικής ζώνης, σύμφωνα με το άρθρο 24 που αφορούσε την προστασία των δασών και τη νομολογία.

Στον Παρνασσό είναι χτισμένες βίλες και χτίζονται και τώρα. Ναι ή όχι; Τι μέτρα παίρνει το κράτος για να προστατεύσει το δάσος; [...] Όχι όμως όταν εγκαταλείψαμε το χωριό μας και ήλθαμε στην Αθήνα και τώρα τα παιδιά ή τα εγγόνια μας θέλουν να φτιάξουν μία βιλίτσα κάπου εκεί, να λέμε, όχι δεν μας αφήνει το Δασαρχείο.

Η νομολογία εμπόδιζε πραγματικά όσο ήταν δυνατόν τους καταπατητές και δεν είναι τυχαίο, όλοι πιστεύουν τώρα ότι θα μπουν μέσα στα δάση και θα κάνουν βίλες, θα πουλάνε για οικόπεδα δασικές εκτάσεις.

Γιατί χτίζεται η Πεντέλη. Φταίει το άρθρο 24 που χτίζεται η Πεντέλη; Δεν φταίει το κράτος γιατί τους αφήνει και κτίζουν; Και δεν είναι τυχαίο, δεν μπορεί εμείς να μην το συνδυάσουμε ότι φέτος εν όψει της αναθεώρησης του άρθρου 24 είχαμε τις περισσότερες πυρκαγιές τα τελευταία πενήντα χρόνια!

Ήξεραν οι οικοδομικοί συνεταιρισμοί ότι αυτές οι εκτάσεις είναι δάσος και τις αγόραζαν παράνομα.

Σελ 270

Πρέπει λοιπόν, από το Σύνταγμα να ξεκαθαριστεί τι είναι δασική έκταση και να απαγορευθεί η οικιστική ανάπτυξη κατά το δυνατόν σε γόνιμες καλλιεργήσιμες εκτάσεις, σε γη γεωργικής καλλιέργειας. Να μπει από το Σύνταγμα όρος ότι η οικιστική ανάπτυξη γίνεται μόνο ή κατά προτεραιότητα σε δασικές εκτάσεις. [...] Και ζητώ ακόμη η οικιστική ανάπτυξη να γίνει κατά προτεραιότητα σε δασικές εκτάσεις. Να μην επιτρέπεται να θυσιάζεται γόνιμη καλλιεργήσιμη γη. Τέλος, κύριε Πρόεδρε, όλα αυτά είναι συνάρτηση και του τρόπου δόμησης.

Πρέπει, λοιπόν, να απαγορευθεί παντελώς η εκτός σχεδίου δόμηση. Σήμερα υπάρχουν πολλά εκτός σχεδίου. Εάν γύρω-γύρω μπορεί να γίνει μία γραμμή όδευσης και να αποτελέσουν ένα ελάχιστο εμβαδόν διακοσίων

στρεμμάτων, που θα μπορεί να είναι οικισμός, να επιτρέψουμε εκεί να αναπτυχθεί οικισμός, αυτός που υπάρχει σήμερα για ό, τι υπάρχει. [...] Στα διάφορα βουνά να γίνονται δημόσια έργα και να απαλλοτριώνονται εκτάσεις με τιμές οικιστικής ανάπτυξης.

Σελ 271

Η έννοια του συνολικού περιβαλλοντικού ισοζυγίου όπως είπα, σύμφωνα με την προτεινόμενη αναθεώρηση, ο χωροταξικός, πολεοδομικός και οικιστικός σχεδιασμός γίνονται έτσι, ώστε να διατηρείται πάντα θετικό το συνολικό περιβαλλοντικό ισοζύγιο.

Σελ 272

Επιχειρείται η δυσμενής τροποποίησή του με σκοπό να εξυπηρετηθούν τα οργανωμένα συμφέροντα των καταπατητών και οικοπεδοφάγων, πίσω από τα οποία δυστυχώς βρίσκονται και άλλα πρόσωπα. Για παράδειγμα, συνεταιρισμοί που αγόρασαν αστικές εκτάσεις αλλά και δασικές παράλληλα, θέλουν να τις κάνουν οικόπεδα για να καρπωθούν την υπεραξία τους. Οικονομικά συμφέροντα που καταπάτησαν δασικές εκτάσεις, απαιτούν να νομιμοποιήσουν τις αυθαιρεσίες τους.

Αντ' αυτού και με πρόσχημα την ποιότητα ζωής, το δικαίωμα στην κατοικία, της χρήσης γης και τους όρους πολεοδόμησης καταργείται το θεσμικό πλαίσιο προστασίας των δασών, τα οποία θα μπορούν με νόμο πλέον να οικοπεδοποιούνται. Με την τροποποίηση που έχει ψηφίσει η αρμόδια επιτροπή της Βουλής παύουν να είναι βιώσιμες η χωροταξία και η πολεοδομία και υπηρετούν την άγρια οικιστική ανάπτυξη.

Σελ 273

Απαιτείται τροποποίηση του Συντάγματος, ώστε μη αναστρέπτές καταστάσεις –δομημένο δηλαδή αστικό περιβάλλον- να ενταχθούν σε χωροταξικό και πολεοδομικό σχεδιασμό.

Δηλαδή όποια έκταση κρίνεται από δασική έκταση ότι χρήζει αποχαρακτηρισμού ταυτόχρονη υποχρέωση είναι να υπάρχει ένα 80% δάσος και από την άλλη μεριά το υπόλοιπο να είναι οικιστικό απόθεμα.

Σελ 274

Βλέπουμε σε ακριβές περιοχές, στον Άγιο Στέφανο, στην Πεντέλη κλπ. ολόκληρους οικισμούς βίλες τεράστιες, οι οποίες έχουν γίνει κατά παράβαση όλων των νόμων, αλλά κανείς δεν σκέφτεται ότι έχει υποχρέωση να παρέμβει.

Σελ 275

Είδαμε ολόκληρες περιοχές να καίγονται και να μην αναδασώνονται και πολλές απ' αυτές τις περιοχές μετά το κάψιμο να ακολουθεί η οικοδόμησή τους. [...] Η πλατεία Πεντέλης, πρέπει να ξέρουν οι συνάδελφοι, θεωρείται ότι είναι δάσος. Μα, δεν είναι πια δάσος. Είναι πλατεία, υπάρχουν σπίτια. Είναι κάτι άλλο. Θα πρέπει να πω επίσης στους συναδέλφους ότι μεγάλο μέρος του Διονύσου, που θεωρείται δάσος, έχει κτιστεί. Και τώρα, υπάρχει το εξής παράδοξο. Κάποιοι από αυτούς που έκτισαν και έλυσαν το προσωπικό τους πρόβλημα, σήμερα είναι αντίθετοι με την οποιαδήποτε επέκταση.

Σελ 276

Δεν είναι δυνατόν να πούμε ότι θα κάνουμε τη δασική έκταση αγροτική έκταση και μετά υπό την τριμελή επιτροπή που προβλέπει το αντίστοιχο άρθρο ο περιφερειάρχης, ο νομάρχης να ορίσει κάποιους φίλους του και να τα κάνουν οικόπεδα. [...] Ο ολοκληρωμένος χωροταξικός σχεδιασμός των γεωγραφικών ενότητων της χώρας και η εντός των πλαισίων του πολεοδομική οργάνωση των πόλεων και των εν γένει οικιστικών περιοχών υπάγονται στη ρυθμιστική αρμοδιότητα και τον έλεγχο του κράτους.

Κι αν παρουσιάζονται τα φαινόμενα που παρατηρούμε, της άναρχης οικιστικής ανάπτυξης, με τη λογική και την προτροπή της Κυβέρνησης ως κάνει ο καθένας ό, τι προαιρείται.

Σελ 277

Το δεύτερο θέμα είναι το θέμα των οικοδομικών συνεταιρισμών που είναι υπαρκτό και μεγάλο πρόβλημα και για τους οικοδομικούς συνεταιρισμούς που είχαν ιδιοκτησία μέχρι το Σύνταγμα του 1975 και την έχασαν, αλλά και για τους οικοδομικούς συνεταιρισμούς που έγιναν αργότερα και έχουν τίτλους ιδιοκτησίας. [...] Και προτείνω δύο εναλλακτικές λύσεις: Ή και εδώ για τους οικοδομικούς συνεταιρισμούς πριν το 1975 που είχαν ιδιοκτησία να έλθει η πολιτεία με μεταβατική διάταξη και εφάπαξ εκδιδόμενο νόμο ή να ανταλλάξει με αλλού με δημόσιες εκτάσεις τις περιουσίες τις οποίες σήμερα κάνει ότι δεν καταλαβαίνει, τις οποίες οι πολίτες δεν μπορούν να χρησιμοποιήσουν ή κύριοι συνάδελφοι να αποζημιώσει τους πολίτες, που έχουν αυτή την περιουσία και την οποία δεν μπορούν να εκμεταλλευτούν. [...] Και δεύτερον, με τους οικοδομικούς

συνεταιρισμούς: Υπάρχει πρόβλημα και δεν πρέπει να οικοδομηθούν; Τίμιο είναι ένα κράτος όταν έλθει και πει στους πολίτες ή σας δίνω αλλού εκτάσεις ή πληρώνω τα κτήματά σας και σας στερώ την περιουσία την οποία έχετε. [...] Θα απαλλοτριώσει όσα στρέμματα θέλει να εκμεταλλευτεί ιδιωτικά. Για να κάνει τι; Να κάνει παραθεριστικές κατοικίες.

Σελ 283

Ξέρετε ότι ο οικισμός της Ανθούσας εδώ και τόσο καιρό δεν έχει ούτε σχέδιο πόλεως ούτε πρόκειται να αποκτήσει;

Σελ 285

Η χωροταξική αναδιάρθρωση της χώρας, η διαμόρφωση, η ανάπτυξη, η πολεοδομία και η επέκταση των πόλεων και των οικιστικών γενικά περιοχών υπάγεται στη ρυθμιστική αρμοδιότητα και τον έλεγχο του κράτους με σκοπό κλπ. [...] Ο σκοπός είναι να εξυπηρετείται η λειτουργικότητα και η ανάπτυξη των οικισμών και να εξασφαλίζονται οι καλύτεροι δυνατοί όροι διαβίωσης των ανθρώπων του οικισμού.

Σελ 303

Ισχύον Σύνταγμα. [...] Η χωροταξική αναδιάρθρωση της χώρας, η διαμόρφωση, η ανάπτυξη, η πολεοδομία και η επέκταση των πόλεων και των οικιστικών γενικά περιοχών υπάγεται στη ρυθμιστική αρμοδιότητα και τον έλεγχο του κράτους, με σκοπό να εξυπηρετείται η λειτουργικότητα και η ανάπτυξη των οικισμών και να εξασφαλίζονται οι καλύτεροι δυνατοί όροι διαβίωσης. Πρόταση Επιτροπής. [...] Ο χωροταξικός, πολεοδομικός και οικιστικός σχεδιασμός γίνεται με νόμο και έχει επίσης ως σκοπό να διασφαλίζονται για όλο τον πληθυσμό το δικαίωμα στην κατοικία και οι αναγκαίες υποδομές έτσι ώστε να διατηρείται πάντοτε θετικό το συνολικό περιβαλλοντικό ισοζύγιο. Οι χρήσεις γης και οι όροι δόμησης στις πόλεις, στους οικισμούς και στις λοιπές περιοχές της χώρας ορίζονται με νόμο, έτσι ώστε να λαμβάνονται υπόψη και να σταθμίζονται τα δεδομένα, οι δε σχετικές τεχνικές επιλογές και σταθμίσεις γίνονται κατά τους κανόνες της επιστήμης.

Σελ 304

Πρότεινα τη διαγραφή του πρώτου εδαφίου, σύμφωνα με το οποίο ο χωροταξικός και ο πολεοδομικός σχεδιασμός έχει ως σκοπό τον καθορισμό των χρήσεων γης και των όρων δόμησης.

Σελ 306

Γιατί επί δεκαετίες αφήνονται και γίνονται όλα αυτά, τσιμέντο, οικοπεδοποίηση, καταπατήσεις, μη αναδασώσεις καμένων δασών. Να σας πιστέψουμε ξαφνικά ότι αλλάξατε πολιτική; Για να μπορέσει να γίνει η αλλαγή χρήσης γης, η οικοπεδοποίηση, η εμπορευματοποίηση με τη γενικότερη έννοια, ώστε αυτοί που έχουν ιδιωτικά δάση και δασικές εκτάσεις να εκμεταλλευτούν τις δυνατότητες που τους δίνετε και με τη παρατήρηση, τη τροποποίηση που κάνετε σήμερα.

Αναθεώρησης Συντάγματος ΙΑ' Περιόδου 2008

27/9/06

Διότι όπως γνωρίζετε, κύριε συνάδελφε, πολλές διατάξεις, από αυτές που υπάρχουν στο Σύνταγμα, είτε αφορούν το δικαίωμα στην εργασία είτε το δικαίωμα στην κατοικία, είναι κατευθυντήριες, δεν είναι επιτακτικές.

5/10/06

Άρθρο 21, παράγραφος 3: «Το Κράτος μεριμνά για την υγεία των πολιτών». Αυτό εμπόδιζε το φακελάκι να υπάρχει ακόμα και σήμερα; Θα μπορούσα να αναφέρω και άλλα παραδείγματα όπως το άρθρο 21, παράγραφος 4: «Η απόκτηση κατοικίας από αυτούς που την στερούνται ή που στεγάζονται ανεπαρκώς αποτελεί αντικείμενο ειδικής φροντίδας του Κράτους».

17/1/07

Γνωρίζετε αγαπητοί συνάδελφοι, ότι πολλοί οικισμοί, χωριά και πόλεις ακόμη θεωρούνται παράνομοι, γιατί έχουν συμπεριλάβει στο μακρινό παρελθόν τους, στα όριά τους, δασικές εκτάσεις.

Επί προσφυγής στο Συμβούλιο της Επικρατείας το 2000 ενός κατοίκου του Αγίου Στεφάνου για την ακύρωση άδειας οικοδομής επί εγκεκριμένου σχεδίου πόλεως και επί νομίμου οικοπέδου και με εκδοθείσα άδεια νομότυπα, που εκδόθηκε με τις ίδιες προϋποθέσεις που εκδόθηκαν τετρακόσιες δέκα συνολικά άδειες, επί αιτήματος κάποιου γείτονα – δεν θα πω τους λόγους - το Συμβούλιο της Επικρατείας έδωσε δικαίωμα να συνεχιστεί ανέγερση, να μην υπάρξει διακοπή εργασιών. Ο άνθρωπος ολοκλήρωσε την κατασκευή και ήρθε μετά το Συμβούλιο της Επικρατείας στην τελική απόφαση και είπε ότι είναι παράνομη όλη η περιοχή. Αυτά τα πράγματα θα τα αφήσουμε έτσι;

Να σας πω ότι συνάδελφοί σας, όχι εσείς, πολιτευόμενοι στην ίδια περιφέρεια, κάνουν διαρκώς ερωτήσεις γι' αυτό το θέμα υπερασπιζόμενοι κάποιους πολίτες. Γιατί τετρακόσιοι δέκα συμπολίτες μας πρέπει αυτήν τη στιγμή να γκρεμίσουν τα σπίτια τους. Αν αυτό είναι λογικό ...

Καταλαβαίνετε, λοιπόν, ότι οι κάτοικοι της περιοχής που καλόπιστα αγόρασαν το οικόπεδο, που ήταν εντός ορίου οικισμού και εντός σχεδίου πόλεως, είναι ανάστατοι. Σ' αυτήν την κατηγορία βρίσκονται σε διάφορες περιοχές πολλοί συμπολίτες μας και αγωνιούν για τη λύση των θεμάτων τους.

Πολλές πόλεις, χωριά και οικισμοί ασφυκτιούν γιατί δεν υπάρχουν εκτάσεις για επεκτάσεις των σχεδίων πόλεως. Εκατοντάδες οικοδομικοί συνεταιρισμοί – εγώ γνωρίζω τριακόσιους σαράντα δυο στο σύνολο της χώρας - με εκατοντάδες χιλιάδες μέλη εμπαίζονται από την πολιτεία, καλύτερα θα ήταν να πούμε – διαχρονικά εννωμό - ότι τους κρατάει ομήρους παρά το ότι αγόρασαν τις εκτάσεις. Η πολιτεία είχε συναινέσει και μάλιστα για το σκοπό για τον οποίο τις αγόρασαν. Το Σύνταγμά μας τους προστατεύει στο άρθρο 12 παράγραφος 4. Προστατεύει και την ιδιοκτησία τους στο άρθρο 17. Η πολιτεία συνηγόρησε όπως είπα στην αγορά των εκτάσεων. Μέχρι εδώ όλα καλά. Ανταλλαγή των εκτάσεων που έχουν αγοράσει δεν μπορεί να γίνει, αφού όταν και η ίδια η πολιτεία παλαιότερα έκανε έρευνα, δεν βρήκε αντίστοιχες δημόσιες εκτάσεις. Τα μέλη των οικοδομικών συνεταιρισμών που ανήκουν σε διάφορες κοινωνικές ομάδες όπως εργάτες μετάλλου, υπάλληλοι οργανισμών, δημόσιοι υπάλληλοι, συνταξιούχοι, ηθοποιοί, οικοδόμοι και διάφορες κατηγορίες εργαζομένων, πάντως μη προνομιούχων, έχουν αρχίσει προ πολλού να φεύγουν από τη ζωή και το όνειρό τους για απόκτηση κάποιας κατοικίας δεν ικανοποιήθηκε.

Αγαπητοί συνάδελφοι, δεν μιλάμε για καταπατητές, γιατί οι οικοδομικοί συνεταιρισμοί ήθελαν και θέλουν με νόμιμες διαδικασίες να οικοδομήσουν.

Μάλιστα θέλουν να οικοδομήσουν με πολύ ήπια δόμηση, που όλοι γνωρίζουμε - όλοι ταξιδεύουμε στο εξωτερικό - ότι προστατεύει τις δασικές εκτάσεις. Πρόστιμα χιλιάδων ευρώ εκδίδονται κάθε χρόνο για το παράνομο κτίσμα, αλλά η βεβαίωση και η είσπραξή τους – ακούστε το, εσείς ψηφίσατε τον ν. 3208/2003- δεν αναστέλλεται και δεν εφαρμόζεται.

Θα κατεδαφίσουμε, κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, την Κινέττα; Όλοι περνάτε από εκεί και την ξέρετε. Θα κατεδαφίσουμε τη Νέα Ζωή Μάνδρας; Έχει σχολείο, έχει εκκλησία και συγκοινωνία. Από τους δημάρχους διαμαρτύρεται μόνο ο Δήμαρχος κ. Κουκουλόπουλος, όπως διάβασα και δεν είδα να γίνεται γενική συνέλευση της Κ.Ε.Δ.Κ.Ε.. Αυτοί ήταν που έκαναν σε τέτοιες περιοχές δρόμους, πήγαν νερό και έχτισαν εκκλησίες και σχολεία και χίλια δυο άλλα πράγματα.

Θα κατεδαφίσουμε τη Φλόγα Βαρυμπόμπης; Μιλώ συγκεκριμένα και όχι αόριστα. Θα κατεδαφίσουμε το Πατατζίκι στον Άγιο Στέφανο, που κατοικούν φτωχοί άνθρωποι; Θα κατεδαφίσουμε τη Νέα Μάρκη; Μιλώ για τέτοιες περιοχές, επειδή τις γνωρίζω και τέτοιες αντίστοιχες υπάρχουν σ' όλη την Ελλάδα. Ποιοι ανεζήτησαν

διέξοδο στη Λούτσα – έχω την εντύπωση ότι την ξέρετε όλοι - στην Αρτέμιδα, όπως λέγεται σήμερα ή στον Ωρωπό ή στην Κερατέα; Θα κατεδαφίσουμε ένα τμήμα της Ευκαρπίας Θεσσαλονίκης; Θα κατεδαφίσουμε το Περιβολάκι Ραφήνας; Θα κατεδαφίσουμε περιοχές στο Λαύριο ή στην Ανάβυσσο;

Θα ολοκληρώσω, κύριε Πρόεδρε και θα πω το εξής, ότι η Ανθούσα την οποία γνωρίζετε ήταν μια τέτοια περιοχή και νομιμοποιήθηκε. Πρέπει να σας πω ότι η Εκάλη τέτοια περιοχή ήταν και εντάχθηκε σε σχέδιο, όπως και η Πολιτεία και μεγάλα τμήματα της Αγίας Παρασκευής. Εγώ δεν είμαι αυτός που θα απολογηθεί για το τι έγινε πριν από σαράντα, πενήντα ή εκατό χρόνια, όταν οι οικιστικές ανάγκες της ελληνικής επικράτειας ήταν αυτές που ήταν. Την Πετρούπολη θα την κατεδαφίσουμε; Τον οικισμό Τιτάνα στη Μάνδρα, τον οικισμό Άγιο Νεκτάριο στα Βίλια θα τα κατεδαφίσουμε; [...]

Για μεν την περίπτωση των οικισμών φταίει το ότι δεν έχουμε οικιστική πολιτική, παρά την πολυνομία που έχει υπάρξει.

Τρεις, λοιπόν, ήταν οι αναλαμπές για το περιβάλλον: Το άρθρο 24 και οι δυο αλληπάλληλες εφαρμογές του σ' ένα πεδίο μόνο, της οικιστικής πολιτικής.

Παρήχθη, βεβαίως, κάποια νομοθεσία και για τα οικιστικά θέματα, τρεις αλληπάλληλοι νόμοι, ο ν. 947, ο ν. 1337 και εν συνεχεία ο ν. 2508 του Λαλιώτη.

Υποφέρουν οι πολίτες, η αυθαιρεσία έχει προσλάβει τρομακτικές διαστάσεις. Υπάρχουν ένα εκατομμύριο αυθαίρετα. Και ξέρετε ότι τα αυθαίρετα αυτά είναι πολύ πιο σκληρά απ' αυτά που γνωρίσαμε στη δεκαετία του '50, του '60, του '70. Τότε ήταν της φτωχολογιάς τα αυθαίρετα. Τώρα είναι της ευμάρειας τα αυθαίρετα, γι' αυτό και οι πιέσεις και οι δυνάμεις που ασκούνται είναι πολύ μεγαλύτερες.

Άμα δεν προϋπάρξει, δηλαδή, ο πολεοδομικός σχεδιασμός και των κατοικητικών δήμων σ' όλην τη χώρα, που υπάρχουν τριακόσιες αναθέσεις και δεν γίνεται τίποτα, είναι στον αέρα. Είναι σαν να κάνεις ένα σπίτι, να κάνεις τη σκεπή του, και κάτω από τη σκεπή να μην υπάρχει τίποτα. Θα καταρρεύσει. Πέραν του γεγονότος, βέβαια, ότι δεν υπάρχει και απεικόνιση της γης, δηλαδή Κτηματολόγιο, Δασολόγιο, καθορισμός του αιγιαλού και της παραλίας. Αυτή είναι η εφιαλτική εικόνα της χώρας.

Δεύτερον, λέτε για τους οικοδομικούς συνεταιρισμούς. Δηλαδή, αγαπητοί συνάδελφοι, τι θέλετε; Να νομιμοποιήσουμε οικοδομικούς συνεταιρισμούς που είναι σε δάση και δασικές εκτάσεις; Δεν μπορούμε να δημιουργήσουμε τράπεζα γης και να πούμε ελάτε, κύριοι, από εκεί που είναι δάση και δασικές εκτάσεις, να τους πάμε κάπου αλλού; Να βρούμε τέτοια εργαλεία, τέτοιους τρόπους να κάνουμε οικιστικές πολιτικές.

Στην αναθεώρηση έχετε τρία διακριτά πράγματα, στα οποία αναφέραστε στην εισηγητική έκθεση ευθέως. [...] Και το τρίτο, είναι ότι λέτε πως μπορεί να αλλάξει ο προσδιορισμός δασικής έκτασης για οικιστικούς λόγους.

Το σοβαρότερο, όμως, ξέρετε ποιο είναι; Πού οδηγούν όλα αυτά; Θυμηθείτε, αγαπητοί συνάδελφοι, πού οδηγούν όλα αυτά, γιατί όλα αυτά που είπαμε είναι αθώα. Οδηγούν σ' ένα σχέδιο που έχετε σε εξέλιξη για τη λεγόμενη δεύτερη κατοικία και που θέλετε να μιμηθείτε αποτυχημένα παραδείγματα Ισπανίας, Πορτογαλίας κ.λπ. και θέλετε να δώσετε φιλέτα σ' όλους τους επενδυτές με μια μορφή χωροταξικής ασυδοσίας. Γιατί ξεκινάτε από τον τουρισμό κατά βάση και έχετε ρίξει όλο το βάρος εκεί; Και θέλετε, βεβαίως, να μην υπάρχει το εμπόδιο των δασικών εκτάσεων, εκεί όπου υπάρχουν φιλέτα και έχουν δίπλα δασικές εκτάσεις να μπορούν δήθεν για το δημόσιο συμφέρον και για την ανάπτυξη της χώρας να γίνουν αυτές οι επενδύσεις.

Υπάρχει η πρακτική των κυβερνήσεων και του ΠΑ.ΣΟ.Κ. και της Νέας Δημοκρατίας για το πώς αντιμετώπισαν τα αυθαίρετα, τι έγινε με τις αναδασώσεις, με τους αποχαρκτηρισμούς, πώς δεν «περπάτησε» το Δασολόγιο και το Κτηματολόγιο.

Μιλώ για τους μικροϊδιοκτήτες και αυτούς που διεκδικούν κάποια λίγα στρέμματα –και όχι μεγάλες εκτάσεις- από το δημόσιο, ή που θεωρούνται δάση και αυτοί λένε ότι δεν ήταν δάση, ή λένε ότι ήταν δικά τους και, εν πάση περιπτώσει, θέλουν να τα αξιοποιήσουν. Παίρνει, λοιπόν, υπ' όψιν την αγωνία που έχει αυτός ο κόσμος που έχει κτίσει αυθαίρετα εκτός σχεδίου και έρχεται τώρα η Νέα Δημοκρατία να σαρώσει το άρθρο 24 με διατάξεις ανατρεπτικές της ισχύουσας νομοθεσίας όχι για να εξυπηρετήσει αυτόν τον κόσμο για τον οποίο είπα, διότι, τουλάχιστον, αυτοί έχουν χτίσει σε λαϊκές ή άλλες συνοικίες.

Με την ευκαιρία αυτή, εμείς θέλουμε να απευθυνθούμε σ' αυτούς τους συμπολίτες μας οι οποίοι έχουν χτίσει ένα αυθαίρετο ή διεκδικούν ένα μικρό κομμάτι από το δημόσιο το οποίο το θεωρεί ακόμη δάσος.

Εάν, λοιπόν, ήταν γνωστά αυτά τα πράγματα, θα περιορίζονταν σημαντικά η διεκδίκηση της νομιμοποίησης αυθαιρέτων ή της κατοχύρωσης μικρών ιδιοκτησιών σε βάρος των δασών. [...] Σε προεκλογικές περιόδους έλεγε ότι ψηφίστε με, γιατί απελευθερώνονται τα πάντα. Αυτό περνάει σαν σύνθημα. Έτσι και μετά την αναθεώρηση του άρθρου 24 το 2001 είχαμε κύμα αυθαιρέτων και καταπατήσεων και θα έχουμε και καινούργιο κύμα με την αναθεώρηση που γίνεται σήμερα.

Η άλλη ρύθμιση αφορά τις δασικές εκτάσεις που εκ των προτέρων καθορίζεται ότι μπορεί να γίνουν σπίτια ή μπορεί να γίνει άλλου είδους εκμετάλλευση.

Και θέλετε να επιβραβεύσετε αυτήν την παράνομη, τη λεηλατούσα εγκατάσταση των οικοδομικών συνεταιρισμών, από ιδιοκτησιακής απόψεως, μέσα στο δάσος;

Αυτό πράττετε. Ότι υπάρχουν συμφέροντα αναφορικά με κάποιους οικοδομικούς συνεταιρισμούς που ζητούν τη νομιμοποίησή τους και την εξασφάλιση του δικαιώματος να οικίσουν, βεβαίως υπάρχουν.

Οικοδομικοί συνεταιρισμοί που την εποχή, κυρίως, της Δικτατορίας είχαν αγοράσει φθηνή δασική γη για οικοπεδοποίηση, αλλά τους σταμάτησε η Μεταπολίτευση και το Σύνταγμα το 1975, επίσης θα επιβραβευθούν. Εταιρείες οι οποίες έχουν διαμορφώσει μία ολόκληρη σχεδιασμένη κατάσταση για την οίκηση διαφόρων περιοχών και διακηρύσσουν τη φιλοδοξία τους για ένα εκατομμύριο πολυτελείς κατοικίες σε ιδιωτικούς σκοπούς στα πλέον ελκυστικά σημεία της χώρας και αυτές θα διευκολυνθούν, με αποτέλεσμα την βαρύτερη προσβολή του περιβάλλοντος.

Στην πρόταση αυτή, εκτός από την αντιμετώπιση του ζητήματος των δασών, αναφέρομαι και στην εκτός σχεδίου δόμηση που εξελίσσεται στη μεγαλύτερη πληγή του ελληνικού χώρου. Πρέπει να υπάρχει περιορισμός στη διαδεδομένη πεποίθηση ότι όποιος έχει τέσσερα στρέμματα δικαιούται να κτίσει διακόσια μέτρα σπίτι. Και επειδή κάτι τέτοιο δεν γίνεται μόνο με συνταγματικές απαγορεύσεις και ευχές, είναι υποχρέωση του κράτους να δημιουργήσει τα κίνητρα που θα καθιστούν την εντός σχεδίου οικοδόμηση ελκυστικότερη από την εκτός σχεδίου.

Ο Υμηττός περιβάλλεται από παντού με οικιστικές περιοχές. Τα σπίτια, αυθαίρετα συνήθως και με την ανοχή βέβαια των κρατικών αρχών, σκαρφαλώνουν σιγά-σιγά προς την κορυφή.

Η αυστηρότητα της συγκεκριμένης διάταξης [...] επέδρασε ανασταλτικά στην προώθηση επίλυσης σοβαρών προβλημάτων όπως: η σύνταξη δασολογίου, ρυθμιστικά σχέδια, αυθαίρετα, παραχωρήσεις, οικοδομικοί συνεταιρισμοί, αναπρόσπετες καταστάσεις, δασωθέντες αγροί κ.λπ.

Απόδειξη ότι μέχρι και σήμερα στην πρώτη δεκαετία του 21ου αιώνα, δεν υπάρχει Υπουργείο Περιβάλλοντος που θα έχει ευθύνη για τα δάση, τις παραλίες, την περιφέρεια, τα νερά, τα οικοσυστήματα, τα μνημεία της φύσης, τον πολεοδομικό σχεδιασμό, την οικιστική πολιτική.

Η διαστρωμάτωση των πελατειακών σχέσεων και ο δικομματικός χαρακτήρας της εμπορευματοποίησης των δημοσίων συλλογικών αγαθών τεκμηριώνεται, κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, αποδεικτικά με τις αλληπάλληλες γενεές αυθαιρέτων και προεκλογικών νομιμοποιήσεων, με τις συνεχείς αποφάσεις αποχαρκτηρισμού δασικών εκτάσεων και μη αναδάσωσης καμένων, με την επίμονη πρακτική της συστηματικής εκτός σχεδίου δόμησης.

Γιατί μιλάμε ακόμη ανορθόδοξα και αντιφατικά για χωροταξικό σχεδιασμό στο μέλλον, όταν δεν έχουμε απεικόνιση της γης και σχέδιο οικιστικών πολιτικών και χρήσεων γης;

Δεν επιδιώκουμε εκατοντάδες χιλιάδες μεροκαματιάρηδες, διότι και αυτό το επιχείρημα της δευτερεύουσας κατοικίας έχει εκλείψει. Ποιοι θα αποκτήσουν δευτερεύουσα κατοικία; Ένα εκατομμύριο Έλληνες περίπου – και αν όχι ένα εκατομμύριο, ίσως, κάτι παραπάνω – που κατοικούν την πρωτεύουσα και ανάλογος αριθμός στη Θεσσαλονίκη ή στο Ηράκλειο, σε όλες τις μεγάλες πόλεις, εγκαταλείπουν την πρωτεύουσα –όπως ξέρετε– κάθε φορά που υπάρχει αρκετός χρόνος ή καταφεύγουν στα χωριά τους, όπου έχουν τα σπίτια τους. Δεν έχουν κανέναν λόγο να αποκτήσουν άλλη κατοικία, έχοντας ήδη στα χωριά τους δευτερεύουσα κατοικία, την οποία για διάφορους λόγους προτιμούν και αγαπούν.

Υπάρχουν αυτήν τη στιγμή στο Νομό Αττικής εξακόσιες χιλιάδες παραθεριστικές κατοικίες, δευτερεύουσες κατοικίες. Αν υποθέσουμε ότι η μέση ελληνική οικογένεια είναι τριών ή τεσσάρων ατόμων, τότε από τα τέσσερα εκατομμύρια που είμαστε στην Αττική, δύομισι εκατομμύρια έχουν δευτερεύουσα κατοικία στην Αττική.

Αρχίζει να γίνεται πραγματικότητα κάτι που είχε πει ο θυμόσοφος Μανώλης Γλέζος, ότι δηλαδή ο Έλληνας: «για να ικανοποιηθεί θέλει ένα διαμέρισμα στην Αθήνα, μια δευτερεύουσα κατοικία σε μία παραλία της Αττικής, ένα σπίτι στο χωριό του και μια παράγκα στην παραλία του χωριού του. Όταν έχει, λέει, τέσσερα σπίτια, θεωρεί ότι στεγάστηκε». Έτσι είχε πει ο Μανώλης Γλέζος. Και αυτό αντιστοιχεί στην πραγματικότητα.

Αυτό που θέλουμε λοιπόν [...] είναι να ιδρύσουμε συγκροτήματα κατοικιών για τους συνταξιούχους του βορρά και της δύσης, να έχουμε δηλαδή ανθρώπους εδώ, οι οποίοι με μία σύνταξη διπλάσια ή τριπλάσια από τη δικιά μας, με μία σχετική, δηλαδή, οικονομική άνεση, θα έρθουν να καταλάβουν τη χώρα μας, θα εγκατασταθούν μόνιμως, θα συνεισφέρουν ελάχιστα στην ελληνική οικονομία και θα καταστρέψουν τελείως το περιβάλλον και τον τρόπο ζωής μας.

Και βεβαίως πρέπει να κάνουμε δασολόγιο. Και όταν θα τα έχουμε αυτά, τότε θα μπορούμε να αποφασίσουμε εάν θα γκρεμιστεί το ένα ή το άλλο σπίτι.

Εκεί, κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, εγώ θεωρώ ότι το πρόβλημα είναι η αποφασιστικότητα. Δεν είναι το άρθρο 24 που εκτρέφει τις γενεές των αυθαιρέτων. Είναι το πολιτικό κόστος, κυρίες και κύριοι συνάδελφοι. Να κοιταζόμαστε στα μάτια εδώ μέσα. Αυτό επηρεάζει Βουλευτές που επεμβαίνουν στις πολεοδομίες και στις χωροταξικές αρχές, που επεμβαίνουν στην Αστυνομία μερικές φορές και προστατεύουν τους αυθαιρετούντες. Αυτό επηρεάζει τους δημάρχους, οι οποίοι κάνουν ότι αγνοούν τι συμβαίνει στο δήμο τους, ή τους νομάρχες

που παραβλέπουν την ασυδοσία στις νομαρχίες τους: η ανάγκη επανεκλογής με το άθλιο σύστημα του σταυρού. Αυτό είναι που δημιούργησε τις γενεές των αυθαίρετων.

Εγώ δεν θα διστάσω να σας πω ότι εάν το αυθαίρετο είναι σε καμένη και αναδασωτέα έκταση, εάν το αυθαίρετο είναι σε αρχαιολογικό χώρο, εάν το αυθαίρετο είναι πάνω στον αιγιαλό, εάν το αυθαίρετο έχει μαζώσει ρυάκι ή ποταμό ή όχθες λίμνης, βεβαίως πρέπει να κατεδαφιστεί και ας αφήσουμε τους λαϊκισμούς περί φτωχών και πλουσίων. Κάντε μια βόλτα μαζί μου στο υπόλοιπο Αττικής, να σας δείξω ποια αυθαίρετα χτίζονται τώρα. Η νέα γενεά αυθαιρέτων δεν είναι η παράγκα του αυθαίρετου οικιστή, για τον οποίο αισθάνθηκε μεγάλη τρυφερότητα και αγάπη ο Αντώνης Τρίτσης. Η νέα γενεά αυθαιρέτων είναι κατοικίες πολυτελείας, που είναι ύβρις και πρόκληση προς το κοινό αίσθημα από τους κρατούντες αυτής της χώρας, από αυτούς που έχουν αρκετά χρήματα για να περιφρονούν το νόμο, να περιφρονούν την Βουλή, να περιφρονούν τις αρχές και να επιβάλουν την αυθαιρεσία τους, δωροδοκώντας, πιέζοντας, επηρεάζοντας. Είναι ένα ολόκληρο σύστημα διαφθοράς, ασυδοσίας και τελικά κοινωνικού αυταρχισμού το αυθαίρετο, όπως έχει εξελιχθεί.

Απέναντι ακριβώς από το σπίτι μου υπάρχει ένα βουνό, το οποίο χωρίζει το Λαγονήσι από την Ανάβυσσο. Εκεί υπάρχει συνεταιρισμός ιατρών, ο οποίος έχει προγραμματίσει την ανέγερση εξήμισι χιλιάδων κατοικιών και την έκταση αυτή, ολόκληρο το βουνό, την έχει αγοράσει, υποτίθεται, από πέντε τσέλιγκες, οι οποίοι υπάρχουν ως οικογένειες και συνεχίζουν να βόσκουν τα πρόβατά τους, έχουν χασαποταβέρνες ή μαγαζιά και πουλάνε γιαούρτια και άλλα θαυμάσια προϊόντα. Αυτοί οι τσέλιγκες δεν είχαν βεβαίως κανένα τίτλο ιδιοκτησίας, απλώς έβοσκαν τα πρόβατα. Και πήγαν οι ευφύεστατοι γιατροί επί χούντας, τους έδωσαν κάποιο ποσό και αυτοί δεν είχαν καμία αντίρρηση να συνάψουν ένα συμβόλαιο και να πουλήσουν κάτι το οποίο δεν τους ανήκε και στο οποίο συνεχίζουν να βόσκουν τα πρόβατά τους, εξάλλου. Αυτό θα το νομιμοποιήσουμε;

Πράγματι, η αστυφιλία –το αγνοούμε αυτό; - των προηγούμενων δεκαετιών αλλά και από το άλλο μέρος η ανάγκη απόκτησης δεύτερης κατοικίας, ώθησαν τους πολίτες αυτού του έθνους, αυτού του κράτους, σε σύσταση οικοδομικών συνεταιρισμών, οι οποίοι μάλιστα με την προτροπή ευκαιριακών μεσιτικών γραφείων, οδηγήθηκαν στην απόκτηση όχι μονάχα κάποιων κτημάτων αγροτικών και μη αλλά κυρίως και δασών παραβλέποντας την ισχύουσα νομοθεσία και εν προκειμένω βεβαίως την δασική.

Όμως, αυτά τα δάση θα γίνουν πάρκα, χωρίς το δικαίωμα οικιστικής παρέμβασης κ.λπ..

Πιστεύω, λοιπόν, και στην απελευθέρωση κατάλληλων μικρών δασικών εκτάσεων, όχι για οικιστική εκμετάλλευση ή για να έχουμε συμφέροντα βάσει των οποίων θα χτίσουν άνθρωποι για να έχουν τα σπίτια τους, αλλά να νοικιαστούν σε ιδιώτες για να αναπτυχθούν τουριστικές επιχειρήσεις οι οποίες θα ανήκουν πάντα στο κράτος. Με αυτόν τον τρόπο θα τονωθεί η οικονομία πολλών περιοχών της περιφέρειας, ενώ θα απαλλαχθούν της τάσης προς οικοπεδοποίηση πολλές παραγωγικές περιοχές της χώρας μας.

Έτσι αν, παραδείγματος χάριν, το χωροταξικό σχέδιο για τον τουρισμό προβλέπει ξενοδοχεία ή παραθεριστικές κατοικίες, τότε πραγματικά θα προηγηθεί -δήθεν για την ανάπτυξη- το συμφέρον των επιχειρηματικών ομίλων.

Στη Σιθωνία της Χαλκιδικής γνωρίζουμε όλοι την επιδίωξη του επιχειρηματία Στέγκου να κτίσει ένα ολόκληρο χωριό μέσα σε δασική έκταση με τη γνωστή τροπολογία. Ε τώρα αν περάσει αυτή η αναθεώρηση, αυτός ο επιχειρηματίας θα δικαιωθεί! Μέσα σε ένα δάσος που υπάρχει δίπλα από τη μεγάλη εγκατάσταση που έχει το ξενοδοχείο να προχωρήσει στην ανοικοδόμηση δυόμισι χιλιάδων πολυτελών κατοικιών, γιατί αυτό –θα ειπωθεί- ωφελεί την ανάπτυξη της περιοχής.

Έχουμε πολλές δικαστικές εμπλοκές σε εξοχικές κατοικίες, όπως για τους οικοδομικούς συνεταιρισμούς, για το Εθνικό Κτηματολόγιο που δεν περπάτησε, για το Δασολόγιο.

Δεν είναι δυνατόν να ακούω επιχειρήματα ότι ο ιδιώτης δεν θα κάψει το δάσος. Δεν θα κάψει το δάσος, αλλά θα το χτίσει, θα το τοιμεντώσει. Αυτό είναι το πρόβλημα. Διότι είναι φανερό ότι θα λειτουργήσει με βάση το κριτήριο του κέρδους.

Υπάρχει η έννοια του αδόμητου χώρου σε όλους τους χάρτες χρήσεων γης της υφελίου ολόκληρης! Γιατί δεν κάνουμε εισαγωγή του «αδόμητου χώρου»; Γιατί δεν λέμε ότι είναι λάθος η εκτός σχεδίου δόμηση; Ποιος θα προσφέρει τελικά τις υποδομές του «όποιος θέλει κτίζει, όπου θέλει, αρκεί να έχει τόσα στρέμματα ή τέτοια πρόσοψη»;

Ορισμένοι εδώ πέρα που ξιφουλκούν με υπέρμετρο ζήλο μόνο το real estate, τα ξενοδοχεία και την εξοχική κατοικία σκέφτονται;

Είμαι πιο πολύ τρομοκρατημένος για όλα αυτά, όπως για την κακογουστία μας, πώς χτίζουμε, γι' αυτές τις τεράστιες πολυκατοικίες μέσα στις πόλεις μας ακόμη και στην επαρχιακή μου πόλη τη Χαλκίδα, όπου ξαφνικά τα μπαλκόνια ίπτανται πάνω από τους δρόμους μας, που δεν θα μπορούμε να βρούμε ένα δεντράκι, που δεν θα μπορούμε να βρούμε μια γωνιά, που η θάλασσα κακοποιείται και που «τέρατα» χτίζονται στις πλαζ και τις παραλίες μας. Όλα αυτά είναι ζητήματα που πρέπει να τα θίξουμε.

Κύριοι συνάδελφοι, κάθε εβδομάδα, όταν προσγειώνεται το αεροπλάνο με το οποίο κατεβαίνω από τη Θεσσαλονίκη στην Αθήνα, διαπιστώνω πως σ' εκείνον τον απέραντο όμορφο αμπελώνα και ελαιώνα που ήταν τα Μεσόγεια, υπάρχουν συνεχώς καινούργιες παρεμβάσεις. Εκεί που υπήρχαν αμπέλια και ελιές, κτίζονται τεράστια κτήρια.

28/2/08

Παραπλήσιο παράδειγμα. Εδώ και πολλές δεκαετίες ακούω να κανοναρχούμε τους Έλληνες πολίτες απ' όλες τις πλευρές της Εθνικής Αντιπροσωπείας με τη θέση ότι η αυθαίρετη δόμηση αποτελεί έγκλημα. Συμφωνούμε. Βεβαίως αποτελεί έγκλημα. Τη στιγμή, λοιπόν, που εμείς εξακοντίζουμε βέλη κατά της αυθαίρετης δόμησης, η αυθαίρετη δόμηση καλπάζει.

Καταπατητές θα επιβραβευθούν, εφόσον είχαν την πρόνοια να σβήσουν έγκαιρα τα σχετικά ίχνη με εμπρησμούς και αποψίλωση. Οικοδομικοί συνεταιρισμοί που την εποχή, κυρίως, της δικτατορίας είχαν αγοράσει φθηνή δασική γη για οικοπεδοποίηση, αλλά τους σταμάτησε η Μεταπολίτευση και το Σύνταγμα του '75, επίσης, θα επιβραβευθούν. Εταιρείες, οι οποίες έχουν διαμορφώσει μια ολόκληρη σχεδιασμένη κατάσταση για την οίκηση διαφόρων περιοχών και διακηρύσσουν τις φιλοδοξίες τους για ένα εκατομμύριο πολυτελείς κατοικίες για ιδιωτικούς σκοπούς στα πλέον ελκυστικά σημεία της χώρας, και αυτές θα διευκολυνθούν, με αποτέλεσμα να έχουμε βαρύτατη πηλατιά προσβολή του περιβάλλοντος.

Αυθαίρετη δόμηση. Θέλω κάποιος να μου πει αν υπάρχει έστω και μια κατασκευή από το 1990 και μετά με τον περίφημο νόμο για τους ημιυπαίθριους χώρους που αυτή τη στιγμή δεν έχει αυθαίρετη κατασκευή. Πηγαίνετε αύριο το πρωί σε οποιοδήποτε σπίτι θέλετε, στην οποιαδήποτε πολυκατοικία που να έχει κτιστεί μετά το 1990. Δεν υπάρχει περίπτωση να μην υπάρχει ημιυπαίθριος χώρος.

Και το ελληνικό κράτος, η ελληνική πολιτεία, εμείς δηλαδή, οδηγούμαστε στο εξής οξύμωρο. Αυτή την «αυθαίρετη δόμηση» τη νομιμοποιούμε στην εφορία, διότι στην εφορία μπορεί κάποιος να πάει έχοντας έναν ημιυπαίθριο τον οποίο έχει κλείσει, να τον δηλώσει ως κύρια χρήση, να πληρώσει την εφορία για κύρια χρήση -όσοι είναι νομικοί πιστεύω ότι γνωρίζουν πολύ καλά τη διαδικασία- και ουσιαστικά από την εφορία να μην υπάρχει κανένα πρόβλημα. Εμμέσως πλην σαφώς το κράτος λέει, δέχομαι απ' αυτή την αυθαίρετή σου δόμηση να λάβω χρήματα και να υπάρχει ένα ανοιχτό θέμα στην πολεοδομία. Και πότε θα έχεις πρόβλημα με την πολεοδομία; Όταν θα υπάρξει επώνυμη καταγγελία. Αυτή τη στιγμή οποιαδήποτε πολυκατοικία υπάρχει στην Αθήνα μετά το 1990 είναι αδύνατον να μην έχει ημιυπαίθριο χώρο, ο οποίος να μην έχει κλείσει.

Αυτό, λοιπόν, τι έδειξε; Έδειξε την ανοχή της πολιτείας όχι κατά την άποψή μου επειδή υπήρχε κάποια διαφθορά, αλλά επειδή αντελήφθη μια αναγκαιότητα. Η αναγκαιότητα ήταν η εξής: Ότι υπάρχει ένα τέτοιο φαινόμενο σε μεγάλη έκταση, δεν μπορώ να βάλω το μαχαίρι στο κόκαλο και να πω οτιδήποτε είναι αυθαίρετο το γκρεμίζω, από την άλλη όμως δεν μπορώ να πω ότι πρέπει να νομιμοποιηθούν -και πράγματι δεν μπορώ να το πω- διότι μ' αυτόν τον τρόπο ουσιαστικά επικροτώ όσους έχουν κάνει αυθαιρεσίες.

Και τώρα καμώνεται πως κήδεταί του περιβάλλοντος, αφού γέμισε αυθαίρετα η Ελλάδα της εποχής του και αφού όλα τα καμένα έγιναν πολυκατοικίες στην Πεντέλη. Αυτοί είναι οι κήσσορες της Παράταξής μου! Αυτοί είναι οι εγγυητές του περιβάλλοντος!

2/4/08

Εις ό,τι αφορά το άρθρο 102, θα ήθελα, κύριε Υπουργέ, να προσθέσω ότι όπως πολύ σωστά τονίστηκε από τον Εισηγητή μας- το να αναμένει ένας επαρχιώτης ή ένας κάτοικος μιας ακριτικής περιοχής να ενταχθεί το οικόπεδό του σε σχέδιο πόλεως αφού περνάνε όχι πέντε και δέκα χρόνια, αλλά είκοσι και τριάντα χρόνια μέχρι που και η πολιτεία να της «έρθει η όρεξη», όπως λέμε, και ας μου επιτραπεί η έκφραση, να προχωρήσει στη σύνταξη ενός σχεδίου.